

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Georgicoru[m]. P.|| Virgilij Maronis liber cum || nouo
comme[n]tario Hermanni || Torrentini.|| ... ||**

Vergilius Maro, Publius

Colonie, 1503

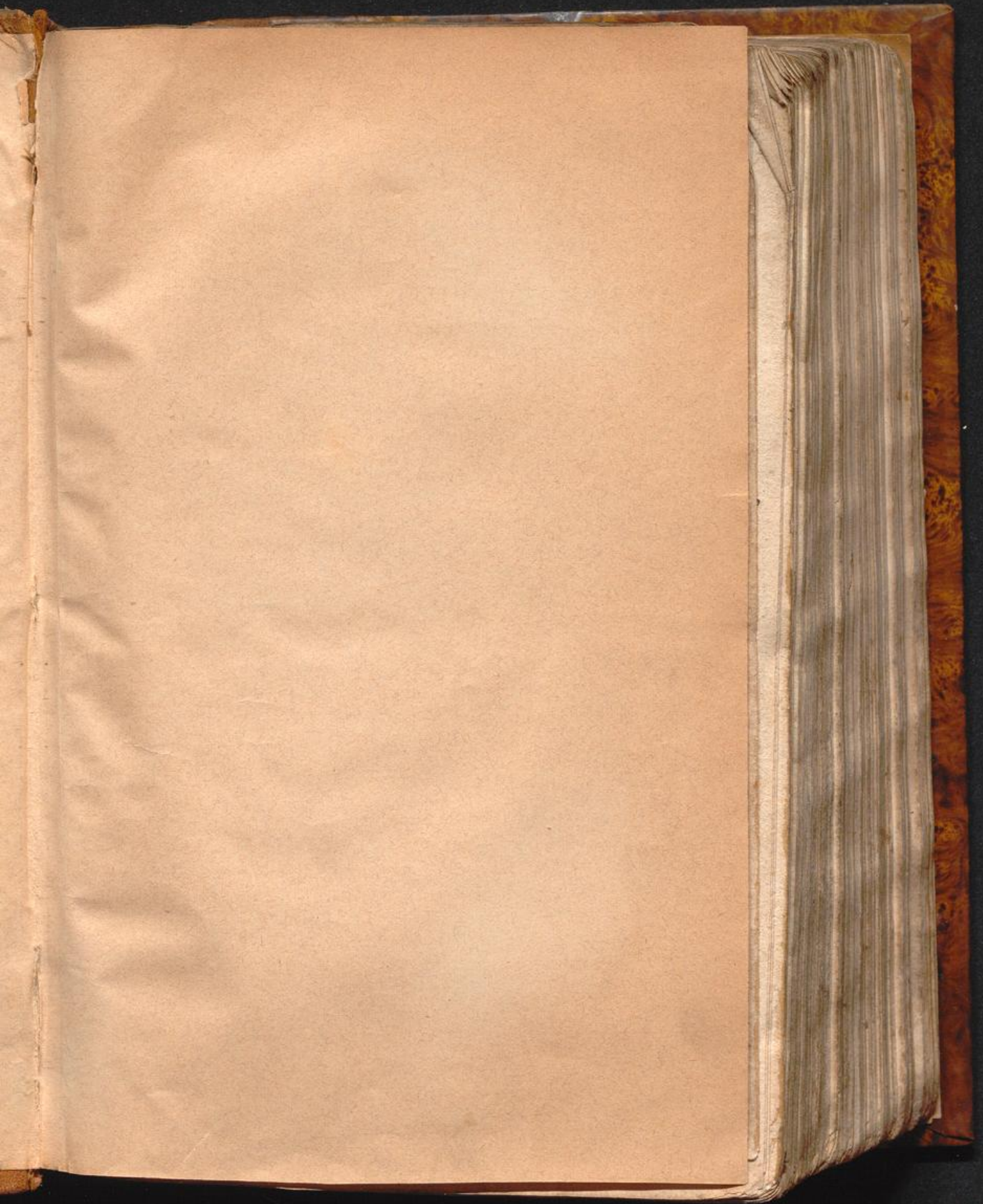
VD16 V 1532

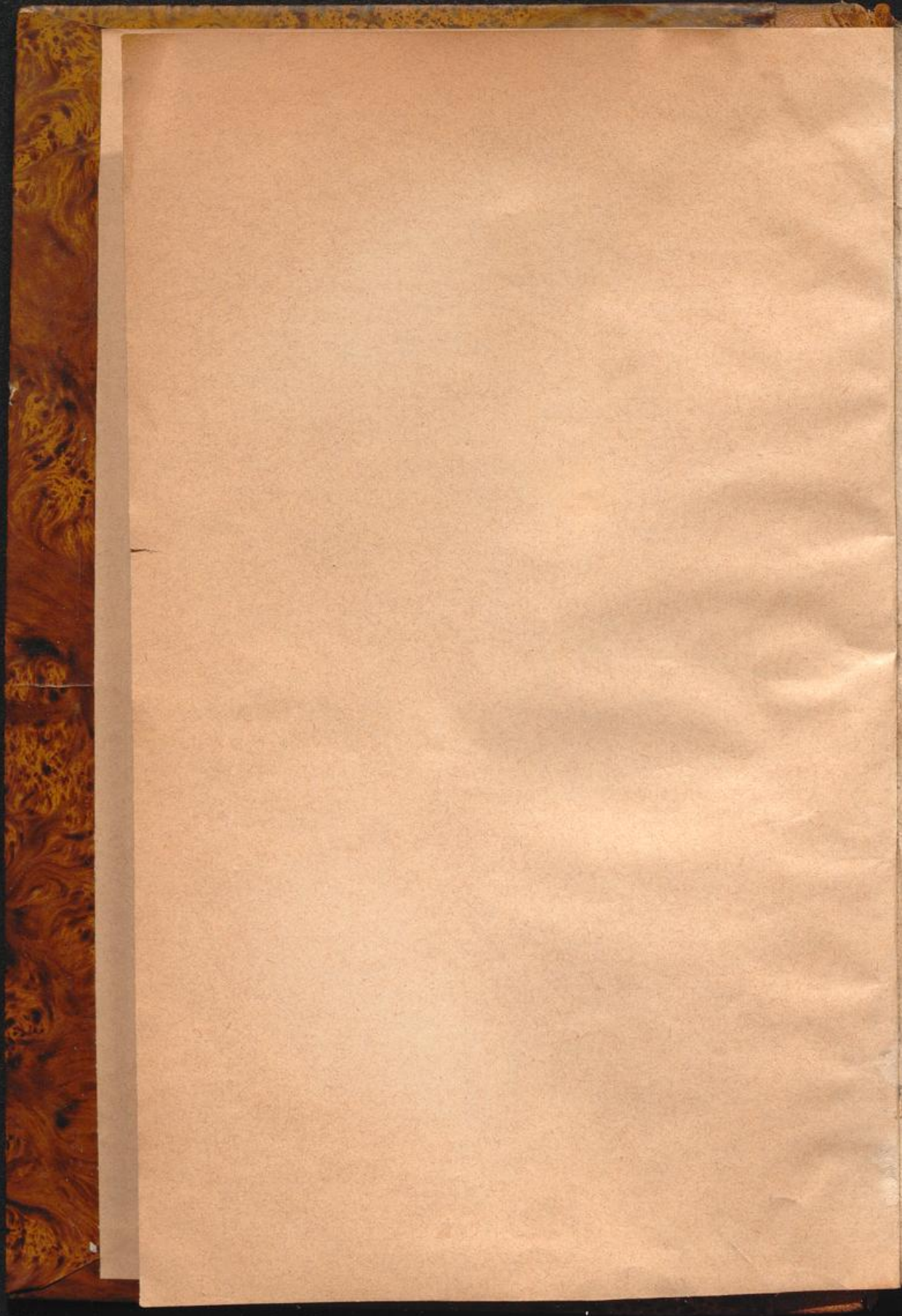

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70203](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70203)

Th. 5944.

Georgicorū. 1.

**Virgilij Maronis liber cum
nouo commentario Hermanni
Torrentini.**

Solis 1551 Paderbornae.

all. 2a v. 1 p. ma. r. g. simpliciter g. d. t. m. a. s.

Pastor q̄ fueras pastos ad aratra iuuenos
Titire coge tuos scindere vt arua queas
Inserē tūc Melibœe p̄iros pone ordine uites:
Pastor ab amphriso tūc tibi cura boum
Hib̄leis apibus statio que q̄s quocq̄ pastus
Aptior inde locus vltima cura dabit.

Aug. 1551 p. 151.

in p. b. g. m. a. s. q. d. t. m. a. s.

Handwritten notes in cursive script, possibly including a signature or date.

2. 119 b.

LIBER

PRIMVS

Georgia,
Georgos
Georgicus
Georgica

GEORGICA VOCANTVR HILIBRI

quattuor Virgilij, quasi ad agriculturā ptinētes. Nam georgia grece significat agriculturam, & georgos agricolā. Inde fit georgicus a um. id ē

ad agricolā vel ad agriculturā ptinens. Item Georgica orum. id est scripta de agricultura. ¶ Agricultura vero olim magno in honore fuit vt autor ē Plinius, de qua & multi doctissimi viri scripta reliquerūt Nam primus de illa scripsit Hesiodus antiquissimus poeta grecus Et apud latinos. M. Varro. R. Virgilius. L. Columella. L. Plinius. & alij cōplures. S3 inter oēs princi patū obtinet Virgilius maiestate carminis & elegantia copiacq; dicendi. ¶ Vtī aut Virgilius in hoc ope stilo temperato vel mediocri p qualitate materie. Tria nāq; sunt genera dicēdi. sc3 hu

Tria gñā dicēdi.

mile, grandē, mediocre. Primo gñe Virgilius vtī in bucolicis Altero in eneide. Tercio hic in georgicis. Que quidē georgica ornatissime scripsit & p septē annos expoliuit. vt scribit Serui⁹ Ideoq; summa cū diligentia legendum est hoc opus a studiosis adolescētibus. Quod vt melius intelligant, statuimus eos p viribus adiuuare his cōmentarijs tam lucide scriptis. vt ab omnibus facile possint comprehendī.

ARGVMENTVM PRIMI LIBRI

Quid faciat letas segetes, quo sidere seruet
Agricola, vt faciem terram proscindat aratris
Semina quo iacienda modo, cultusq; locorum
Edocuit messes magno cum scēnore reddi.

*Esse Ioannes Jacobi sum possessor
Huius libri holsleriensis.*

P. Virgilij maronis Georgicorum
Liber primus

Ovid faciat letas segetes quo sidere terram
 Vertere Mœcenas. vlmiscz adiungere vites
 Cõueniat. que cura bou. quis cult? hñdo
Sit pecori. atq; apibus quanta experientia parcis
Hinc canere incipiam

¶ Omne carmen heroicũ tria habet. scz ppositionẽ. inuocatio-
 nẽ & narratõem. Ita Virgiliº primo pponit & indicat hic quid
 scripturº sit in hys q̄ttuor libris Nam in primo libro scribit de
 cultura terraz. & quo tpe serendũ sit In scdo de arboribº. & p̄ci-
 pue de viribº. In tercio de pecoribº. In q̄rto de apibº Scribit at
 ad Mœcenatẽ virũ nobilẽ q̄ potẽs erat apud Augustũ Cesarem.
¶ Ordo p̄structõis ẽ iste **O**(mœcenas incipiã canere). i. describere **Cõstructio.**
 (hinc) i. iã post bucolica (qd faciat letas segetes). i. quomõ seges
 tes bñ pueniãt. & (q̄ sydere) .i. q̄ tpe anni (pueniat) .i. expediat.
 (vertere) .i. arare (terrã) Et q̄ sydere pueniat (adiungere) .i. alligare
 (vites vlmis) .i. illis arboribº. Et incipiã canere (q̄ sit cura bou)
 id ẽ quõ curent & regant boues Et (quis cult? sit pecori) .i. quõ
 colant alia pecora. s. oues & caprẽ (habendo) .i. vt habeatur scz
 pecus (Atq; incipiã canere (quãta experientia) .i. prudentia. sit
 (apibus parcis) .i. q̄ sciunt parcere & custodire sua. **¶** *Segetes* est
 frumentũ adhuc in spicis nõdũ demessum Põnit etiam p̄ terra
 in qua nascit p̄ tropũ q̄ vocat metonomia. vt paulo post. Illa
 seges demũ &c. Hic p̄t accipi vtouis modo. **¶** *Vlmus* est arbor **Vlmus.**
 alta ad quã vites sustentant in italia. A quo fit *vimeus* a um. vt **Vimeus**
 frondes vimez. id est de vimo.

Vos o clarissima mundi
 Lumina. labentem celo que ducitis annum
 Liber & alma ceres. vestro si munere tellus
 Chaoniam pingui glandem mutauit arista.
 Poculacz inuentis acheloia miscuit vuis
 Et vos agrestũ presentia numina fauni
 Ferte simul satyricz pedem dryadesq; puellẽ.
 Munera vestra cano. tuq; o cui prima frementẽ.
 Fudit equum magno tellus percussa tridẽti

LIBER PRIMVS

Neptune. & cultor nemorū cui pinguiā cęę
Ter centum niuei tondēt dumeta iuueni

¶ Hic poeta & etiā sequētib; inuocatōem facit, & multos in-
uocat q̄s gētilitas deos putauit Fuit em̄ Virgil, ante saluatoris
aduentū vt verę deū nesciret ¶ Cōstructio (O vos clarissima lu-
mina mūdi) sc̄; (liber), i. sol vel bacche (& alma Ceres), i. luna (q̄
ducitis), i. pducitis (annū labentē), i. pcedentē (coelo) sm̄ cursu;
cœli (ferte simul pedē), i. date mihi fauorē (Si), i. quoniā (tellus)
id ē populus terren⁹ (mutauit chaoniā glandē pingui arista), i.
p glādib⁹ qbus ante vescebat̄ acquiuit fruges (vestro munere)
id ē p vestrū mun⁹ (Et tell⁹ miscuit acheloi pocula), i. aquam
fluuiālē (vuis inuētis), i. cū vino p vos repto (Et o vos plēntia
numina agrestū), i. ppicij dij rusticorū, s. (fauni & satyri) sic voca-
ti (& dryades puellę) vos deę sic distę (ferre simul pedem), i. date
mihi fauorē in scribendo, quia (cano), i. volo describere (vestra
munera), i. res rusticas (Et o tu neptune), i. de⁹ maris, supple fer
simul pedē (cui) sc̄; neptuno (tellus pculsa magno tridenti) id ē
sceptro tuo (fudit), i. effudit pduxit (prima fermentē equū. Et tu
cultor nemorū) sc̄; Aristee (cui) aristeo (ter centū niuei iuueni)
id ē trecēti cādidi tauri (tōdēt), i. carpūt rodūt (pinguiā dumeta)
id ē prata plena dumis (cęę) illi⁹ insule. ¶ Liber prima pducta
sc̄; fabulose deū vini & ponit p vino. ¶ Ceres dicit̄ dea fru-
gum de q̄ postea plus habebit̄, & ponit p frumento & p cibo.
Theren. Sine cerere & libero friget venus, i. remota crapula re/
mouet libido. ¶ Chaonia ē regio grecię, q̄ & epyr⁹ vocat̄ In q̄ ē
magna silua quercū. Ideo dr̄ hic adiectiue chaonia glans, i. q̄
lis nascit̄ in silua chaonię. ¶ Arista pprie ē acus spice vel q̄si spi-
na defendēs fruges a morib⁹ auicularū. ¶ Achelous ē fluui⁹ ca-
lidonię, s; hic ponit spēs p gnē, vt inquit Serui⁹. hoc est p quis
fluui⁹ inde adiectiuū acheloi⁹ a um, i. fluuiālis. ¶ Fauni & saty-
ri vocant̄ a poetis qdā rustici dij Quidā scribūt esse mōstruosa
aiālia in desertis Nā & a M. Antonio in parthos pfecto satyrū
captū scribit Plutarchus, & brō abbati Antonio loquutū q̄
sise aiā ait Hiero. ¶ Dryades appellāt̄ poetę nymphas arborū.
In singulari numero dicit̄ hęc dryas, adis, a greco noie drys qd̄
sc̄; quercum. Vel dicunt̄ deę siluarū. ¶ Neptunus frater Iouis
fuit rex insularū, quare singitur esse deus maris, de quo fabulan-
tur q̄ primū equū pduxerit ex terra pculsa suo tridente.
¶ Tridens dicit̄ omne qd̄ habet tres dentes sed pprie sceptrum
Neptuni qui vocatur tridentifer Et nota q̄ in abltō dicit̄ tridē
te vel tridenci. ¶ Cęę ē insula in egeo mari, dicta sic a cęęo gigāte
¶ Dumetū dicit̄ locus vbi dumī sunt, id est sping

Liber.
Ceres

Chaonia

Arista.
Achelous.
Acheloius
Fauni satyri.

Dryades

Neptunus

Tridens

Cęę cęęs
Dumetum.

GEORGICORVM FO. III

Ipse nemus linquens patrium, saltusq; lycæi
 Pan ouium custos, tua si tibi menala cure.
 Adsis o tegeæ fauens, oleæq; minerua
 Inuentrix, vnciq; puer monstrator aratri.
 Et teneram ab radice ferens siluane cupressum
 Dñsq; deæq; omnes studiū quibus arua tueri.
 Quicq; nouas alitis nonnullo semine fruges
 Quicq; satis largum cœlo demittitis imbrem

¶ Adhuc alios inuocat deos. vt pana. mineruā. siluanū. ¶ Con-
 structio (O pan tegeæ tuipe adsis fauēs). i. iuuās (linquēs patriū
 nem⁹). i. vbi nat⁹ es (& linquēs salt⁹). i. siluas (lycæi) illi⁹ mōtis ar-
 cadie (si tua menala). i. illa loca. sint (tibi cure) & o (minerua) tu-
 dea (inuētrix oleæ) illi⁹ arboris. vel q̄ inuenisti vsuz olei s^c (adsis
 fauēs) & o (puer mōstrator vnci aratri). i. q̄ repperisti vsum ara-
 tri. supple adsis fauēs Intelligit autē Osyrim regē egypti Et o (sil-
 uane) tu de⁹ siluarū. adsis fauēs (ferēs cupressum). i. ramū illi⁹ ar-
 boris (tenerā). i. nouā (ab radice) scz p̄cisam. Et (oēs dñj & deæ) scz
 adsitis (quib⁹) dñs & deab⁹ (studiū). i. diligētia ē (tueri arua). i. de
 fendere agros Et (q̄ alitis nouas fruges semine nōnullo). i. aliq̄
 (Et q̄ demittit⁹). i. deorsum mittitis (cœlo). i. de cœlo (largū im-
 brē). i. pluuiā (satis). i. segetib⁹ ¶ Saltus. us. hz duo scata. nam Saltus
 qñq; scat actū salendi. teutonice scat eyn spronck. Virg. gneis
 dos. ij. Aut corpora saltu Ad terrā miserē Quādoq; scat siluam
 vbi bestie salūt. vt hoc loco. & postea sepius ¶ Lycæus ē mons Lyceus.
 arcadie. ¶ Menalus etiā mons ē in arcadia In plī menala orum Menalus.
 ¶ Pan genitiuo panos. ē fabulosus deus nature vel pastor. qui Pan
 quondā colebatur in arcadia & precipue in oppido qd̄ dicitur
 tegeētū Vnde ip̄e Pan vocatur tegeæus per quattuor syllabas. Tegeæus.
 ¶ Minerua est pallas scz dea artium que inuenisse dicitur vsū Minerua
 olei & lanæ Accipit etiā p̄ natura Tulli⁹ Nihil decet inuita mi-
 nerua. i. repugnāte natura. Ita & Horatius accipit in ar. poe.
 ¶ Siluanus dicitur fabulosus deus siluarū. Siluanus
 ¶ Cupressus, cypressus. & cyparissus est vna species arborū. Est Cupressus
 aut arbor alta. sp̄ frondens. odora & longeva. Cypressus

Tuq; adeo quem mox que sint habitura deorum
 Concilia incertum est. vrbes ne inuisere cæsar
 Terrarumq; velis curam. & te maximus orbis

Auctorem frugum tempestatūq; potentem,
 Accipiat, cingens materno tempora myrto
 An deus immensi venias maris, ac tua naute
 Numina sola colant. tibi seruiat ultima thyle
 Tecq; sibi generū tethys emat omnibus vndis,
 An ne nouū tardis sydus te mensibus addas
 Qua locus erygonen inter chelascq; sequentes
 Panditur, ipse tibi iam brachia contrahit ardens.
 Scorpius, & cœli iusta plus parte relinquit
 Quicquid eris, nam te nec sperent tartara regem;
 Nec tibi regnandi veniat tam dira cupido
 Quamuis elysios miretur grecia campos
 Nec repetita sequi curet proserpina matrem?
 Da facilē cursum atq; audacibus annue cœptis
 Ignarosq; vie mecum miseratus agrestes
 Ingredere, & votis iam nunc assuesce vocari

¶ In hac parte poeta adulat Cæsari Augusto, & illum q; sicut
 deū inuocat ¶ Cōstrue sic (Tuq;) scz o cæsar (adeo), i. certe, s^e ad
 sis fauēs (quē) scz te (q; p̄cilia), i. p̄gregatōes (deor; sint habitura)
 id ē inter qs deos futur⁹ sis (ē incertū), i. nescit a nobis O cæsar ē
 incertū (ne), i. an (velis inuisere vrbes & curā terrar; & maxim⁹
 orbis accipiat te auctore), i. deū (frugū, & potentē), i. rectorē (tēs
 pestatum), i. tollendarū (cingens), i. circūdans (tua rpa), i. caput
 tuū (materno myrto) illius arboris frōdibus q; sacra est matris
 tue veneri. Et incertū est (an venias deus immensi maris, ac nau
 te colant tua numina sola), i. prestantior futurus es oibus mari
 nis dijs, & (ultima thyle) illa remota isula (seruiat tibi) & (tethys)
 illa dea, scz mater aquar; (emat te gener; sibi), i. fiat focus tua,
 (in oibus vndis) Et incertū est (an ne addas te nouū sydus tar
 dis mēsis), i. estiuis mensib⁹ cū dies longi sunt. Intelligit autē
 mēses Iuliū & Augustū quor; alter a patre Iulio sic noiatu est
 alter ab ip̄o Augusto (Qua) scz parte cœli (locus panditur) id ē
 aperit (inter erygonen), i. illud signū cœleste (& inter chelas) id ē
 brachia scorpij (ipse ardens scorpius), i. illud clarum signū cœs
 le te (contrahit), i. ad se colligit (brachia sua tibi), i. vt tu locum
 habeas (& relinquit tibi, plus iusta parte cœli), i. hoc spaciū cœli

GEORGICORVM FO. III

quod ipse occupauerat plus iusto. quia scorpium occupat suis
brachijs tantum loci quantum toto corpore (Quicquid eris). i. siue deus
terre siue maris siue coeli (ad facilem cursum). i. modum scribendi (atque
quod annue audacibus coeptis). i. incoeptis (Et tu miserum agrestes
ignaros uide). i. artis rusticandi (ingredere mecum). i. uade &c. Et alio
suesce. i. discite (iam nunc uocari). i. inuocari (uotis). i. precibus miseris
fero (nam nec tartara speret te regem) sed suum futurum. (Nec tam diu
ra). i. magna (cupido regnandi ueniat tibi) sed ut uelis esse rex
inferorum (Quamuis graecia miretur elysios campos) id est quis
graeci scriptores ualde laudent illa loca inferorum. Et quis (proserpina) id est filia Cereris (repetita) id est reuocata (non curet) id est
parumpendat (sequi matrem) id est redire ad superiores.

¶ Nota quod illud, nam te nec speret &c. cum tribus uersibus sequentibus positum est per parenthesesim.

¶ Adeo quicquid fecit certe ut hoc loco. Tuque adeo &c. Quandoque Adeo
fecit intantum uel tam Idem primo geneidos. Non obtusa adeo gestamus pectora poeni

¶ Myrtus est arbor olim consecrata ueneri. & Augustus dicebat Myrtus
ueterem matrem suam

¶ Tempus hic significat partem capitis inter aures & oculos. Tempus.
Errant qui tempus dicunt

¶ Thyle est insula remota in oceano septentrionali ubi in aestate Thyle.
te sunt longissimi dies & in hyeme breuissimi

¶ Thetys huius tethyos uocata a poetis marina dea uxor Oceani Thetys
ani. ponitur pro mari. sed Thetis idem fuit mater achillis Thetis

¶ Erigone fuit filia Icaris regis quam fabulantur ob iusticiam esse Erigone
mutata in caeleste signum quod uirgo uocatur

¶ Chelae dicuntur brachia cancrorum & scorpionum. est autem Chelae
graecum nomen.

¶ Scorpium uel scorpium est uermis uenenosam caudam habens & Scorpium
brachia sicut cancer. Est etiam signum caeleste. ut hic Item est instrumentum Scorpium
tum militare quod balista uocatur. Item herba quedam

¶ Tartarus pluraliter tartara est locus damnatorum apud inferos Tartarus
dictus a graeco uerbo tartaro quod est conturbo.

¶ Elysium scribitur a poetis esse locus amenus apud inferos ubi Elysium
boni commorantur. de quo habet in sexto geneidos. Dicitur etiam
adiectiue lysius a uermis. ut hic.

¶ Proserpina est filia Cereris quam rapuit Pluto rex inferorum & quis Proserpina.
maius eam obnoxie repeteret. ipsa tamen ibi manere maluit. ut aiunt aliqui.

Ere nouo gelidus canis quin motibus humor
Liquitur. & zephyro putris se gleba resoluunt

LIBER PRIMVS

Depresso incipiat iam tum mihi taurus aratro
 Ingemere. & sulco attritus splendescere vomer
 Illa seges demū votis respondet auari.

Agricolæ. bis quæ solem. bis frigora sentit
 Illius immensæ ruperunt horrea messes

¶ Hic post inuocatōez incipit ps executiua de p̄ceptis agricul-
 ture. & primo docet de aratōe. qñ scz & q̄tiēs arādū ē ¶ Cōstrue
 (Quū). i. qñ (gelid⁹ humor). i. glacies (liquifit). i. liquefcit (canis
 mōtib⁹ nouo vere). i. initio veris (& quū putris gleba). i. gela-
 ta terra (resoluit se). i. dissoluit (zephyro). i. p̄ calorē illi⁹ v̄tī (Tau-
 rus incipiat mihi iā tū). i. tūc mox (ingemere). i. valde gemere.
 (aratro). i. ad aratrū vel p̄pter aratrū (depresso). i. in terrā presso
 (Et vomer) scz incipiat tūc (splēdescere). i. splēdere (attrit⁹ sulco).
 id ē terra (Illa seges) i. terra (respōdet votis auari agricolē). i. tan-
 tas fruges p̄ducit quātas cupit auar⁹ agricola (q̄) scz seges (bis
 sentit solē). i. calorē diurnū (& q̄ bis sentit frigora) scz nocturna.
 Intelligit at̄ de duplici aratōe. vna in vere. altera i autūno (imē
 se messes). i. valde multę fruges (ruperūt horrea illi⁹). i. agricolę

Ver.

hoc faciētis. s. pre nimia copia. ¶ Ver est initium anni calidū &
 humidū. qd̄ incipit circa cathedrā sancti petri Sunt em̄ q̄tuor
 anni partes. scz ver. estas. autūnus. & hyems. quæ vnaq̄q; durat
 tribus mētib⁹. ¶ Gelidus. i. frigus aut gelatus. fit em̄ a gelu.

Gelidus

Canus

¶ Canus cana canū. i. griseus. scz mixtus inter albū & nigrū. vt
 canos lupos. inquit Ouidius. & mōtes sunt canī n̄tue. Canus
 capillus Vñ Ouidius Magna fuit quondā capiti reuerētia cano

Zephyrus.

¶ Zephyrus est ventus occidentalis qui suo temperato calore
 relaxat terram constrictam frigore

Putris.

Gleba.

Sulcus

Demum

Respōdere.

¶ Putris. i. putridus sordidus. Inde putredo. id est corruptio
 ¶ Gleba est frustum terre quasi globus
 ¶ Sulcus ē fossa quā facit aratrū. In sulcare sulcos facere vel ara-
 re. ploeghen. ¶ Demū. i. tandē & pulcre addit̄ p̄noi is vel ille.
 ¶ Respōdere. ¶ Respondere sc̄at̄ qñq; satisfacere vel par esse vt hoc loco

At prius ignotū ferro q̄ scindimus æquor.
 Ventos & varium coeli prediscere morem
 Cura sit. ac patrios cultus habituscq; locorum
 Et quid quæq; ferat regio. & quid quæq; recuset.
 Hic segetes. illic veniunt foelicus vnae
 Arborei fetus alibi. atq; iniussa virescunt

GEORGICORVM FOLIO V.

Gramina, nōne vides croceos vt tmolos odores.

India mittat ebur, molles sua thura sabei.

At calybes nudi ferrū, virosa q; pontus

Castorea, eliadū palmas epiros equarum

Continuo has leges eterna q; foedera certis

Imposuit natura locis: quo tempore primū

Deucalion vacuū lapides iactauit in orbem

Vnde hoies nati durū genus, ergo age terre

Pigue solū, primis extemplo a mensibus anni

Fortes inuertant tauri, glebas q; iacentes

Puluerulenta coquat maturis solibus estas.

At si non fuerit tellus fecunda: sub ipsum.

Arcturum, tenui sat erit suspendere sulco

Illic officiant letis ne frugibus herbe

Hic sterilem exiguus ne deserat humor harenam

¶ Dicit añ oia op⁹ eē vt sciam⁹ q̄litate agri q̄ ē valde diuersa Itē
docet aliter arandā pingue terrā aliter macrā ¶ Cōstr. (Ar). i. s;
(pulsq; scindim⁹ ferro) i. vomere (ignotū equor) .i. terrā nobis
incognitā (cura sit) .i. curem⁹ (p̄discere v̄tos) .i. cui v̄to ager sit
exposit⁹. & cura sit p̄discere (variū morē cœli) .i. q̄litate aeris. &
cura sit p̄discere (patrios cult⁹) .i. q̄s sit mod⁹ colēdi in ea regio
ne (& habit⁹) .i. possibilitates (locor) & cura sit p̄discere (qd q̄q;
regio ferat) .i. p̄ferat melius. & (qd q̄q;) .i. regio (recuset) .i. nolit
ferre (Segetes veniūt) .i. crescūt (foelicius) .i. copiosi⁹ vel melius
(hic) in vno loco (vūq; veniūt foelici⁹ illic) .i. in alio loco (Arbor
rei foel⁹) .i. poma & fruct⁹ arbor. s^c veniūt foelicius (alibi) .i. in
alio loco (Atq; gramina iniussa) .i. sp̄te sua nascētia (virescūt)
sc; foelici⁹ alibi (nōne vides, vt) .i. quō (tmolus) ille mons cilicē
(mittat croceos odores) .i. crocū (India) illa regio (mittat ebur,
sabei) illi hoies (molles) .i. delicati. supple mittūt (thura, Ar) sed.
(nudi calybes) illi hoies sc; mittunt (ferrū, & virosa pontus) illa
regio vbi venena sunt, mittit (castorea) illud medicamentū (Epi
ros) illa puicia, mittit (palmas eliadū equar) .i. optimas equas
ad curule certamen (natura iposuit has leges & eterna foedera)
id ē sp̄ māsuras q̄litates (certis locis) .i. singulis (p̄tinuo) .i. mox
(q̄ tpe Deucalion) ille vir (iactauit lapides in orbem vacuū) sc;
hoibus (Vñ) de quibus lapidib⁹ (hoies) exūtes (dur; gen⁹) sunt.

LIBER PRIMVS

(nati) sicut fabulas (ergo age fortes tauri inuertat), i. vertant aratro (pingue solū), i. superficie terre (extēplo), i. mox (a primis mensibus anni), i. principio veris (& puluerulēta estas), i. plena puluere (coquat), i. siccet vel pparet (glebas iacētes), i. terrā pscissā (maturis solib⁹), i. tēperatis calorib⁹ (At), i. s; (si tellus nō fuerit fecūda), i. pinguis (erit sat), i. satis (suspēdere), i. differre aratōē (sub ipm arctur⁹), i. vsq; in autūnū (tenui sulco) modica aratōē (Ne herbe) s; inutiles (officiāt), i. noceāt (letis frugib⁹ illic), i. in pingui solo Et (ne' exigū⁹ humor deserat sterilē harenā hic), i. in macra terra. ¶ Aequor qñq; sciat mare. qñq; campū, vt hic & sepe apud Virgi. ¶ Tmolus ē mons in cicilia vbi nascit optimū crocū. ¶ Saba ē vrbs in arabia In sabei apud q̄s solos nascitur thus. ¶ Calybes sunt populus qdā apud q̄s ē optimū ferrū, qd etiā calybs vocat. Dicunt aut nudi. quia valde laborāt. ¶ Pontus scēi gn̄is, ē puincia qdā in q̄ Ouidi⁹ exulabat. In eadē sunt castores aialia degentia in aqua & in terra. ¶ Castorea vocant testiculi castorū siue fibrorū multis medicamētis apti. teutonice beuersche. ¶ Virosus, i. venenosus a noīe virus. Et p̄ in textu virosi piungi cū substātiuō pontus & etiā cū castorea. ¶ Elis elis dīs ē ciuitas arcadię vbi siebāt equestria certamina. De hoc amplius libro tercio dicit. ¶ Epiros vel epirus ē regio grecię vel p̄pe eā, q̄ nūc albania d̄r. ¶ Deucalion fuit antiquus rex thessalię. cuius tpe magnū diluuiū fuit. ita vt poetę dicāt hūc solū cū vxore Pyrrha euasisse. & reparasse gen⁹ humanū iactu lapidū. Nā lapides quos iacebat deucalion siebāt viri. quos Pyrrha scēminā. Vide Ouidiū primo mēta. ¶ Arcturus ē sydus iuxta plaustrū qd & boetes vocat & oriē circa tempus autūnale

Aequor
Tmolus
Saba Sabei
Calybes
Pontus.
Castor
Castorea,
Virosus
Elis.

Epiros
Deucaliō

Arcturus

Alternis idem tonsas cessare nouales
Et segnem patiere situ durefcere campum
Aut ibi flaua seres mutato sydere farrā
Vnde prius siliqua letum quassante legumen
Aut tenues foetus vicie tristisq; lupini
Sustuleris fragiles calamos siluamq; sonātem
Vrit enim lini campum segēs vrit aueng
Sed tamen alternis facilis labor: arida tantum
Ne saturere fimo pudeat pingui sola: neug
Effoetos cinerem immundum iactare per agros

GEORGICORVM FO. VI

Sic quoq; mutatis requiescunt foetibus arua
Nec nulla interea est inaratę gratia terre

¶ Dicit vtile esse aruis vt serant alternis annis, vel etiā vt mute-
fatio. ¶ Constructio. Tu (idem patiere tonsas nouales). i. agros
demessos (cessare) id est vacuas esse (alternis). i. alternatim vel al-
tero anno (Et patiere segnē campū durefcere) id est vires recipe
(situ). i. ocio sine segete (Aut seres ibi flaua farrā) id est frumenta
(mutato sydere) tpe anni (vnde) de quo aruo (sustuleris prius) leg-
tum legumen) scz fabas aut pisa (quallante siliqua). i. mouente
vel sonante folliculo (Aut vnde sustuleris (tenuis foetus). i. fruz-
ctus (vicię) illius leguminis. Et vñ sustuleris (fragiles calamos)
id est stramina (& sonantē siluam). i. messem (tristis lupini) id est
illius seminis amari (em) quia (seges lini vrit campū) id est corrū-
pit (& seges auenę vrit, & papauera p fusa letheo somno). i. que
somnia facit (vrit) scz campū (Sed tamē facilis labor ē
alternis). i. agris secundo anno satis (tantū ne pudeat saturare)
id est p dire iuuare (arida sola). i. steriles terras (pingui fimo Ve)
id est vel (ne pudeat iactare immundū cinerē) id est puluerem.
(p agros effectus) id est continua fertilitate lassatos

¶ Noualis sceminino genere & nouale neutro genere proprie
significat nouum agrum. ¶ Alternis est hic aduerbium pro al-
ternatim. sicut etiam in bucolis, Alternis dicetis &c.

¶ Segnis, id est piger ociosus Enei. iij. Haud segnis strato sur-
git palinurus. & omnes &c. ¶ Situs substantiuū quādoq; sciat
positōem. vt situs huius oppidi. Quādoq; sciat squalorem. vt
hic. Situs adiectiuū idem est quod positus. vt hic situs est phae-
ton. inquit Ouidius. ¶ Flauus a um. i. mixtus ex rufo albo &
viridi. ¶ Siliqua est folliculus leguminū. scz in quo crescunt.
Etiam est arboris spēs & fructus illius. ¶ Legumen dicitur illa
fruges q̄ nō habet spicas sed folliculos. vt pisa faba. ¶ Vicia cie
est legumen vile. cyn vyck. ¶ Lethe grece dicitur obliuio. Inde
letheus. id est obliuiosus.

Sepe etiam steriles incendere profuit agros
Atq; leuem stipulam crepitantibus vrere flāmis.
Siue inde occultas vires & pabula terre
Pinguia concipiunt, siue illis omne per ignem
Excoquitur vicium. atq; exudat inutilis humor
Seu plures calor ille vias & cęca relaxat

Noualis

Nouale

Alternis

Segnis

Situs

Flauus

Siliqua

Legumen

Vicia

Letheus

Spiramenta: nouas veniat qua succus in herbas
 Seu durat magis. & venas astringit hiantes
 Nec tenues pluuię rapideve potentia solis
 Acrior. aut boreę penetrabile frigus adurat.

¶ Docet vtile eē qñq; agros incēdere q̄tuor de causis. ¶ Cōstr.
 (Profuit etiā sepe incēdere steriles agros). i. res in agris. scz stipu-
 las aut silia (atq; scz pfuit (vrere leuē stipulā). i. stramen (flāmis
 crepitātib⁹). i. sonātib⁹ (siue). i. vel quia (terrę p̄cipiūt). i. acgrūt
 (inde). i. ex hoc (occultas vires & pinguia pabula). i. nutrimēta
 (siue). i. vel quia (oē vitiū). i. malū (excoquit illis). i. purgat ex
 terr (atq; inutit⁹ humor exudat). i. exit (p̄ ignē. seu). i. siue (ille ca-
 lor) scz ignis (relaxat). i. aperit (plures vias & ceca spiramēta). i.
 nō visa foramina (q̄). i. p̄ q̄ (succ⁹ veniat in nouas herbas. Seu il-
 le calor durat mag⁹) duriorē facit terrā (& astringit) claudit (hiā-
 tes venas). i. aptos meat⁹ terrę (Nec tenues pluuię). i. noceāt (ve-
 vel. ne (acrior potētia solis rapidi). i. violētī (adurat) scz terrā (aut
 frig⁹ boreę penetrabile). i. facile penetrās ne adurat ¶ Steril. i. nō
 Sterilefco fertil. A q̄ p̄ bñ sterilefco. i. fio steril. vt gallinę pigues sterilefco.
 Stipula ¶ Stipula ē calamus frumētī vel ea ps calami q̄ manet in terra
 Spiramētū post messonē. teutonice eyn stoppel. ¶ Spiramētū v̄l spiraculū
 Spiraculū. ē foramē p̄ qd spūs exit. vt in vasis clausi seē solet. ¶ Vro nō est
 Vro id qd eremo. s; hcat q̄si ledere. vt sol vrit. & frig⁹ vrit. vt hīcha/
 Penetrabile beī lē Vl⁹ vrit. amor vrit. flagellū vrit. vt apud Horatiū. ¶ Pe-
 netrabile capitū tum actiue. vt hīc. tum passiue. vt alibi.

Multum adeo rastris glebas qui frangit inertes
 Vimineasq; trahit crates iuuat arua. necq; illum
 Flaua ceres alto nequicq; spectat olympo
 Et qui proscisso que suscitāt equore terga
 Rursus in obliquum verso prorūpit aratro
 Exercetq; frequens tellurem atq; impat aruis;
 Humida solsticia. atq; hyemes orate serenas
 Agricole. hiberno letissima puluere farra
 Letus ager. nullo tantū se Mcesia cultu
 lactat. & ipsa suas mirantur gargara messas

¶ Hic agit de vsu rastrorū. & de aratōe per obliquū que liratio
 vocatur. ¶ Constructio (Ille iuuat arua adeo multum qui fran-
 git) id est rumpit (rastris glebas inertes) id est rudes & incultas.

GEORGICORVM FOLIO VII

(& q̄ trahit) sc̄z p̄ arma (vimineas crates). i. scirpeas factas de vis
 minib⁹ (Flaua ceres) dea frugū (spectat). i. aspicit (illū nequicq̄)
 id ē frustra, hoc ē illū iuuat ceres & fruges multas dabit illi (Et)
 supple ille multū iuuat arua (q̄ prūpit). i. frāgit (rursus terga). i.
 sup̄ficies terre (que) terga (suscitat). i. leuat (equore). i. cāpo (pro
 scisso aratro. verso in obliquū). i. p̄ transuersum Et q̄ (exercet). i.
 colit aut vertit (tellurē frequēs). i. frequēter (atq; impat aruis). i.
 cogit arua multos fructus p̄ferre O (agricolę orate humida sol
 sticia). i. estates humiditas (atq; orate hyemes serenas). i. siccitas (far
 ra). i. frumēta sunt (letissima). i. copiosissima (hiberno puluere)
 id ē siccitate hyemali, & (ager ē letus). i. fertilis hiberno puluere.
 (Mēsia) illa puicia (iactat se tm̄). i. extollit se de copia frugū (nul
 lo cultu). i. labore hoim s̄ aeris bonitate, & (ip̄a gargara) illa lo
 ca (mirantē suas messes). i. fruges multas. ¶ Rastrū ē instrumen Rastrum.
 tū lignēū q̄ rustici post aratōem frangūt glebas. dictū a radēdo
 In plurali nūero dr̄ rastra & rastrū s̄m Seruū. ¶ Vimen ē virga Vimen.
 lenta q̄ ligat̄ aliqd. aut de q̄ fiunt corbes. vt habetur postea. Tu Vimineus
 spisso vimine quallos &c. hinc adiectū Vimine⁹ a um. i. de vi
 mine Cratis viminea eyn eghede qd̄ vocat̄ etiā scirpea Itē cratis Cratis vimi.
 viminea etiā sc̄at eyn vedekē off eyn hecke ¶ Solsticiū dr̄ cū sol Solsticiū.
 nec ampli⁹ descēdit nec ascēdit. Et ē duplex solsticiū. vnū hye
 male qd̄ vocat̄ bruma. alter estiuale qd̄ nō h̄z nomen speciale Bruma.
 ideoq; tenet gn̄ale. ¶ Mēsia ē ciuitas qd̄a phrygię iuxta troiam Mēsia
 Alij legūt mysia q̄ ē puincia hellepontū feracissima frumenti Mysia.
 ¶ Gargara sunt montes phrygię & oppidū ibidē Gargara.

Quid dicam: iacto qui semine cōminus arua
 Insequitur. cumuloq; ruit male pinguis harenę.
 Deinde satis fluuiū inducit riuosq; sequentes
 Ac cum exustus ager moriētibus estuat herbis
 Ecce supercilio cliuosi tramitis undam
 Elicit. illa cadens raucū per leuīa murmur.
 Saxa ciet. scatebrisq; arentia temperat arua.

¶ De occasione q̄ fit post sationē Itē de aruorū irrigatōe (Quid
 dicā) subaudi. quantū ille iuuat arua (q̄ semine iacto). i. cū iactū
 ē (insegitur arua cōminus). i. statim vadit in arua (& ruit). i. diru
 it frāgit (cumulos harenę. male pinguis) i. nō pinguis (Deinde
 ip̄e inducit fluuiū satis). i. ad sata. & inducit (riuos sequētes). i.
 iuges (Ac cū ager exustus) sc̄z a sole (estuat). i. ardet (herbis). i. s̄at̄
 (morientib⁹). i. pereūtibus (Ecce) is agricola (elicit). i. educit (vn
 dā supercilio). i. de summitate (cliuosi tramitis). i. inōtuosi trāsit⁹

LIBER PRIMVS

Ruo (illa) scz vnda (cadēs). i. descendēs (ciet). i. mouet. facit (raucū murmur). i. sonū (p saxa leuia). i. plana derita. & vnda tēpat). i. recreat (scatebris). i. ebullitōib⁹ suis (arua arētia). i. arida ¶ **Ruo** qñq; ē absolutū idē qđ cado. vt. ij. gnei. Ruit alto a culmine troia Qñ q; ē trāstitiū scās idē qđ diruo. vt hoc loco. ¶ **Aest⁹** ē feruor aut nīmī⁹ calor. Aestuare feruere ardere ¶ **Supciliū** ē ps frontis sup oculū hirsuta Et quia supciliū altū ē. iō ponit p altitudine. vt hic. Etiā capit p supbia. ¶ **Cluius** ē paruus mons In cluiosus. i. altus. ¶ **Leuis** prima syllaba pducta ē idē qđ mollis & planus. In leuor. i. mollities. & **Leuigare**. i. planare ¶ **Scatebre** sunt ebullitōes aquar; a verbo scatere qđ scat ebullire vel exilire. ¶ **Arū** uū eyn acker. ē ea ps agri que serit frumento

Quid? qui ne grauidis procūbat culmus aristis;
 Luxuriam segetum tenera depascit in herba
 Cum primum sulcos equant fata. quicq; paludis
 Collectū humorem bibula deducit harena
 Prefertim incertis si mensibus amnis abundans;
 Exit et obducto late tenet omnia limo
 Vnde caue tepido sudant humore lacune

¶ De truncatōe v⁹ demessione segetis cū primū cepit crescere & de siccātōe agroꝝ. ¶ **Cōstrue** (Quid) scz dicā de illo (q; depascit) id ē amputat (luxuriam). i. nīmīā pinguedinē (segetū in tenera herba) i. qñ adhuc parua seges ē (Cū primū fata equant sulcos) id ē qñ seges ē tā magna vt sulci nō appareāt Et hoc facit (ne culmus). i. calamus frumētī (p cūbat). i. decidat (grauidis aristis) id ē plenis & maturis spicis. Et quid dicā de illo (q; deducit) scz de cāpo (collectū humore) scz nīmīū (bibula harena). i. p harenā (prefertim). i. maxime (si amnis abundans exit) scz alueo (incertis mensibus). i. tēpibus (&) amnis (tenet oia late). i. transit oēs agros (limo obducto). i. opto (Vñ). i. qre (caue lacune). i. fosse (sudant). i. repleni (tepido humore). i. aqua. ¶ **Culm⁹** ē calamus frumentī. In culmen). i. tectū domus. ¶ **Luxurtes** ē nīmietas vel supfluitas in omī re. ¶ **Lacuna**. i. lacus. fossa vel aquar; collectio.

Culm⁹ culmē
Luxurtes
Lacuna

Nec tamen hec cū sint hominūq; bouūq; labores
 Versando terram experti: nihil improbus anser
 Strimonieq; grues. et amaris intyba fibris
 Officiunt. aut vmbra nocet. pater ipse colendi
 Haud facile esse viam voluit. primusq; per artē

GEORGICORVM FO. VIII

Mouit agros. curis acuens mortalia corda.

Nec torpore graui passus sua regna veterno.

Ante iouem nulli subigebant arua coloni

Nec signare quidem aut partiri limite campū

Fas erat. in mediū q̄rebant. ipsaq; tellus

Omnia liberius (nullo poscente) ferebat

Ille malum virus serpentibus addidit atris

Predariq; lupos iussit pontūq; moueri.

Mellaq; decussit folijs ignemq; remouit

Et passum riuis currentia vina repressit

Vt uarias vsus meditādo extunderet artes

Paulatim. & sulcis frumenti quereret herbam:

Et silicis venis abstrusum excuderet ignem

¶ Hic agit de multis nocumētis agricolarū. & cur illa de' imis
 serit cū ab initio nō essent. ¶ Costr. (Cū). i. quīs (labores hoīm
 boūq; sint expti hec). i. fecerint p̄dicta (vsando terrā). i. p̄tinuo
 colēdo (nec tñ improbus anser & grues strymoniē). i. thracēses (&
 intyba) ille herbe (amaris fibris). i. radicib; noxijs (officiūt) id ē
 obsunt nocēt (nō nihil). i. aliquid (aut vmbra) sc; arbor; nocet.
 (Ipe pater). i. de' (voluit viā). i. modū (colēdi). i. agros (haud eē
 facilē. & ipe prim' mouit agros) i. agrorū cultū (p̄ artē). i. artifi
 ciose (acuēs). i. acuta faciēs (corda mortalia). i. mortaliū (cur;). i.
 p̄ curas & labores (Nec passus sua regna). i. mundū vel homīes
 (torpere). i. pigrescere (graui veterno). i. somno vel ocio (Nulli
 coloni). i. agricolē (subigebāt arua). i. arabāt (añ iouē). i. anteq;
 iuppiter iparet (nec erat fas signare cāpū aut partiri limite) id ē
 ponere signū aut limitē in cāpo. S; hoīes (q̄rebāt oīa in mediū)
 id ē in cōe (Et ip̄a tell' ferebat oīa liberi'). i. liberalius largius q̄;
 nūc (nullo poscēte). i. cū tñ nemo exigeret hoc (Ille) iuppit' (ad
 didit atris serpētib; malū vir'). i. venenū. & ille (iussit lupos pre
 dari). i. vt lupi p̄darent. & iussit (pōtum moueri) Et ille decussit
 mella folijs). i. abstulit mel ab arborib; in quibus añ nascebat.
 (& ipe remouit ignē. Et ipe repressit). i. p̄tinuit (vina currentia
 passim). i. ubiq; (riuīs) p̄ riuos Istū at iō fecit (vt vsus extūderet)
 .i. extruderit iueniret (paulati uarias artes meditādo. & vt vsus
 hoīm (q̄reret sulcis). i. arationib; (herbā frumēti). i. frumentum
 Et excuderet ignē abstrusum). i. occultatū. in (venis). i. itimis (si Strimonias
 licis. ¶ Strymoniē grues dicunt a strymone fluuio thracē de q̄ Strymon

Intyba

Veternum

Aurea etas

in q̄rto librō ¶ Intyba vel intyba sunt herbę q̄ vocant̄ alio noīe cicorea, & hñt multas radices q̄bus necāt fruges In singulari dr̄ intyb⁹ & bum ¶ Veternū ē morb⁹ inducēs somnolētiā & ponit̄ p̄ pigricia Quidā accipiūt p̄ hydropisi. ¶ An̄ Iouem & c. hic tāgit aureā etatē in q̄ oīa copiose pueniebāt absq̄ labore ¶ Mel laq̄ & c. Dicūt poetę q̄ in aurea etate mella nascebant̄ in arborib⁹ bus & q̄ vīna currebāt tāq̄ flumina Ouidi⁹ Flumina iā lactē iā flumina nectaris ibāt. Flauaq̄ de viridi stillabāt ilice mella

Tunc alnos fluuū primū sensere cauatas
 Nauita tum stellis numeros & nomia fecit
 Pleiadas. hyadas. clarāq̄ lycaonis arcton
 Tum laqueis captare feras & fallere visco
 Inuentū. & magnos canibus circūdare saltus.
 Atq̄ alius latū funda iam uerberat amnem
 Alta petēs. pelagoq̄ alius trahit humida lina.
 Tum ferri rigor atq̄ argutę lamina ferre
 Nam primi cuneis scindebant fissile lignum
 Tum uarię uenere artes. labor omnia uincit
 Improbus: & duris vrgens in rebus egestas

¶ Dicit̄ necessitatē multas artes excogitasse. ¶ Cōstr. (fluuū sensere tū primū cauatas alnos). i. nauigia (Nauita). i. nauta (fecit tū stellis nūeros & nomia). i. noīando eas (pleiadas & hyadas & clarā arcton) illā stellā (lycaonis) sc̄z filiā (Inuentū ē tū). i. tūc (captare feras laqueis. & fallere) sc̄z aues (visco). i. bitumine (& inuentū ē tū. circūdare magnos saltus). i. siluas (canibus). i. venaticis. (Atq̄ alius) sc̄z homo (petens ala). i. p̄funda (uerberat latū amnem funda). i. tali rethi (& ali⁹ trahit pelago). i. p̄ pelag⁹ (humida lina). i. rethia q̄ vocant̄ yricula (rigor). i. duricies (ferri tū) sc̄z inuētus est (& lamina). i. latitudo (ferre argutę). i. subtilis vel sonore (Nā primi) sc̄z hoīes (scindebant lignū fissile). i. qđ facile findi p̄t (cuneis) illis instrumētis. & nō serra (Varię artes uenere) id ē uenerūt tum (labor improb⁹). i. uehemens (uincit omnia) id ē omnes difficultates (& egestas). i. indigentia (vrgens). i. cogens nos (in duris rebus). i. in aduersitatibus. supple uincit omnia.

Alnus

Pleiades.

Hyades

Arctos.

¶ Alnus est arbor crassa de qua cauantur nauiculę fluuiales
 ¶ Pleiades sunt septē stellę añ genu tauri positę. sic dicte q̄ tempus nauigatōis ostendūt. a pleo greco verbo qđ ē nauigo. Latine dicunt̄ vergilię qa in vere oriunt̄. ¶ Hyades sunt quinq̄ stellę in frōte tauri. dicte a greco ybo hyo qđ fecat pluo. ¶ Arctos

GEORGICORVM FO. IX

græce fcat vrfam. & ē syd⁹ iuxta poliū septentrionalē q̄ ab eo vo
 cat arcticus Et fm fabulas fuit filia Lycaonis regis arcadie. no Lycon
 mine Calisto Est etiā ibi alia stella q̄ vocat minor vrfā Has vrfā Vrfā minor
 fas nautę obseruant. ideoq; vocant stelle maris ¶ Funda ē rhe Funda
 te inferi⁹ latū superi⁹ angustū qd̄ iaciū in aquā. Sed verriculū ē Verriculū.
 rhere qd̄ trahit. Funda etiā ē quo lapides iaciunt.

Prima ceres ferro mortales uertere terram
 Instituit. cum iā glandes atq; arbuta sacre
 Deficerent siluę: & uictū dodona negaret
 Mox & frumentis labor additus. ut mala culmos
 Effet rubigo. seuusq; horreret in aruis
 Carduus. intereunt segetes. subit aspera silua
 Lappęq; tribulicę. interq; nitentia culta
 Infoelix loliū. & steriles dominantur aueng
 Quod nisi & assiduis terram insectabere rastris
 Et sonitu terrebis aues. & ruris opaci
 Falce premes vmbas. votisq; vocaueris imbrem
 Heu magnum. alterius frustra spectabis aceruū
 Concussaq; famem in siluis solabere quercu

¶ Hic agit de inuentōe prima frumētī. & q̄ diligentē oportz eē
 agricolā p̄tra varia nocumēta ¶ Cōstructio (Ceres) illa mulier.
 (instituit). i. docuit (p̄ma mortales). i. hoies (vertere terrā ferro)
 id ē arare (cū glādes atq; arbuta sacre siluę deficerēt iā) scz qbus
 añ vescebant hoies (& cū dodona). i. silua (negaret iā uictū Et la
 bor). i. calamitas (ē mox additus frumētis) scz (vt mala rubigo
 esset). i. cōsumeret (culmos). i. fruges. & (seuus carduus) illa spi
 nosa herba (horreret). i. horride cresceret (in aruis Segetes inter
 reūt). i. ob hoc. & (aspera silua). i. multitudo malę herbarum.
 (subit). i. nascit̄ p̄ segetib⁹. scz (lappę & tribuli. & infolix loliū &
 steriles aueng dominantur inter nitentia culta). i. bonas fruges
 (Qd̄ nisi). i. & nisi (insectabere). i. subiugabis (terrā assiduis ras
 tris. & nisi terrebis aues sonitu. & nisi. p̄mes falce). i. amputabis
 (vmbas). i. arbores (opaci ruris). i. tenebrofi. & (nisi vocaueris
 imbrem votis). i. p̄missis vel precibus (heu spectabis) id est vit
 debis (frustra magnū aceruū) scz frumētī (alterius) scz hois. & so
 labere famē) tuā (quercu ꝑculsa). i. quā allata in siluis
 ¶ Arbutus ē arbor q̄dam cuius fructus vocatur arbutum. Arbutus
 ¶ Arbuta sunt fructus arbuti. i. poma siluestria rubra & dense Arbura
 crescētia & toto anno maturescūt. alio nomine vuedones.

LIBER

PRIMVS

Dodona
Lappa
Tribulus
Lolium

¶ Dodona ē vrbs epiri ppe quā est silua multarū quercū
¶ Lappa ē inutilis herba hñs fructū spinofos & adherētes Qui
dius. Mixta tenax segeti crescere lappa solet. ¶ Tribulus, distel,
¶ Lolium est herba parū utilis q̄ & zizania vocatur
Dicendum & que sint duris agrestibus arma
Quis sine nec potuere feri nec surgere messes
Vomis & inflexi primū graue robur aratri
Tardaꝫ eleusine matris voluentia plaustra
Tribulaꝫ traheꝫ & iniquo pondere ratri
Virgea preterea celei vilisq̄ supellex
Arbuteg crates: & mystica vannus iacchi
Omnia q̄ multo ante nemor prouisa repones.
Si te digna manet diuini gloria ruris.

Arma.

Anastrophe
Eleusis
Tribula
Trahea
Virgeus
Celeus
Iacchus

¶ Hic ponit instrumēta agricolarū. ¶ Cōstr. (Et). i. etiā (dicēdū)
est (q̄ arma). i. instrumēta (sint duris agrestib⁹). i. agricol⁹ (Quis
sine). i. sine q̄bus (messes). i. fruges (nec potuere feri) nec (potuere
surgere). i. crescere (vomis & graue robur). i. lignū (aratri inflexi
primū). i. añ (Et tarda plaustra). i. curr⁹ (Eleusine matris). i. cere⁹
ris q̄ colebat̄ ibi (voluentia). i. volubilia (Et tribula & traheꝫ & ra
stri iniquo pōdere). i. graues. s̄ sunt arma duris agrestib⁹ (pre
rea). i. etiā vel p̄ter ea (virgea supellex) id est res de virgis facte vt
sponte &c. & (vilis supellex celei) illius viri. hoc est ab illo primū
repta Et (crates arbuteg) id est de arbutio facte. & (mystica) id est
sacra (vānus iacchi). i. bacchi (Que oia). i. instrumēta (p̄uisa añ
multo). i. lōge (repones). i. custodies (Si digna glia). i. vera laus
(diuini ruris manet te). i. futura ē tibi. ¶ Arma plurāfr tm̄. q̄ncq̄
scat munimina bellica. Virgi. in octa. enei. Arma sub aduersa
posuit radiāta quercu Q̄ncq̄ scat instrumēta q̄libet vt hoc loꝝ
co. Q̄ncq̄ scat dolos vel astutias. vt enei. ij. Et q̄rere p̄sciis arma
¶ Quis sine. ibi ē anastrophe figura quia prepō postponit suo
casui. vt sepe fit. ¶ Eleusis vel eleusin ē ciuitas in attica ppe athe
nas. vbi colebat̄ Ceres. ergo vocat̄ Eleusina ¶ Tribula ē gen⁹ cur
rus q̄ terunt fruges in q̄busdā regionib⁹ ¶ Trahea v̄l traha est
vehiculū sine rotis. eyn s̄ede. ¶ Virge⁹ a ū ē possessiuū nomē a
virga. ¶ Celeus fuit rex eleusine ciuitat̄. que Ceres docuisse d̄r
agri culturā ¶ Iacch⁹ idē qd̄ bacch⁹. i. cui⁹ sacris vteban̄ vāno.
Continuo in siluis magna vi flexa domatur
In burim, & curui formā accipit vlmus aratri

GEORGICORVM FO. X

Huic a stirpe pedes temo protentus in octo
 Binæ aures duplici aptantur dentalia dorso
 Ceditur & tilia ante iugo leuis. altaq; fagus
 Stiuacq; q̄ currus a tergo torqueat imos
 Et suspensa focus exploret robora fumus.

¶ De formatōe aratri ¶ Cōstructio (Vlmus) illa arbor (domat̄)
 id ē aptat̄ (in buris. flexa magna vi p̄tinuo). i. mox (in siluis. &
 vlmus accipit formā curui aratri. Temo). i. tale lignū (p̄tentus)
 id ē extensus (in octo pedes). i. longitudine octo pedū (a stirpe)
 id ē a trūco vel radice (aptat̄ huic). i. aratro (Et binæ aures). i. ap
 rant̄ huic. & (dētalīa duplici dorso). i. latere (Et leuis tilia) id ē ar
 bor illa (cedit̄ añ iugo). i. ad formādū iugū. & (alta fagus). i. ce
 dit̄ añ (Et stiuā) s̄ cedit̄ (q̄ torq̄at). i. v̄tat̄ (imos curr̄). i. aratra (a
 tergo). i. in fine (Et fumus exploret). i. p̄bet̄ (robora). i. ligna (su
 spensa focus). i. sup̄ focos. ¶ Buris ē curuatura aratri. q̄li bouis Buris
 vra. i. cauda. Etiā legit̄ bura. ¶ Temo ē lōgū lignū in curru vel Dentale
 aratro ad qd̄ iūgunt̄ equi seu boues trahētes ¶ Dētale vocat̄ li Stiuā
 gnū i aratro ad qd̄ iducit̄ vomer ¶ Stiuā ē manica aratri q̄ regit̄

Possū multa tibi veterū precepta referre
 Ni refugis: tenuescq; piget cognoscere curas
 Area tū primū ingenti est equanda cylindro
 Et vertēda manu & creta solidanda tenaci
 Ne subeant herbe. neu puluere victa fathiscat
 Tum variæ illudūt pestes. sepe exiguus mus
 Sub terris posuitq; domos atq; horrea fecit.
 Aut oculis capti fodere cubilia talpæ
 Inuentusq; cauis buffo. & q̄ plurima terræ
 Monstra ferunt. populatq; ingentē farris aceruū.
 Curgulio. atq; inopi metuēs formica senectē.

¶ Docet formare areā ¶ Cōstructio (Possū referre tibi multa
 precepta veterū). i. doctrīnas de agricultura (ni refugis). i. si non
 spernis ea. & ni (piget) te (cognoscere leues curas). i. discere studia
 rusticia (Area ē equāda primū ingēti cylindro). i. illo istrumēto
 & area (est vertēda manu). i. mouēda. & est (solidāda). i. solida fa
 ciēda (tenaci creta). i. illa terra (Ne herbe subeāt). i. crescāt in area
 (Neu). i. vel ne area (victa puluere fathiscat) id est valde hiscat &

LIBER PRIMVS

rimas acquirat (Varię pestes). i. multa mala (illudunt). i. nocent. (tum) qñ fathifcat area (exiguus mus sepe posuit domos) scz sũ as) sub terris. atq; fecit horrea) id est cõgregauit fruges sub terra (Aut talpe capti oculis) id est ceci (fodere cubilia) scz sua ibi. Et (buffo est inuētus cauis). i. in antris. & (monstra). i. noxa aialia. s^c sunt inuēta (q plurima) scz mōstra (terre ferūt) i. pducunt. & (curgulio) ille vermis (populat). i. corrūpit (ingentē aceruū) id ē magnū (cumulū farris. atq; formica metuēs inopi senectę). i. q ē auara. supple populat ingentē aceruū farris. i. frumētū. ¶ Area

Area.

Cylindrus

Histeron

proteron

Curgulio.

Gurgulio.

ē locus plan⁹ & solidus in q tritura. teuto. cyn deele Itē ois lo cus plan⁹ vocat area. ¶ Cylindrus ē lapis teres quē deuoluūt p areā vt equa fiat Est autē in his duobus versib⁹ histerō proteron quia ordo pueritū Nā in area formanda primo terra vertitur. deinde solidat. terciō equat. ¶ Curgulio est vermis corrūpēs fruges Aliqui scribūt g in principio sed tūc fcat viā spiritale a narib⁹ ad pulmonē q alio noie vocalis arerea dicitur

Cōtemplator item quū se nux plurima siluis
Induet in florem. & ramos curuabit olētes
Si superant foetus. pariter frumēta sequētur
Magnaq; cū magno veniet tritura calore
At si luxuria foliorū exuberat vmbra
Ne quicq; pinguis paleę teret area culmos

¶ Ponit prognosticon de frumētis ¶ Cōstrue (Cōtemplator). i. cō replaberis (itē) etiā (cum plurima nux). i. amygdala (induit se in florem). i. florebit (in siluis) & (cū nux illa. curuabit olentes ramos). i. ob pōdus frondiū (si foetus). i. fructus amygdale (superant). i. multi sunt (frumēta sequētur pariter). i. etiā multa erunt & (magna tritura veniet cū magno calore. At). i. sed (si vmbra) scz amygdale (exuberat). i. magna ē (luxuria). i. abūdantia foliorum. tunc (area teret culmos). i. culmi terentur in area (paleę ne quicq; pinguis). i. nō pinguis nō fertilis. hoc est. frumenta non erūt sed solę paleę ¶ Cōtemplator ē hic verbū futuri tps impa

Cōtemplator

Cōtemplor

Plurimus.

Amygda.

Tritura.

Triturare.

¶ Plurimus hic ponitur p longus vt plurima nux. i. amygdala que & nux greca vel thasia dicitur. ¶ Tritura est qñ segetes teruntur in area Et triturare. i. frumentū de spicis tollere quod fit vel particis vel plaustris.

Semina vidi equidē multos medicare serētes
Et nitro prius. & nigra pfundere amurca

GEORGICORVM FOLIO XI

Grandior vt foetus filiquis fallacibus esset
 Et: quibus igni exiguo: properata maderent.
 Vidi lecta diu & multo spectata labore
 Degenerare tamē, ni vis humana quotānis
 Maxima queq; manu legeret. sic omnia fatis
 In peius ruere ac retro sublapſa referri
 Non aliter q̄ qui aduerso vix flumine lembū
 Remigijs subigit. si brachia forte remisit
 Atq; illum in præceps pronò rapit alueus amni.

¶ De cautela circa semināda legumina. ¶ Cōstrue (Equidē vī/
 di multos serētes medicare semina). i. medelā adhibere. & vidī
 multos (p̄fundere). s. semina (nitro & nigra amurca). i. fece olei
 (vt grandior foetus). i. fructus (esset filiquis). i. folliculis (fallacijs
 bus) q̄ sepe fallūt (& vt ip̄a legumina (maderēt p̄perata). i. cito
 p̄coquent (q̄uis exiguo igni Vidi) scz legumina (lecta). i. electa.
 (diu & spectata). i. p̄bata (multo labore. tñ degenerare). i. peioſ
 ra fieri (ni). i. nisi (vis hūana legeret manu). i. eligeret (maxima
 queq; scz grana (quotānis). i. singulis annis Et vidī (oīa sic rue
 re in petus. & sublapſa). i. corrupta (referri retro). i. ire retrorsum
 Deinde ponit p̄pationē (Nō aliter) s̄ oīa ruunt in peius (q̄ qui
 subigit). i. agit. mouet (lembū). i. nauiculā (remigijs). i. remiga
 tione (vix) scz subigit (aduerso flumine). i. p̄tra fluctū (si ille fors
 te remisit brachia) cessauit nauigare (alueus rapit illū in p̄ceps)
 id ē agit eū retrorsum (p̄no amni). i. cum cursu fluminis

¶ Medico & medicor sub vna scatione dicimus. s; medico ~~ve~~ Medico
 tustū ē vt ait Seruius. & petunt accm̄ & q̄ncq; dtm̄. ¶ Amurca ē Medicor.
 pprie sanies oliuarū dū terunt. ¶ Nitru est qdam spēs sabuli ad Amurca.
 modū salis. quo purgā aliquid. ¶ Lembus est nauicula. s; lim Nitrum
 bus est idem quod ora vel extremas. Lembus.

Præterea tam sunt arcturi sydera nobis
 Hedorūq; dies seruandi. & lucidus anguis.
 Quā quibus in patriā ventosa p̄ equora vectis
 Pontus & ostriferi fauces tentantur abydi.
 Libra die somniq; pares vbi fecerit horas
 Et mediū luci atq; vmbrijs iā diuidit orbem
 Exercete viri tauros: serite ordea campis
 Vsq; sub extremū brumæ intractabilis imbrem

LIBER PRIMVS

Nec nō & lini segetem & cereale papauer
Temp^o humo tegere . & iādudū incubere aratris
Dum sicca tellure licet dum nubila pendent

¶ Dicit astrologiā tā necessariā eē rustico q̄ nautē. Itē de fatiōe
autūnali ¶ Cōstr. (Prereea). i. insup (sydera). i. tēpestates (arctur
ri) illi^o stelle (sunt tā) s^e seruāda (nobis. & dies hedoy). i. q̄n hoc
signū oriē. sunt tā (seruādi). i. notādi nobis (& lucid^o anguis) il
lud signū. s^e seruand^o ē nobis (tā). i. tantū (q̄). i. quantū. s^e hec
sydera seruāda sunt illis (qbus vectis in patriā p vētofa equora
pont^o). i. mare scz tētāt (& fauces) i. angustū trāsit^o (ostriferi aby
di). i. illi^o ciuitatis vbi purpura sit (tentant). i. petunt nauigio.
(vbi). i. postq̄ (libra) istud signū zodiaci (fecerit horas). i. tempa
(die somniq̄) i. diei & noctis (pares Et vbi libra diuidit mediū
orbē). i. celū (luci atq; vmbri). i. tenebr^o (viri exercete, tūc tau
ros). i. arate (serite ordea cāpis). i. frumēta (vsq; sub). i. vsq; ad (ex
tremū imbrē). i. nimīā tēpestatē (brumē). i. hyemis (intractabil)
id ē q̄n terra nequit tractari (Nec nō & tps) scz ē (tegere humo)
id ē seminare (segetē lini & papauer cereale) i. ad cererē ptinens.
(Et scz tps ē (incubere aratris). i. arare (iamdudū) i. q̄primū vel
mox (dū licet) q̄n fieri p̄t (tellure sicca) scz exn̄te (dū nubila pen
dent). i. q̄n nondū pluit. ¶ Arcturus ē stella iuxta polū arcticū
cur^o ortus & occasus grauissimas tēpestates facit. orif aut in au
tūno. ¶ Erictoni^o filius Vulcani relat^o dr̄ inter astra. & in hume
ro portare caprā & illi^o hedos in brachio. Est aut celeste sydus
in septētrione h̄ns octo stellas. ¶ Tria sunt sydera q̄ vocātur an
gues. vn^o arctic^o in septētrione. alter australis. tercius quē tenet
ophiucus. i. illud signū. ¶ Abyd^o ē vrbs hellepontū. Est at hel
lespontus ps maris stricta sed periculosa inter asiam & europā
¶ Libra ē celeste signū qd cū sol ingrediit fit equinoctiū autū
nale. Nota q̄ hic ponit die p̄ diei more antiq̄. Nā apud ve
teres noīa quintē declinatōis habebant gn̄ in e.

Arcturus

Erictonius
hedi. angues
capra

Abydus
Hellepont^o
Libra.
Die p̄ diei

Vere fabis fatio. tunc te quoq; medica putres
Accipiunt sulci. & milio venit annua cura
Candidus auratis aperit quum cornibus annū
Taurus. & aduerso cedens canis occidit astro
At si triticeam in messem robustaq; farra
Exercebis humū. solisq; instabis aristis:
Ante tibi eog atlantides abscondantur

GEORGICORVM FO. XII

Gnosiaq; ardentis decedat stella coronæ.
 Debita q; sulcis cōmittas semina. q; q;
 Inuite properes anni spem credere terræ
 Multi ante occasum maig cepere. sed illos
 Expectata seges vanis elusit auenis.
 Si vero viciãq; seres vilemq; fasellum:
 Nec pelusiace curam aspernabere lentis
 Haud obscura cadēs mittet tibi signa boetes
 Incipe & ad medias sementē extende pruinās

¶ Docet qñ serēda sint legumina & qñ frumēta. ¶ Constructio
 (Satio).i. seminatio ē (sabis in vere) O (medica putres sulci acci
 piūt te q; tūc. & annua cura venit tūc milio) illi frugi (quū cā
 didus taur⁹) illud syd⁹ (auratis cornibus). i. hñs aurata cornua.
 (apit annū) & quū (canis) illud signū (occidit). i. nō videt a no
 bis (cedēs). i. incedēs (aduerso astro). i. cū syrio stella noxia (At si
 exercebis). i. parabis (humū in messem triticeā). i. ad ferendū tris
 ticū. & ad (robusta farrā. & si instabis). i. operā dabis (solis aris)
 id ē frumēto serēdo (eoē atlātides) ille stelle. f. pleiades (abscōdāt
 tibi). i. occidāt (añ) q; seras (& gnōsia stella ardētis coronē) illi⁹
 syderis (decedat añ) q; mitras sulcis debita semina. & anteq; p
 peres credere inuite terre spem anni. i. frumentū (Multi cepere)
 id ē inceperūt serere (añ occasum maig). i. priusq; atlātides occi
 dant (s; expecta seges elusit illos vanis auenis). i. p tritico creuic
 auena (si vero seres viciã & vilē fasellū) illud abundās legumen
 (nec aspernabere). i. spernes (curā). i. sationē (pelusiace lentis). i. q
 abundat apud Pelusiū in egypto (boetes) illud syd⁹ (cadēs) id ē
 occidēs (mittet tibi signa haud obscura Incipe) s; serere (& extē
 de). i. p̄tinua (sementē). i. sationē (ad medias pruinās). i. vsq; ad
 hyemē. ¶ Medica ē qdā herba filis trifolio vtilis pecori & val⁹ Medica.
 de fertilis. trāslata primū ex regione medog. ¶ Milium ē spēs q; Militum
 dā frugis qd Columella nūc inter legumina nūc inter frumēta
 ponit. & sit ex eo panis & puls. ¶ Far est frumentū qd vulgus Far.
 speltā vocat. ¶ Atlantides dicunt filie atlantis & pleione nym Atlantides.
 phe. vñ & pleiades vocant. Sunt autē septē stelle inter quas vna Maia
 ē maia mater Mercurij. ¶ Gnosos ē ciuitas crete. Inde gnosius. Gnosos, gno
 Tangit hic eiusmodi fabula Bacchus cū vxorē duceret ariad⁹ sia corona
 nem filiā regis cretensis. dedit ei coronā mirabiliter a Vulcano
 factā. q; deinde relata ē inter sydera. ¶ Fasellus est spēs legum⁹ Fasellus
 nis nomē habens ab insula quadam similiter nominata.

LIBER PRIMVS

Pelusiū. pelu
fiac⁹. Boetes.
¶ Pelusiū ē vnū de septē hostijs nili. & ciuitas ibidē in pelusiā⁹
a ū ¶ Boetes latine dicitur bubul⁹. & ē signū coeleste iuxta plaustra

Iccirco certis dimensum partibus orbem
Per duodena regit mundi sol aureus axem.
Quinq; tenent coelū zonę. quarū vna corusco
Semp sole rubens. & torrida semp ab igni est
Quā circū extreme dextra leuac; trahuntur
Cerulea glacie concrete. atq; imbribus atris
Has inter mediamq; duę mortalibus egris
Munere concessę diuum. & via secta p̄ ambas
Obliquus qua se signorum verteret ordo
Mundus vt ad scythiā rypheasq; arduus arces
Consurgit. premitur lybię deuexus in austros
Hic vertex nobis semp sublimis. at illum
Sub pedibus styx atra videt manesc; profundi
Maximus hic flexu sinuoso elabitur anguis
Circum. perc; duas in morē fluminis arctos
Arctos oceani metuentes equore tingi.
Illic vt phibent aut intēpesta silet nox
Semp & obtenta densantur nocte tenebrę
Aut redit a nobis aurora diemq; reducit.
Nosq; vbi primus equis oriens afflauit anhelis
Illic sera rubens accendit lumina vesper.

¶ Hic docet poeta de duodecim signis zodiaci. & de quinq; zo
nis. ¶ Cōstrue (Aureus sol regit orbē dimensum certis p̄ibus p̄
duodecim signa Quinq; zonę tenēt coelū). i. coelū ē diuisum p̄
quinq; zonas (quarū) sc; zonę (vna ē rubēs sp̄ corusco sole. & ē
torrida). i. p̄usta (ab igni). i. ardore solis (Circū quā) sc; torridā
zonā (extreme) sc; due zonę (trahuntur dextra leuac;). i. vna ad
dextram altera ad sinistram (cretę). i. rigide (cerulea glacie atq;
atris imbrib;). duę sc; zonę (inter has) sc; p̄cretas (& iter mediā)
sc; torridā zonā (sunt p̄cessę egris mortalib;). i. habitabiles sunt
(munere diuū). i. diuor; (& via ē secta p̄ ambas) sc; zonas habi
tabiles (Qua) sc; via (obliquus ordo signor;). i. circul; zodiac;.
(verteret se. vt). i. sicut (mūdus cōsurgit). i. eleuat; (arduus). i. al
tus (ad scythiā & rypheas arces). i. ad plagā septētrionalem. Et

GEORGICORVM FO. XIII

(mūduſ p̄miſ) .i. deſcēdit (deuex⁹) .i. inclinat⁹ (in auſtros lybie) .i. ad plagā auſtrale (hic vertex) .i. pol⁹ arctic⁹ vel ſeptētrionalē (ē ſp̄ ſublimis nobis) .i. ſp̄ ē ſup̄ nos (ar) .i. ſ (atra ſtix) .i. infern⁹ (& p̄ fundi manes) .i. inferi (vidēt ſub pedib⁹ illū) ſc̄z polū auſtrale .i. nūq̄ vidēt a nobis (Maxim⁹ anguis) .i. illud ſyd⁹ aut ſignū in modū anguis (elabit̄ hic circū) ſc̄z polos (ſinnolo flexu) .i. curua flexura. & (elabit̄ p̄ duos arctos) .i. vrfas . ſc̄z illa ſydera . p̄ arctos in quā . metuētes tingi equore (oceanī) .i. q̄ nūq̄ occidūt aut deſcendūt vt alia ſydera (Illic) .i. in alia zona habitabili ſub polo auſtrali (aut intēpeſta nox ſilet ſp̄ . & tenebrę deſanī) .i. deſe ſunt ibi (nocte obtenta) .i. retēta (vt phibēt) vt aliq̄ ſentiūt (Aut auro ra redit) ſc̄z illuc (a nobis) .i. poſtq̄ fuit apud nos . & (reducit diē) ſc̄z illuc (Et vbi) .i. poſtq̄ (oriēs) .i. lucifer aut ſol (aſſauit nos pri mus anhelis equis) .i. radijs ſuis (rubens veſp̄) .i. ſtella veſpertina . (accēdit illic ſera lumina) .i. p̄ducit illuc ſtellas. ¶ Zona grecū Zona . quib⁹ n̄dent tot regiones in terra . illarū media vocat̄ torrida Quinq̄ zone & nō eſt habitabilis ob nimīū calorē . Itē duę extremę non ſunt habitabiles ob nimīū frigus . Duę alię dicunt̄ ob tēperiem habi tabiles . ſz vnā tantū incolūt gentes nobis notę . Alia vel ē pes nitus tenebroſa vel aquis operta . vel habitatur ab antipodib⁹ apud quos tūc eſt dies q̄ nox eſt apud nos . ¶ Eſt in cœlo circū Circul⁹ zodia lus obliquus q̄ vocat̄ zodiacus vel ſignifer . in q̄ ſunt duodecim cus . ſigna q̄ ſol ingreditur viciffim p̄ mēſem in vnoquoq̄ p̄durās . Signa . xij . Illoꝝ ſignorū noīa ſunt hęc . Aries . taurus . gemini . cancer . leo . virgo . libra . ſcorpīus . ſagittarius . capricornus . aq̄rius . piſces ¶ Scythia eſt regio ſeptētrionalis poſt germaniā ad daciā . In ea Sthytia . ſunt alti mōtes q̄ vocant̄ ryphei a p̄petuo ventorū flatu nā t yz ryphei mōtes phiz in gręce ſcat flare . ¶ Duę ſunt extremitates cœli q̄ vocant̄ poli aut vertices eo q̄ circū illos vertit̄ cœlū . Vnus vertex eſt in Vertices cœli ſeptētrione & vocat̄ polus arcticus qui ſemp vidēt a nobis . Alz Polus arctic⁹ ter eſt in auſtrali plaga & vocatur polus antarcticus . id eſt conz & antarcticus tra arcticū qui nobis nō videtur obiectu terre ¶ Lybia eſt regio in affrica inter egyptum & mauritaniam ¶ Intēpeſtus . i. intēpeſtiu⁹ vel inactuofus . & p̄prie nox dr̄ intēz Lybia ¶ Intēpeſtus . Intēpeſtus . Hinc tempeſtates dubio prediſcere cœlo Poſſumus . hinc meſſiſq̄ diē . tēpuſq̄ ſerendi Et quādo inſidū remis impellere marmor Conueniat . quādo armatas deducere claſſes Aut tempeſtiuam in ſiluis euertere pinum

Nec frustra signorū obitus speculamur & ortus

Temporibusq; parem diuersis quattuor annum

¶ Laudat astrologiā p̄ quā oīa fiūt opportuno tpe ¶ Confr.
(Possūm^o p̄dicere hinc). i. ex astrologia (tēpestates dubio cœlo)
id ē cū aī dubitarem^o. & (possūmus p̄discere hinc diē messis)
id ē qñ metēdū sit. & (tēps serēdi. Et qñ pueniat ipellere remis in
fidū marmor). i. mare (& qñ pueniat deducere armatas classes)
id ē exercit^o Aut qñ pueniat (euertere in siluis pinū). i. arborem
quācūq; (tēpestiuā). i. aptā euertere (Nec frustra speculamur). i. in
tuemur (obit^o). i. occasus (& ort^o signorū). i. syderū Et nō frustra
speculamur (annū parē). i. sp̄ eundē (q̄ttuor tēpib^o). s. anni (diuer
sis) quia estas & hyems p̄traria sunt. s̄r̄ ver & autūnus ¶ Messis.
qñq; sc̄at̄ actū metēdi. vt hic. Qñq; tēps metēdi. qñq; id qd̄ mes
tis aut messum ē. vt ibi. Illi^o imēte ruperūt horrea messes. ¶ Mar
mor ē lapis durus & p̄ciosus. hic ponit̄ p̄ mari vel p̄pter lepo
rem vel p̄pter colorem similem.

Mellis.

Marmor.

Frigidus agricolam si quando continet imber

Multa forent que mox cœlo properanda sereno

Maturare datur. durū procludit arator

Vomeris obtusi dentē. cauat arbore lintres.

Aut pecori signū aut numeros impressat aceruis

Exacuunt aliū uallos furcasq; bicornes

Atq; amerina parant lentę retinacula viti.

Nunc facilis rubea texatur fiscina virga

Nunc torrete igni fruges nūc frangite saxo

¶ Monet q̄ sint agēda domi cū p̄ tempestatē foris esse nō liceat
¶ Cōstructio (Si qñ). i. si aliqñ (frigid^o imber). i. grauis pluuia (cō
tinet agricolā). s. ab ope rustico (datur). i. p̄cedit (maturare). i. cū
modestia facere (multa q̄ forēt). i. essent (p̄perāda). i. p̄pere & nō
recte faciēda (sereno cœlo). i. tpe serenitatis (Arator p̄cludit). i.
acuit (durū dentē vomeris obtusi). i. hebet. & ip̄e (cauat lintres
arbore) subaudi in vel ex (Aut ip̄ressat). i. ip̄imit (pecori signū.
aut ip̄ressat aceruis) sc̄z frugū (nūeros). s. sc̄ando quot sint (Alij
exacuūt uallos). i. palos. & exacuūt (bicornes furcas). i. bidētes.
(Atq; parant amerina retinacula) i. vimina q̄ abundant iuxta
urbē ameriā (lentę viti). i. ad ligandā vitem (facilis fiscina) hoc
instrumentū (texat nunc). i. tpe pluuix (virga rubea). i. q̄ nascit̄
apud rubos oppidū (Torrete). i. siccate nūc fruges igni & (fran
gite nūc saxo). i. molite. ¶ Imber ē ois pluuia vel tēpestas & h̄

GEORGICORVM FO. XIII

e vel i in abltō ¶ Maturare ē cū maturitate facere. i. neq; ppere Maturare
 neq; tarde Qñq; sciat maturē facere. Tibullus Annus in apricis Cauare.
 maturit collib' vuas. ¶ Cauare. i. facere cauū. teuto. holmachē Vallus
 ¶ Vall' ē pal' In vallū qd hz multos vallos. ¶ Ameria fuit op Ameria
 pidū sabinor; in italia. ¶ Rubi pl' nūero fuit oppidū cāpani. Rubi
 In rube'a ū ¶ Fiscina ē corbis aut sporta In fiscella. i. pua fiscina Fiscina.
 Fiscella.

Quippe etiam festis quedā exercere diebus
 Fas & iura sinunt. riuos deducere nulla
 Relligio uetuit. segeti pretendere sepem
 Insidias auibus moliri. incendere vepres
 Balantumq; gregem fluuio mersare salubri
 Sepe oleo tardi costas agitator aselli.

Vilibus aut onerat pomis. lapidemq; reuertens
 Incusum. aut atre massam picis vrbe reportat

¶ Ostēdit quid olim licuit facere festis dieb' ¶ Cōstr. (Quippe)
 certe (fas). i. relligio (& iura sinunt exercere). i. agere (qdā fest' die
 bus Nulla relligio uetuit. p'tendere). i. p'struere (sepem segeti &
 moliri). i. parare (insidias auib'). i. capiēdis. & incendere vepres)
 id ē spinas. & nulla relligio metuit (mersare) lauare (gregē balan
 tum). i. ouitū (salubri fluuio Agitator). i. ductor (tardi aselli. one
 rat sepe oleo costas) tardi aselli (aut onerat costas aselli. vilibus
 pomis). i. abundātib'. hoc ē. licet dieb' festis oleū aut qd aliud
 in vrbe p' asinū deferre Et ipse agitator (reuertens) scz domum
 (reportat ex vrbe lapidē). i. molā manualē (incusum). i. cudēdo
 asperatū (Aut reportat ex vrbe. massam). i. frustū (atre picis)
 ¶ Pretendere qñq; sciat ondere. vel añ tenere. vt viij. enei. Pacise Pretendere.
 re; manu ramū pretēdit oliuē. Qñq; sciat añ facere vt hic Sege Vepres.
 ti p'tedere sepē ¶ Vepres sunt herbe spinose. & ponit tm pluralr Massa.
 ¶ Massa est densa compactio rerū. vt massa fico; ferri. us
 ¶ Incusus fit ab verbo incudo Incusus lapis dicit in quo sunt Poma
 foramina vt fiat asper & idoneus ad molendū

¶ Poma dicuntur generaliter omnes fructus
 Ipsa dies alios alio dedit ordine luna
 Foelices operū. quintam fuge: pallidus orcus
 Eumenidesq; sate. tum partu terra nefando
 Cœumq; iapetūq; creat seuūq; typhœa
 Et coniuratos cœlum rescindere fratres.

LIBER PRIMVS

Ter sunt conati imponere pelion ossan
 Scilicet atq; ossæ frondosum inuoluere olympū
 Ter pater extractos disiecit fulmine montes
 Septima post decimam foelix. & ponere vites
 Et prensos domitare boues. & licia tele
 Addere. nona fuge melior. cōtraria furtis

¶ De obseruatōe vel electōe dierū gētiliter hic scribit poeta. imi-
 tatus. s. Hesiodū s; apłs paul⁹ ista reprobat & pleriq; catholici
 doctores ¶ Cōstructio (Ipa luna dedit alios dies foelices opes)
 id ē ad opa (alio ordine. fuge quintā) sc; lunā (pallid⁹ orcus) sc;
 ē fat⁹. & (eumenides sunt fatē. Terra creat tū nefando partu cœtū
 iapetūq;) illos gigātes (seuūq; typhēa) illū gigantē (Et terra cre-
 at tū fratres) sc; etum & ephialtē filios alēi (Puratos). i. q; iura-
 uerāt (rescindere celū illi fratres conati sunt ter iponere pelion)
 illū montē (ossan) illū mōtē (atq; inuoluere ossē frōdosūz olym-
 pū) illū montē (pater). i. iupiter (disiecit ter mōtes extractos). i.
 sup vnū positos (Et septima post decimā). i. decimaseptia dies.
 (foelix) s⁹ ē (ponere). i. plātare (vites & domitare). i. māsueros face-
 re & domesticos (boues prēfos). i. captos (& addere licia). i. fila.
 (tele). i. texture (nona) s⁹ dies (melior) s⁹ ē (fuge). i. ad fugā. & (no-
 na) dies ē (traria). i. aduersa (furt⁹) ¶ Ore⁹ sit infernū vř plutonē
 ¶ Eumenides dicunt furie ifernales. s. alecto. megera tefiphone.
 ¶ Pelion ossa & olympus sunt altissimi mon⁹ in thessalia.
 ¶ Licium est filum quo textores implicāt in tela stamen

Orcus.
 Eumenides.
 Pelion ossa
 olympus
 Licium

Multa adeo melius gelida se nocte dedere
 Aut cum sole nouo terras irrorat eous
 Nocte leues stipule melius nocte arida prata
 Tondētur. noctis lētus non deficit humor
 Et quidā seros hiberni ad luminis ignes
 Peruigilat. ferroq; faces inspiciat acuto
 Interea longū cantu solata laborem
 Arguto coniunx pcurrit pectine telas
 Aut dulcis musti vulcano decoquit humorem
 Et folijs undam tepidi despumat aheni
 Aut rubicunda ceres medio succiditur estu
 Et medio tostas estu terit area fruges

GEORGICORVM FO. XV

¶ De ijs rebus q̄ meli⁹ fiūt noctu vel mane ¶ Cōfirue (Adeo). i. certe (multa). f. opa (dedere se melius gelida nocte Aut cū). i. q̄n (eous). i. lucifer vel aurora (irrorat). i. rore humectat (terras sole nouo). i. recenter orto (Leues stipulę tōdenī). i. metunt meli⁹ nocte. & arida prata tōdenī meli⁹ nocte (Lētus humor). i. ros (non deficit). i. deserit (noctis). i. noctes (Et quidā). f. rustic⁹ (pugilat ad feros). i. nocturnos (ignes. hiberni lumis. & inspicat). i. acuit vel cedit ad modū spicaz. (faces acuto ferro). i. cultro vel securi (Interea). i. eodē tpe (iunx). f. ei⁹ (solata lōgū laborē cātu. pcurrit telas arguto pectino). i. illo instrumēto hoc ē textit (aut decoquit). i. coquēdo minuit (humorē). i. aquā (dulcis musti vulcano). i. ad ignē (Et ip̄a despumat vndā tepidi aheni). i. seruētis cabi (folijs. Aut rubicūda ceres). i. matura seges (succidiit). i. metitur sc̄z nocte (medio estu). i. q̄n dieb⁹ ē valde calidū. & (area teritur fruges). i. noctu fruges terunt in area (tostas). i. siccitas medio estu. ¶ Eous. i. oriēs. aurora vel lucifer Ponit etiā adiectiue p̄ oriētalis. vt pauloan̄ Eoē atlātidēs. Et nota q̄ prima syllaba q̄nq̄ corripit. q̄nq̄ p̄ducit. ¶ Prata sunt loca vbi fenū nascitur q̄nq̄ corripit. q̄nq̄ p̄ducit. ¶ Prata sunt loca vbi fenū nascitur
 ¶ Inspico as. i. ad modū spicaz. formo. ¶ Pecten hic sc̄at instru
 mentū quo textit. ¶ Argutus. i. subtilis breuis. sonorus
 ¶ Vulcanus est fabulosus deus ignis & ponitur pro igne
 ¶ Mustū ē nouū vinū qd̄ si decoquat ad dimidiā sui ptē vocat Mustum
 defrutū. de q̄ hic d̄t poeta Et nota q̄ iste vsus. Aut dulc̄ musti Defrutum.
 &c. vocat hypmeter quia vna syllā in fine abūdat. q̄ tñ obsor Hypermeter
 bet a vocali sequēt̄ vsus ¶ Ahenū ē vas grēū. etiā ponit adiectiue Ahenum

Nudus ara. sere nudus. hyems ignaua colono
 Frigoribus parto agricolę plerūq̄ fruuntur
 Mutuaq̄ inter se lētī conuiuia curant
 Inuitat genialis hyems. curasq̄ resoluit
 Ceu pressę quum iam portū tetigere carinę
 Puppibus & lētī nauē imposuere coronas
 Sed tamē & quernas glandes tum stringere tps.
 Et lauri baccas. oleamq̄. cruentaq̄ myrta
 Tunc gruibus pedicas & retia ponere ceruis
 Auritosq̄ sequi lepores. tum figere damas
 Stuppea torquētem balearis verbera fundę
 Cum nix alta iacet. glaciē cū flumina trudent.

¶ De ijs q̄ fiēt hyeme ¶ Cōstructio (Ara nud⁹. & sere nud⁹). i.

Eous

Prata

Inspico.

Pecten Argut⁹

Vulcanus

Mustum

Defrutum.

Hypermeter

Ahenum

tā sereno tpe vt nō egeas vestib⁹ (Hyems ē ignaua colono) i. fa-
 cit colonū (ignauū). i. pigrū (Frigorib⁹). i. in hyeme (agricolae
 fruunt plerūq; partho). i. voluptatē capiūt ex eo qđ p̄ estatē las-
 bore pepererūt. & ipi (curāt inter se mutua p̄iuita leti Genial⁹)
 id ē voluptuosa hyems (inuitat). i. eos. & (resoluit). i. tollit. rela-
 xat curas (Ceū). i. sicut (cū carine). i. naues (pressē). i. onustē (tetige-
 re iā portū. & leti nautē iposuerē coronas puppib⁹) scz p̄ leti-
 cia (S; tñ tps ē tū). i. tūc in hyeme (stringere). i. decutere vel colli-
 gere (glādes quernas). i. de quercu (Et tps est tū stringere baccas
 lauri. & oleā) i. baccas oleę. & (cruēta myrta). i. fruct⁹ myrti ar-
 boris q̄ hñt succū sanguineū. Et tps ē tūc ponere (pedicas). i. la-
 os gruib⁹. & ponere (retia ceruis. & seq). i. p̄sequi (lepores auri-
 tos). i. magnis aurib⁹. & tps ē tūc (torquentē stuppea vbera bas-
 learis fundē figere). i. sagittare (damas. cū). i. qñ (nix iacet alta. &
 cū flumina trūdūt glaciē). i. qñ gelauit. ¶ Ignauus. i. piger q̄ si
 nō auus. i. diligēs. ¶ Ignauia. i. pignicia. ¶ Geniū. i. natura. In
 genial. q̄ si p̄tinēs ad geniū. i. naturalis vel voluptuosus letus.
 ¶ Bacca dr fruct⁹ lauri oleę cypressi & similiū arborū. Et iā scāt
 gemmā. ¶ Pedica ē laqueus q̄ pedes implicant Errāt q̄ p̄ digi-
 to pedis accipiūt ¶ Baleares insulę sunt duę in hispanico mari
 in qbus inuētus ē vsus fundę. hic ponit adiectiue ¶ Stuppa est
 deteri⁹ linū. teuto. heyde off werck. In stuppeus. i. de suppa.

Ignauus.
 Ignauia
 Geniū
 Genialis
 Bacca.
 Pedica.
 Baleares.
 Stuppa

Quid tēpestates autūni & sydera dicam
 Atq; vbi iam breuiorq; dies & mollior ęstas
 Quę vigilanda viris vel cū ruit imbriferū ver
 Spicea iam campis cū messis inhorruit. & cum
 Frumēta in viridi stipula lactentia turgent
 Sepe ego quū flauis messorē induceret aruis
 Agricola & fragili iam stringeret ordea culmo
 Omnia vētorum concurrere prelia vidi
 Quę grauidam late segetē ab radicibus imis
 Sublime expulsam eruerēt. ita turbine nigro
 Ferret hyems culmūq; leuē stipulasq; volantes
 Sepe etiā immēsum cœlo venit agmen aquarū
 Et foedā glomerant. tēpestatē imbribus atris.
 Collectę ex alto nubes. ruit arduus ether
 Et pluuia ingēti sata leta boum q; labores

GEORGICORVM FO. XVI

Diluit. implētur fossę & caua flumina crescunt
 Cū sonitu: feruetq; fretis spirantibus equor
 Ipse pater media nimbrosę in nocte corusca
 Fulmina molitur dextra. quo maxima motu
 Terra tremīt. fugere feręq; mortalia corda
 Pergētes humilis strauit pauor: ille flagranti
 Aut athon aut rhodopen aut alta ceraunia telo
 Deicit. ingemināt austri & densissimus imber:
 Nūc nemora ingēti vento nūc littora plangūt

¶ Hic agit de tēpestatib⁹ autūni. & veris. ¶ Cōst. (Quid dicā tē-
 pestates autūni. & sydera). i. eas iducētia (Aut vbi). i. qñ (dies est
 iā breuior. & estas ē mollior). i. min⁹ feruēs (Que sunt tūc vigi-
 lāda vir⁹). i. vigilāter. puidēda (Vel cū ibriser⁹ ver ruit). i. p̄cipi-
 tat in sinē (Cū spicea messis). i. frumētū spicas hñs (inhorruit cā-
 pis). i. tremīt. & (cū frumēta lactētia). i. tenera & lacte plena (tur-
 genti viridi stipula). i. culmo (Ego vidi sepe cū agricola induce-
 ret messorē flauis aruis). i. maturę segeti. & (stringeret). i. secaret
 (ordea fragili culmo) vidi inquā tūc (oīa plia ventorū p̄currere
 inter se). i. magnā tēpestatē fieri (Que). i. plia vētorū (eruerēt late)
 id ē vbiq; ab imis radicib⁹ (grauidā segetē sublime). i. alte (Ita vt
 hyems). i. tēpestas (ferret). i. tolleret (nigro turbine). i. noxia tēpe-
 state (leuē culmū). i. stramē frumētū (& volātes stipulas Immēluz
 agmē). i. nimia multitudo (aqua; venit etiā sepe. Et nubes colz
 lecte ex alto. glomerāt). i. p̄gregāt (foedā tēpestatē atris imbrib⁹
 Arduus aether ruit). i. ruere vidēt. & (diluit). i. abluīt (lęta fata)
 id est semina. & (labores bo um). i. agros bobus aratos (pluuia
 ingēti). i. valde magna (fossę implent). i. aqua. & (caua flumina
 crescūt cū sonitu. & equor feruet). i. mouet (fretis). i. aquis (spirā-
 tib⁹). i. in motu positis (Ipe pater). i. de⁹ (molit). i. iactat (fulmis
 na corusca). i. coruscantia (in media nocte). i. tēpestate (nimboz
 rū). i. pluuia; (Quo motu maxima terra tremīt. & ferę fugere)
 id ē fugerunt. & (humilis pauor). i. humilians (strauit mortalia
 corda per gentes). i. vbiq; (Ille) sc; pater. (deicit flagāti telo) id ē
 fulmine (aut athon) illū montē (aut rhodopen) illū montē (aut
 alta ceraunia) illos mōtes (Austri). i. vēti v̄ pluuie (ingemināt)
 id ē crebescūt. & densissimus imber). i. ingeminat (Nemora plā-
 gūt). i. resonāt (nūc ingēti vento & littora plāgūt & c) ¶ Spica ē Spica Spicē
 in q̄ nascit frumētū Etia dicit hic spic⁹ & hoc spicū p̄ eadē rñ Culmus.
 sit adiectū spiceus a um. ¶ Culmus & stipula drūt fm Seruū Stipula

LIBER PRIMVS

Glomero Nā culmus ē ip̄e calamus. stipulę vero folia q̄ ambiunt culmū
 Nimbus ¶ Glomerare est glomos facere vel cōiungere congregare
 Athos ¶ Nimbus ē repētina pluuiā. etiā est ventus. & genus vasis
 Rhodope ¶ Athos ē altus mons gręcię Itē Rhodope mons thracię.
 Ceraunia ¶ Ceraunia sunt alti mōtes in epiro dicti a crebris fulminib⁹.
 Nā ceraunos gręce fecit fulmen.

Hoc metuēs cœli menses & sydera serua
 Frigida saturni sese quo stella receptet
 Quos ignis cœli cylleni⁹ erret in orbes
 Imprimis venerare deos. atq; annua magne
 Sacra refer cereri letis opatus in herbis
 Extremę sub casu hyemis iam vere sereno
 Tunc agni pingues & tunc mollissima vina
 Tum lomni dulces denicq; in montibus vmbre
 Cuncta tibi cererę pubes agrestis adoret
 Cui tu lacte fauos & miti dilue baccho
 Terq; nouas circu felix eat hostia fruges
 Omnis qua chorus & loci comitetur ouantes
 Et cererę clamore vocent in lecta. neq; ante
 Falce maturis quisq; supponat aristis
 Quā cereri torta redimitus tempora quercu
 Det motus incopositos & carmina dicat.

¶ Docet quō sit obuiandū tēpestatib⁹. s. puidētia & religione
 ¶ Cōstr. (tu metuēs hoc). i. h. mōi tēpestatē (serua). i. p. sidera (mēs
 ses cœli). i. xij. signa qbus mēsēs cognoscim⁹ (& sydera). i. mot⁹
 planetaz. (& serua q). i. ad quā cœli partē (frigida). i. noxia (stella
 saturni receptet). i. sepe recipiat sese. & (in q̄s orbes). i. ad q̄ loca.
 (cylleni⁹ ignis). i. stella mercurij erret (Imprimis). i. añ oia (venerare
 deos & refer). i. da (magne cereti annua sacra) id ē sacrificia
 (operat⁹). i. sacrificās (in letis herbis Sub casu). i. circa finē (extre
 me hyemis. vere iā sereno Agni) sunt (tūc pingues & vina sunt
 tūc mollissima). i. minime austerā. & (lomni sunt tū). i. tūc (dul
 ces. & vmbre sunt tūc dēse i mōtib⁹ Cūcta agrestis pubes). i. ois
 turba rusticor. (adoret cererę tibi). i. p. tuo cōmodo (Cui). s. cere
 ri (tu dilue). i. liba (fauos cū lacte. et miti baccho). i. dulcivino (et
 felix hostia eat ter circū nouas fruges. quā sc; hostiā (ois chor⁹)
 .i. cet⁹. s. comitef. & (loci ouātes). i. pre leticia vociferātes (comi

GEORGICORVM FOLIO XVII

tenē. & vocēt cererē clamore ī tecta Neq; quiscq; supponat falcē
 maturis aristis. i. segeti (anq; ipse redimie⁹ tpa). i. hns tpa redimi
 ta (torta quercu). i. corona querna (det cereri incōpositos mot⁹)
 id ē saltatōes rusticas (& dicat carmina). s. i. honorē cereris ¶ Sa Saturnus
 turn⁹ ē summ⁹ planetarū q; dī frigid⁹. i. noxi⁹. sicut in buco. fri/ Cyllene
 gidus anguis. ¶ Cyllene ē mons arcadię vbi nat⁹ fuit Mercuri⁹ Ouare
 Vñ vocat ipse Cyllenius ¶ Ouare ē vociferare preleticia. vt gnei
 dos decimo. Quo nunc turnus ouat spolio &c.

Atq; hec vt certis possimus discere signis
 Aestusq; pluuiasq; & agētes frigora vētos
 Ipse pater statuit quid menstrua luna moueret
 Quo signo caderēt austri. quod sepe vidētes
 Agricolæ propius stabulis armēta tenerent
 Continuo vētis surgētibus: aut freta ponti
 Incipiunt agitata tumescere. & aridus altis
 Montibus audiri fragor. aut resonantia longe
 Littora misceri & nemorū increbescere murmur.
 Iam sibi tum curuis male tēperat vnda carinis
 Quum medio celeres reuoluant ex equore mergi
 Clamorēq; ferunt ad littora: quūq; marinæ
 In sicco ludunt fulicę. notasq; paludes
 Deserit atq; altam supra volat ardea nubē
 Sepe etiā stellas vento impēdente videbis
 Precipites cœlo labi. noctisq; p vmbas
 Flammarū longos a tergo albescere tractus.
 Sepe leuē paleam & frondes volitare caducas
 Aut summa nantes in aqua colludere plumas.
 ¶ Describit prognostica tēpestatū & primū vētorū ¶ Cōstructio
 (Atq; vt possimus discere certis signis. hec) scz (estus & pluuias
 & ventos agētes frigora. ipse pater). i. deus (statuit quid luna mē
 strua). i. q; singulis mensibus innouat (moueret) id est induceret
 (Quo signo austri caderēt). i. q; liter sciamus q; venti cessarent.
 (quod) scz signū (agricolę vidētes tenerent armenta ppius sta
 bulis). i. iuxta domū (Ventis surgentib⁹) qñ venti stabūt (cōti
 nuo). i. mox (aut freta ponti). i. aquæ maris (agitata). i. mota (in
 cipiūt tumescere. & aridus fragor). i. sonus qualis fit cum arida.

LIBER PRIMVS

ligna frāgunē. s. incipit (audiri in altis montib⁹. aut littora res
sonantia longe, incipiunt misceri) .i. pturbari (& murmur ne
mor: incipit increbrescere), .i. creber fieri (vnde male tempus sibi
iā tum) .i. nō parcat (curuis carinis), .i. nauibus (cū) .i. qñ (celeres
mergi) ille aues (reuolant ex medio equore ad littora, & ferunt)
id ē efferūt leuāt (clamorē. & cū marine fulicē) ille aues (ludunt
in sicco) .i. in terra (Et cū ardea deserit paludes notas) .i. in quib⁹
bus versari solet (atq; uolat supra altā nubē Etiam videbis sepe
stellas labi) .i. cadere (p̄cipites), .i. deorsum (e coelo, vento ipendē
te) .i. qñ vent⁹ impēdet, & videbis (longos tract⁹) .i. spacia (flā
marē) .i. stellā (albescere a tergo) .i. post casum (p̄ umbras nos
ctis) Et videbis (sepe leuē paleā. & frondes caducas) .i. q̄ cecide
runt ab arborib⁹ (volitare. Aut videbis plumas nantes in sum
ma aqua) .i. in summitate aque (colludere) .i. moueri.

Menstruus

Armētum.

Armētari⁹

Mergus

Fulica

Carina:

¶ Menstruus a mē. fit a mēsis. .i. p̄tinēs ad mēsem. aut durās p̄ mē
sem. vel singulis mēsis ventēs. vt morbus mēstruus. sic men
strua luna &c. ¶ Armētū ē grex maior: aialitū In armentarius.
id ē pastor aut custos armētū. ¶ Mergus dicitur auis aq̄tica q̄ sepe
se mergit pascēdi causa. ¶ Fulica etiā ē auis aquatica & nigra.
¶ Carina est idē quod nauis. sed pprie venter nauis

At boreę de parte trucidis cum fulminat. & cum
Euriq; zephyriq; tonat domus: omnia plenis
Rura natant fossis. atq; omnis nauita ponto
Humida vela legit. nūc; imprudētibus imber
Offuit. aut illum surgentem vallibus imis
Aereę fugiere grues. aut bucula cœlum
Suspiciēs patulis captauit naribus auras
Aut arguta lacus circū volitauit hirundo
Et veterē in limo ranę cecinere querēlam.
Sepius & tectis penetralibus extulit oua
Angustum formica terens iter. & bibit ingens
Arcus. & e pastu decedēs agmine magno
Coruorū increpuit densis exercitus alis.
Iam varias pelagi volucres & quę asia circum
Dulcibus in stagnis rimantur prata castri
Certatim largos humeris infundere rores
Nūc caput obiectare fretis. nūc currere in vndas

GEORGICORVM FO. XVIII

Et studio incassum videas gestire lauandi.
 Tum cornix plena pluuiã vocat improba voce
 Et sola in sicca secum spaciatur harena.
 Nec nocturna quidẽ carpẽtes pensa puellę
 Nesciuere hyemẽ: testa cum ardẽte viderent
 Scintillare oleum & putres cõcrescere fungos

¶ Nũc ponit prognostica pluuię ¶ Cõstructio (At). i. s. (cũ ful-
 minat). i. vëtus flat (de pte trucis boreę. & cũ domus euri tonat
 & cũ dom⁹ zephyri tonat). i. qñ sif flant diuersi vëti (oĩa rura na-
 tant tũc plenis fossis). i. magna pluuiã tũc orit (Atq; ois nauis
 ta). i. nauta (legit). i. colligit vel cõplicat (ponto). i. in mari (hus-
 mida vela. imber). i. pluuiã (nũc; offuit). i. nocuit (iprudenti-
 bus). i. nescientib⁹. q. d. sp an sciri p̄t (Aut grues aeree). i. in aere
 volãtes (fugiere). i. fugierũt (imis vallib⁹) scz ex (illũ) scz ventum
 (surgentẽ) i. incipientẽ (Aut bucula). i. vacca (suspiciẽs cœlum.
 captauit auras). i. aerẽ (patulis narib⁹ Aut hirũdo arguta). i. gar-
 rula (volitauit circũ lac⁹). i. stagna (Et ranę cecinere veterẽ q̄relã
 in limo. & formica terens angustũ iter sępi⁹ extulit). i. exportat
 uit (oua sua penetralib⁹ tectis). i. ex secretis cauernis (Et ingẽs ar-
 cus). i. iris (bibit). i. attrahit aquas (& exercit⁹). i. multitudo (cor-
 uorũ decedens epastu. magno agmine). i. impetu (in crepuit). i.
 sonitũ fecit (densis alis Videas iã). i. tunc (varias volucres pelã-
 gi. & q̄ scz volucres (rimant) i. q̄runt cibũ (in dulcibus stagnis
 caystri) illius fluuij (circũ asia prata). i. sic dicta (videas inquã. in
 fundere humeris largos rores). i. aquas (certatim). i. diligenter.
 (Et videas eas. nũc obiectare caput fretis. nũc currere in vndas
 & gestire). i. moueri aut gest⁹ facere (incassum). i. frustra (studio)
 idẽ causa (lauãdi Improba cornix vocat tunc pluuiã plena vo-
 ce. & cornix spaciãt sola secũ in sicca harena. & obiectat). i. op-
 ponit (caput q̄rulum). i. garrulũ (venientibus vndis). i. pluuijs
 (Nec). i. nõ (puellę carpentes nocturna pensa). i. noctu nentes.
 (nõ nesciuere). i. bene nouerunt (hyemem). i. tẽpestatẽ futuram.
 (cum viderent oleum scintillare). i. scintillas emittere (ardente
 testa) id est in lucerna (& putres fungos) id est sifitudines fungo-
 rum (crescere) scz in testis. ¶ Eurus est ventus orientalis
 ¶ Zephyrus est ventus occidentalis. boreas septẽtrionalis
 ¶ Trux est nomen adiectiuũ idem quod crudelis. Inde truculẽ-
 tus idem significans. ¶ Bucula est parua bos a greco nomin-
 bus. sed buccula parua bacca.
 ¶ Penetral vel penetrale est secretus & intimus locus.

Eurus
 Zephyr⁹ bore
 as. Trux tru-
 culẽtus Bucu-
 la. buccula
 Penetral.

LIBER PRIMVS

Asia
Cayster.
Fungus

¶ Asia ē hic nomē paludis. nā qñ regionē ē p̄ma syllā corripit
 ¶ Cayster ē fluui⁹ in asiē regione ¶ Fungus eyn svam.
 Nec minus ex imbri soles & aperta serena
 Prospicere & certis poteris cognoscere signis
 Nam neq; tum stellis acies obtusa uidetur
 Nec fratris radijs obnoxia surgere luna.
 Tenuia nec lanę p̄ coelum vellera ferri:
 Non tepidum ad solem pennas in littore p̄dunt
 Dilectę thetidi halcyones. non ore solutos.
 Immundi meminere sues iactare maniplos
 At nebule magis ima petunt cāpoq; recumbunt
 Solis & occasum seruans de culmine summo
 Nequicq; seros exercet noctua cantus.
 Apparet liquido sublimis in aere nysus
 Et pro purpureo p̄enas dat scilla capillo
 Quacūq; illa leuem fugiēs secat ethera pennis
 Ecce inimicus atrox magno stridore p̄ auras
 Insequitur nysus. qua se fert nysus ad auras
 Illa leuem fugiens raptim secat ethera pennis
 Tum liquidas corui presso ter gutture voces
 Ant quater ingeminant. & sepe cubilibus altis
 Nescio qua preter solitum dulcedine leti
 Inter se folijs strepitant. iuuat imbribus actis
 Progeniē paruam dulcesq; reuisere nidos.
 Haud equidem credo quia sit diuinitus illis
 Ingenium: aut rer; fato prudētia maior.
 Verum vbi tēpestas & coeli mobilis humor
 Mutauere vias: & iuppiter humidus austris
 Densat erant q̄ rara modo. & q̄ densa relaxat:
 Vertuntur species animor;. & pectora motus
 Nunc alios. alios dum nubila ventus agebat
 Concipiunt. hinc ille auium concētus in agris
 Et letę pecudes & ouantes gutture corui

GEORGICORVM FOLIO XIX

¶ Nunc docet poeta quō etiā tēpestuoso aere cognoscit futura
 serenitas ¶ Cōstr. (Poteris p̄spicere nō min⁹). i. etiā (soles). i. cla/
 ros dies (& apta serena). i. serenitates (ex libri). i. tempestate (& co
 gnoscere) sc̄; ista (certis signis Nā neq̄ obtusa acies). i. obscurus
 fulgor (videf stellis tū). i. tūc (nec luna obnoxia). i. subdita (radi
 is fratris). i. sol⁹ (videf surgere) s̄ obtusa (Nec tenuia vellera lanq̄
 id ē flocci (vident ferri p̄ cœlū). i. volare in aere (Halcyones) ille
 aues (dilectę thetidi). i. deę maris (nō pādūt pēnas). i. alas (in litto
 re ad tepidū solē. & imūdi sues nō meminere iactare maniplos
 soluto ore suo. Ar. i. s̄; (nebule petūt magis ima). i. inferiora lo
 ca (& recūbūt cāpo). i. descēdūt sup̄ terrā (& noctua) illa auis (ser
 uans). i. custodiēs (occafuz solis de summo culmie. nequitq̄). i.
 nō (exercet seros). i. nocturnos (cantus Nisus) illa auis (apparet
 sublimis in ligdo aere Et scylla) illa auicula (dat penas). i. luit pe
 nas (p̄ purpureo capillo) sc̄; quē abstulit patri suo (Quacūq̄). i.
 p̄ quēcūq̄ locū (illa) sc̄; scylla (fugiēs). i. nysus (secat pēnis). i. alis
 (leuē ethera). i. volat (Ecce nysus atrox inimic⁹ insequit). i. p̄legit
 eā (p̄ auras magno furidore. & q̄). i. p̄ quāviā (nysus fert se ad au
 ras). i. volat (illa) scilla. fugiēs (secat raptim). i. velociter. pēnis le
 uem ethera (Corui ingemināt tū ligdas voces). i. sepius vocife
 rant (guttare presso. ter aut q̄ter. & corui leti nescio q̄ dulcedie)
 id ē voluptate (p̄ter solitū) i. plus q̄ solēt (altis cubilib⁹). i. in ni
 dis (strepitāt). i. strepitū faciūt (inter se. folijs). i. in frondibus (sus
 uat). i. delectat eos (reuisere). i. visitare (paruā p̄geniē). i. pullos
 suos (& dulces nidos Equidē hanc credo q̄ ingeniū sit illis) sc̄;
 coruis (diuinit⁹). i. a deo (aut q̄ prudētia). i. puidētia sic illis (ma
 ior fato rerū). i. q̄ exigit natura brutorū (Verū). i. sed (vbi) id est
 postq̄ (tēpestas & mobilis humor cœli). i. pluuia (mutauere vi
 as). i. abierūt (& humid⁹ iuppiter). i. aer (densat). i. densa facit (ea
 q̄ erāt mō rara). i. nō densa (& relaxat). i. rara facit (q̄ erāt densa.
 Spēs). i. q̄litates (aiō & vertunt). i. mutant aialib⁹ (& pectora) sc̄;
 eorū (p̄cipiūt nūc alios mot⁹) & p̄cipiebāt alios mot⁹ (dū vent⁹
 agebat). i. faciebat (nubila). i. tēpestates (ille p̄cent⁹ auitū in agris)
 s̄ ē (hinc. & pecudes) sunt letę (& corui ouātes gutture). i. vocife
 rates. ¶ Soles & solib⁹ in nūero pl̄ sepe legiūt p̄ dieb⁹ vel calori
 bus aut radijs solis. Vñ in buco. Sepe ego lōgos. Cātādo memi
 ni pueḡ me p̄dere soles. i. dies. ¶ Obnoxio. i. obligat⁹ ¶ Halcyo
 nes sunt auiculę marine q̄ pariūt in medio hyemis. q̄ tpe mare
 p̄. xiiij dies ē tranquillū. Iō dicunt dilectę thetidi. i. a thetide dea
 maris. Et ut ait Serui⁹. dicit hic & hęc halcyon onis p̄ aue ¶ No
 ctua ē auis nocturna minor bubone ¶ Nisus fuit rex megarēsis
 q̄ habuit filiā noie Scyllā. de qb⁹ ē fabula tal Cū Minos rex cre

Soles solib⁹

Obnoxio

Halcyones

Noctua
Nisus.

LIBER PRIMVS

tēlis obsideret megarēses scylla illū amare cepit, quē vt sibi amato-
 torē faceret, purpureū capillū, in q̄ regnū fatale habebat. abscis-
 dit patri, & ad minoꝝ fugit, s; tñ ab illo p̄tēpta cū se submerge-
 re vellet, mutata ē in auiculā, pater ei⁹ nysus fact⁹ ē auis, & ip̄
 ob p̄ditōꝝ p̄legit filiā Est em̄ nysus auis rapax, teu. eyn sparuer

Si vero solem ad rapidum lunasq; sequentes
 Ordine respicies: nunq; te craftina fallat
 Hora, neq; insidijs noctis capiere sereng,
 Luna reuertentes cum primum colliget ignes
 Si nigrum obscuro comprehenderit aera cornu
 Maximus agricolis pelagoq; parabitur imber
 At si virgineum suffuderit ore ruborem
 Ventus erit, vento semp rubet aurea phebe,
 Sin ortu quarto: nāq; is certissimus auctor:
 Pura neq; obtusis p̄ coelum cornibus ibit:
 Totus & ille dies & qui nascetur ab illo
 Exactum ad mensem pluuia ventisq; carebūt
 Votaq; seruati soluent in littore nautę

¶ Nūc ponit prognostica, magis fida & subtiliora q̄ colligunt
 ex sole & luna, & primo de luna ¶ Cōstrue (Si vero respicies ad
 solē rapidū), i. velocē, & (ad lunas sequētes, ordine), i. p̄ ordinē,
 (craftina hora), i. futurę t̄ps (nūq; fallat te, neq; capiere), i. decipi
 eris (insidijs sereng noctis, cū primū luna colligit ignes reuertē-
 tes), i. qñ primū recipit lumē a sole vel qñ noua ē (si) ip̄a tūc (cō-
 p̄derit nigrū aera obscuro cornu) quia tūc ē cornicularis (ma-
 xim⁹ imber parabit agricol & pelago, At si luna suffuderit ore)
 id ē aspectu suo (ruborē virgineū), i. familiarē virginib⁹, tūc vē-
 tus erit, aurea phebe), i. pulcra luna (rubes sp̄ vēto), i. p̄pter vē-
 tū (Sin), i. s; si luna (pura, neq; ibit p̄ coelū obtusis cornib⁹, q̄rto
 ortu), i. q̄rto die ab ortu (nāq; is), i. q̄rto ort⁹ (ē certissim⁹ auctor)
 ē parēthesis (& ille tot⁹ dies & q̄ dies (nascēt ab illo), i. post illū
 (vsq; ad mēsem exactū), i. finitū (carebūt pluuia vētisq;, & nau-
 tę seruati), i. salui reuersi (soluēt in littore vota), i. ea q̄ vouerant
 in mari (Glaucōq; & panopeq; & c) illis dijs marinis. ¶ Progno-
 stica lunę breuiter hoc versu habent, Pallida luna pluit, rubicū-
 da flat, alba serenat. ¶ Glauc⁹ ē fabulosus deus maris, de q̄ Oui

Glaucus.

GEORGICORVM FO. XX

dius, xij. metamorpho. ¶ Panopæa dr nymp̄ha q̄dā marina
 ¶ Melicerta fuit filius athlamantis regis thebag. qui melicerta Panopæa
 submersus factus est marinus deus alio noīe Palæmon. Vocat Melicerta
 aut̄ inous a noīe matris q̄ dicebat̄ ino.

Sol quoq; & exoriens & cum se condet in vndas
 Signa dabit, solem certissima signa sequentur

Et que mane refert & quæ surgentibus astris

Ille vbi nascentē maculis variauerit ortum

Conditus in nubem .medioq; reluderit orbe

Suspecti tibi sint imbres. nanq; vrget ab alto

Arboribusq; satiscq; notus pecoricq; sinister

Aut vbi sub lucem densa inter nubila sese

Diuerſi rumpent radij. aut vbi pallida surget

Tithoni croceum linquens aurora cubile

Heu male tum mites defendet pampinus vuas

Tum multa in tectis crepitās salit horrida grando

Hoc etiam emenso cum iam decedet olympo

Profuerit meminisse magis. nam sepe videmus

Ipsius in vultu varios errare colores.

Ceruleus pluuiam denunciat. igneos euros.

Sin macule incipient rutilo immiscerier igni:

Omnia tum pariter vento nimbilq; videbis

Feruerē. non illa quisq; me nocte per altum

Ire neq; a terra moneat conuellere funem.

At si cum referetq; diem condetq; relatum

Lucidus orbis erit: frustra terreberē nimbis

Et claro siluas cernes aquilone moueri

¶ Hic ponunt̄ prognostica sol. i. signa qb̄ sciam⁹ ex sole vtrq; fur-
 tura sit serenitas an tēpestas ¶ Cōstr. (Sol. q̄q;). i. etiā (& exoriēs).
 id ē cū oriē mane (& cū se p̄det in vndas). i. q̄n occidet vesperi.
 (dabit̄ signa) s̄ futuroꝝ (certissima signa sequent̄ solē). i. certissi-
 ma sunt signa solis (& q̄). i. signa (sol refert). i. affert (mane) & q̄ si-
 gna refert (astris surgētib⁹). i. vesperi (vbi). i. q̄n (ille) sol (varias-
 uerit nascentē ortū suū macul. p̄dit⁹). i. abscondit⁹ (in nubē. & vbi)

Constantia
sol

ipse sol refugerit in medio orbe, i. latuerit in circulo (ibres sint tibi suspecti) i. timeas pluuias (nāq; not⁹) ille uent⁹ (sinister) i. noxi⁹ (arborib⁹ & fati⁹), i. seminib⁹ (& pecori), i. pecorib⁹ (vrget ab alto), i. minat descēsum (Aut vbi), i. qñ (diuersi radij) scz solis. (rūpent sese. inter dēsa nubila) nubes (sub lucē), i. añ lucem (Aut vbi aurora liquēs croceū cubile tithoni surget pallida. pāpin⁹ male defendet tum mites vuas. horrida grādo salit tum multa crepitās), i. sonās (in tectis. Profuerit), i. vtile fuerit (etiā magis meminisse hoc. cū sol decedet iā menso), i. trāsito (olympo) id ē celo (Nā videmus sepe varios colores errare in vultu ipius) scz solis (Cerule⁹), i. griseus color (denūciat pluuiā. igne⁹), i. rube⁹ color denūciat (euos), i. ventos (Sin), i. h; (si macule), i. nigredi/ nes (incipiēt imiscerier), i. imisceri (rutilo igni) id ē rubro colori (tum videbis oia), i. loca (feruere), i. abūdare (veto nimbisq;), i. pluuijs (Nō quisq;), i. nemo (moneat me ire p altū), i. mare (illa nocte. neq; puellere funē a terra), i. nauigare (Ar), i. h; (si orbis solis erit lucid⁹ cū ipse sol referet diē), i. mane (& cū pder), i. absconder (diē relatū), i. reportatū (frustra terreberē nibus), i. nimb; non erūt (Et cernes siluas moueri claro aglone), i. vento serenifico,

Not⁹ Noth⁹
Nubilus
Nubilare
Pāpinus
Pāpinare.
Tithonus
Croceus.
Cerule⁹ cerul⁹
Immiscerier

¶ Not⁹ ē vent⁹ austral. a grēco noie notys qd ē humor. ¶ Noth⁹ vero p th scriptū scat illegittimū vel spurū. ¶ Nubil⁹ a um, i. obscur⁹. h; in neutro gñe ponit substātiue p nubib⁹. In nubila re obscurare. ¶ Pāpin⁹ dr foliū vitis. In pāpine⁹ a um, & pāpis nare. i. pāpinos a vite tollere vt vūe maturescāt Columella. Vi neā vere q; putare tā pāpinare vtile ē. ¶ Tithon⁹ fuit rex in oriente q; fingit marit⁹ aurorē. ¶ Croceus a um, i. ruber glaucus q; si de croco. ¶ Cerule⁹ v; cerul⁹ a um. teuto. grau. sicut color maris aut nubū. ¶ Immiscerier p imisceri ē paragoge figura Deniq; quid vesper serus vehat. vnde serenas Ventus agat nubes. quid cogitet humid⁹ auster Sol tibi signa dabit; solem quis dicere falsum Audeat; ille etiam cecos instare tumultus Sepe monet. fraudēq; & operta tumescere bella Ille etiā extincto miseratus celsare romam Cum caput obscura nitidum ferrugine textit Impiacq; eternam timuerūt secula noctem. Tempore quāq; illo tellus quoq; & equora pōti Obsceniq; canes importuneq; volucres Signa dabāt; quotiens cyclopū efferuere in agro

GEORGICORVM FO. XXI

Vidimus vndantē ruptis fornacibus etnam
 Flammarumq; globos liquefactaq; voluere saxa
 Armorū sonitū toto germania cœlo
 Audijt. insolitis tremuerunt motibus alpes
 Vox quoq; per lucos vulgo exaudita silentes
 Ingens. & simulacra modis pallentia miris
 Vīsa sub obscurū noctis. pecudesq; loquute
 Infandū. sistunt amnes terręq; dehiscunt
 Et mœstū illachrimat tēplis ebur. æracq; sudant
 Proluit insano contorquens vortice siluas
 Fluuiorum rex eridanus. camposq; per omnes
 Cūm stabulis armenta tulit. nec tēpore eodem
 Tristibus aut extis fibrę apparere minaces
 Aut puteis manare cruor cessauit. & alte
 Per noctem resonare lupis vlulantibus vrbes
 Non alias cœlo ceciderunt plura sereno
 Fulgura. nec diri totiens arserē cometæ

¶ Hic poeta ꝑcludens materiā de sole. pulcre deflet mortē Iulij
 cesaris qui occisus fuit in senatu. q̄ tpe fuit magna eclipsis solis
 Illud at̄ scribit in grām Augusti q̄ fuit filiꝰ Iulij adoptiuus Vñ
 & plura ꝑtēta scribit q̄ ꝑtigerūt lōge añ mortē Iulij ¶ Cōstrue
 (Deniq; .i. etiā sol dabit signa. qd serꝰ vespꝰ) .i. stella vespertina.
 (vehat) .i. afferat (vñ) .i. de q̄ pte (ventꝰ agat) .i. ducat (serenas nuꝰ
 bes. qd humidꝰ auster ille ventꝰ (cogitet) .i. facturꝰ ē (Quis aude
 at dicere solē) sꝰ eē (falsum) .i. deceptorē (Ille) scz sol (monet etiā se
 pe cecos tumultus) .i. latētes insidias. & (fraudē instare. & optā
 bella) .i. secreta (tumescere) .i. oriri (Ille) scz sol (etiā miseratꝰ ē ros
 mā. cesare exticto) .i. occiso (Cū) .i. qñ (sol texit nitidū caput ob
 scura ferrugine) .i. nigro colore. & (ipia sæcula tūmuerūt eternā
 noctē) .i. solē nō rediturꝰ (Quāq; telꝰ & equora pōti. & obsceni
 canes & volucres. dabāt q̄q; .i. etiā (signa) .i. futuri mali illo tpe
 (Quoties vidimꝰ etnā) illū montē sicilię (vndantē) .i. flāmas euo
 mentē (fornacibꝰ) .i. cauernis eius (ruptis efferuere) .i. fluere in
 agros cyclopū. & vidimꝰ etnā (voluere) .i. eijcere (globos flāma
 rū & saxa liq̄factā) .i. pusta (Germania audijt toto cœlo sonitū ar
 morū. Ingens vox ē q̄q; exaudita) .i. foris audita (ꝑ lucos) .i. sil
 uas sacras (silētes) .i. vbi silētū solet eē (vulgo) .i. a mltꝰ (Et simur

lachra). i. phātaſmata (viſa ſunt pallētia miris modis ſub obſcuro noctis). i. circa obſcuritatē noctis. Et (pecudes ſunt locute inſandū). i. res inſandas & malas (Amnes). i. fluuij (ſiſtūt). i. ſtant. (terre dehiſcūt). i. apte ſunt Nā pñs ponit p pterito. & (ebur). i. imago hois ex ebore (illachrymat). i. valde flet (mceſtū). i. mceſte. nomē p aduerbio (& era). i. ſtatue erec (ſudāt Eridan⁹). i. padus (rex fluuiorū pluit). i. excreuit aut diluuiū fecit (torquēs). id ē euerēs (ſiluas inſano vortice). i. nimis fluctib⁹ (Et tulit). i. abſtulit (armēa). i. pecora (cū ſtabul. p oēs cāpos Nec). i. nō (minaces ſibre nō ceſſauerūt apparere in triſtib⁹ extis eodē tpe. aut cruor nō ceſſauit manare in puteis. Et altē vrbes). i. in mōtib⁹ ſitē. nō ceſſauerūt reſonare p noctē (lupis vlulantib⁹ Plura fulgura nō cecidere alias). i. alio tpe (ſereno coelo. nec diri comete) id ē crinitē ſtellē (arſere). i. arſerūt (totiēs) ſc3 alias. ¶ Vesp ē ſtella veſpertina q & veſperugo dr & heſper⁹ Et ē veſp gñis maſculini vt hic p3. ſerus veſp Siſt libro tercio. frigid⁹ veſp Itē Stati⁹. veſp opac⁹ Igit̄ errauit Alex. ¶ Ferrugo ē color purpureus ad nigrū tendēs. ¶ Cyclopes dicunt̄ fuiſſe gigātes i ſicilia iuxta etnā. & p ducit o. ¶ Aetna ē mons i ſicilia ſp ardēs. ſ3 nūc plus nūc mi nus ¶ Eridan⁹ ē magn⁹ fluui⁹ lombardię q & padus vocatur. ¶ Exta ſunt in teſtina ſuperiora vt pulmo. cor. iecur. & Iyen. Ex his ſolebāt gētiles futura pñcere. Cometes vel cometa grēcū nomē eſt qd latine ſonat crinitus Eſtq3 generis maſculini.

Vesper

Ferrugo.

Cyclopes

Aetna.

Eridanus

Exta

Cometa.

Ergo inter ſeſe paribus concurrere telis
 Rhomanas acies iterum videre philippi
 Nec fuit indignū ſuperis his ſanguine noſtro
 Emathiam & latos gmi pingueſcere campos.
 Scilicet & tempus veniet quum finibus illis
 Agricola incuruo terram molitus aratro
 Exeſa inueniet ſcabra rubigine pila
 Aut grauib⁹ raſtris galeas pulſabit inanes
 Grandiaq3 effoſſis mirabitur oſſa ſepulchris
 Dñi patrij indigetes & romule veſtaq3 mater
 Quæ tuſcū tyberim & romana palatia ſeruas
 Hunc ſaltem euerſo iuuenē ſuccurrere ſæclo
 Ne phibete. ſatis iam pridē ſanguine noſtro.
 Laumedontē aluimus periuria troye.

GEORGICORVM FO. XXII

Iam pridem nobis coeli te regia caesar
 Inuidet. atq; hominū querit curare triūphos.
 Quippe vbi fas vsum atq; nefas. tot bella p orbē
 Tam multae scelerū facies. nō vllus aratro
 Dignus honos. squalēt abductis arua colonis
 Et curū rigidū falces cōstantur in ensem
 Hinc mouet euphrates. illinc germania bellum
 Vicinā ruptis inter se legibus vrbes
 Arma ferūt. seuit toto mars impius orbe
 Vt cum carceribus sese effudere quadrigae
 Addūt se in spacia: & frustra retinacula tendens.
 Fertur equis auriga. neq; audit currus habenas.

¶ De bellis ciuilibus & nimia hoīm malicia ¶ Consiue (Ergo philippi viderūt romanā facies iterū). i. scdo (concurrere inter se). i. preliari (paribus telis). i. pilis (Nec fuit iudignū superis). i. superi dignū putauerūt (emathiam). i. thessaliā (& latos cāpos emi) illius mōtis (pinguefcere bis sanguine nostro). i. romano. (Scz). i. certe (tempus veniet cū agricola molitus terrā). i. colens (incuruo aratro. illis finibus). i. ibi (inueniet pila). i. tela (exesa) id ē corrupta (scabra rubigine. Aut pullabit). i. feriet (grauibus rasīs. galeas inanes). i. cōcauas. & (ipē mirabitur grādīa ossa) scz hoīm (sepulchris effoſſis). i. euerſis O (indigetes dñ patrij). i. patrie. & (o romule. & o mater vesta que seruas tyberim tuscū) id ē fluuiū tuschie & seruas (romana palacia Ne phibete saltez hunc iuuenem) scz Augustū (succurrere saeculo euerſo). i. repare statū mūdi (Nos luimus). i. soluimus (satis iam pridem piuria troyae laumedontē). i. quā laumedon rexerat O (caesar) scz Auguſte (regia coeli inuidet te nobis) i. non p̄t pati q̄ te habemus principē. & (regia coeli queritur). i. indignat (te curare). i. regere. triūphos hominū (Quippe). i. certe (vbi) id ē apud quos hoies (fas ē versum atq; nefas est versum). i. fas dr nefas. & nefas dicūt (fas tot bella). f. sunt (p orbem. & tā multae sunt facies). i. modj. (scelerū. nō vllus dign⁹ honos ē aratro Arua squalēt) i. inculta sunt (colonis abductis) scz ad bella. & curū falces cōstant in rigidū ensem (Euphrates) popul⁹ oriētalīs (mouet bellū hinc) id ē ab hac pte (germania mouet bellū illinc). i. ab illa pte (Vicinā vrbes ferūt arma inter se legib⁹ ruptis. Impi⁹ mars). i. bellū faciēns hoies ipios (seuit). i. crudelitē agit in toto orbe (Vt). i. sicut

D II

LIBER SECVNDVS

Philippi
Philippēses
Aemathia
Aemus.
Pilum
Indigetes,
Vesta
Laumedon

Euphrates

(cū quadrige) .i. equi ad currū (effudere se carcerib⁹) .i. vi exierūt claustris suis (addūt se in spacia) .i. paulatim eorū cursus auget & (auriga frustra rēdēs) .i. retinēs (retinacula) .i. lora (feri equis) id ē arbitrio eq̄g (& curr⁹ nō audit habenas) .i. equi nō obediz unt aurigae. ¶ Philippī orū ē ciuitas thessalię ppe quā primo lul⁹ cesar & Pōpei⁹. postea August⁹ & brutus cū cassio dimica uerūt. hinc dicunt philippēses qbus scribit ap̄s Paul⁹ ¶ Aemathia ē regio grecię alio noie thessalia. ¶ Aemus ē mons thessalię vel thracię ¶ Pilū ē telū longū v̄l hasta. & pprie pila sunt romanorū ¶ Indigetes pprie vocant̄ dñi facti ex hoibus. q̄si in dñs agētes. v̄l indigētes dicunt̄ beati q̄si nulli⁹ egētes ¶ Vesta dīce bā a gētilibus dea virginitatis ¶ Laumedon fuit rex troiæ pater Priamī. de q̄ fabulant̄. q̄ Apollinē & Neptunū induxit vt sibi facerēt muros troyanos. qbus pfectis negauit eis pecunia; quā sub iureiurādo illis pmiserat. q̄re illi irati sp̄ infesti fuerūt troyanis. & romani sunt troyani. ¶ Euphrates ē magn⁹ fluui⁹ orientis p armeniā & babiloniā tendēs in rubrū mare.

P. Virgilij Maronis Georgicorū

Liber secundus incipit

Hactenus aruorū cultus : & sydera coeli
Nūc te bacche canā. nec nō siluestria tecū
Virgulta. & plem tarde crescentis oliuæ.
Huc pater o leneg. tuis. hic omnia plena
Muneribus. tibi pampineo grauidus autumnō.
Floret ager. spumat plenis vindemia labris.
Huc pater o leneg veni. nudataq; musto
Tinge nouo mecū direptis crura cothurnis
¶ In hoc sc̄do libro poeta scribit de cultura arborū s; maxie de vitib⁹ In trib⁹ primis v̄sib⁹ pponit. in quinq; sequētib⁹ inuocat ¶ Cōstruātio (Cecini hacten⁹) .i. hucusq; (cult⁹ aruorū & sydera coeli O bacche nūc canā te. nec nō) .i. & (canā tecū siluestria virgulta) .i. arbores steriles qbus alligat̄ vitis. & (canā plem) .i. plantā (oliuæ crescēt̄ tarde. O pater leneg) .i. o bacche (huc) s; veni (Oia sunt hic plena tuis munerib⁹) .i. vitib⁹. q̄si dīceret scribā de vitib⁹ q̄z auctor tu dīceris (Ager grauid⁹ pampineo autūno) .i. vitib⁹ (floret tibi) .i. ad honorē tuū (Vindemia spumat) s; tibi (plenis labris) .i. vasis (O pater leneg veni huc. & tinge nudata crura nouo musto) .i. vino (cothurnis) .i. calceamēt̄ (direptis)

GEORGICORVM FOLIO XXIII

id ē exutis. ¶ Bacchus filius Iouis quē poete dicunt inuētorē fuisse
 vini. ideo vocat lenē a greco noīe lenēus qd ē torcular aut lac
 ¶ Vindemia qsi vini deprio. i. vuar collectio. hic ponit p no
 uo vino. ¶ Labrū ē latū vas sicut illud in qd fluit mustū ex tor
 culari. ¶ Mustū ē nouū vinū. Dicit etiā mustus a ū. i. nouo. ¶ Co
 thurnus ē gen^o calciamēti q̄ & venatores vteban^t & tragedi. vt
 in buco. Sola suphodeo tua carmina digna cothurno

Bacchus.
 Leneus.
 Vindemia
 Labrū
 Mustū
 Cothurno

Principio arboribus uaria est natura, creandis
 Namq; alie nullis hominū cogentibus ipse
 Sponte sua veniunt, camposq; & flumina late
 Curua tenet, vt molle siler lenteq; geniste
 Populusq; & glauca canentia fronde salicta
 Pars aute posito surgunt de femine, vt alte
 Castaneq; hemoruq; ioui q̄ maxima fronder
 Aesculus, atq; habite grans oracula quercus
 Pullulat ab radice alijs denissima silua
 Vt cerasis, ylmilq; etiā parnalia laurus
 Parua sub ingenti matris se subicit umbra
 Hos natura modos primū dedit, his genus omne
 Siluarū fruticūq; viret, nemoruq; sacrorum

¶ Dicit arbores varijs modis nasci, & primo ponit tres modos
 qbus arbores nascuntur natura scz spōte, semine, radice. ¶ Cōst.
 (Principio). i. primo (natura ē varia creādis arborib⁹). i. ad pdu
 cedas arbores (Nāq; alię). i. qdā arbores (veniūt). i. nascunt (īpe
 sua sponte). i. p se (& tenēt). i. occupāt (late cāpos & curua flumi
 na, vt molle siler &c. et salicta). i. salices (canentia). i. q̄ canescunt
 (glauca frōde Pars at). i. qdā alię arbores (surgūt). i. crescūt de se
 mine (posito). i. quis mō pieto (vt alte castaneq; & escul⁹ q̄ frōs
 det ioui maxima nemor⁹). i. arbor⁹ (atq; querc⁹ habite oracula
 grans). i. grecis Nam greci sub quercubus p̄sulebāt deos (den
 si silua pullulat). i. nascit (alijs). s. arborib⁹ (ab radice, vt cer
 rasis ylmilq; Etiā parua laur⁹ parnasia). i. apollini sacra (subi
 cit se). i. subnascit succrescit (sub ingēti umbra). i. magnis ramis
 (matris). i. antiq̄ laur⁹ (natura primū dedit hos modos) scz creā
 dit arbor⁹ (omne gen⁹ siluarū fruticūq; & sacrorū nemorū viret
 his) scz modis p̄dictis. ¶ Siler ē arbuscula hñs mollia vimina,
 & ē spēs salictis. Alij dicūt eē arborē de q̄ fiūt fusi. Est at̄ neutri g⁹
 vt hic apparet, Siler etiā ē qdā flui⁹ in piceno Tūc ē masculinū

LIBER SECVNDVS

Genista

Salictū Escul^o

Pallulo

Parnasus

Columella Vitreoq; siler q̄ defluit amni. ¶ Genista ē arbuscula vel herba de qua Plinius ait. Tingēdis vestib^o nascunt geniste. ¶ Salictū est locus vbi salices multę sunt. ¶ Aesculus ē arbor glā difera p̄secrata olim ioui. ¶ Pallulare est renasci. a noie pullus. ¶ Parnasus ē mons phocidis sacerapollini. In sit parnasus a una id est p̄tinens ad parnasum vel ad apollinem

Sunt alij quos ipse via sibi repperit vsus

Hic plantas tenero abscindēs de corpe matru

Deposuit sulcis. hic stirpes obruit aruo

Quadrifidaq; ludes & acuto robore vallos

Siluaruq; alie pressos propaginis arcus

Expectant & viua sua plātaria terra

Nil radice egens alie. summūq; putator

Haud dubitat terrę referens mādare cacumen

Quin & caudicibus sectis. mirabile dictu.

Truditur e sicco radix oleagina ligno

Et sepe alterius ramos impune videmus

Vertere in alterius. mutataq; insita mala

Ferre piru. & prunis lapidosa rubescere corna

¶ Hic ponit alios modos creandar; arbor; q̄s inuenit experientia ¶ Construe (Alij) scz modi (sunt quos ipse vsus repperit sibi via). i. rōne vel arte (hic) scz vsus (abscindēs plātas). i. virgas (de tenero corpe matru). i. arbor; (deposuit eas sulcis). i. in fossis. & (hic) scz vsus (obruit aruo). i. infodit terrę (stirpes). i. trūcos cum radicib; (& ludes). i. stipites (quadrifidas). i. tātas vt possint in quattuor ptes diuidi (& vallos). i. palos (acuto robore). i. robu stos Est autē hic color rhetoricus p̄duplicatio. quia bis idē dicit nam & va lli & ludes idem sunt (& alie siluarū). i. arbor; (expectant pressos arcus p̄paginis) i. q̄ rami vtriusq; finibus infiguntur terrę ad modū arcus vt fit in vitib;. & alie siluar; expectant (viua plātaria). i. plantas habētes radices (sua terra). i. in q̄ sunt nata (alie) scz arbores (nil). i. nō (egent radice. & putator). i. cultor arborū (haud dubitat mādare terrę summū cacumē) scz plā te (referens). i. flectens (Quin &). i. imo etiā (radix oleagina) id ē olea (radix). i. nascit. p̄duci (e sicco ligno). i. arido stipite (caudicibus). i. ramis (sectis). i. amputatis. & hoc ē (mirabile dictu) id ē vt dicat (Et videm; sepe ramos alteri) scz arboris (vertere ipu

ne).i. sine nocumento (in ramos alteri?) & videmus (pirū) eā arborē (mutatā ferre mala insita) & videmus (lapidosa corna) illos fructus (rubescere prunis) in illis arboribus

¶ Stirps ē pprie radix vel trūcū cū radicib⁹ Accipit etiā p pge
 nie. tunc est fœi gñis. Virgili⁹. heu stirpem inuisam. ¶ Quadri-
 fidus a ū a verbo findo quod ē seco. quasi findendus aut fissus
 in quattuor ptes. Ita dicit bifid⁹. i. bis fissus aut duplex. Trifid⁹
 id est triplex aut in tria fissus. ¶ Plantaria sunt plātē & pprie cū
 radicib⁹. ¶ Caudex vel codex sc̄at truncū vel stipitē. ¶ Oleagi-
 nus est nomen possessiuū ab oleā. ¶ Cornus est arbor cuius ra-
 mi sunt rigidi vt cornua. ¶ Cornum est fructus eius. primū cā-
 didus. deinde sanguineus.

Stirps
 Quadrifid⁹
 Bifid⁹ Trifid⁹
 Plantaria
 Caudex
 Oleaginus
 Cornus
 Cornum

Quare agite o pprios generatim discite cultus
 Agricole: fructusq; feros mollite colendo.
 Neu segnes iaceant terræ. iuuat ismara baccho
 Confere: atq; olea magnū vestire taburnū.
 Tuq; ades inceptūq; vna decurre laborem
 O decus o famę merito ps maxima nostre
 Mecenas. pelagocq; volans da vela patenti
 Nō ego cuncta meis amplecti versibus opto
 Nō mihi si linguæ centum sint. oraq; centum
 Ferrea vox. ades & primi lege littoris oram
 In manibus terræ. nō hic te carmine ficto
 Atq; p ambages & longa exorsa tenebo

¶ Hortat agricolas vt variag; arborū naturas discant. deinde
 Mecenate inuocat. ¶ Cōstrue (Quare o agricolę agite) id est eia
 (discite pprios cultus) sc̄z arborū (generatim) .i. p singula genes
 ra (& mollite) .i. emēdate (colēdo) .i. p culturā (fructus feros) id ē
 agresles (Neu) .i. vel ne (terre iaceāt segnes) .i. steriles sine fructu
 (iuuat) .i. delectat (pserere) .i. plātare (ismara) illū montem (bac-
 cho) .i. vitib⁹ (atq; iuuat vestire) .i. implere (taburnū) illū mons
 tem (olea) .i. oliuis (& o mecenas dec⁹) sc̄z nostre (& merito mas
 xima ps nostre famę) .i. qui mihi dec⁹ & famā dedisti (tu ades)
 id est allis (& decurre vna) .i. si p (in laborē ceptū) .i. ad opus in-
 ceptū (& tu da vela) .i. auxiliū (volans) sc̄z mecū (patēti pelago)
 id ē in ampla materia (ego nō opto cōplecti) id est cōprehēdere:
 meis versib⁹ cūctā) .i. oia q̄ dici possent (Nō) s̄e possem cōple-
 ctī cuncta. etiam (si centum linguę sint mihi & centum ora) sint.

Agite,
Ferus

Ismarus
Olea. Oliua
Oleum.
Taburnus
Ambages.

mihī. & ferrea vox) esset mihī (ades et lege) id ē nauīga vel transī
(orā p̄mi littoris). i. materiā nō pfundā (terre sunt i manib⁹). i.
agricultura ē faci⁹ & in promptu (nō tenebo te hic ficto carnis
ne). i. nō scribā res fictas (atq; nō tenebo te p ambages) i. circuis
tiones (& p longa exorsa). i. exordia ¶ Agite ē aduerbiū hor
tandi qđ iungit verbo plurali sicut age verbo singulari. ¶ Fer⁹
a ū. wilt. i. indomit⁹ Horati⁹. Nemo adeo fer⁹ ē vt nō mitesces
re possit. Ita dr. ferus fruct⁹. wilt; oest. Ponit substātiue & i mal
culino gñe & in foēo. ¶ Ismar⁹ ē mons in thracia partim ferax
partim sterilis ¶ Olea ē arbor. oliua fructus ei⁹. oleū & oliuū is
quor ei⁹. ¶ Taburn⁹ ē mons cāpaniē vel samnitū. ¶ Ambages
sunt circuit⁹. a vbo ābigo. In singulari repit sol⁹ ablatius

Spontesua que se tollunt in luminis auras
Infœcunda quidem. sed leta & fortia surgunt
Quippe solo natura subest. tñ hec quoq; si quis
Inserit aut scrobibus mandet mutata subactis
Exuerit siluestrem animū. cultuq; frequenti
In quascūq; voces artes haud tarda sequentur
Nec non & sterilis q̄ stirpibus exit ab imis
Hoc faciet. vacuos si sit digesta p agros.
Nunc alte frondes & rami matris opacant
Crescentiq; adimunt foetus. vruntq; ferentem
Nam q̄ seminibus iactis se sustulit arbor
Tarda uenit: seris factura nepotibus vmbra
Pomaq; degenerant succos oblita priores.
Et turpes auibus predam fert vua racemos
Scilicet omnibus est labor impendendus. & oēs
Cogendē in sulcum ac multa mercede domādē
Sed truncis oleę. melius ppagine vites
Respondent: solido paphię de robore mirtus
Plantis e dure coryli nascuntur. & ingens
Fraxinus. herculeq; arbos vmbrosa coronæ
Chaonięq; patris glandes: etiā ardua palma
Nascitur. & casus abies visura marinos
¶ Redit ad arbores spōte nascētes & alias feras docens quō sint

GEORGICORVM FO. XXV

colēde vt mitescāt ¶ Cōstr. (Que). f. arbuta (tollūt se in auras ter
 minis). i. crescūt (sua spōte) i. p se (surgūt). i. crescūt (qdē infocēda
 da). i. sterilia (s; leta). i. pulcra (& fortia. Quippe). i. certe (natura)
 id ē vis nascēdi (subest solo). i. latēter inest terre (tū siquis inerat
 hec). f. infocēda arbuta (aut si qs mādet). f. ea (mutata). i. in aliū
 locū trāslata (subactis scrobib⁹). i. patis fossis (Exuerūt siluestrē
 animū). i. fiet mitia & foecūda. & (sequenī haud tarda). i. cito (in
 quascūq; artes voces). i. ad quācūq; naturā coegeris ea. & hoc
 frequēti cultu). i. p frequentē culturā (Nec nō & steril⁹). f. arbor.
 (q̄ exit). i. nascit⁹ (ab imis stirpib⁹). i. a radicib⁹ alteri⁹ arboris (fa
 ciet hoc). i. etiā mitescet & fiet foecūda (si sit digesta). i. disposita.
 (p vacuos agros). i. vbi solē picipiat (Alte frondes & ramī mris)
 id ē arboris ex q̄ & sub q̄ stat (opacāt). i. obscurāt & ipediūt eā.
 (nūc). i. sub matre. & (frōdes & ramī matris. adimūt). i. auferūt
 ei (crescēti foet⁹). i. fruct⁹. & (vrunt). i. ledūt (ferentē). i. q̄ ferre pos
 terat nisi noceret vmbra (Nā arbor q̄ sustulit se). i. nata ē de (se
 minib⁹ iactis. venit tarda). f. ad ferendū (factura vmbra feris nes
 ponib⁹). i. posteris & nō nobis p futura (Et poma). f. taliū arbor
 rū (degenerāt). i. peiora fiūt q̄ illa de qb⁹ lata s; (oblita pres suc
 cos). i. lapores (& vua). i. vit⁹ ita lata (fert turpes racemos p̄dā auf
 b⁹). i. q̄s p̄dant aues (Sc;). i. certe (labor ē ipendēd⁹ oib⁹). f. arbor
 rib⁹ feris. & (oēs sunt cogēde in fulcū). i. cōponēde in ordinē vel
 trāsserēde. & (sunt domandē). i. emendandē (multa mercede)
 id ē labore (S; oleę melius respōdent). i. nascunt⁹ aut satisfaciūt
 votis (trūcis). i. si trūcus infodiāt terre vt añ dictū ē (vites respō
 dent melius ppagine). i. si ramus aut ppago infodiatur terrā.
 (myrtus paphiæ). i. veneri sacre (nascunt⁹ de solido robore) id ē
 ligno (Coryli edure). i. nō dure (nascūtur plātis). i. de ramis. &
 (ingēs fraxinus) sc; nascit⁹ plātis. & (vmbrosa). i. ramosa (arbor
 herculeę coronę). i. q̄ hercules coronari solebat. Intelligit auteę
 populū (Et glandes chaonij patris). i. quercus ioui sacra. & (ar
 dua palma nascit⁹ s^c plātis (& abies visura marinos casus). i. de
 qua fiūt malī nauitū. ¶ Scrobs ē fossa q̄cūq; in qua qd ipō Scrobs.
 nitur. gñis masculini s; qñq; legat⁹ in foēio. Lucan⁹ Exigua pos
 fuit scrobe. ¶ Opacus a um. i. obscur⁹ & frigidus In opacare. i. Opac⁹ Opaco
 facere opacū. ¶ Racemus ē idē qd botr⁹. teuto. eyn druee. Vix Racem⁹. Vua
 ē pars botri. s; hic accipit⁹ p vite p metonymiā. ¶ Propagc. ē ra Racem⁹. Vua
 mus arboris. etiā scat. pgeniē. sed tūc primā corripit. ¶ Paphus Propago
 ē ciuitas in insula cypro q̄ sacra fuit veneri. vñ paphi⁹ a um. Paphus
 ¶ Fraxinus ē arbor alta & teres de qua fiunt haste. ¶ Palma est Fraxinus.
 arbor eximia cuius multa sunt genera. sed optima nascit⁹ in syz Palma
 ria. cuius fructus vulgo vocant dactyli.

Inferitur uero ex foetu nucis arbutus horrida
 Et steriles platani malos gessere ualentes
 Castaneę fagos. ornusq; incanuit albo
 Flore piri: glādemq; sues fregere sub ulmis
 Nec modus inferere aut oculos iponere simplex
 Nam qua se medio trudūt de cortice gēme
 Et tenues rūpunt tunicas. angustus in ipso
 Fit nodo sinus. huc aliena ex arbore germen
 Includūt. udoq; docent inolescere libro
 Aut rursum enodes trunci resecātur: & altæ
 Finditur in solidū cuneis uia. deinde feraces
 Plantæ immittūtur. nec longū tps. & ingens
 Exijt ad cœlum ramis foelicibus arbor
 Miraturq; nouas frondes & non sua poma

¶ Hic docet de insitōe arborū ¶ Cōstructio (Arbut^o horrida). i. hirsuta (inferit ex foetu). i. furculo (nucis Et steriles platani gessere ualentes malos). i. ramos malorū (fagos). i. fagus (incanuit albo flore castaneę. ornus incanuit). i. cana facta ē (flore piri Sues fregere). i. comederūt (glāde sub ulmis). i. ulmi p̄ insitionē fuerūt glādes (Nec inferere aut imponere oculos). i. gēmas (ē simplex modus). i. vn^o modus (Nā qua). i. ubi (gēme trudunt se de medio cortice & rūpunt tenues tunicas). i. corticē (angustus sinus). i. pua fissura (sit in ipso nodo Includūt huc). i. in illū sinum (germen ex aliena arbore docentq; inolescere udo libro). i. cortici (Aut trunci enodes). i. plani sine nodis (resecant. & uia). i. rima (findit cuneis alte). i. p̄funde (in solidū). i. lignū (feraces plantę immittunt deinde Nec longū tps. ē. & ingens arbor exijt ad cœlū). i. creuit in altū (ramis foelicibus). i. feracib^o. & (ip̄a arbor mirat nouas frondes & poma nō sua). i. q̄ añ nō habuit

Inferere.

Platanus

Fagos

¶ Inferere ē ramū vel germē vnus arboris alteri indere. teuto. enden. ¶ Et nota q̄ iste vsus Inferit uero & ē. dicitur dactylic^o quia sextus pes ē dactylic^o. ¶ Platanus est arbor patulis ramis & latis folijs cuius frōdes umbrā faciūt. ¶ Fagos ē hic ntūs gręc^o quo utitur poeta p̄pter quātitatē ut sit ułtima longa. Non em̄ potest accus esse. quia castaneę nō ferūt fagos. sed poti^o fagis inferuntur castaneę. Vnde si fagos erit accusatiuus oportet esse hyp̄pallagen. Sed melius est primum. ¶ Ornus est arbor sterilis montes amās, de q̄ postea dicit Nascūt.

GEORGICORVM FO. XXVI

tur steriles saxosis montibus orni. ¶ Oculus vocat primū germ
 men arboris cū incipit frondere, eyn knop Idem gēma dicitur
 gēmalcere dicitur arboris. i. gēmas emittere knoppen
 Præterea genus haud unū nec fortibus vlmis
 Nec salici lothoq; nec oleis cyparissis
 Nec pingues vnā in faciem nascuntur oliuæ
 Orchades & radij & amara paulia bacca
 Pomaz & alcynoi liluæ. nec surculus idem
 Crustumis syriscq; piris. grauibulq; volemis
 Non eadē arboribus pendet vindemia nostris.
 Quā methymneo carpit de palmite les bos
 Sunt thalie vites. sunt & mareotides albe
 Pinguibus he terris habiles. leuoribus ille
 Et passo pnythia vtilior. tenuilq; lageos
 Tentatura pedes olim uincturacq; linguam
 Purpuree precieq; & quo te carmine dicam
 Rhēna. nec cellis ideo contende falernis
 Sunt & aminee vites firmissima uina
 Timolus & assurgit qbus & rex ipse phaneus.
 Argitiscq; minor cui non certauerit ulla
 Aut tantu aut fluere aut totidem durare p annos
 Non ego te mensis & dijs accepta secundis
 Transierim rhodia & tumidis humaste racemis
 Sed neq; q; multæ species nec nomina que sunt.
 Est numerus. neq; em numero cōprehendere refert
 Quæ qui scire uelit. libyci uelit equoris idem
 Discere q; multæ zephyro turbentur harene
 Aut ubi nauigns uiolentior incidit eurus
 Nosse quot ionij ueniant ad littora fluctus
 ¶ Hic docet in singulis arbor spēbus aliquā varietatē eē. ¶ Cō
 strue (Præterea). i. insup (haud vnū gen^o ē nec fortib^o vlmis. nec
 salici nec lotho nec cyparissis idēis). i. q; nascunt in ida monte
 crete insule (Nec pingues oliuæ nascunt in vnā faciē). i. formaz
 Orchades & radij & paulia amara bacca). i. cui^o bacce sunt ama

LIBER SECVNDVS

re (Pomaq) s^c nō vnā in faciē nascunt. & (siluē alcynoi). i. arbor /
 res quales habuit alcynous rex (nec idē surcul⁹ ē crustum⁹ pī /
 ris & sirijs pīris. & grauib⁹ volemis). i. illis magnis pomis (Nō /
 eadem vindemia). i. vinū (pendet arboribus nostris). i. yralicis. /
 (quā) scz vindemiā (lesbos). i. popul⁹ illius insule (carpit palmi /
 te methymneo) sic dicto a ciuitate (Sūt vites thasie). i. ab insula /
 thaso (& sunt albe mareotides) sic dicte (He). f. mareotides (sunt /
 habiles pinguib⁹ terris. ille). f. thasie (sunt habiles). i. apte (leuio /
 ribus terris). i. nō pinguib⁹ (Et psythia) scz vitis (ē vtilior pas /
 so). i. ad faciendū passum (tenuisq; lageos) illa vitis (cui vinū ē /
 tenue). i. cito penetrās in venas (tentatura olim pedes & vinctu /
 ra linguā). i. citius inebrians. Nā ebrius neq; stare neq; loq; recte /
 nouit Sunt etiā (vites purpuree) sic dicte a colore (& p̄cie) sic di /
 cte q̄ si p̄coque q; cito maturescūt (Et q; carmine dicā te o rheti /
 ca) scz vitis (nec ideo p̄tendē phalernis cellis). i. cū vino cāpano /
 q̄ si di. h. oc p̄stantius ē (Aminee vites sunt q; q; firmissima vina) /
 id ē dū durātia (quib⁹) scz amineis. & (molus). i. vinū crescens /
 in illo monte (assurgit). i. cedit vel honorē dat. & (ipe rex pha /
 neus assurgit). i. vinū chiū in monte phaneo q; mons a rege di /
 ctus ē. (Et minor argitis) illa vitis ē (cui). i. cū qua (nō certauerit /
 vlla) scz vitis (aut fluere tantū xantā vini copiā dare (aut durare /
 p̄ annos totidē (O rhodia) scz vitis (accepta dñs). i. cuius vinūz /
 dñs libat. & accepta (secūdis mēsis). i. ad bellaria (ego nō trāsies /
 rim te). i. tacuerim de te (& o bumaste) tu vitis (tumidis). i. ma /
 gnis (racemis) sed nō ē numerus. q; multę sint spēs) scz vitium /
 (nec q; sint noīa) scz oīm (neq; refert). i. p̄dest (comphēdere nume /
 ro). i. numerare aut spēs aut noīa vitium (Quē) scz numez (q; velit /
 scire idē velit discere q; multę harene libyci equoris) id ē maris /
 (turbent a zephyro) illo vento (Aut) idē velit (nosse quot fruct⁹ /
 ionij) illius maris (veniūt ad littora vbi). i. qn̄ (violētior eurus) /
 ille v̄tus (incidit nauigij). i. p̄tra naues. ¶ Lothos ē arbor in /
 affrica hñs fruct⁹ paruos s; dulcissimos. Eciā ē herba q̄dam in /
 egypto. ¶ Orchades radij & pausie sunt tres spēs oliuar. ¶ Al /
 cynous fuit rex pheacū bonus cultor hortoz. vt Homer⁹ docet /
 ¶ Volema sunt magna pyra dicta q; volā. i. manū implent. /
 ¶ Lesbos ē insula in egeo mari in qua ciuitas methymna /
 ¶ Passum dr gen⁹ vini qd̄ fit ex vuis p̄codib⁹ in sole siccatis & /
 passis. ¶ Phalernus ē mons cāpanie in q; crescit optimū vinum /
 qd̄ phalernū vocat. ¶ Secūda mēsa sc̄at poma. nuces & qualcū /
 q; lauticias q; edunt postremo & vocant bellaria.

Lothos
 Orchades.
 Radij Pausie.
 Alcynous
 Volema.
 Lesbos.
 Passum
 Phalernū
 Secūda mēsa

Nec vero terre ferre omnes omnia possunt

GEORGICORVM FO. XXVII

Fluminibus salices: crassisque paludibus alni
 Nascuntur. ^{arborum} steriles saxosis montibus orni
 Littora ^{meus part. multum in b} myrtetis lætissima: denique ^{arborum} apertos
 Bacchus amat colles, aquilonem & frigora taxi
 Aspice: & extremis domitum cultoribus orbem ^{meo dicitur}
 Eoasque domus arabum: pictosque gelonos ^{domino / p. 1000}
 Diuise arboribus patrie: sola india nigrum
 Fert hebenum. solis est thurea uirga sabsis.
 Quid tibi odorato referam sudantia ligno
 Balsamisque & baccas semper frudentis achati:
 Quid nemora ethiopum molli canentia lana
 Vellerisque ut folijs depectant tenuia seres ^{all. hominum}
 Aut quos oceano propior gerit india lucos
 Extremi sinus orbis: & alte uincere somnum.
 Arboris: haud ulle iactu potuere sagitte
 Et gens illa quidem sumptis non tarda pharetris.
 Media fert tristes succos tardumque saporem
 Felicis mali: quo non prestantius ullum
 Pocula si quando seque infecere nouerca
 Miscuerintque herbas & non innoxia uerba
 Auxilium uenit ac membris agit atra venena
 Ipsa ingens arbor faciemque simillima lauro
 Et si non alium late iactaret odorem
 Laurus erat, forsitan haud ullis labentia uentis
 Flos apprima tenax, animas & olentia medi
 Ora fouent illo: & senibus medicantur anhelis
 ¶ Dicit arbores nullas ubique bene crescere ¶ Constructio (Nec omnes
 terrae prout ferre omnia). i. genera arborum (Salices nascuntur fluminibus
 bus). i. iuxta flumina (alni nascuntur in crassis paludibus, steriles
 orni). i. ille arbores (nascuntur in saxosis montibus) Littora sunt lætissima
 myrtetis). i. myrti nascuntur melius in littoribus maris.
 (Denique bacchus). i. uitis (amat colles aptos). i. sole gaudentes.
 (taxi amat aquilonem & frigora. Aspice &). i. etiam (orbem do-
 mitum). i. subiectum romano impio (cum cultoribus). i. agrico-

i. (sex extremis) i. habitatibus in extremitate terre (Et aspice eas)
 id ē orientales domos arabū (pictosq; gelonos) illos homines (Pa
 trie) i. loca natalia (sunt diuise arboribus. sola india fert nigrus
 hebenū) illā arborē (thurea virga) i. arbor thuris (ē solis faberis)
 illis hominibus (Quid referā tibi balsama sudāria) i. manātia.
 (odorato ligno) i. ex arbore redolēti (Et quid referā baccas) id ē
 fructus (achanti) illius arboris (semp frondētis Quid) scz referā.
 (nemora) i. arbores (ethiopiū, canentia) i. q̄ cana sunt (mollī la
 na) i. serico (Et vt) i. qualiter (seres) illi hoies (depestant folijs) i.
 de arboribus (tenuia vellera) i. serica (Aut qd referam. lucos) i.
 siluas (quos india gerit) i. habet (q̄ ē ppior oceano. & sinus) id ē
 locus (extremi orbis Vbi) i. in q̄bus locis (haud vllē sagittē po
 tuere vincere) i. supare (iactu summū) i. summitatē (altē arbor
 ris) Et illa gens ē nō tarda sumptis pharetris) i. perita ē sagittā
 di (Mēdia) illa regio (fert) i. pducit (succos tristes) i. amarus. &
 tardū saporē scelicis mali) i. pomi salubris (quo) scz malo (non
 vilū auxiliū) i. remediū (venit p̄sentius) i. citius aut efficacius.
 (acagit) i. fugat (atra venena de mēbris. liquādo) i. si aliq̄n (scz
 uē nouerē infecere pocula. & si nouerē miscuerint herbas) scz
 venenosas (& verba nō innoxia) i. valde noxia. & ē līptote (spā
 arbor ē ingens) i. grādīs (simillima lauro faciē) i. fm apparen
 tiam (Et ipa erat laurus si non iactaret late aliū odorē) scz q̄ lau
 rus (folia eius nō sunt labētia vllis ventis Flos eius ē tenax ap
 prima) i. maxime (Mēdi) illi hoies (fouēt) i. curant (illo) scz flos
 re (aias) i. anhelit⁹ malos (& ora olentia) i. fetida. & (medi me
 dicant illo senib⁹ anhelis) i. suspiriosis pneumonicis.

Myrtetum

¶ Myrtetum est locus vbi myrtus arbor abundat. sicut coryles
 tum vbi coryli sunt &c.

Taxus

¶ Taxus ē arbor dura folijs acutis. teu. huls. dicit^r esse venenosa

Geloni.

¶ Geloni sunt popul⁹ scythie pictis vestibibus vtens

Hebenus

¶ Heben⁹ vel hebenū ē arbor idica colore nigro q̄ nō p̄t exuri.

Balsamum.

¶ Balsamū ē arbuscula nō dissilis viti. ex q̄ fluit p̄ciosissim⁹ li⁹

opobalsamū

quorq; vocat^r opobalsamū. lignū ei⁹ vocat^r xylobalsamū Nasci^r

xylobalsamū

tur nūc in egypto tantū in vno horro. olim aut in iudea.

Achantus.

¶ Achātus est arbor spinosa semp frondens

Seres.

¶ Seres sunt hoies in finib⁹ orientis. apud quos in arboribus

Mēdia. medi

nasci^r lana de qua fit pānus qui dicit^r sericus

Medicus

¶ Mēdia ē regio maioris asię iuxta p̄sidem. Mēdi vocantur illi.

Apprimus.

hoies Inde adiectū medi⁹ a um prima pducta

Apprime.

¶ Apprim⁹ ē ppositū a primus Inde aduerbiū, apprime. i. maz
 xime Therentius. Illud arbitror apprime vtile in vita ne qd nō
 mis hic ponit nomē p aduerbio, teste Seruio,

GEORGICORVM FO. XXVIII;

Sed neq; medorū siluæ ditissima terra
 Nec pulcer ganges atq; auro turbidus hermus
 Laudibus italiæ certent. nō bactra neq; indi
 Totaq; thuriferis panchaia pinguis harenis.
 Hęc loca nō tauri spirātes naribus ignem
 Inuertere. satis immanis dētibus hydri
 Nec galeis densisq; uirū seges horruit hastis
 Sed grauidę fruges & bacchi massicus humor
 Impleuere. tenēt oleęq; armētāq; leta
 Hinc bellator equus campo sese arduus infert
 Hinc albi clitūne greges & maxima taurus
 Victima. sepe tuo pfusi flumine sacro
 Rhomanos ad tēpla deū duxere triūphos
 Hic ver assiduū atq; alienis mēlibus estas
 Bis grauidę pecudes. bis pomis vtilis arbor
 At rabidę tigres absunt. & seua leonu
 Semina: nec miseros fallunt aconita legentes
 Nec rapit immēfos orbes p humū. neq; tanto
 Squameus in spiram tractu se colligit anguis

¶ Hic poeta laudat italiā oībus terris eā pferens. ¶ Cōstrue (S; neq; siluę medorū q̄ sunt ditissima terra. nec pulcer ganges) ille fluuius (atq; hermus) ille fluutus (turbidus auro). i. q̄ h; arenas aureas (certent laudib; italię). i. nō certent de laude cū italiā (Bactra nō certent laudibus italię. neq; indi) illi homines (Totaq; panchaia) id est illa regio arabicę (pinguis) id ē fertilis (thuriferis harenis). i. in qbus thus nascitur (Tauri spirātes ignē de narib; nō euerterūt hęc loca) i. italiā (dētibus immanis hydri). i. draco nis (satis) seminatis (hec seges uirū). i. viroꝝ (horruit hic galeis & densis hastis) Sensus est. hanc terrā nō arauerunt tauri ignē ex pirātes nec hic seminati sunt dentes draconis. ex qbus nati sunt armati viri &c. (Sed grauidę fruges & massicus humor bacchi) id ē vinū optimū (impleuere). s. hęc loca & leta armenta tenent hęc loca Equus bellator) id est bellicus (infert sese campo) id est vadit in prelium (hinc) id est ex italia (O clitūne albi greges) id est oues (& taurus qui ē maxima victima. pfusi tuo sacro flumine duxerūt sepe rhomanos triūphos ad tēpla deū). i. deoꝝ

LIBER SECUNDVS

(Assiduum ver). i. cōtinua tēperies aeris est hic (atq; estas) ē hic
 (alienis mensibus) scz in autumno (Pecudes sunt hic bis grauis
 de & arbor est bis utilis pomis) id ē bis in anno fert poma (Ac)
 id est s3 (rabide tigris absunt ab italia. & seua semina) .i. genera
 (leonum) scz absunt (Nec aconita fallunt miseros legentes) id ē
 colligentes herbas. Quasi dicat. licet hic sint aconita. neminem
 tamē fallunt quia noscunt (Et squameus anguis). i. squamosus.
 (nō rapit p humum immensos orbes) .i. motus (Nec anguis
 colligit se in spiram) .i. circulum (tāto tractu) .i. motu. Sensus ē
 quous hic sint serpentes. tamen nō tales nec tanti. quales & quā
 ti sūt alibi. ¶ Ganges est magnus fluuius indie

Ganges.

Hermus

Bactra

Panchaia

Fabula de Ias
 sone.

Hydrus

Hydra

Massicus

Clitumnus.

Aconitum

Spira

¶ Hermus est fluuius lydie trahens harenas aureas
 ¶ Bactra p̄ter ē regio oriētal' sup̄ p̄sas. & ciuitas in ea regione.
 ¶ Panchaia est ps arabie scz sabea in qua sola thus nascit
 ¶ Hec loca nō tauri. hic t̄git fabulā istā Iason ex thessalia p̄fes
 ctus in colchos ad tollendū vellus aureū. auxilio medeę draco
 nem custodē velleris occidit. & eius dētes seminauit in terra ara
 ta tauris ignē expirātibus. De qbus dentibus nati sunt mox ho
 mines armati qui primo in Iasonē frustra fecerūt impetū. dein
 de mutuis se vulneribus occiderunt
 ¶ Hydrus ē serpēs aquaticus & h3 sc̄mineum hydra. Hydrus
 hydruntis est vrbs ¶ Massicus mons est campanie Inde dicitur
 massicum vinū. ¶ Clitūnus est fluuius vmbrie de quo bibētes
 oues credunt albos foetus p̄ducere. ¶ Aconitum ē herba vene
 nosa Ouidius Lurida terribiles miscet aconita nouerca.

¶ Spira ē uolutio. circulus. sicut fit de restibus in nauī

Adde tot egregias urbes operūq; laborem
 Tot congesta manu prruptis oppida saxis
 Fluminac; antiquos lubter labentia muros
 An mare quod sup̄ memorē quodq; alluit infra
 An ne lacus tantos. te lari maxime. teq;
 Fluctibus & fremitu assurgens benace marino
 An memorē portus lucrinoc; addita claustra
 Atq; indignatu magnis stridoribus equor
 lulia qua ponto longe sonat unda. refuso
 Tyrrhenulq; fretis immittitur æstus auernis.
 Hec eadem argenti riuos crisq; metalla
 Ostendit uenis; atq; auro plurima fluxit

GEORGICORVM FOLIO XXIX

Hec genus acre uirum, marfos pubemq; sabellā

Affuetiq; malo ligurem, uolcosq; uerutos

Extulit, hec decios, maros, magnosq; camillos

Scipiadas duos bello, te maxime cesar

Qui nunc extremis alie iam uictor in oris

Imbellem auertis romanis arcibus indum

Salue magna parens frugum saturnia tellus

Magna uirum, tibi res antique laudis & artis

Ingredior, sanctos ausus redudere fontes

Alcreuq; cano romana p oppida carmen.

¶ Adhuc poeta laudat italiam ab urbibus, aquis & fortibus uis-
 ris ¶ Cōstrue (Adde) scz p̄dictis laudibus (tot egregias vrbes, la-
 boremq; operę) .i. opa laboriose facta (Et adde tot oppida con-
 gesta manu) .i. facta (preruptis saxis) .i. montibus (Et adde flu-
 mina labentia subter antiquos muros, An memorem) .i. dicā,
 (mare qđ alluit) scz italiā (supra) .i. a superiori pte, scz a septen-
 trione quod dicitur mare superū (& quod mare alluit infra) .i. Mare inferū
 ab inferiori pte, scz a meridie, quod dicit mare infes; vel tyrre Mare superę
 num (An ne memorē tantos lacus) scz (te o maxime lari, & te o
 benace, assurgens) .i. tumescēs (fluctibus) & marino fremitu) .i. tāz
 qđ mare (An memorē) .i. dicam (portus) scz italię (& claustra ad-
 dita lucrino) illi lacui (atq; memorē equor indignatū) .i. iratus
 (magnis stridoribus) .i. murmure (Qua scz parte (vnda iusta) .i.
 a iulio cesare coercita (sonat longe, ponto refuso) id est remoto
 a pristino cursu (Tyrrenusq; estus) .i. feruor maris tyrreni (im-
 mittitur auernis fretis) .i. in lacū auernū (Hec eadem) scz italia,
 (ostendit riuos argenti, & metalla eris in uenis) .i. in interioribus
 suis (atq; plurima) .i. in plurimis locis (fluxit auro) .i. habuit ve-
 nas auri (Hec italia (extulit) id est produxit (acre genus uirum)
 id ē uirorum, scz (marfos pubemq; sabellā) .i. illū populū (& extu-
 lit ligurē) illum populū (assuetū malo) .i. labori, & extulit (uols-
 scos) illum populū (uerutos) .i. uerū pugnātes (Hec) italia, extu-
 lit (decios, maros, magnosq; camillos) illos uiros romanos, &
 (scipiadas) .i. scipiones (duos) .i. fortes (in bello) Et hec italia ex-
 tulit (te o maxime cesar) scz auguste (qui iā nūc uictor in extre-
 mis oris) .i. finibus (asie, auertis imbellem indum) .i. gētem ins-
 dorum (a romanis arcibus) .i. ab imperio romano, O (magna
 parēs frugum, saturnia tellus) id est a saturno habitata (salue, o
 magna uirum) id est uirorum fortium (Ingredior tibi) id est ac-

LIBER SECUNDVS

utilitatē tuā scribo (res antiq̄ laudis) .i. ab antiq̄uis laudatas. & (ingredior res antiq̄ artis) .i. de q̄bus antiq̄ scripserūt, vt Hesiodus & Democritus aliq̄; (ausus recludere) id est aperire (sanctos fontes) .i. poeticos (Et cano carmen ascreū) .i. q̄le scripsit Hesiodus (p̄ oppida romana) .i. stilo romano. ¶ Lari⁹ ē magn⁹ lac⁹ in italia p̄pe ciuitatē comū. ¶ Benacus etiā lacus ē in lōgobardia ¶ Itē Lucrinus & Auern⁹ sunt duo lac⁹ in cāpania. copiosi piscib⁹. q̄s cū aliq̄n mare in lac⁹ irrūpens expelleret. Iuli⁹ cæsar oppositis molibus exclusit mare. ¶ Marſi volſci & ſabelli ſunt italiq̄ populi. ¶ Pubes accipitur a Virgilio ſepe proſiuuentute. ad est multitudine iuuenū. ¶ Nota ſingulare ſepe ponit pulcre p̄ plurali. vt hic ligurem & indum p̄ ligures & indos. ¶ Aſera fuit vicus in boetia iuxta montē heliconē. hęc fuit patria Heſiodi poetę. vñ vocat̄ aſcreus vates. .i. de aſera.

Lari⁹ Benac⁹
Lucrinus
Auernus
Marſi ſabelli.
Pubes
ſingulare p̄ pl̄i
Aſera
Aſcreus

Nunc locus aruorum ingenijs. q̄ robora cuiq̄;
Quis color. & q̄ ſit rebus natura ferendis
Difficiles primū terræ colleſq̄ maligni
Tenuis vbi argilla & dumoliſ calculus aruis
Palladia gaudent ſilua viuacis oliuæ
Indicio eſt tractu ſurgens olealter eodem
Plurimus. & ſtrati baccis ſilueſtribus agri
Atqui pinguis humus dulciq̄ yligine leta
Quicq̄ frequens herbis & fertilis vberē campus
Qualem ſepe caua montis conualle ſolemus
Deſpicere. huc ſummis liquuntur rupibus amnes
Felicemq̄ trahunt limū. quicq̄ editus aultro
Et ſilicem curuis inuiſam paſcit aratris
Hic tibi preualidas olim mulſaq̄ fluentes
Sufficiet baccho vires. hic fertilis vuæ
Hic laticis. qualem pateris libamus & auro
Inflauit cum pinguis ebur tyrrhenus ad aras
Lancibus & pandis fumantia reddimus exta
Sin armenta magis ſtudio vituloſq̄ tueri
Aut foetus ouium. aut vrentes culta capellas
Saltus & ſaturi petito longinqua tarenti

GEORGICORVM FO. XXX

Et qualem infœlix amisit mantua campum
 Pascentem niueos herboso in flumine cygnos
 Nō liquidi gregib⁹ fontes, nō gramina defunt
 Et quantum longis carpent armenta diebus
 Exigua tantū gelidus ros nocte reponet

Hoc loco Virgili⁹ docet cui rei q̄q̄ terra sit aptior. ¶ Cōstrue
 (Loc⁹). i. t̄ps̄ ē (nūc ingenijs). i. de naturis (arbor⁹). i. agror⁹. (q̄ ro
 bora). i. vires (sint cuiq̄). i. terre (Quis color). i. que spēs (sit terrē
 aut q̄ sit natura) sc̄z terrar⁹. (reb⁹ ferēdis). i. ad res pducēdas (Vbi
 id ē in qua terra (ē tenuis argilla). i. sine humore (& vbi ē calcu
 lus). i. multitudo minorū lapidū (aruis dumosis). i. spinosis (Il
 la terra gaudet palladia silua viuacis oliuæ). i. q̄ diu viuūt & fu
 it sacrata palladi (Plurim⁹ oleaster surgēs). i. crescens (codē tras
 ctu). i. loco (ē indicio). i. indicat talē terrā (& agri strati siluestrib⁹
 bacchis) sc̄z sunt indicio (Atqui). i. s̄z (pinguis hum⁹ & lēta dul
 ci vligine). i. humore naturali (Et cāpus q̄ est frequēs herbis. &
 fertilis vberē). i. vbertate (Qualē campū solem⁹ sepe desp̄icere)
 id ē deorsum videre (in caua pualle mōtis. Amnes). i. fluuij (lis
 quunt). i. fluūt (huc). i. ad hūc campū (de summis rupib⁹). i. mō
 tib⁹ (& amnes trahūt). i. afferūt (limū foelicē). i. vtilē (Et q̄). i. cā
 pus (ē editus). i. expositus (austro) illi v̄to (& pascit filicē) eā her
 bam (inuisam curuis aratris). i. quā pati nō p̄nt aratra. quia eā
 tollunt (hic). i. talis cāpus (sufficiet). i. dabit tibi (pualidas vites
 & fluentes multo baccho). i. vino (olim). i. quouis tpe (Hic cā
 pus est fertilis vūe). i. vuar⁹ (& hic est fertilis laticis). i. vini (qua
 lem) sc̄z laticem (libam⁹). i. offerimus (dijs. pateris & auro). i. au
 reis pateris. est em̄ hic endiadis figura (Cum). i. q̄n (pinguis tyro
 rhenus). i. sacerdos de tuscia (inflauit ebur). i. tibiam eburneam
 (ad aras. Et reddim⁹) sc̄z sacerdoti (sumātia exta in lancib⁹ pan
 dis). i. curuis (Sīn). i. sed si (studiū). i. diligētia (est tibi magis tue
 ri). i. pascere (armenta). i. boues & equos (aut foetus ouium) id ē
 agnos (aut capellas vrentes). i. ledentes (cultā). i. agros (Petito)
 id est accedito (saltus) i. nemora (& longinqua). i. remota loca.
 (saturi tarēt) illius vrbis foecūde (Et petito talē campū qualem
 infœlix mantua amisit. fontes liquidi). i. puri (non defunt gregi
 bus. & gramina nō defunt gregib⁹. Et quantum) sc̄z gramina (ar
 menta carpent longis diebus. gelidus ros reponet) id ē restituet
 (tantum exigua nocte) id est quod gramen in die greges edūt.
 recrefcit nocte. ¶ Argilla est terra tenax de qua formantur va
 sa sicilia. Inde argillosus. Argilla

LIBER SECVNDVS

Calculus
Vlgo. Vber.
Filix.

Sufficere
Latex.
Tarentū.
Mantua

¶ Calculus ē lapill⁹ in harena, Itē in vesica. ¶ Vlgo ē naturalis humor terre vel quōq; humor In vliginosus. ¶ Vber qñq; ē mā ma, qñq; idē qd vbertas vt hoc loco. qñq; ē adiectm idē qd fertilis ¶ Filix ē herba lōgis radicib⁹, noxia frugib⁹ Hora, Neglectis vrēda filix innascit agris. ¶ Sufficere capit transitue p substituere vel ministrare vt hic & post sepius ¶ Latex nūc vinū nūc aquā fcat. Tarentū ē nobilis vrbs calabrię in finibus italię. ¶ Mantua est ciuitas gallię italię, patria Virgilij

Nigra fere & presso pinguis sub vomere terra
Et cui putre solu, nāq; hoc imitamur arando,
Optima trumentis, nō ullo ex equore cernes
Plura domu tardis decedere plaustra iuuentis
Aut vnde iratus siluam deuexit arator.
Et nemora euerit multos ignaua per annos
Antiquaq; domos apūū cū stirpibus unis.
Eruit, ille alij nūdis petiere relictis
At rudis enstuit impulso vomere campus:
Nam ieiuna quidem cliuoli glareā runis
Vix humiles apibus talias roremq; ministrat.
Et tophus scaber & nigris exela chilydris
Creta, negant alios eque serpentibus agros
Dulcem ferre cibum & curuas prebere latebras
Que tenuē exhalat nebulam fummo scq; volucres
Et bibit humore, & cū vult ex se ipsa remittit
Queq; suo viridi semper se gramine vestit
Nec scabie & tassa ledit rubigine ferrum,
Illa tibi lens intexet vitibus vlnos
Illa terax oleę est, illa experiere colendo
Et facilem pecori & patientem uomēris unci
Talem diues arat capua, & uicina uesteuo
Ora iugo, & uacuis clānius nō equus aceris

¶ Nunc docet quę terra sit frumētis apta, & deinde quę rebus omnibus. ¶ Constructio (Terra fere nigra & pinguis sub vomere presso) id est impresso (& cui) terre est (putre solu), i. mollicies

GEORGICORVM FOLIO XXXI

(nāq; imitatur hoc) sc; putre solū (arādo). i. dū aram? Talis terra ē (optima frumētis Nō cernes plura plaustra decedere domū iuuēcis). i. bob? (tardis). i. fessis (ex vllō equo ore). i. cāpo Aut. illa terra ē optima frumētis (vñ iratus arator de uexit siluā. & euerit nemora ignaua). i. infœcūda p̄ multos annos Et arator (erudit). i. euerit antiq̄s domos (auiū). i. arbores (cū imis stirpib?). i. radicib? (Ille) sc; aues (petiere altum). i. euolauerūt (nidis relictis At cāpus rudis). i. nouus (enituit). i. nitid? factus ē vomere impulso (Nā ieiuna glareā). i. sicca & sterilis terra (cliuosi ruris). i. mōticulosi (vix ministrat apib? humiles cassias) illas breues herbas (& rorem Et scaber cophus) ille lapis asper (& creta exesa nigris chelydris). i. serpētib? Subaudi vix ministrat apibus cassias & c. Scriptores (negant alios agros ferre cibū equē dulcē serpentib?. & p̄bere). i. serpētibus (curuas latebras). i. antra (Que) sc; terra (exhalat). i. emittit. tenuē nebulā & fumos volucres). i. volātes. & (q̄ bibit humorē). i. rigat. & (cū vult ip̄a remittit ex se) sc; humorem (Et q̄ terra vestit se sp̄ suo gramine viridi. nec ledit ferrū). i. vomerē (scabie & salsa rubigine Illa) sc; terra (intextet tibi vltimos letis vitib?). i. p̄ducet vites. & (illa terra ē ferax oleę). i. etiā bene pfert oleas (tu experiere colēdo). i. dū coles illā eē (facilem pecori). i. vitilē pascēdis pecorib? (& experiere illā eē patiemtem (vnci vomeris). i. aptā sationi (Diues capua) illa vrbs (arat talē) sc; terrā. & (ora). i. regio (vicina veseuo iugo) illi monti. & (clanius) ille fluui? (nō equus). i. nociu? (vacuis acerris) illi ciui? *Glarea* *Cassia. Toph?* *Scaber* *Chelydrus.* *Veseuus.* *Acerre* *Clanius* *scabans*

Nūc quo quāq; modo possis cognoscere dicā
Rara sit an supra morem sit densa requiras
Altera frumētis quoniā fauet altera baccho
Densa magis cereri. rarissima quēq; lyco
Ante locū capies oculis. altēq; iubebis.
In solido puteum demitti. omnēq; reponas
Rursus humū. & pedib? sumas equabis harenas.
Si deerit rarū. pecoricq; & vitibus almīs

LIBER 2.9.1. SECUNDVS

Aptius uber erit. ^{si} in sua posse negabunt.
Ire loca. & scrobibus ^{supra} supabit terra repletis
Spissus ager. ^{supra} glebas cunctates ^{supra} crassaq; terga
Expecta & ualidis ^{supra} terram proscide iuuenis

¶ De experimēto terrarū. & primo qualiter scietur utraque terra densa sit an rara. ¶ Cōstructio (Dicā nunc quomō possis cognoscere quāq; scz terrā (Requiras). i. picipias (an terra sit rara an sit densa) id ē spissa (supra morem). i. nīmīū aut valde (qm̄ altera) scz densa terra (fauet frumentis. altera) scz rara. fauet (baccho Densa) scz terra (magis fauet cereri). i. frugib⁹ (queq; rarissima) scz terra (fauet lyeo) i. vino (Capies). i. eliges (ante). i. prius (locū) scz in campo (oculis. & iubebis puteum demitti). i. infodi (alte). i. pfunde (in solido). i. loco plano. & (repones rursus) scz in puteū (omnē humū). i. terrā effollam (& equabis pedibus summas harenas. Si terra deerit). i. nō poterit implere puteū (vber). i. solū (erit rarū). i. nō densum. & (erit aptius pecori & vitibus almīs Sin) id ē sed si (terra negabit posse ire in sua loca). i. in puteum (& si terra supabit). i. supflua erit (scrobib⁹ repletis). i. postq; scrobes repleti sunt (tūc ager ē spissus Expecta glebas cūctantes). i. graues & (crassa terga) scz terre. ¶ Lyeus vocat̄ bacchus a grēco verbo lyo quod est soluo. quia homines dissolutos facit.

Lyeus
Densus
Densare
Rarus
Solidus
Solidare,

¶ Densus & rarus sunt contrarie sc̄arōnis. vt hic apparet. Densus id est spissus crassus. Inde densare. i. facere densum. teu. dick. ¶ Rarus. i. nō densus. nicht dick. vt rarus pānus Rarus etiā ē nō creber vel nō multus Iuuenalis Rarus venit in cenacula miles. Idem Rara auis in terris &c. ¶ Solidus. i. integer vel firmus Solidare facere solidū. teu. zolderen. Item solidus est nō cauus.

vt cornua ceruina sunt solida &c. ¶ ^{omni} Salsa aut tellus & que perhibetur amara
ⁱⁿ Frugibus infelix ea nec mansuescit arando
ⁱⁿ Nec bacho genus aut pomis sua noia seruat
ⁱⁿ Tale dabit specimen. tu spisso uimine qualos
ⁱⁿ Cola q; preloru fumolis deripe tectis
ⁱⁿ Huc ager ille malus dulcesq; a fontibus unde
ⁱⁿ Ad plenu calcentur. aqua eluctabitur omnis
ⁱⁿ Scilicet & grandes ibunt p uimina guttae
ⁱⁿ At sapor indicu faciet manifestus. & ora

GEORGICORVM FO. XXXII

Tristia tentantū sensu torquebit amaror
 Pinguis item q̄ sit tellus hoc deniq; pacto
 Discimus. haud unq; manibus iactata fathiscit
 Sed picis in morem ad digitos lentescit habedo
 Humida maiores herbas alit. ipsaq; iusto
 Lætior. ah nimiu ne sit mihi fertilis illa
 Neu se preualidā primis ostendat aristis
 Que grauis est ipso tacitam se pōdere prodit
 Queq; leuis. promptū est oculis prediscere nigra
 Et quisquis color. at sceleratū exquirere frigus
 Difficile est. picee tantū taxiq; nocentes
 Interdū aut hederē pandūt uestigia nigre
 ¶ Hic docet agnoscere alias qualitates terrarū. s. vtrū dulcis an
 salsa sit. vtrū pinguis. humida grauis &c. ¶ Cōstrue (Salsa tell⁹
 & q̄ phibeā amara dabit tale specimē) .i. cognitionē (Ea) .s. salsa
 terra (ē infelix frugibus nec māsuēscit) .i. melior sit (arando) .i.
 dum arā (Nec seruat gen⁹ baccho. aut pomis sua noīa) .i. cū vi
 na & poma denominentur a locis tamen a talī terra nulla vi
 na aut poma noiari pnt Et hoc ē interpositū p̄ parenthesis (Tu
 deripe fumosis tectis qualos) .i. corbes (spisso vimine) .s. factos
 & deripe (cola plorū) .i. torculariū (Ille malus ager) .i. terra aliq̄
 illius agri mali (& dulces vndēa fontibus calcenī hic) .i. in col
 & q̄lis (ad plenū) .i. p̄fecte vehemēter (Scz) .i. certe (oīs aqua elu
 ctabit) .i. cū lucta egrediī (& grādes guttē ibūt p̄ vimina Et sa
 por) scz illi⁹ aque (faciet manifesti⁹ indiciū) scz terre (& amaror)
 id ē amaritudo (torq̄bit sensu tristia ora tentātū) .i. gustatiū (Itē)
 id ē sili⁹ (discim⁹ hoc pacto) .i. mō (q̄ tell⁹ sit pinguis. Ipsa tracta
 ta manib⁹ haud fathiscit) .i. frangit (s; lentescit) .i. heret (ad digi
 tos habedo) .i. dū habeī (in morē picis Humida) scz tell⁹ (alit ma
 iores herbas. & ipa tell⁹. lætior) .i. fertilior (iusto) .i. q̄ iustū ē q̄ ex
 pedīt (Ah ne illa tell⁹ sit mihi nimiu fertilis. neu) .i. neue (osten
 dat se p̄ualidā) .i. valde potentē (primis aristis) .i. herbis nascēti
 bus (Que tellus ē grauis p̄dit se pondere. Promptū est) .i. facile
 est (p̄discere oculis nigram) scz terram (& quisquis) .i. q̄cunq; co
 lor est. subaudi promptū est p̄discere (Ac) .i. s; (exgrere) .i. p̄cipō
 re (sceleratū) .i. malum (frigus) scz terre. est difficile (tantū picee)
 ille arbores. & (nocentes taxi aut nigre hederē pandunt interdū
 uestigia) scz frigoris.

Specimen. ¶ Specimen, i. inspectio vel cognitio. vt. xij. eni. Solis aui spe-
 Qualus cimen. Et sic a verbo specio qd nō ē in vsu. ¶ Qual^o ē sporta vi-
 Quaxillus minea. In diminutū quaxillus. sicut a tal^o taxill^o. legit etiā qua-
 Colū Colare. fillū. ¶ Colū ē instrumentū p qd purgat liquor. In colare. i. p
 Prelum. fundendo purgare. ¶ Prelū ē torcular. eyn perisse Tit^o calphur
 Amaror. nius. Quāuis & madidis incubant prela racemis. ¶ Amaror. i.
 Lētus Lētesco amaritudo Lucreti^o Absinthia tāgit amaror Aliq tū hic in Vir
 Picea id ē lētus aut tenax fio Lent^o etiā ē mollis & flexibil. In lētesco
 id ē mollis fio. v^o ibi Et rigor lentescat ille &c. ¶ Picea est arbor
 ex q^o pix fluit. q arbor fm Pliniū amat mōtes & frigora

His aniaduensis terram multo ante memeto
 Excoquere. & magnos scrobib^o cōcidere mōtes
 Ante supinatas aquiloni ostēdere glebas
 Quam lætum infodias uitis genus. optima putri
 Arua solo. id uenti curant gelidæ q^o pruinę
 Et labefacta moues robustus iugera fossor
 At si quos haud ulla uiros vigilantia fugit
 Ante locū similē exquirut. ubi prima paretur.
 Arboribus seges & quō mox digesta feratur
 Mutata ignoret subito ne semina. matrem
 Quin etiam coeli regione in cortice signant
 Ut quo queq^o modo steterit. qua parte calores
 Austrinos tulerit. que terga obuertit axi
 Restituant. adeo in teneris cōsuescere multu est

¶ De plantatōe vitiū. & q terra lōge anteparanda sit p^o sitioni
 ¶ Cōstructio (His animaduensis). i. q^o litate agri cognita (memē
 to excoqre). i. pparare (terrā multo ante) scz q^o plantes vites. &
 (memēto pcidere magnos montes scrobibus) i. facere scrobes
 in mōribus vbi vites locādē sunt (Et memēto ostēdere agloni)
 id ē vēto (glebas supinatas). i. euerfas aratro (anteq^o infodias lætū
 genus vitis Optima arua sunt putri solo). i. putrefacta (Vēti &
 gelidę pruinę curāt). i. faciūt putre solū. & (robust^o fossor mo/
 uens). i. vertens (iugera labefacta). i. promissa (At si quos) id ē si
 aliquos viros (haud vlla vigilantia fugit). i. si qui sunt agricolæ
 diligētes (illi exquirut ante). i. prius (similē locum. vbi prima se-
 ges paretur arboribus). i. vbi arbores primū ferantur (& quo)

GEORGICORVM FO. XXXIII

id ē ad quē locū. s. (seges fera) .i. trāspōnā (mox digesta) .i. or
 dinata (Ne semia) .i. plāte (mutata) .i. trāslata subito (ne ignorēt
 matrē) scz terrā (Quinctiā diligētes agricolē signāt) .i. notāt (in
 cortice) scz plāte (regionē coeli) .i. in q̄ steterit (vt restituāt) scz plā
 tas (eo mō q̄) mō (queqz steterat. qua pre) planta (tulerit) .i. susti
 nuerit (calores austrinos) .i. austrī (& q̄ terga) .i. latera (obuerter
 rit) .i. opposuerit (axi) .i. septētrioni (adeo multū ē cōsuescere in
 teneris) .i. prima etate. ¶ Animaduertere ē aio aduertere & cōsi. Aiaduerto
 derare. Etā sc̄at punire. vt animaduertā in te &c. ¶ Supinare. i. Supinare
 facere supinū vel p̄sternere in dorsum. vel erigere. ¶ Austrinus Austrinus.
 a um. ē possessiuū nomē ab auster.

Collibus an plano melius sit ponere vites

Quere prius. si pinguis agros metabere campi

Densa sere in denso nō legnior vberē bacchus

Sin tumulis accliuē solū collesqz supinos

Indulge ordinibus. nec secius om̄is in vngue

Arboribus positis secto via limite quadret

Vt sepe ingen bello cū longa cohortes

Explicuit legio. & cāpo stetit agmen aperto

Directe qz acies. & late fluctuat om̄is.

Ere renitenti tellus. nec dū horrida miscent

Prelia. sed dubius mēdīs mars errat in armis

Omnia sint paribus numeris dimēsa viarū.

Nō animū modo vti pascat prospectus inang

Sed quia nō aliter vires dabit oibus equas

Terra. nec in vacuū poterūt se extēdere rami

¶ Docet qualiter in plano ponēde sint vites. & q̄liter in collib⁹.

¶ Cōstrue (Quere prius vtrū meli⁹ sit ponere vites in collibus.

an in plano) .i. cāpo (Si metabere) .i. eliges (agros pinguis cāpi

sere dēsa) .i. dense (bacchus ē nō legnior) .i. vīna bene pueniunt

(in denso vberē) .i. in cāpo dense vitib⁹ p̄sito (Sin) .i. sed si (meta

bere solū accliuē) .i. altū (tumulis collesqz supinos) .i. erectos (In

dulge) .i. da operaz (ordinib⁹) .i. vt ordinate seras vites (& om̄is

via) .i. positio (quadret) .i. cōueniat (in vngue) .i. p̄fecte (arbori

bus) .i. vitibus positis (nō secius) .i. equaliter (limite secto) .i. du

cto (Vt) .i. sicut (cum longa legio explicuit) .i. expādit (cohortes

ingeni bello. & cū agmē stetit in cāpo ap̄to) .i. lato (& acies sunt

directe. & oīs tellus fluctuat late) .i. mouet aut splēdet (renitēti

LIBER SECVNDVS

ere).i.armis(nec dū miscēt horrida prelia, sed mars erat dubius
in medijs armis).i.inter armatos exercitus (Omnia loca sint di-
mensa paribus numeris).i.ordinatōnibus(viagz.Non mō).i.
nō solū(vti).i.vt(pspectus pascat).i.delectet(inanem animum,
Sed quia terra nō dabit aliter equas vires omnib⁹) scz vitibus,
(Nec rami poterūt extēdere se in vacuū).i.aera. ¶ Metor aris.i.
pono vel ordino In castrametor.i.pono tētoria ¶ Secius est ad
uerbiū ppariui gradus a secus qd est aliter. tñ secus corripit e.
secius aut pducit Secius ē idem qd secus vel idem qd minus.

Metor
Secius

In vnguē ¶ In vnguē vel ad vnguē pulcre ponit pro pfecte. Horati.
Quadrare. Nō castigauit ad vnguē.

¶ Quadrare.i.congruere conuenire.hoc nō quadrat.teutonice
das en sluyft nyet.

Forlitan & scrobibus que sint fastigia queras

Ausim vel tenui vitem comittere sulco

Altius ac penitus terrae defigitur arbor

Esculus imprimis. q̄ quantum vertice ad auras

Ethereas. tantū radicem in tartara tendit

Ergo nō hyemes illa. nō flabra neqz imbres

Couellunt. immota manet. multoqz p annos

Multa virum voluens durādo saecula vincit

Tum fortes late ramos & brachia tendes

Huc illuc media ipsa ingentē sustinet vmbra

¶ Docet q̄z profunde ponent arbores ¶ Cōstrue(Queras)forlitan
(que fastigia).i.pfunditates(sint scrobibus).i.fossis arborū
(Ausim).i.audebo(cōmittere vitem vel) i.etiā(tenui sulco)id ē
puē fosse(Arbor defigit terrae).i.in terrā(alti⁹).i.pfundi⁹(ac pe-
nitus).i.interius(Esculus)scz defigit altius(imprimis).i.maxi-
me(que)scz esculus(quantū tendit vertice).i.capite(ad ethereas
auras.tātū tēdit radice in tartara).i.infima terrae (Ergo hyemes
nō ouellūt illam)scz esculū(nō flabra).i.flatus(neqz imbres cō-
vellūt illā Esculus manet immota.& voluēs durādo p multos
annos vincit multa saecula).i.grates(virū).i.viros(Tū).i.etiam
(esculus tendēs late fortes ramos & brachia huc& illuc.ipsa me-
dia sustinet ingentē vmbra)scz frondiū ¶ Tartarus ē pfundissi-
mus & pessimus locus dānatorū dictus a greco verbo taratto.
qd ē cōturbo. vel a tartarizīn qd ē horrere

Tartarus.

Fastigiū
Flabra

¶ Fastigiū ē idē qd altitudo vel summitas & pfunditas.
¶ Flabra.tñ pluraliter significat flatus aut flāmina

GEORGICORVM FO. XXXIII

Neue tibi ad solem vergat vineta cadentem
 Neue inter vites coryli sere, neue flagella
 Summa pete aut summa detringe ex arbore platas
 Tantus amor terræ, neu ferro lede retuso
 Semina, neue oleæ siluestres inlere truncos
 Nam sepe incautis pastoribus excidit ignis
 Qui furtim pingui primu sub cortice tectus
 Robora cõpredit frondesq; elapsus in altas
 Ingētem cœlo sonitum dedit, inde secutus
 Per ramos victor percq; alta cacumina regnat
 Et totu inualuit flâmis nemus, & ruit atram
 Ad cœlu picea crassius caligine nubem
 Presertim si tempestas a vertice siluis
 Incubuit, glomeratq; ferēs incēdia ventus
 Hoc vbi non a stirpe valet, cœleq; reuerti
 Possunt atq; ima similes reuirefcere terra
 Infelix superat folijs oleaster amaris

¶ Alia p̄cepta dat de plātadis vitib⁹ ¶ Cõstructio (Neue vineta
 v̄gat tibi). i. tendāt (ad solē cadentē). i. ad occidētē (Neue sere co
 rylū inter vites Neue pete). i. accipe ad plātandū (summa flagel
 la). i. ramos (aut ne detringe plātas ex summa arbore). i. ex sum
 mitate arboris (Tātus amor terræ). i. tā diligētē colēd⁹ ē ager.
 (neu). i. vel ne lede semina). i. plātas (ferro retuso). i. hebeti cul
 tro (Neue inlere siluestres truncos oleæ illi⁹ arboris (Nā ignis exci
 cidit sepe pastorib⁹ incautis). i. negligētib⁹ (q; sc; ignis (tect⁹ p̄
 mū furtim). i. clā (sub pingui cortice. cõpredit). i. arripuit in
 cendit (robora). i. arbores (& ignis elapsus in altas frōdes. dedit
 ingētē sonitū cœlo). i. i aere (& ignis victor secut⁹ inde p ramos
 regnat p alta cacumina, & inoluit flâmis totū nemus. Et ignis
 crassus picea caligine ruit). i. emittit, p̄icit (atram nubē). i. fumū.
 (ad cœlū Presertim). i. maxime (si tēpestas incubuit siluis a v̄tice)
 id ē ab aglone (& si v̄tū ferēs). i. flans (glomerat). i. auget incē
 dia (Vbi). i. postq; (hoc) s̄ p̄tulerit (arbores nō valet reuerti) id ē
 renasci (a stirpe). i. radice (s; cœleq; arbores p̄nt reuerti atq; reuire
 fcere siles ima terra. oleaster ifœlix). i. sterilis (supat). i. supē (ama
 ris folijs ¶ Vinetū. i. vinea aut loc⁹ vitibus plit⁹ ¶ Serere etiā fit Vinetū Serere
 plātare, vt hic In semē etiā fcat plātā. ¶ Oleaster ē siluestris olea Semē oleaster

LIBER SECVNDVS

Nec tibi tam prudēs quisq; pluadeat auctor
 Tellurem borea rigida spirante mouere.
 Rura geli tūc claudit hyems, nec semine iacto
 Concretā patitur radicē affigere terrā
 Optima vinetis satio est quū vere rubeti.
 Candida venit auis lōgis inuila colubris
 Prima vel autūni sub frigora, cū rapidus sol.
 Nōdū hyemē cōtingit equis, iā preterit aestas
 Ver adeo frondi nemorū, ver vtilē siluis
 Vere tumēt terrā & genitalia semina polcut
 Tum pater omnipotens secūdis imbribus ether
 Cōiugis in gremiū letæ descēdit, & omnes
 Magnis alit magno cōmixtus corpe foetus
 Auia tūc resonāt auib; virgulta canoris
 Et venerem certis repetūt armenta diebus
 Parturit almus ager, zephyricq; tepetibus auris
 Laxant arua sinus, supat tener omnibus humor
 Inq; nouos soles audent se gramina tuto
 Credere, nec metuit surgētēs pampinus austros.
 Aut actū cōelo magnis aquilonibus imbrem
 Sed trudit gemas & frondes explicat omnis

¶ Dicit quo tpe vites serēde sunt scz autūno vel melius in vere
 ¶ Construe sic (Nec quisq; tam prudens auctor persuadeat tibi
 mouere rigidam tellurē borea spirante), i. tpe frigido. qn boreas
 spirat (Hyems claudit tūc rura gelu), i. frigore (nec patit. semine
 iacto), i. imposta plāta (affigere terrae radicē cōcretā) scz frigore
 (Optima satio ē vinetis), i. vitibus (in vere rubeti), i. florenti (cū
 cādidā auis), i. ciconia (venit. iūsa lōgis colubris), i. quā odiūt
 colubri quia deuorant ab ea (vel optima satio ē vinetis, sub), i.
 ante (prima frigora autūni. cū rapidus sol nōdū cōtingit hys
 men equis suis, & cū estas pterit iā Ver est adeo vtilē frondi ne
 morū, & ver est vtilē siluis Terrae tumēt), i. grauidē sunt in vere
 (& polcut semina genitalia), i. qbus aliquid gignit (Ether) ex
 istens (omnipotēs pater descēdit tū letē in gremiū cōiugis) id ē
 terrē (imbribus secūdis) secūditibus (& ipe magnus), s. ether (cō
 mixtus alit oēs foetus magno corpe suo Auia virgulta), id ē ar

GEORGICORVM FOLIO XXXV

buſta (reſonāt tūc canoris auibus. & armēta) .i. aīalia (repetunt
 venerē) .i. coitū (certis dieb⁹ Almus ager pturūt) .i. parere cupit
 & (arua laxāt ſinus) .i. aperiūt ſe (tepētibus auris) .i. vētis (zephy
 ri Tener humor ſupat) .i. abūdat (oibus Gramina audēt crede
 re) .i. dmittere (ſe tuto in nouos ſoles) .i. vernaes dies (& pāpi
 nus) .i. vitis (nō metuīt tūc auſtros ſurgentes) .i. tēpeſtates (Aut
 nō metuīt imbrē actum) .i. emiſſum (de cœlo magnis aqilonis
 bus) .i. frigori⁹ Sed pāpinus (trudīt) id ē pfert (gēmas) id ē ger
 mīna (& explicat) .i. emittit. oēs frōdes ¶ Perſuadere ē ſuadendo Perſuadere
 inducere. v⁹ agere vt credas vel facias ¶ Aether ē elemētū ſum⁹ Aether
 mū ſc⁹ ignis vel ſm alios ē ſumma ps aeris. hic accipit p aerē. Auius
 ¶ Auius a um. i. ſine via vel a via. ſicut in ui⁹ deuius Qñq⁹ po⁹ Almus.
 nitur ſubſtantiuē in gñe neutro Virgi. Sequor auia curſu
 ¶ Almus dicit ab alendo vnde almus ager quia nos alit. Ita ſu
 perius alma ceres Eciā almus ſcat caſtum vel ſanctum
 Non alios prima creſcentis origine mundi
 Illuxiſſe dies aliumve habuiſſe tenorem
 Crediderim. ver illud erat. ver magnus agebat
 Orbis. & hibernis parcebant flatibus euri
 Cū primū lucē pecudes hauſere. virūq⁹
 Ferrea progenies durū caput extulit aruis
 Immiſſeq⁹ fere ſiluis & ſydera cœlo.
 Necres hunc tenere poſſent pferre laborem
 Si non tanta quies inter frigūſq⁹ caloremq⁹
 Iret. & exciperet cœli indulgentia terras
 ¶ Dicit ver initiū fuiſſe mundi ¶ Cōſtructio (Crediderim non
 alios dies) ſc⁹ q̄ vernos (illuxiſſe prima origine creſcētis mundi
 vel crediderim primā originē mundi (nō habuiſſe aliū tenorē)
 id eſt pceſſum v⁹ ductū (Illud tps (erat ver. magnus orbis age
 bat ver) .i. habebat tēperie veris (& euri parcebāt) .i. abſtinebant
 (hibernis flatib⁹) .i. quales eē ſolēt hyeme (cū pecudes primū
 hauſere lucē) .i. natē ſunt (& cū ferrea) .i. dura (pgenies virū) id ē
 viro⁹ (extulit aruis durū caput. & cū fere ſunt primū immiſſe
 ſiluis) .i. in ſiluas (ſydera) ſc⁹ ſunt immiſſa (cœlo) i. in cœlū (tene
 re) .i. noue & primū natæ (nō poſſent pferre hunc laborē) .i.
 tantū calorē & tantū frigus (ſi tanta quies) id ē tēperies (nō iret
 inter frigus calorēq⁹ & indulgētia cœli) .i. mollicies aeris (excip
 peret) .i. acciperet terras) ¶ Tenor a verbo teneo. ſcat idē qd Tenor
 tentio vel retinētia vel p̄tinatio. Titus Linius Res facilis eſt ſi

V LIBER SECVNDVS

Indulgētia vno tenore pagit. ¶ Indulgētia ē pmissio. & (vt ait Quinctilia) nus) mollis educatio. Indulgere em ē comedere. pmittere.

Quod supest. quēcūq; premes virgulta p agros.
 Sparge fimo pigui: & multa memor occule terra
 Aut lapidē bibulum aut squalētes infode cōchas
 Inter em labētur aque; tenuisq; subibit
 Halitus. atq; animos tollent sata. iamq; reperti
 Qui saxo sup atq; ingentis pondere testē
 Vrgerent. hoc effulos munimen ad imbres
 Hocubi hiulca siti findit canis estifer arua.

¶ Redit ad pcepta pntionis ¶ Cōstructio (Qd) scz pceptū (sup est). i. restat vel sequit (qēcūq; virgulta pmes p agros). i. infodies terræ (sparge illa pingui fimo. & tu memor). i. diligēs (occule) id ē obrue v' occulta (multa terra Aut infode) scz cū plāta (lapi dē bibulū aut squalētes pchas. aque em interlabent) scz p lapidolam terrā (& tenuis halitus). i. respiratio (subibit atq; sata). i. plāte (tollēt aios). i. magis vigebūt. & aliq sunt (repti iā q vrgerent sup). i. gratiarēt vel solidarēt terrā (saxo atq; pondere ingentis teste). i. multar; testar; (Hoc) scz ē (munimē). i. ptectio (ad effulos imbres). i. ptransmias pluuias. & hoc ē munimē (vbi). i. qñ

Virgultum
 Halit⁹. hala
 re Hiule⁹. hi
 ulcare

(estifer canis) illa stella (findit arua. hiulca). i. hiāria (siti). i. siccitate ¶ Virgultū. i. virga vel frutex aut multitudo virgar; ¶ Halitus. i. spūs In halare. i. spirare. & exhalare. i. expirare ¶ Hiule⁹ a um. a verbo hio. i. patul⁹ hians In hiulcare. i. facere hiulcum vel apire Catullus. Cū grauis exustus estus hiulcat agros

Seminibus positis supest deducere terram
 Sepius ad capita. & duros iactare bidentes
 Aut presso exercere solum sub vomere. & ipsa
 Flectere luctantes inter vineta iuuenos
 Tum leues calamos & rasc hastilia virgæ
 Fraxineasq; aptare sudes furcasq; bicornes.
 Viribus eniti quar; & cōtemnere ventos
 Assuescant. summasq; sequi tabulata p ulmos
 Parcendū teneris. & dum se letus ad auras
 Palmes agit laxis per pur; immissus habenis

GEORGICORVM FO. XXXVI.

Ipsa acie falcis nondū tentandā, sed vncis
 Carpende manibus frondes interq; legende
 Inde vbi iam validis amplexu stirpibus vltimos
 Exierint: tum stringe comas, tum brachia tonde.
 Ante reformidant ferrum, tum deniq; dura
 Exerce imperia, & ramos cōpescite fluentes.

¶ Docet de repastinatōe & alijs cultib⁹ nouellæ vineæ. ¶ Con-
 structio (Semīnib⁹), i. plātis vitiū (positis, sup est deducere terrā
 sepius ad capita) scz vitiū, i. ad ipas plātas (& iactare), i. mouere
 (duros bidētes), i. fossoria (Aut exercere solū), i. arare terrā (sub-
 vomere pressō, & flectere iuuēcos), i. boues (luctātes), i. arantes
 (inter ipa vineta, Tum), i. deinde sup est (aptare) scz ad nouellas
 vites (calamos leues) i. planos (& hastilia), i. pticas (rasē virgæ)
 id ē decorticate (& sudes fraxineas), i. stīpites de fraxino (& fur-
 cas bicornes, quarū) scz furcæ (virib⁹, vites assuescāt eniti), i. ex-
 urgere crescere (& p̄tēnere vētos & assuescāt sequi tabulata), i. li-
 gna trāsuerā (p̄ summās vltimos) illas arbores q̄ sustētant vites.
 (Ac parcendū ē teneris), i. nouellis vitib⁹ (dū prima etas), i. illa-
 rum (adolefcit), i. crescit (nouis frondib⁹, & dū palmes agit se le-
 tus ad auras), i. crescit in altū (immīssus p̄ pupæ), i. p̄ aerem (laxis
 habenis), i. mollib⁹ vinculis (Ipsa) scz virgulta (nondū sunt ten-
 anda acie falcis, s; frondes sunt, carpēde vncis manib⁹ & inter
 legēdæ), i. paulatim frāgēdæ. Est aut̄ temesis interq; legēdæ (In)
 id ē deinde (vbi vites exierint), i. creuerint (amplexe), i. circūdā-
 tes (vltimos validis stirpib⁹), i. truncis vlt̄ palmitib⁹ (stringe tum
 comas tū tonde brachia), i. amputa tūc frondes & ramos sup
 fluos, vites (reformidāt ferrū añ), i. prius nolūt amputari falce,
 (Exerce dura iperia), i. scinde vites (tū deniq;), i. postq̄ creuerūt
 (& cōpescite ramos fluentes, i. sup fluos. ¶ Bidēs ē fossoriū, sic ē g⁹ Bidens.
 masculi Etiā fcat ouē, sic ē g⁹is fci, vt alibi dicit Lectas de mo Tabulata;
 re bidētes. ¶ Lenis p̄ma lōga idē qd̄ plan⁹ & nō asper In leniga Lenis,
 re. ¶ Tabulata sunt edificia de tabul⁹, i. de asseribus, vt tabulatū
 nauis, eyn rocf, Hic fcat structurā p̄ quā vites expandunt.)
 Texende sepes etiam, vt pecus omē tenēdum est
 Precipue dum frons tenera imprudēscq; labor,
 Cui sup indignas hyemes solemq; potētem
 Siluestres vri assidue capreeq; sequaces
 Illudunt, pascuntur oues auideq; iuuençæ
 Frigora nectantum cana concreta pruina.

LIBER SECUNDVS

Aut grauis incumbens scopulis arenibus estas
 Quantum illi nocuere greges, duricq; venenum
 Dentis, & admorso signata in stipite cicatrix
 Nō alia ob culpa baccho caper omnibus aris
 Ceditur, & veteres ineunt proscenia ludi
 Premiaq; ingentes pagos & cōpita circum
 Theside posuere, atq; inter pocula lēti
 Mollibus in pratis vinctos saliere per vtres
 Nec nō ausonij troia gens missa coloni
 Versibus incomptis ludūt risuq; soluto
 Oraq; corticibus sumunt horrēda cauatis
 Et te bacche vocant p̄ carmina lēta, tibiq;
 Oscilla ex alta suspendunt mollia pinu
 Hinc omnis largo pubescit vinea foetu
 Cōplentur vallesq; caue saltusq; profundi
 Et quocunq; deus circū caput egit honestū
 Ergo rite suum baccho diceremus honorē
 Carminibus patrijs lanceſq; & liba feremus
 Et ductus cornu stabit sacer hyrcus ad aram
 Pinguiq; in verub⁹ torrebimus exta columnis

¶ Dicit vites p̄cipue nouellas muniēdas p̄tra pecudes ¶ Con-
 strue (Sepes sunt etiā texēde, & oē pec⁹ ē tenēdū) .i. custodiendū
 a vitib⁹ (p̄cipue) .i. maxie (dū frons ē tenera & imprudēs labos)
 id ē ipatiēs vexatōis (Cui) sc; frō di tenere (sup) .i. p̄ter (indignas
 hyemes, & solē potētē) .i. grauē (siluestres vri) illa aialia & capree
 (sequaces) .i. p̄secutrices (illudūt) .i. nocēt (oues & auidē iuuece)
 id ē vaccæ (pascunē) .i. rodūt .i. vites (& frigora p̄creta cana prui-
 na, nō nocuerūt tm̄, aut grauis estas incūbēs aretib⁹ scopul⁹)
 nō nocuit tm̄ (q̄tū greges nocuere illi) .i. viti, & q̄tū nocuit (ve-
 nenū duri dētis, & cicatrix signata ī stirpe) .i. plāta (admorso) .i.
 roso (caper cedi) .i. occidi (baccho in oib⁹ aris ob nō aliā cul-
 pā) sc; q̄ vites rodit (& veteres ludi ineunt) .i. intrāt (p̄scenia)
 id ē pulpita (& theside) .i. athenienses (posuerūt p̄mia) sc; ludo-
 rum (circū ingētes pagos) .i. vicos rusticos (& circū cōpita) id ē
 vias publicas (atq; ipi lēti inter pocula, saliere p̄ vinctos vtres)
 id ē vasa (in mollib⁹ pratis, nec nō ausonij coloni) .i. itali (gens

GEORGICORVM FO. XXXVII

missa a troia ludūt incomptis versib⁹ & risu soluto). i. dissolu-
 to vel grādi (& sumūt horrēda ora). i. laruas (de cauatīs cortici-
 bus. & o bacche vocāt te p̄ lēta carmīa. & suspēdūt mollia oscil-
 la). i. ora vel imagines (tibi). i. ad tuū honorē (ex alta pinu). i. ad
 arborē (oīs vinea pubescit). i. crescit (hinc). i. ideo (largo foetu). i.
 multo fructu (& caue, valles p̄plēt & p̄fundi salt⁹). i. siluē (& q̄cū
 q̄ de⁹). i. bacchus (circū egit). i. vertit (honestū caput) i. pulcrū
 & c. (Ergo dicem⁹ baccho suū honorē rite). i. fm ritū (carmīnī-
 bus patrijs). i. romanīs (& ferem⁹). i. offerem⁹ lāces & liba (& hīr-
 cus sacer). i. sacrificand⁹ (duct⁹ cornu stabit ad arā). & torrebim⁹
 pinguiā exta in verub⁹ columnīs). i. de corylo factis. ¶ Vri sunt
 in supiori germania boues feri & magni q̄s bubulos vocāt. ex Vrus
 q̄s cornib⁹ bibūt barbari ¶ Proscenia sunt pulpita añ scenā in Proscenia.
 q̄bus ludit ¶ Pag⁹ ē qd vulg⁹ villā vocat In pagan⁹. i. rusticus Pag⁹ Pagan⁹
 in pago habitās. ¶ Cōpita sunt loca q̄ multē viā p̄ueniunt Cōpita.
 ¶ Theseus fuit atheniēsis In thesides patronymicū. i. atheniē Theside
 sis. ¶ Ausones fuerūt antiquus pp̄s in italia In ausoni⁹. i. ita Ausones
 licus. & ausonia italia. ¶ Oscillū ē dimīnutū nomē ab os oris. Ausonius.
 Vel ab os fit osculū. ab osculū fit oscillū. & erāt oscilla parue sta Oscillum
 tue vel capita lignea ad arborē suspēsa in honorē bacchi Colurnus.
 ¶ Colurnus ē possessiū nomē a corylus.

Est etiā ille labor curandis vitibus alter
 Cui nuncq̄ exhausti latus e. nāq̄ ome quotānis.
 Terq̄ quaterq̄ solū scindēdu glebaq̄ verlis
 Eternū frangēda bidentibus. omne leuandu
 Frode nemus. redit agricolis labor actus in orbē
 Atq̄ in se sua p̄ vestigia voluitur annus.
 Ac iam olim seras poluit cu vinea frondes
 Frigidus & siluis aquilo decussit honorem
 Iam tum acer curas venietem extēdit in annū
 Rusticus. & curuo saturni dente relictam
 Perlequitur vitē. attondes fingitq̄ putado
 Primus humu fodito. primus deuēcta cremato
 Sarmēta. & vallos. primus sub tecta referto
 Postremus metito. bis vitibus ingruit vmbra.
 Bis segetē densis obducunt sentibus herbe
 Durus vterq̄ labor. laudato ingētia rura

LIBER SECVNDVS

Exiguū colito. nec nō etiā aspera rufci
Vimina p siluam & ripis fluuialis arundo
Ceditur. incultiq; exercet cura salicti

¶ Dicit rusticus sp eē laborandū circa vites ¶ Cōstr. (Etiā ille las
bor ē alter curādis vitib⁹). i. ad curādū vites (cui) scz labori (nū
q; ē satis exhausti) i. fatigatōis (Nāq; oē solū). i. vitū (ē scinden
dū q; tannis). i. singul' annis (terq; q; terq; & gleba ē frāgēda eter
nū). i. sp (versis bidētib⁹) illis instrumētis (Omne nem⁹ ē leuādū)
id ē spoliandū (frōde Labor redit agricol' act⁹ in orbē). i. circui
tū (atq; ann⁹ voluit i se p sua vestigia). i. ann⁹ redit in idē (Ac cū
uinea posuit). i. deposuit (iā olim). i. tandē (seras frōdes). i. q; diu
sedent (& cū frigid⁹ aquilo decussit siluis honorē). i. pulcritudī
nē (acer) i. diligēs (rustic⁹ extendit curas suas iā tū). i. tunc mox
(in annū venientē). i. sequentē (& psequit' curuo dēte saturni). i.
falce (vitem relictā, attōdens). i. secās eā (& ipe fingit). i. format
eā (putādo) scz supflua (Tu fodito primus humū. & tu crema
to prim⁹ sarmēta deucta. & referto). i. reportato prim⁹ (vallos)
id ē stipites sub tecta. merito). i. vuas deme postrem⁹ (Vmbra). i.
foliōz (ingruit). i. iminet bis vitib⁹ (& herbe obducūt). i. tegūt
(segetē). i. p̄sitas vites (densis sentib⁹). i. spinis (bis) scz in vere &
in autūno (Vterq; labor ē durus Laudato ingētia rura). i. pra
ta vel pascua (& colito). i. arato (exiguū). i. paruū agrū (Nec nō
& aspera vimina). i. ligamina (rufci) illius herbe (cedunt p siluā
& fluuialis arūdo cedit). i. secāt (in ripis. & cura salicti). i. salictū.
(inculti exercet). i. opus dat agricolē ¶ Sarmēta dicunt rami ar
borū āputati. ¶ Ruscū ē virgultū q; vires ligant. Alij dicūt ruscū
& est frutex ferēs rubras baccas de quo sunt scopi.

Sarmēta,
Ruscum
Ruscus

Iam vinete vites iam falcem arbuta reponit
Iam canit extremos effectus vinitor antes
Sollicitada tamē tellus puluicq; mouēdus
Et iam maturis metuēdus iuppiter vuīs
Contra nō vlla est olēis cultura. neq; ille
Procurua expectat falcem rastrosq; tenaces
Cū semel helerut aruis auralsq; tulerut
Ipsa satis tellus cū dente recluditur vno
Sufficit humore. & grauidas cū vomere fruges
Hoc pingue & placitā paci nutritor oliuam
Poma quoq; vt primū truncos senlere valentes

GEORGICORVM EQ. XXXVIII

Et vires habuere suas, ad sydera raptim
 Vi propria nititur opileq; haud indiga nostre
 Nec minus interea foetu nemus omne grauelcit,
 Sanguineisq; inculca rubet auaria baccis
 Tondetur cythili: tadas silua alta ministrat.
 Pasciturq; ignes nocturni, & lumina fundit.
 Et dubitat homines serere atq; impedere curas

¶ Dicit maximā esse culturā vitū, sed minimā olearū. ¶ Cōstr.
 (Vites sunt iā vinētē, arbusta reponūt iā falcē) i. vites sunt pu-
 ratē (Vinitor effoetus), i. lassus (canit iā extremos antes), i. finē la-
 boris (Tamē tell⁹ ē sollicitāda), i. follicite colēda (& puluis ē mo-
 uēdus) scz ad vites (Et iuppiter), i. imber ē (metuend⁹ vuis iā ma-
 turis, Cōtra, i. ecōtrario (nō vlla cultura ē oleis, neq; ille), f. oleq;
 (expectāt) i. requirūt (pcuruā falcē), i. putatōez (neq; tenaces ra-
 stros), i. fossurā (cū semel hēserūt aruis), i. postq; coluerūt (& cū
 tulerūt auras), i. cū assueuerint aeris varietati (Ipa tell⁹ cū reclus-
 dif), i. aperit (vncō dēte), i. vomere (sufficit), i. dat (hum orē satis)
 id ē frumentis (& sufficit grauidas fruges cū vomere), i. qñ arāt
 oliuetū (tu nutritor), i. nutries (hoc), f. mō (pinguē oliuā, & plas-
 cidā paci, Quoq;), i. etiā (poma), i. arbores pomiferē (vt primū
 sēserūt valētes trūcos) scz qbus dirigunt tenellē (& pmū habue-
 re suas vires, nitunt ad sydera), i. crescūt (raptim), i. cito (ppriav
 haud indiga), i. indigētia (nrē opis), i. auxiliij (Nec min⁹), i. sifr.
 oē nem⁹ grauelcit foetu), i. sit grauidū fructu (& inculca auaria)
 id ē nemora (rubēt sanguineis baccis Cythili) ille herbe (tondē-
 tur), i. metunt (alta silua ministrat tadas), i. lumiaria (& ignes no-
 cturni pascunt), f. tedis, & (fundūt), i. dant (lumina) ¶ Vinitor ē Vinitor
 q colit vites ¶ Antes pli nūero vocant eminētes lapides vel vl⁹ Antes.
 timē colūne, qb⁹ edificia sustinent Etiā sunt extremi ordines vi
 nearū vel macerie qb⁹ vineta claudunt. ¶ Auariū ē locus in q^o Auariū
 multę sunt aues, q loc⁹ etiā ornithon dr greco noie, hic accipit Ornithon,
 auariū p secreta silua in q sepe sunt aues. ¶ Nutrior deponēta Nutrior,
 se verbū ē idē qd nutrio. ¶ Cythilus ē herba vtilissima pecori q^o Cythilus
 sepe i āno metit. ¶ Teda ē arbor resinā fundēs, vñ optie ardet, & Tæda,
 fiūt ex illa faces Accipit p cadelav⁹ facev⁹ igne, & etiā p nuptijs

Quid maiora sequar, salices humilescq; geneste
 Aut ille pecori frondē aut pastoribus vmbra
 Sufficiūt sepēq; satis & pabula melli

LIBER SECVNDVS

Et iuuat vndantē buxo spectare cytoræ
 Naricieq; picis lucos, iuuat arua videre.
 Non rastris hominū nō vlli obnoxia curæ
 Ipse caucaseo steriles in vertice siluæ
 Quas aiosi euri assidue franguntq; ferūtq;
 Dant alios alię fœtus, dant vtile lignū
 Nauighs pinos, domibus cedrosq; cupressosq;
 Hinc radios triuere rotis; hinc tympana plaustris
 Agricolaē & pandas ratibus posuere carinas
 Viminibus salices fœcudę, frondibus vlni
 At myrtus validis hastilibus, & bona bello
 Cornus, ityreos taxi torquētur in arcus
 Nec tilię leues, aut torno ralis buxum
 Nō formā accipiūt ferroq; cauātur acuto
 Nec nō & torrentē vndā leuis innatat alnus.
 Missa pado, nec nō & apes examina condūt.
 Corticibusq; cauis vitiosq; ilicis aluo
 Quid memorandū equę baccheia dona tulerūt
 Bacchus & ad culpā causas dedit, ille furetes
 Centauros letho domuit rhetūq; pholūq;
 Et magno hyleum lapytis crathere minātem
 ¶ Hic poeta docet vtilitates multasq; arborū spōte nascentū q̄s
 etiā vitib; p̄fert ¶ Cōstrue (Quid sequar maiora) .i. quid dica;
 de maiorib; arboribus (Salices & humiles geneste) ille breues
 arbores (aut ille sufficiūt) .i. subministrāt (frōde pecori, aut suffi
 ciūt pastoribus vmbra) .i. refrigeriū (& sufficiūt sepē fatis) .i. se
 getibus, & sufficiūt (pabula mellis Et iuuat) .i. delectat (spectare)
 id ē videre (cytoræ) illū mōtē (vndātē) .i. abūdātē (buxo) illa spē
 arboris (& iuuat spectare lucos) .i. siluas (picis naricie) sic dicte a
 loco (iuuat videre arua nō obnoxia) .i. debita (rastris, & nō ob
 noxia vlli curæ hoim) .i. q̄ nō egent humano labore vel cultu
 (Ipse steriles siluę in v̄tice caucaseo) .i. caucasi montis (q̄s) siluas
 (euri aiosi) .i. v̄ti validi (frāgūt & ferūt) .i. auferūt (assidue, dant
 fœtus) .i. vtilitates (alię) arbores (dāt alios fœtus) .i. quęq; arbor
 suū dat fructū (Ipse siluę dāt pinos vtile lignū nauighs, & dant
 cedros cupressosq; vtile lignū, domibus, Agricolaę triuere) id ē

*Vnūq; p̄ lon
 a m̄ noui b̄n̄ an
 sequi stude h̄l
 us p̄uolū nō s̄s
 Dar d̄ia alioe p̄e
 ras p̄us v̄nto v̄
 h̄m̄ h̄ f̄uq; am̄a
 d̄ d̄ue q̄ siluę
 inuozē f̄ inuq;
 h̄o x̄d̄e m̄ra q̄
 h̄o v̄ r̄m̄o d̄a*

myrtus

illa arbor

alficōm

Ca. d̄u

GEORGICORVM FO. XXXIX

aptauerūt(hic).i.ex siluis(radios rotis.& agricolę posuere hinc
 plaustris tympana).i.tecta(& posuere hinc ratibus).i.nauibus
 (pādas carinas).i.cruuas costas(Salices sunt foecūde viminib⁹)
 id ē pferūt vimina(vlmi sunt foecūde frondib⁹).Ac myrtus est
 bona validis hastilib⁹.& cornus ē bona bello).i.vtilis in rebus
 bellicis(Taxi torquent).i.flectūtur(in arc⁹ ityros).i.parthicos.
 id ē de taxis sūt arcus(Nec nō).i.etiā(tilig leues).i.planae(acce
 piūt formā & cauant acuto ferro.& buxum rasile).i.qđ radi pē
 (torno)illo instrumēto(Nec nō & leuis alnus).i.nauis ex alno
 facta(missa pado).i.in illū fluuiū(innatat vndā torrenrē).i.cuz
 impetu currentē(Nec nō & apes condūt).i.faciūt(examina).i.
 sedes suas(in cauis corticibus & in aluo).i.in ventre(viciosę ilis
 cis)illius arboris putrefactę(Quid eque memorandū).i.tā vti
 le(baccheia dona).i.uites(tulerūt).i.intulerūt(Bacchus).i.vitis
 (dedit&).i.etiā(causas ad culpā).i.malū faciendū(ille)scz bac
 chus(domuit letho).i.occidi fecit(centauros)illos hoies(furen
 tes)scz vino.Domuit inquā letho(rhetū pholūq)illos centau
 ros(& hyleū)illū cētaurū(minātem lapythīs)illis viris(magno
 cratere) Cytorus ē mons in paphladonia in q̄ buxus abūdat
 Dicit̄ hęc bux⁹ p arbore.& hoc buxū p ligno.teu. busboem
 Naritia ē qđam insula gręcię vbi pix multa nascit̄ In narici
 us a um. Caucasus ē maxim⁹ mons scythię in q̄ crescūt pini
 & alię arbores Radi⁹ rotę teu. speyckim rat Tympanū scat
 eyn bunge Tympanistes. q̄ ludit tympano. Et quia tympanū
 est vndiq; rectū & clausum.ideo scat etiā rectū vel clausurā sup
 curū. vt hoc loco. Ityrei sunt populus syrię iuxta arabes. hic
 accipit̄ p parthis q̄ maxime vtunt̄ arcub⁹ Torn⁹ ē instrumen
 tū quo ligna lenigant̄ & terunt̄. In tornare. i. torno aptare. teu.
 dreyen A bacchus sūt tria possessiua noīa scz bacchi⁹. bac
 cheus. & baccheius. Cētauri sunt popul⁹ thessalię qui primi
 in illis regionib⁹ vsi sunt equis ad equitādū Ideo poetę dicunt
 eos esse bifformes hoc ē equos simul & hoies. Lapythę etiam
 sunt popul⁹ in thessalia ppe cētauros Qui populi ambo qñq;
 cōuenerūt in cōuiuū & inebriati pugnauerūt inter se
 fortunatos nimir sua si bona norint.

Agricolas: quibus ipsa procul discordibus armis
 Fundit humo facile uictum iustissima tellus
 Si nō ingetem foribus domus alta superbis
 Mane salutantū totis vomit edibus vndam
 Nec uarios inhiant pulcra testudine postes.

Cytorus.
 Bux⁹. Buxū
 Naritia
 Caucasus
 Radius
 Tympanū
 Tympanistes
 Ityrei
 Tornus
 Tornare
 A bacchus
 Centauri
 Lapythe
 G III

LIBER SECUNDVS

Illufasq; auro vefteſ: ephyreiaq; gra
 Alba nec aſſyrio fucatur lana veneno:
 Nec calia liquidi confunditur vſus oliui:
 At ſecura quies & neſcia fallere vita:
 Diues opum variare: at latis ocia fundis
 Spelunce viuicq; lacus ac frigida tempe
 Mugituſq; boui molleſq; ſub arbore ſomni
 Nō abiunt, illic ſaltus: ac luſtra ferarū
 Et paties operū paruocq; aſſueta iuuetus
 Sacra deū, ſanctiq; patres: extrema p̄ illos
 Iuſticia excedens terris veſtigia fecit

¶ Hic laudat vitā rutiā ¶ Cōſtr. (O nimitū fortunatos agrico
 las ſi norint). i. nouerint (ſua bona, qbus) ſc; agricol (īpa iuſtitiā
 ma tell⁹ fundit). i. dat (ex humo facilē victū, pcul diſcordib⁹ ar
 mis). i. bellis (Si). i. q̄uis (alta dom⁹ nō vomit). i. emittit (ſupb⁹
 forib⁹ ingentē vndā). i. copiā (ſalutantū mane totis edibus Et ſi
 agricolē nō inhiāt). i. ſollicite cupiunt (poſtes). i. trabes (varioſ
 pulcra teſtudine). i. laminis format; de teſtis indicā; teſtudinū
 Et ſi nō inhiāt (veſtes illuſas). i. depictas (auro & graſephyreia). i.
 corinthia (Nec alba lana fucat). i. tingit ab agricolis (aſſyrio ve
 neno). i. purpureo cruore vel colore (Nec vſus liqidi oliui p̄ ſun
 dit) i. corrupit a rutiſcis (caſia) illa herba (Ar). i. ſ; tñ (ſecura qui
 es & vita neſcia fallere. diues variare: opū nō abſunt eis. at). i. ſed
 tñ (ocia in latis fundis). i. p̄dñs (& ſpelūcē & viuī lac⁹). i. fluentes
 aque (at frigida tempe). i. loca amena & refrigerātia. nō abſunt
 eis (Mugituſq; bouū & ſomni molles). i. iucundi (ſub arbor
 re) nō abſunt eis (Salt⁹ ac luſtra). i. cubilia (ferarū ſunt illic) intelli
 git aut venatōes (Et iuuetus). i. familia (paties operū). i. diligēs
 in ope (& aſſueta paruo). i. nō magna deſiderās (Sacra deū) id ē
 deoſ; ſc; ſunt ibi (& patres ſunt ibi ſancti). i. venerabiles (Iuſtiti
 cia excedēs terris fecit extrema veſtigia p̄ illos). i. agricolas Nā
 poeteſ; dicūt iuſtitiā expulſa; ciuitatib⁹. in agris adhuc aliquā
 diu māſiſſe. ¶ Teſtudo ē aīal teſta tectū. tento. eyn ſchilt pedde.
 Sūt at in india maxie teſtudies, q̄; teſtis ſectis in laminas lectos
 veſtiūt diuites. Poniū etiā p̄ cythara. ¶ Fucus ē herba q̄ colorat.
 Ideo poniū p̄ colore & etiā p̄ fraude fucare colorare. ¶ Fundus
 ē p̄ ſagri q̄ colit ¶ Tempe plura ſt̄ loc⁹ ameniſſim⁹ in theſſalia
 ſ; poniū hic p̄ quīſ ameno loco. ¶ Ephyra eſt ciuitas achae q̄

Teſtudo
 Fucus
 Fundus
 Tempe.
 Ephyra.

GEORGICORVM FO. XL

voca' alio noie corynthus. Inde ephyrus vel ephyreus

Me vero primū dulces ante omnia musæ

Quare sacra fero ingēti percussus amore

Accipiat celiq; vias & sydera monstrent

Defectus solis varios lunęq; labores

Vnde tremor terris: qua vi maria alta tumescant

Obiicibus ruptis: rursusq; in seipsa residant

Quid tantū oceano properent se tingere soles

Hiberni: vel q̄ tardis mora noctibus obstet

Sin has ne possim naturæ accedere partes

Frigidus obstiterit circū precordia sanguis

Rura mihi & rigui placeat in vallibus amnes

Flumina amem siluasq; inglorius: o vbi campi

Sperchiusq; & virginibus bacchata lacenis

Taygeta: o qui me gelidis in vallibus hemi

Sistat: & ingenti ramorū protegat vmbra

¶ Sup oia laudat philosophiā. deinde vitā rusticā q̄ p̄xime ad
 sapientiā accedit. ¶ Cōstr. (Musæ). i. sciētie (dulces an oia). i. sup
 oia (accipiat me primū q̄). i. musæ (sacra fero percussus ingēti
 amore) q; musæ (& musæ mōstrent mihi vias) i. circuitus (coeli
 & sydera) i. naturas syderū. & mōstrent mihi (varios defectus so-
 lis & labores). i. defectus lunę Et musæ mōstrent mihi (vndetre-
 mor sit terris. & qua vi maria tumescant obiicibus). i. agges-
 ribus (ruptis. & qua vi maria residant rursus in se). i. descendunt.
 (Quid) i. quare (soles hiberni). i. hyemales (properent tantū tin-
 gere se oceano). i. occidere (vel q̄ mora obstet tardis noctibus). i.
 cur in hyeme dies sint tā breues. noctes vero tā longe (Sin) i. si
 si (frigidus sanguis obstiterit circū precordia). i. si hebes ingenius
 mihi impedimento fuerit (ne possim accedere has ptes nature). i.
 intelligere has naturales scientias (Rura placeant mihi. & rigui
 amnes in vallibus. Amem flumina siluasq; inglorius). i. ignorus.
 (O vbi sunt campi & sperchius) ille fluuius (& taygeta baccha-
 ta). i. bacchādo frequētata (virginibus lacenis). i. lacedemonijs (O
 qui sistat). i. ponat (me in gelidis vallibus hemi) illius mōtis (&
 protegat me ingēti vmbra ramorū. ¶ Musa ē idē qd sciētia. dicta a
 greco noie mōsis qd ē inquisitio Ponit p carmine vt ibi. Sil-
 uestri tenui musaz meditaris auena ¶ Sido fcat idē qd descēdo
 vt ibi Gemina sup arbore sidit Sic & aqua sidit. quādo cadit.

LIBER SECVNDVS

Sperchius
Lacena,
Hemus.

¶ Sperchi⁹ ē fluui⁹ in theſſalia ¶ Taygeta ē mons laconig bac⁹
cho ſacer. in q̄ virgines bacchari ſolebāt ¶ Lacena vocat̄ muli⁹
er ex laconia ¶ Hemus ē mons inter thraciā & macedoniā

Fœlix qui potuit rerū cognoscere cauſas
Atq; metus omnes & inexorable fatum
Subiecit pedibus ſtrepitūq; acherontis auari
Fortunatus & ille deos qui nouit agreſtes
Panac; ſiluanūq; ſenem nymphac; ſorores
Illum nō populi faſces. nō purpura regum
Flexit & infidos agitās diſcordia fratres
Aut cōiurato deſcēdens dacus ab iſtro
Nō res rhomanę perituraq; regna. nec; ille
Aut doluit miſerans inopē. aut inuidit habēti
Quos rami fructus quos ipſe volētia rura
Sponte tulere ſua carpiſit. nec ferrea iura
Inſanūq; forum aut populi tabularia vidit
Sollicitant ali; remis freta ceca. ruūtq;
In ferrū. penetrāt aulas & limina regum
Hic petit excidijs vrbeſi miſeroſq; penates
Vt gēma bibat & ſarrano dormiat oſtro
Cōdit opes alius deſoſſoq; incubat auro
Hic ſtupet attonitus roſtris. hūc plauſus hiantē
Per cuneos geminatus em̄ plebilq; patrūq;
Corripuit. gaudent p̄fuſi ſanguine fratrū
Exilioq; domos & dulcia limina mutant
Atq; alio patriā querūt ſub ſole iacentem
¶ Adhuc poeta laudat ruſticā vitā cōpatioſe vitę vrbanę q̄ eſt
plena tumultib; ¶ Cōſtruo (Fœlix). ſ. ē (q̄ potuit cognoscere cau
ſas rerū. atq; ſubiecit pedib;). i. cui p̄dicit (oēs metus). i. res que
hoibus metū inferūt. & ſubiecit pedib; (inexorable fatum). i.
mortē irrecuſabilē (& ſtrepitū). i. terrōrē (auari acherōtis). i. in
ferni (Et). i. etiā (ille eſt fortunatus q̄ nouit agreſtes deos) ſc; (pa
na & ſiluanū ſenem nymphac; ſorores) ſc; inter ſe hoc eſt q̄ ru
ſticā vitā colit (Faſces populi). i. honores aut cōſulatus (nō fle
uerunt illum. & purpura regum non flexit illum) ſc; a virtute.

GEORGICORVM FOLIO XLI

(& discordia agitans). i. vexans (fratres infidos) sc3 sibi (Aut da
 cus) ille popul⁹ (descendens ab istro) illo fluuio (iurato). i. quem
 iurauit se non transitur. (Res romane & regna peritura non flexerunt
 illi Nec ille) sc3 rustic⁹ (aut doluit miserans inopem. aut in
 uidit haberi) sc3 diuitias. hoc est rustic⁹ neq; dolore neq; inuidia
 tangit (ipse carpsit fructus quos rami & quos rura tulere). i. p⁹
 tulerunt (volentia sua sponte Nec vidit iura ferrea). i. dura (nec vi
 dit fore in sanu). i. locu iudiciorum turbulentu (aut tabularia popu
 li). i. loca vbi tabule. i. littere continent (alij) sc3 mercatores (sollici
 rant ceca freta remis). i. nauigant p ignotum mare (alij ruunt in
 ferru). i. bella gerunt (& penetrant aulas & limina regu). i. famulatur
 regib⁹ (Hic). i. alius (petit excidijs vrbem miserisq; penates). i.
 expugnat vrbes & vicos (vt bibat gema). i. ex poculo gemmeo
 (& vt dormiat sarrano ostro). i. in purpura (alius) sc3 auar⁹ (co
 dit). i. congregat (opes & incubat auro defosso). i. iacet sup aurum
 qd infodit terre (Hic). i. alius (stupet. attonitus rostris). i. in foro
 hoc est amat aut laudare aut laudari i p⁹cione (& geminat plau
 sus plebis patruq;). i. senator (& corripuit). i. inualit (hunc). i. aliu
 (hiantem). i. auidu laudis (p cuneos). i. subsellia (alij pfulsi sanguie
 fratru). i. suos (quos occiderunt. gaudet. & mutat domos & dul
 cia limina sua exilio). i. exules sunt (atq; qruunt patriam iacetem sub
 alio sole). i. in alia pte mundi ¶ Acheron dicitur a poetis inferni Acheron.
 fluuius. & interpretat sine gaudio vel salute. ¶ Fascis est colligata Fascis.
 sarcina In buco. Ego hoc te fasce leuabo. & quia an psules rho
 manos portant a lictorib⁹ fasces virgare. ideo fasces p psulatu
 vel alio honore accipiunt. ¶ Ister est maxim⁹ fluuius scytharum Ister
 vel germanor⁹ q & Danubius vocat ¶ Dacus est aliq; de da Dacus
 cia q regio est iuxta thraciam. ¶ Tabulariu est loc⁹ in q reponuntur ta Tabulariu
 bule. i. littere ¶ Ostia est purpura q sit in tyro ciuitate q alio noie Ostrum
 sarra est. hinc sarran⁹. i. tyri. ¶ Rostra scaturit suggestu vel alta sede Rostra.
 q fuit in foro romano. qua ascendebat q p⁹cionaret. Vn sepe legit
 aliquem dixisse p rostris. i. in illa alta sede stantem. ¶ Cunei dicuntur Cunei
 ordines & loca in teatro in qbus sedet spectantes.

Agicola in curuo terram dimouit aratro:
Hinc anni labor. hinc patria paruosq; nepotes
Sustinet. hinc armata bou meritosq; iuuenos
Nec regnes quin aut pomis exuberet annus
Aut foetu pecorū aut cerealis mergite culmi
Prouentusq; oneret sulcos atq; horrea vincat
Venit hyems. teritur syconia bacca trapetus

LIBER SECVNDVS

Glande sues leti redeunt. dant arbuta siluæ
 Et varios ponit foetus autumnus. & altæ
 Mitis in apricis coquitur vindemia saxis
 Interea pendent dulces circum oscula nati.
 Casta pudiciam seruat domus. vbera vacce
 Lactea demittunt. pinguesq; in gramine leto
 Inter se aduersis luctantur cornibus hedi.
 Ipse dies agitat festos. fulusq; p herbam
 Ignis vbi in medio & socij cratera coronant
 Te libans leneg vocat. pecorisq; magistris
 Velocis iaculi certamina ponit in vlmo.
 Corporaq; agresti nudant predura palestra

¶ Hic describitur vita rustica voluptatis plena. ¶ Cōstrue (Agricola postq; dimouit). i. pscidit (terrā in curuo aratro labor anni ē ei hinc). i. ex agricultura h3 substantiā toti? anni (& ipse sustinet). i. sustinet alit (hinc) ex agricultura. patriā paruosq; nepotes). i. suos oēs. & sustinet (hinc armēta bouū & iuuēcos meritos) id ē pfortes laboris (Nec requies) scz est ei. i. ipse non cessat (quin annus aut exuberet). i. abundet. pomis. aut exuberet (scetu) id ē partu (pecor. aut mergite). i. manipulis (culmi cerealis). i. frumenticij. Nec requies est ipi quin (oneret sulcos! puentu). i. seminet de ijs frumētis q̄ iā puenerūt (atq; quin vincat horrea). i. plura tñ referuet frumēta q̄ capere possint horrea (hyems venit. bacca sicyonia). i. oliua (terit trapetis). i. molis oliuaribus. (sues redeūt leti). i. pingues (glande. siluæ dant arbuta). i. poma illa (& autumn? ponit). i. deponit aut ministrat (varios foetus) id ē fruct? (& mitis vindemia). i. vua (coquit). i. maturat (alte in apricis saxis). i. montib? sole gaudentib? (dulces nati pendent in terea). i. eodē tpe (circū oscula) scz patris (Casta domus). i. familiaria (seruat pudiciā. vacce demittunt vbera lactea). i. lacte plena (& pingues hedi luctant inter se aduersis cornib? in gramine leto). i. copioso (Ipse agricola. agitat festos dies. & ipse fesus). i. iacens (p herbā. vbi ignis ē in medio. & vbi socij coronant) id est herbis circū dant (cratera). i. poculū (ipse libans). i. sacrificās (vocat te o leneg). i. bacche (& ponit magistris pecoris). i. pecoribus (certamina velocis iaculi in vlmo). i. vt certādo iaculent in vlmo. & ipi (nudant p dura corpa. agresti palestra). i. luctatōne.

Incurtus
 Exuberare.

¶ Incurtus. i. valde curuus. nā in auget. ¶ Exuberare. i. abundare. & fit ab adiectiuo noīe vber qđ scat plenus abundus.

GEORGICORVM FO. XLII

¶ Merges itis. est manipulus spicarum, vt inquit Seruius
 ¶ Cerealis ē adiectiuū factū a noīe ceres. Vñ & in eneide dicitur
 realia arma i. instrumēta qbus ceres. i. panis formatur.
 ¶ Sicyon vel sicyonia ē antiqua ciuitas laconie vbi oliuę mul-
 te sunt. Vñ dicit hic. Bacca sicyonia. i. q̄ abundat sicyone
 ¶ Trapetū est mola oliuaria. ¶ Apricus a um. i. apertus & sole
 gaudens. Inde apricari. id est sole calefcere
 ¶ Palestra est locus vbi luctatur aut ip̄a luctatio.

Merges.
Cerealis

Sicyon
Trapetū
Apricus
Apricari
Palestra.

Hanc olim veteres vitam coluere sabini
 Hanc remus & frater. sic fortis hetruria creuit
 Scilicet & rex facta est pulcherrima roma
 Septem que vna sibi muro circūdedit arces.
 Ante etiam sceptrū dicteī regis. & ante
 Impia q̄ celis gens est epulata iuuenis
 Aureus hanc vitam in terris saturnus agebat
 Nec dum etiam audierant inflari classica. necdū
 Impositos duris crepitare incudibus enses
 Sed nos immensum spacijs cōfecimus equos
 Et iam tempus equum fumantia soluere colla

¶ Laudat agriculturā prisconū exemplis. ¶ Cōstructio (veteres
 sabini coluere olim hanc vitā) sc̄z rusticā (Remus & frater eius)
 sc̄z romulus coluere hanc vitā (fortis hetruria) illa puincia (cre-
 uit sic. scilicet) .i. certe (& roma factā ē pulcherrima rex) .i. dñā mū-
 di (Saturnus aureus) .i. qui regnauit in aurea etate (agebat i ter-
 ris hanc vitā. añ sceptrū dicteī regis) .i. priusq̄ regnaret iuppi-
 ter. & anteq̄ impia gens est epulata iuuenis celis) .i. bobus oc-
 cisis. hoies (necdum audierant classica) .i. tubas bellicas (inflari)
 & necdū audierant (enses impositos duris incudib⁹ crepitare)
 id est sonare (Sed nos cōfecimus spacijs) .i. transiuimus (immen-
 sum equos) .i. p̄ magnū campū (& tps ē iam soluere equū fū-
 mantia colla) .i. cessare & quiescere. Est autē allegorica locutio
 ¶ Sabini fuerunt antiquus populus prope urbem romā qui
 cum romanis tandem coniuncti sunt

Sabini

¶ Remus & Romulus fuerunt conditores vrbis rome.
 ¶ Hetruria ē pars italie q̄ vocat̄ alio noīe tuscia in q̄ sunt Florē-
 tia Sene Bononia. ¶ Dicteus mons est in insula creta in qua re-
 gnauit iuppiter, vnde vocatur rex dicteus. i. cretensis.

Rem⁹ romul⁹
Hetruria
Dicteus

.P. Virgilij Georgicorū. Liber tertius

E q̄q̄ magna pales: & te memorāde canem
 Paltor ab amphrilo: uos silue amnesq̄ licei
 Cetera que uactas tenuissent carmina mentes
 Omnia iam vulgata. quis aut euristhea durum
 Aut illaudati nescit busyridis aras:
 Cui nō dictus hylas puer. aut latonia delos:
 Hippodameq̄. hūeroq̄ pelops insignis eburno
 Acer equis: tētanda via est qua me quoq̄ possim
 Tollere humo. victorq̄ virum volitare per ora

¶ In hoc libro agit de animalibus scilicet equis. bobus. ouibus. capris. unde inuocat Palē quā dicebāt deā pabuli. Itē affert cām quē potissimum scribat rusticis res. quia scilicet alia materia nō restet. ¶ Constructio. O (magna pales) tu dea. nos (canem te quē) .i. etiā. & o (memorāde paltor ab amphrilo) scilicet fluuius. canem te quē. In intelligit at apollinē ut dicem. Et o (silue & amnes licei) illi mortis. canem vos (Oia cetera carmina quē tenuissent) .i. delectassent (vacuas) .i. ociosas (mētes sunt iā vulgata) .i. nota vel descripta (quis nescit durū euristhea) illū regē (aut quis nescit aras busyridis) illi regis (illaudati) .i. pessimi ut illaudabilis (Cui) .i. a quē (puer hylas nō ē dictus) .i. descriptus. & cui (latonia delos) illa insula nō ē dicta. & cui (hippodame) scilicet nō ē dicta (& pelops insignis eburno humero. & acer equis. via) .i. modus (ē tētanda) .i. quēda (qua) scilicet via (possim tollere me quē ab humo) .i. nobilitate (& ut ego victor) .i. cōpos voti (possim volitare per ora virū) .i. virorum

Pales

Amphrysus.

Eurysteus.

Busiris.

Hylas.

Delos. latonia

Latonja

Hippodame

Pelops.

¶ Pales ē fabulosa dea pabuli. cuius festa dicebant parilia. ¶ Amphrysus ē fluuius thessalię. circa quē apollo propter cedem cyclopiū cœlo depulsus. regis admeti pecora pauit annis septē. ¶ Eurysteus fuit rex gręcię quę iunonis astu herculi multa dura impera uit ut periret. ¶ Busiris fuit rex egypti quę solite hospites suos immolare. ab hercule tandē mactatus ē. ¶ Hylas puer. comes herculis in aquā cecidit submersus &c. ¶ Delos ē insula in ego ubi latonia peperit apollinē & dianā. fuit autē latonia filia cęi titani. ¶ Latonia substantiue dicitur diāna quę filia latonę. scilicet latonia delos. .i. in quā latonia morata ē. ¶ Hippodame vel hippodamia fuit filia enomoi regis. quę habens equos velocissimos instituit curis prociis filię suę certamē curule quo multos victos occidit. Tandem Pelops tātali filiū cū fraude supauit eāque duxit uxore

GEORGICORVM FOLIO XLIII

Primus ego in patriam mecum modo vita suplit
Aonio rediens deducam vertice musas
Primus idumeas referam tibi mantua palmas.
Et viridi in campo templum de marmore ponam
Propter aquam, tardis ingens ubi flexibus errat
Myncius, & tenera preterit arundine ripas
In medio mihi celar erit templumque tenebit.
Illi victor ego & tyrio conspectus in ostro
Centum quadrigos agitato ad flumina curru
Cuncta mihi alpheum liquens lucosque molochi
Curibus & crudo decertet grecia cestu.
Ipsa caput tonsa folis ornatus oliuae
Dona feram, iam nunc solennes ducere pompas
Ad delubra iuuat, celosque videre iuuenos
Vel scena ut veris discedat frontibus, utque
Purpurea intexti tollant aurea britanni
In foribus pugna ex auro solidoque elephanto
Gangaridum faciam victorisque arma quirini,
Atque hic undantem bello magnamque fluentem
Nilum, ac nauali surgentes ere columnas
Addam urbes aliae domitas, pullumque nyphatem
Fidentemque fuga parthum verulicque sagittis
Et duo raptam manu diuerso ex holte trophaea
Bisque triumphatas utroque a littore gentes.

¶ Promittit poeta se posthac maiora scripturæ, scz gesta cesari
¶ Cōstr. (Ego rediens in patriam deducam mecum primas musas) id est
poesim (de aonio vertice) i. illo monte (mō) i. dumō (vita suplit
mihi) O (mantua referam tibi primas palmas idumeas) i. q̄ abun-
dant apud idumen civitatem (& ponam templum de marmore in viri-
di campo propter) i. ppe (aquam ubi ingens myncius) ille fluuius (errat)
id est fluit (tardis flexibus) & preterit i. circumdat (ripas tenera arundi-
ne cesar) scz Augustus (erit i medio) s. templi (& tenebit) i. defendet
templum (ego victor & conspectus i tyrio ostro) i. purpura (agitato il-
li) i. ad illi honore (centum currus quadrigos) i. quatuor equos ad flu-

LIBER TERTIVS

ina Cuncta grecia linquēs alpheū illū fluviiū. & linquēs (Ius
 cos molorch) illi viri (decertet mihi cursib⁹. & crudo cestu) .i.
 illo certamine duro (Ipse) scz ego (ornat⁹ caput folijs tōse oliuae
 ferā dona Iuuat ducere iā nūc solēnes pōpas ad delubra) .i. tem
 pla (& videre iuuēcos cēfos) .i. imolatos (Vt vel) .i. etiā (scena dif
 cedat frontib⁹) .i. p̄tib⁹ anteriorib⁹ (versis. & ut britāni intexti)
 id ē dep̄cti in auleis (tollat purpurea aulea) .i. vela (Ego faciā in
 forib⁹) scz tēpli (pugnā gangaridū) .i. gāgaridas; scz illoꝝ hoim
 (ex auro. & solidi elephanto) .i. ebore (& faciā arma victoris q
 rini) .i. Augusti (Atq; faciā hic nilum) illū fluviiū egypti (vn⁹
 dantē) .i. tumidū (bello & fluentē magnū) .i. magne aut valde
 (ac faciā colūnas surgentes) .i. factas (ere nauali) .i. de ereis rostris
 nauū (Addā vrbes aliq; domitas) scz ab augusto (& nyphates)
 illū populū (pulsū) ab augusto. & addā (parthū fidentē in su
 ga & versis sagittis. & addā duo trophea rapta) .i. cito acq; sita.
 (manu) .i. virib⁹ (ex diuerso hoste) & addā (gētes bis triūphatas)
 id ē ductas in triūpho (a littore vtroq;) .i. ab oriente & occidēte.

Aonia
 Idume
 Myncius
 Alpheus.
 Molorch⁹.
 Cestus
 Scena.
 Aulea.
 Gāgaride

¶ Aonia ēps boetię in q̄ ē mons helicon musis sacrat⁹. ¶ Idū
 me ē ciuitas syrię vel idumę vbi multę & optime sunt palme
 Lucan⁹. Et arbulsto palmaꝝ diues idume. ¶ Mynci⁹ ē flui⁹ ex
 benaco p̄ vrbē mantuā fluens in padū. ¶ Alphe⁹ ē flui⁹ arca
 dię iuxta elidē vrbē. ¶ Molorch⁹ fuit pastor in nemeā silua vbi
 hercules leonē occidit. Ergo lucos molorchī .i. nemeā siluam.
 ¶ Cest⁹ hcat arma pugilū. scz loꝝ cū globo plūbeo. ¶ Scena est
 vmbraclū vel domuncula in theatro vnde p̄deunt p̄sonati
 ¶ Aulea sunt vela dep̄cta. suspēsa ad parietes. ¶ Gangaride sunt
 populus indie iuxta gangem fluiū quo denominant.
 Stabunt & parū lapides spirantia signa
 Atlarici proles: demisseq; ab ioue gentis
 Nomina. trōsq; parens. & troiē cynthius auctor
 Inuidia infœlix furias amneq; seuerę
 Cocyti metuet. tortolq; ixionis angues
 Immaneq; rotā & nō exuperabile saxū
 Interea dryadū siluas saltulq; sequamur
 Intactos. tua mecenas haud mollia iussa.
 Te sine nil altū mens inchoat. en age segnis
 Linque moras. vocat ingēti clamore cytheron
 Taygetiq; canes. domitrixq; epidaurus equorū

GEORGICORVM FO XLIII

Et vox assensu nemorū ingeminata remugit.
 Mox tamē ardetis accingar dicere pugnas
 Cælaris. & nomen fama tot ferre p̄ annos.
 Tithoni prima quod abest ab origine cæsar.

¶ Istud heret p̄cedētib⁹ ¶ Cōstructio (Parij lapides). i. marmora
 (signa spirātia). i. statuę q̄si viuentes (stabunt) sc̄z in hoc tēplo (&
 ples). i. filij (assarici) illius viri (& noīa gentis demissę ab ioue)
 id ē q̄ a ioue ducit originem (& tros) ille rex (parens) sc̄z troię (&
 cynthius). i. apollo (auctōr troiæ). i. q̄ fecit muros troię. s̄c̄ sta
 bunt in templo (Infelix inuidia metuet furias). i. infernales (&
 seuerū amnem cocyti) illius paludis (& metuet tortos angues
 & immanē). i. terribilē (rotā ixiōnis) illi⁹ viri Et inuidia metuet
 (saxū nō exupabile). i. q̄d nō valet supare montis cacumen (ses
 quamur interea siluas driadū). i. scribamus georgica (& saltus
 intactos). i. de quibus nihil adhuc scriptum est. O (mæcenas tua
 iussa). i. q̄ mihi iussisti scribere (haud mollia). i. laboriosa (Mens
 mea inchoat nil altum). i. magnū (te sine). i. sine tuo fauore (En
 age rumpe segnes moras Cytheron) ille mons. id est aiālia illi⁹
 montis (vocat me ingēri clamore. & canes taygeti). i. laconici.
 sc̄z vocant me (& epidaurus) illa ciuitas (domitrix equorum) sc̄z
 vocat me (& vox ingeminata) id est duplicata (assensu nemorū)
 id est p̄ echo (remugit). i. reclamatione (tamē accingar) id est p̄ para
 bor (mox dicere pugnas ardentis cælaris. & accingar ferre no
 men eius fama) id est dilatare nomē cælaris (p̄ tot annos. quor)
 sc̄z annos (cæsar abest a prima origine tithoni) illius viri q̄ fuit
 frater laumedontis regis troiani. de quo superius dictum est

¶ Paros est insula vna cycladum in qua est candidū marmor.
 Inde adiectiuū parius. ¶ Tros trois fuit rex troianus a quo tro
 ia nomen accepit. Item tros accipitur appellatiue p̄ troianus.
 ¶ Assaracus fuit filius trois. auus anchisæ
 ¶ Cynthius dicit̄ apollo a monte in delo qui vocat̄ cynthus.
 ¶ Cocytus est fluuius infernalis. dictus a græco verbo cocyo
 quod ē lugeo ¶ Ixiō fuit rex thessalię qui ob libidinem suam
 dicitur apud inferos ad rotam ligatus serpentibus.
 ¶ Item sisyphus latro dicitur apud inferos ea pena damnatus
 vt grande saxū nitatur voluere super montē. quod sp̄ recidit
 ¶ Citheron est pars montis parnasi vel alterum cacumen eius.
 ¶ Epidaurus est oppidum in epiro vbi sunt optimi equi
 Seu quis olympiæ miratus premia palme
 Pascit equos. seu quis fortes ad aratra iuuenos.

Paros.
 Tros.
 Assaracus.
 Cynthius.
 Cocytus.
 Ixiō.
 Sisyphus.
 Citheron.
 Epidaurus.

LIBER TERCIVS

Corpora precipue matrū legat: optima toruē
 Forma bouis. cui turpe caput. cui plurima ceruix
 Et crurum tenuis a mento palearia pendent:
 Tum longo nullus lateri modus. omnia magna
 Pes etiam. & camuris hirtē sub cornibus aures
 Nec mihi displiceat maculis insignis & albo
 Aut iuga detrectans interdumq; aspera cornu
 Et faciem tauro propior. quęq; ardua tota
 Et gradiens ima verrit vestigia cauda.

¶ Hic post pemiū aggređit ppositū Et pmo tractat de armen-
 tis. i. bob⁹ & equis Prima ps hic ē de vacca optima ad pcreas-
 tionē ¶ Cōstructio (Seu qs) .i. aliqs (mirat⁹) .i. amās (p mia olym-
 piace palme) .i. victoriā in olympico certamine (pascit equos.
 seu qs pascit fortes iuuēcos ad aratra. ille legat precipue corpa
 matrū) .i. equarū & vaccarū (optima forma toruē bouis) .i. vaccē
 ē (cui) .i. boui (ē turpe) .i. magnū (caput. & cui ē ceruix plurima)
 id ē lōga (& cui palearia) .i. pelles colli (pendēt a mēto. crurū te-
 nus) .i. vsq; ad crura (tū) .i. etiā (null⁹ mod⁹ ē lōgo lateri) .i. h3 lō-
 gissima latera (oia) scz mēbra sint (magna etiā pes) .i. sic magn⁹
 (& aures sint hirtē) .i. hirsute (sub cornib⁹ camuris) .i. curuis (Nec
 vacca displiceat mihi insignis macul⁹ & albo) .i. q̄ ē insignita al-
 bis macul⁹ (aut detrectās iuga) .i. q̄ ē aiōsa (& aspa cornu) .i. pes-
 tens aut trūdēs cornu (& q̄ ē ppior tauro faciē) .i. q̄ h3 faciē silez
 tauro (& q̄ ē tota ardua) .i. alta (& q̄ gradiēs vrit) .i. trahit (vesti-
 gia) .i. signa (ima cauda) .i. extremitate caudę sue. ¶ In arcadia
 olim quito q̄q; anno exercebant ludī currules. i. certabāt cursis
 bus eq̄q; curruliū. in honorē iouis olympiaci. Vñ ipi ludī dis-
 cunt olympia org. ¶ Palearia plī nūero sunt pelles dependētes
 ex gutture boū. ¶ Camur⁹ a ū. i. curuus Nā camera sūt testitudi-
 nem dom⁹ aut tēpli ¶ Detrecto. i. recuso. nolo. vñ bos detrectat
 iugū. i. recusat iugū.

Olympia
 Palearia.
 Camur⁹.
 Camera
 Detrecto

Etas lucinam iustosq; pati hymeneos
 Desinit ante decem post quattuor incipit annos.
 Cetera nec feture habilis nec fortis aratris
 Interea superat gregibus dūm leta iuuentus
 Solue mare mittit in venerē pecuaria primus
 Atq; aliam ex alia generando suffice prolem
 Optima quęq; dies miseris mortalibus eui

GEORGICORVM FOLIO XLV.

Prima fugit subeunt morbi tristisque senectus

Et labor & dure rapit inclementia mortis

Semp erunt quarum mutari corpora maioris

Semp em refice, ac ne post amissa requiras

Anteueni, & sobolem armento sortire quotannis

¶ De admittura bouum. ¶ Constructio (Etas). i. tps vaccarum (desinit
pati lucina) i. partu (& iustos hymeneos). i. coit⁹ (an⁹ decē ānos
& incipit post quattuor annos Cetera) scz etas (nec ē habil⁹ foeture)
id ē foetib⁹. nec ē fortis aratris). i. nō pfert foetus aptos aratris.
(Interea). i. intra tps pdictū (dū læta iuuetus superat). i. supest.
(gregibus). i. vaccis (solue mare). i. taurū ad mitte (Mitte pecuas
ria). i. pecora (in uenerē). i. ad coitū (Atq; suffice). i. substitue (aliā
plem ex aliā) scz ple (generādo). i. p generatōem (Optima q̄q;
dies). i. optimū tps (cui). i. vite (fugit miseris mortalib⁹. prima
Morbī subeunt). i. sequunt (& tristis senect⁹) scz subit (& labor). i.
miseria subit (& inclementia dure mortis rapit) scz mortales (Alii
que vacce erūt sp̄ quare corpa maioris mutari Et refice). i. restau
ra sp̄ (& ne post requiras). i. desideres (amissa) scz aialia (anteue
ni) scz p sobole (& sortire). i. substitue (armento). i. gregi (plem). i.
foetura. ¶ Lucina dicit a poetis dea pariēdi hic ponit p partu
¶ Hymeneus dicit deus nuptiarum & accipitur p nuptijs

Lucina
Hymeneus.
Pecuarē

¶ Pecuarē vel pecuariū ē idē qd pecus vel multitudo pecora

Nec nō & pecori est idem delectus equino

Tu modo quos in spem statuis summittere getis

Precipui iam inde a teneris impede laborem

Continuo pecoris generosi pullus in aruis

Altius ingreditur & mollia crura reponit

Primus & ire viam & fluuios tetare minaces

Audet & ignoto sese comittere ponto

Nec vanos horret strepitus. illi ardua ceruix

Argutiq; caput. breuis alius. obesaq; terga

Luxuriatq; toris animosum pectus. honesti

Spadices glauciq; color deferrimus albis

Et giluo. tum si qua sonu procul arma dedere

Stare loco nescit. micat auribus & tremit artus

Collectuq; premens voluit sub naribus ignem

LIBER TERCIVS

Depsa iuba & dextro iactata recubit in armo.
 At duplex agitur p lumbos spina. cauiatq;
 Tellurē. & solido grauiter sonat yngula cornu
 Talis amycei domitus pollucis habenis
 Cyllarus. & quorū gran meminerē poete
 Martis equi biyuges. & magni currus achillis
 Talis & ipse iubam ceruice effudit equina
 Coniugis aduētū pernix saturnus & altum
 Pelion hinnitu fugiens impleuit acuto

¶ Hic agit de equis ¶ Cōfir. (Idē delect^o). i. electio (ē equino pec-
 cori). i. equis (Tu ipēde p̄cipuū labore). i. diligentē curā (illis q̄s
 statues submittere). i. substituere (in sp̄e gētis). i. ad p̄creatōez fce
 turē. hoc ē q̄ futuri sunt admissarij Impēde labore inquā (iā ins
 dea teneris). i. a tenera eoz etate (Pull^o generosi pecoris). i. equi
 (ingredit̄ in aruis). i. vadit (ptinuo). i. mox a partu (alti^o). i. alte
 leuās crura (& reponit mollia crura Et audeat ire prim^o. & audeat
 tentare). i. trāsire (primus minaces fluuios & audeat p̄mittere se
 ignoto pōti). i. trāsire pontē quē añ nō trāsierat (Nec horret). i.
 timet. (vanos strepit^o Ardua ceruix) ē illi equo tali (& caput ar-
 gutū). i. breue ē illi (breuis aluus) ē illi (& terga obesa). i. pingua
 sc̄z sunt illi (Et aiōsum pect^o). i. equi (luxuriat tor^o). i. h̄z in pecto
 re mltos toros. i. musculos (Spadices). i. ruffi (glauicq; sunt ho-
 nesti. deterrim^o color ē albis) sc̄z equis (& giluo). i. cinereo (Tū). i.
 etiā (si q̄ arma). i. tumult^o (dedere sonū p̄cul ille pull^o equinus
 (nescit stare in loco m̄ icat aurib^o). i. mouet aures (& tremit ar^o)
 id ē artub^o (Et fremēs voluit sub narib^o ignē collectū). i. flatu in-
 dicat aiōsitate suā (Iuba ē ei dēsa. & iuba iactata). i. mota (recum-
 bit). i. iacet (in dextro armo. At). i. h̄z (duplex spina agit). i. trāsit
 p̄ lūbos (& ille pull^o cauat tellurē). i. iprimū p̄funde vestigia (&
 yngula ei^o sonat grauit̄ solido cornu) sc̄z yngulæ (Cyllarus)
 ille equ^o (domit^o habenis pollucis amycei) illi^o viri. i. fuit talis
 & biyuges equi martis q̄z). i. equorū (meminerē poete gran)
 greci. s̄ fuerūt tales (Et curr^o). i. equi currules (magni achillis)
 fuit talis (Et ip̄e pnix saturn^o effudit iubā equina ceruice talis)
 id ē cū effunderet iubā equinā. fuit talis (aduētū). i. p̄pter aduē-
 tū (cōiugis). i. opis (& ip̄e fugiēs impleuit altū pelion) illū montē.
 ¶ Deligere. Obelus. (acuto hinnitu) ¶ Deligere sere idē ē qd̄ eligere. In delict^o. i. elec-
 ctio. habere delectū ē eligere aptos ad officiū. ¶ Obelus h̄z duo
 sc̄cata cōtraria. Nā & crassum sc̄cat. & ma^octū vel p̄sumptū. quia

Deligere.
 Obelus.

GEORGICORVM FOLIO XLVI

sit a vbo obedor obesus q̄si corrosus. ¶ Tori sunt q̄si nodi in
 collis boũ. ¶ Spadix ē idē qđ rutilus. i. valde ruber & splēdidus
 ¶ Giluus est medius inter album & fuscū vt color cineris,
 ¶ Iuba est longus crinis in collo leonum & equorũ
 ¶ Pollux & castor fratres helenę qui dicuntur gemini.
 ¶ Amycle ciuitas laconię. patria pollucis & castoris. In amycle
 us a um ¶ Cyllarus vocat equus pollucis ¶ De saturno fabula
 est talis. Cũ Saturnus apud amicā esset in monte pelio. aduenit
 vxor eius ops Tunc Saturnus in equū se mutauit & fugit
 ¶ Pernix. i. valde nitēs vel instans. Accipit p̄ celeri. vt hic. Etiaꝫ
 sc̄at p̄seuerantē. vt infra Dura. iacet pernix &c.
 Huc q̄q; vbi aut morbo grauis aut iā segnior anis
 Deficit abde domo. nec turpi ignolce senectæ
 Frigidus in venerē senior. frustra q̄ laborem
 Ingratu trahit & si quādo ad prelia vētū est
 Vt quondā in stipulis magnus sine viribus ignis
 Incassum furit. ergo animos euicq; notabis
 Precipue hinc alias artes proleq; parentum
 Et quis cuiq; dolor victo. q̄ gloria palme
 None vides cu precipiti certamine campum
 Corripuere. ruuntq; effusi carcere currus
 Cum spes arrectę iuuenū exultātiac; haurit
 Corda pauor pulsans. illi instant verberē torto
 Et proni dant lora. volat vi feruidus axis
 lamq; humiles iamq; elati. sublime vidētur
 Aera p̄ vacuū ferri atq; assurgere in auras
 Nec mora nec requies. at fuluæ nimbus arenæ
 Tollitur. humescunt spumis flatuq; sequentū
 Tantus amor laudum tantę est victoria curæ
 ¶ Dicit admissariū nō debere senem esse Item de magnanimitate equorũ
 ¶ Cōstrue (Abde). i. amoue (hunc quocq;). i. tam p̄
 batū equū (in domo Vbi). i. qñ (aut grauis morbo aut segnior
 annis) p̄pter annos & senectutē (deficit Nec ignosce turpi senē
 cte) i. senectuti Vel sic (Ignosce senectę nō turpi). i. naturali (Se
 nior). i. equo? ē (frigid⁹ in venerē). i. ad coeundū (& ip̄ trahit fru
 stra ingratū laborē. & si qñ). i. aliqñ (ventū ē ad plia). i. ad coitū

Tori.
 Spadix.
 Giluus
 Iuba.
 Pollux.
 Amycle
 Cyllarus
 Saturnus
 Pernix

LIBER TERCIVS

furit incassum). i. frustra (Vt magn⁹ ignis furit quondā). i. qñq;
 (sine virib⁹ in stipul⁹ Ergo notabis p̄cipue aios). i. eq̄q; (& euū)
 id ē vitā (Notabis hinc). i. deinde (alias artes & plē parētū). i. q̄q;
 les fuerūt parētes eorū (Et notabis q̄s dolor sit cuiq; equo victo)
 id ē qñ vict⁹ ē (& q̄ gl̄ia palme). i. victorie (sit cuiq; Nōne vides
 cū equi corripuere cāpū. p̄cipiti). i. veloci (certamie & cū cur⁹)
 id ē equi currules (ruūt). i. currūt (effusi carcere). i. emissi ex repa
 gulis (Cū spes iuuenū). i. certātū (sunt arrecte. & pauor pullans
 haurit). i. ferit (exultātia). i. salientia (corda illi). i. aurige (instans
 torto verberē). i. pellūt equos ad cursum (& p̄ni). i. i. clinati (dās
 equis lora). i. laxas habenas (Axis). i. curr⁹ (seruid⁹ vi). i. nimio
 motu (volat) i. ita p̄cedit acivolare (Et ip̄i equi tā). i. qñq; hūi
 les). i. descendētes (sāq; elati). i. ascēdentes vel eleuati (vident ferit
 sublime). i. sublimiter (p̄ vacuum aera atq; vident assurgere). i.
 ascēdere (in auras Nec mora ē eis. nec requies). i. est eis (Ar). i. sed
 (nimbus). i. pluuia (fulue harene tollit). i. extollit (Equi hume
 scūt). i. humidi sūt (spumis & flatu sequentū). i. equorū (Tant⁹
 amor laudū) sc; ē eis. i. tā cupidi sunt laudis (& victoria ē eis tā
 te cure). i. tāta faciūt equi p̄ habēda victoria. ¶ Carcer nūero
 singulari ē loc⁹ in q̄ claudunt noxii & captiui. Sed p̄i carceres
 sūt locū vnde emittunt equi certaturi cursū. vt in primo libro.
 Vt cū carcerib⁹ &c. hic tñ vsurpauit singulare p̄ p̄i. ¶ Haurire
 qñq; sūt ferire. vt in eneide Lat⁹ haurit apertū ita & hoc loco
 Primus erichthonius currus & quattuor aulus
 Iungere equos rapidiq; rotis insistere victor
 Frena phelethronij lapythę gyrosq; dedere
 Ipositi dorso. atq; equitē docuerē sub armis
 Insultare solo. & gressus glomerare supbos.
 Aequus vterq; labor. eque iuuenēq; magistrū
 Exquirut. calidūq; animis & cursibus acrem
 Quauis sepe fuga verlos ille egerit hostes.
 Et patria epirhum referat fortisq; mycenas
 Neptunūq; ipsa deducat origine gentem
 ¶ Cōstructio (Erichthoni⁹) ille vir (ausus) p̄ prim⁹ (iungere cur⁹
 & q̄ttuor equos. & aulus ē (insistere victor rapidis rotis). i. velo
 cib⁹ plaustris (Phelethronij lapythę) illi hoies (dedere frena). i. i. i.
 uenerūt vsum frenorū (& ip̄i ipositi dorso) sc; equi (dedere gy
 ros) i. circuit⁹ equorū (Atq; docuere equitē). i. equū insultare i.

Carcer
 Carceres.
 Haurire

GEORGICORVM FOLIO XLVII

lo).i.faltare(sub armis).i.armat' viris(& docuere equū. glomes
 rare supbos gressus).i.artificiose pcedere(vterq; labor)scz iūge
 re curr' & eqtare(ē equus).i.eqlis (& mgrī exquirūt eque).i. eq
 liter(iuuenē)scz equū(& calidū animis).i. magnanimū (& acē
 cursib').i.velocē(Quāuis ille) s. equus(sepe egerit).i.fugauerit
 (hostes v'los.& q̄uis referat patriā epīrhū fortelq; mycenās).i.
 q̄uis nat' sit in epyrho vel mycenis vbi sunt optimi equi.& q̄
 uis(deducat gentē ipā origine neptuni).i. sit pcreat' ab equo
 neptuni Subaudi tñ reqrenda ē etas ei' & anim'. ¶ Erichthoni' Erichtoni'
 fili' vulcani rex atheniēlis inuenit vsū q̄drigax. ¶ Phelethro Pheletronū
 niū ē oppidū in thessalia vbi inuēta ē ars equitandi. Delapy
 thys dictū ē. ¶ Gyrus grecū nomē scāt ambitū rotundū vel Gyrus
 circulū. ¶ Mycenæ arū,regia quondā vrbs in achaia fuit. Mycenē

His animaduersis instant sub tempus. & omnes
 Impendūt curas denso distendere pingui
 Quem legere ducem & pecori duxere maritū.
 Florentesq; secant herbas fluuiosq; ministrāt
 Farrac; ne blando nequeat supesse labori
 Inualidic; patrum referant ieiunia nati
 Ipsa autem macie tenuant armēta volentes
 Atq; vbi cōcupitus primos iam nota voluptas
 Sollicitat. frondesc; negant & fontibus arcent
 Sepe etiam cursu quatiunt & sole fatigant
 Cum grauiter tonlis gemit area frugibus. & cum
 Surgentē ad zephyr; paleę iactantur inanes
 Hoc faciūt nimio ne luxu obtusior vsus
 Sit genitali aruo. & sulcos oblimet inertes
 Sed rapiat sitiens venerē interiusq; recondat.

¶ Docet qualiter tractandi sunt equi & equę circa admissurā.
 ¶ Cōstru. (His)scz etate & morib' equorū(aiaduersis).i. notatis
 magistri(instāt).i.diligētes sunt(sub).i.circa(tps)scz admissurę
 (& impendūt oēs curas).i. dant operā(distēdere dēso pingui).i.
 facere pingue scz illū equū(quē legere).i. elegerūt(ducē).i. ad
 missariū.& quē(duxere).i. statuerūt(maritū pecori).i. eqbus Et
 magistri pecoris(secāt illi florētes herbas & ministrāt ei fluuios
 & farrā).i. frumēta(ne neqat supesse).i. satifacere (blādo labo
 ri).i.coitui & ne(ualidi nati).i. debiles pulli(referāt ieiunia pa
 tri)

LIBER TERCIVS

trū).i. macri sint vt patres(aūt).i. s; magistri(tenuāt macie).i. fa
ciūt macra(ip̄a armēta).i. equas ifecūdas (volētes).i. de idustria
(Atq; vbi).i. qñq; (voluptas s̄a nota sollicitat primos ꝑcubis
tus).i. cū saliri volūt equę magistri(negāt eis frondes).i. pabula
& arcēt eas a fontib⁹. etiā q̄tiūt eas).i. vexāt(sepe cursu. & fati/
gant in sole. cū).i. qñ(are gemit grauit̄).i. sonat(tōlis frugis
bus).i. spicis(& cū inanes paleę iactant. ad zephyr̄).i. cōtra ven
tū(surgentē).i. flantē. Sensus ē fatigat equas in sole qñ ē calidissi
mū tps sc; in tritura frugū. magistri(faciūt hoc).i. vexāt equas
ne obtusior vsus sit genitali aruo).i. mēbris genitalib⁹ (nimio
luxu & oblimet inertes sulcos).i. claudat meat⁹ naturales (Sed
vt rapiat venerē sitiens. & recōdat semen interius) Vt̄ aūt hoc
loco poeta sepe periphrafi. vt rem turpē honesti⁹ exprimat.

Oblimare ¶ Oblimare est limo obducere. vt fluuius oblimat sulcos pin⁹
guis terre. teu. die voren mit slijck beslaen.

Rursus cura patrū cadere & succedere matrum
Incipit exactis grauide cum mēsisbus errant
Nō illas grauib⁹ quiscq; iuga ducere plaustris
Non saltu superare viam sit passus & acri
Carpere prata fuga fluuiosq; innare rapaces
Saltibus in vacuis pascāt & plena secūdam
Flumina. muscus vbi & viridissima gramie ripa.
Speluncęq; tegāt & saxea procubet vmbra
Est lucos silari circa illicibusq; virētem
Plurimus alburnū volitans. cui nomē asilo
Rromanū est. cęstrę graij vertere vocātes
Asper acerba sonās. quo tota exterrita siluis
Diffugiūt armenta. furit mugitibus ether
Concussus. siluęq; & sicci ripa tanagri.
Hoc quondam monstro horribiles exercuit iras
Inachie iuno pestem meditata iuuēcæ
Hunc quoq; nā medijs feruoribus acrior instat
Arcebis grauido pecori. armenta q; pasces
Sole recens orto aut noctē durantibus astris
¶ De cura grauidarū equarū Cōstr. (Cura patrū).i. equorū (inci/
pit rursus cadere).i. minuti (& cura matrū).i. equarū incipit (suce

GEORGICORVM FOLIO XLVIII

cedere). i. seq vel incipe (cū eque errāt grauide mētib⁹ exactis). i. impletis (Nō quisq³) .i. nemo (sit passus illas) equas grauidas (ducere iuga grauib⁹ plaustris) & nō quisq³ sic passus illas (su⁹ perare viā saltu). i. saltādo pcedere (& carpere prata acri fuga). i. valde currere p pratū (& innare fluuios rapaces). i. vehementes Eque grauide pascāt in saltib⁹ vacuis). i. magnis vel quietis nemorib⁹ (& scdm). i. ppe (plena flumina. vbi musc⁹ ē. & rīpa ē vī ridissima gramine. & vbi spelūcē tegāt eas. & vbi saxea vmbra) id ē silua mōtuosa (pcubet). i. inclineī (volitās). i. volucris (cui romanū nomē ē asilo). i. q vocat a romanis asil⁹ (graj). i. græci (vertere). i. mutauerūt nomē (vocātes cestrū) asilus inquā ē (plurimus circa lucos silari) illius fluuij. & circa (alburnū) illū montem (virentē illicibus) illis arborib⁹ Asilus ē (asper & sonās acerba). i. acerbe grauiter (quos) s^e asilo (tota armēta exterrita. diffugiunt exsiluis. ether ꝛcussus fugit mugitib⁹. & silue) furunt (& rīpa sicci tanagri). i. illius fluuij. scz furit (Iuno) illa dea fabulosa (meditata pestē). i. penā (inachiē iuuençæ). i. filij inachi q̄ verfa fuerat in vaccā (exercuit quondā horribiles iras hoc monstro) id ē p asilū (tu arcebis hunc) scz asilū (grauido pecori). i. ab equabus grauidis. nā asilus (instat acrior medijs feruoribus). i. meridie (& pasces armēta). i. equas grauidas (sole orto recens). i. qn̄ sol recēter ortus ē. scz mane (aut astris ducētib⁹ noctē). i. vespere

Muscus
Muscosus.
Silarus.
Alburnus.
Volitans
Asil⁹ cestrū
Tanager
Inachus Io.

Post partum cura in vitulos traducitur omnis
Cōtinuoq³ notas & noīa gentis inurunt
Et quos aut pecori malint submittere habēdo.
Aut aris seruare acris. aut scindere terram
Et campum horrentem fractis inuertere glebis
Cetera pascūtur virides armēta per herbas
Tu quos ad studiū atq³ vsum formabis agrestē
Iam vitulos hortare viamq³ insiste domandi

LIBER TERTIVS

Dum faciēs animi iuuenū dum mobilis aetas
 Ac primū laxos tenui de vimine circlos
 Ceruici subnecte. dehinc vbi libera colla
 Seruitio assuerint. ipsis e torquibus aptos
 Iunge pares & coge gradum cōferre iuuenēcos
 Atq; illis iam sepe rotæ ducātur inanes
 Per terram. & summo vestigia puluere signēt.
 Post valido nitens sub pondere faginus axis
 Instrepat. & iunctos temo trahat greus orbes
 Interea pubi indomitę nō gramina tantū
 Nec vefcas salicū frondes vluāq; palustrē
 Sed frumēta manu carpes sata. nec tibi foetę
 More patrū niuea implebūt mulctaria vaccę
 Sed tota in dulces cōsumunt vbera natos

¶ De vitulis & eorū domitura. ¶ Constructio (Post partum). i. postq; vaccæ pepererunt (ois cura traduci in vitulos. & rustici inurunt) sc; vitulis (p̄tinuo notas). i. signa (& noia gentis). i. parentū. & inurunt (notas. quos vitulos malint submittere peco ri habēdo). i. vt pecus habeat. intellige at de tauris admiffariis Aut quos vitulos malint (seruare sacris aris). i. ad immolandū aut quos malint (scindere). i. arare (terrā & inuertere campū hor rentē fractis glebis Cetera armēta pascunt p̄ virides herbas. sed quos formabis). i. assuesces (ad studiū). i. laborē (atq; ad agrestē vsum hortare). i. doce illos (iā vitulos). i. cū adhuc vituli sunt. (& insiste viā domandi). i. incipe domare (dū animi eorū sunt faciles. & dū etas iuuenū). i. vitulorū (est mobilis). i. flexibilis & tractabilis (Ac subnecte). i. circūliga (primū ceruici) sc; vitulorū (laxos circulos de tenui vimine. Dehinc vbi). i. qñ (libera colla) sc; vitulorū (assuerint seruitio). i. domita fuerint (iūge iu uencos pares). i. binos (aptos). i. iunctos (ipsis e torquibus). i. funibus (& coge p̄ferre gradū). i. pariter ire (atq; rotę inanes). i. currus vacui (ducant ab illis sepe p̄ terrā. & signēt vestigia. sum mo puluere). i. non p̄funde (axis faginus). i. de fago factus (nitens). i. laborans (sub valido pōdere. instrepat). i. strideat (post id est postea (& temo greus). i. fortis (trahat iunctos orbes). i. rotas (Interea carpes manu). i. dabis (indomitę pubi). i. iuuenis. (nō tantū gramina. nec vefcas). i. vefcibiles (frondes salicum &

GEORGICORVM. FO. XLIX

vluā palustrē). i. q̄ nascit̄ in paludib⁹ (S; carpes manu frumēta
fata). i. seminata (Nec vacce foete). i. q̄ fetū p̄duxerūt (implebūt
niuea mulctaria). i. vasa illa (more patrū. l; vacce p̄sument tota
vbera). i. omne lac (in dulces natos). i. vitulos.

¶ Vitulus ē foetus bouis aut vacce. aut elephātis. aut magnorū Vitulus
piscū. s. delphinis. & balenę Pullus autē ē foetus equi. muli. asini Pullus
& auiū ¶ Faginus ē nomē adiectiuū a fagus. vt hic. fagin⁹ axis Faginus.
Item fagina pocula Dicit̄ etiā fageus a um. vt glans fagea Fageus.
¶ Vescus a um. i. vescibilis vel ad escā ptinens. vt post vescū pa Vescus
pauer. Ita p̄t & hic capi. Etiā vescus ē idē qd̄ tenuis vel paru⁹. &
ita etiā p̄t hic sumi. ¶ Vlva ē herba lōga q̄ crescit ad aquā ¶ Mul Vlva
ctrare vel mulctrale ē vas in quo mulget Mulctrare.

Sin ad bella magis studiū turmasq; feroces
Aut alphea rotis prelabi flumina pisę
Et iouis in luco currus agitare uolātes
Primus equi labor ē animos atq; arma uidere
Bellantū. lituosq; pati. tractuq; gementem
Ferre rotam. & stabulo frenos audire sonātes
Tum magis atq; magis blādis gaudere magistri
Laudibus. & plausę sonitum ceruicis amare
Atq; hęc iam primo depulsus ab ubere matris
Audiat. inq; uicem det mollibus ora capistris
Inualidus. etiāq; tremens etiā incios eui
At tribus exactis ubi quarta accesserit etas
Carpere mox gyrum incipiat gradibusq; sonare.
Cmpositis. sinuetq; alterna uolumina crurum
Sitq; laboranti similis. tunc cruribus auras
Prouecet. ac p̄ aperta uolans ceu liber habenis
Equora. uix summa uestigia ponat harena
Qualis hiperboreis aquilo cū densus ab oris:
Incubuit. scyticęq; hyemis atq; arida differt
Nubila. tum segetes alte campi q; natantes
Lenibus horrescunt flabris. sumeq; sonorem
Dant silue. longicęq; urgent ad littora fluctus
Ille uolat simul arua fuga simul equora uerrēs

Hic vel ad elei metas & maxima campi
 Sudabit spacia & spumas aget ore cruentas
 Belgica vel molli melius feret effeda collo
 Tum demū crassa magnū farragine corpus
 Crescere iam domitis finito. nāq; ante domandū
 Ingētes tollent animos. prensiq; negabūt
 Verbera lenta pati & duris parere lupatis

¶ De pullis equinis q̄liter educādi sunt p̄cipue ad certamina.
 ¶ Cōstr. (Sin). i. s̄. si (studiū). i. cupiditas (ē tibi magis ad bella &
 ad feroces turmas). i. p̄lia (Aut si studiū ē tibi p̄labi). i. p̄teruchi.
 (rotis). i. curribus (alpheia flumina p̄se). i. fluuiū alpheū q̄ fluit ius
 xta p̄sam ciuitatē (& studiū ē tibi agitare currus volātes). i. velos
 ces (in luco louis). i. in olympo (primus labor equi ē videre aios
 atq; arma bellatū. & pati lituos). i. tubas (& ferre). i. pati (rotā ge
 mentē). i. sonantē (tractu). i. motu (& audire frenos sonātes i sta
 bulo (Tū). i. deinde labor equi ē (gaudere magis atq; magis blan
 dis laudib; mgrī). i. rectoris sui (& amare sonitū ceruicis plaus
 s̄). i. attrectatē (Atq; pullus equinus audiat hęc) sc; p̄dicta (depuls
 sus primo ab vbere matris). i. q̄n adhuc tenellus ē (& det ora mol
 lib; capistris in vicē). i. q̄nq; (inualidus). i. q̄n adhuc ē debilis (etiā
 q; tremēs). i. q̄n nondū firmus ē (etiā inscius eui). i. q̄n nōdum h; ab
 annis fiducia (At vbi). i. postq; (q̄ra grās). i. q̄rtus annus (accesse
 rit ei. tribus sc; gratibus exactis). i. pactis (equus incipiat mox car
 pe gyrus). i. discat reflecti (& incipiat sonare gradibus p̄positis). i.
 discat p̄posite gradi (& sinuet). i. curu & eleuet (alterna volumi
 na curus). i. flexuras (Sitq; silis laborati). i. p̄paret ad futurū labo
 rē (& puocet auras). i. v̄tos (curibus). i. certet cursu cū ventis (ac
 volas p̄ apta q̄ra). i. p̄ campū (ceus). i. sicut (liber habens). i. si
 ne p̄dere currere (Qualis ē aglo) ille v̄tus (cū icubuit). i. vim
 fecit (dēsus). i. grauis (ab or̄ hiphoreis). i. a septētrione (& cū ag
 lo differt). i. dissipat (hyemes). i. niues scythie (atq; differt arida
 nubila). i. nubes sine pluuia (Alte segetes. & cāpi natātes). i. mas
 didi (horrescūt). i. tremiscūt (leuib; flabris). i. v̄tus (& summe sil
 uę dāt sonorē). i. sonū (& lōgi fluctus vrgēt ad littora. Ille sc; ag
 lo (volat sil verrēs arua sil verrēs). i. trahēs (q̄ra. fuga). i. cursu.
 (Hic). i. talis equus (vel sudabit ad metas elei cāpi). i. circi (& ad
 maxima spacia). i. currēdi (& aget). i. faciet (ore cruentas spumas.
 Vel hic equus feret). i. trahet melius (belgica effeda). i. gallica ves
 ticula (molli). i. māsueto (collo Sinito). i. p̄mittito (tū demū). i.

GEORGICORVM FO. L

tūc(magnū corp^o crescere crassa farragine).i.frumēto collecti^o
 rio(equis iā domitis Nāq; añ domādū).i.anteq; domenī (tol
 lent ingētes aīos).i. supbiēnt(& prensi).i.ad currū ligati(nega
 būr).i.reculābūr(pati verbera lēta).i.flexibilia flagella (& nega
 bunt parere duris lupat^o).i.frenis.¶ Pīsa ē ciuitas archadiēvbi Pisa
 exercebāt ludi currules apud fluuiū alpheū.¶ Lituus ē tuba cur Lituus,
 ua q̄ vtebant in plijs.¶ Sonor idē ē qd sonit^o.¶ Elis ē ciuitas ar Sono rElis
 chadiē ppe pīsam In eleus a ū. ¶ Belge sunt galli postremi sez Belge.
 flādrīenēs & brabātini & treuiri Gallia belgica inquit Plini^o est Belge.
 a scalde fluuiō vsq; ad sequanā. ¶ Essedū ē gen^o curr^o in gallia Essedum.
 repertū.¶ Farrago ē diuersarū frugū p̄mixtura ī pabulū equo Farrago
 rū.¶ Lupatū ē gen^o asprimi freni. dictū a lupo^o dentibus Lupatū.

Sed non ulla magis uires industria firmat
 Quā uenerem & ceci stimulos auertere amoris
 Siue boum siue est cui gratior vsus equorum
 Atq; ideo tauros procul atq; in sola relegant
 Pascua post montē oppositū & trās flumia lata
 Aut intus clausos satura ad presepia seruant
 Carpit enim vires paulatim uritq; uidendo
 Femia. nec nemorū patitur meminisse nec herbe
 Dulcibus illa quidem illecebris & sepe superbos
 Cornibus inter se subigit decernere amantes.
 Pascitur in magna silua formosa iuuenca
 Illi alternantes multa uī prelia miscent
 Vulneribus crebris. lauit ater corpora sanguis
 Versaq; in obnixos vrgentur cornua uasto
 Cū gemitu. reboant siluēq; & magnus olympus
 Nec mos bellantes una stabulare. sed alter
 Victus abit. longeq; ignotis exulat oris
 Multa gemēs ignominiam plagasq; superbi
 Victoris. tum quos amisit. inultos amores
 Et stabula aspectans regnis excedit auitis
 Ergo omni cura uires exercet. & inter
 Dura iacet pernix instrato saxa cubili
 Frondibus hirsutis & carice pastus acuta

LIBER TERCIVS

Et tentat sese atq; irasci in cornua discit,
 Arboribus obnixus trunco, uentosq; laceffit
 Ictibus, & sparsa ad pugnam proludit harena
 Post ubi collectum robur uiresq; recepte
 Signa mouet, precepseq; oblitū fertur in hostem
 Fluctus ut in medio cepit cū albescere ponto
 Longius, ex altoq; sinū trahit: utq; uolutus
 Ad terras immane sonat per saxa, nec ipso
 Monte minor procūbit, at ima exestuat unda
 Vorticibus, nigramq; altæ subiectat harenam

¶ Docet equos & tauros arcēdos a coitu ut robustiores sint Itē
 de certamine tauroꝝ ppter vaccam. ¶ Cōstrue (Sed nō ulla in
 dūstria), i. nulla diligentia (firmat magis vires) scz animalium,
 (q̄ auertere venerem), i. coitum (& stimulos ceci amoris), i. libi
 dinis (siue vsus boū est cui), i. alicui (gratior siue vsus equoꝝ) ē
 cui gratior (Atq; pastores relegant), i. remouent (ideo tauros p
 cul atq; in sola pascua), i. vbi soli pascant (post montē opposi
 tum & translata flumina, Aut seruant tauros intus clausos ad
 presepia satura), i. saturantia vel plena (Foemina em̄ carpit) id ē
 minuit frangit (vires) scz mariū (paulatim, & foemina vrit) id ē
 tentat (videndo), i. dum videtur (nec patitur mares meminisse
 nemoꝝ nec herbe Illa quidem), i. foemina (subigit), i. cogit (sepe
 dulcibus illecebris), i. iuis voluptatibus (superbos amantes) id
 est tauros (decernere inter se) id est certare (cornibus Formosa iu
 uenca), i. iuuenis vacca (pascit in magna silua Illi), i. tauri (misi
 cent prelia), i. preliantur (multa vi, alternantes), i. per vices (ater
 sanguis lauit), i. rigat (corpora ex crebris vulneribus, & cornua
 uerfa vrgent in obnixos), i. contra aduersarios (cū gemitu vas
 sto), i. magno (Siluę reboant), i. reclamāt (& magnus olympus
 reboat. Nec est mos bellātes stabulare vna), i. manere vna (sz al
 ter eoꝝ victus abit & exulat), i. exilium patitur (in ignotis oris)
 id ē locis (lōge Gemēs multa), i. ppter multas causas, i. (ignomi
 niā), i. dedecus (& plagas), i. vulnera (superbi victoris), i. quas a
 supbo victore accepit (Tum), i. etiā gemit (amores), i. amica (q̄s
 amisit inultus), i. sine vltione (Et ille vict⁹ taurus aspectās), i. se
 pius aspiciēs (stabula) scz pristina (excedit), i. exit (regnis auitis)
 id ē ex locis vbi diu moratus est (Ergo ille victus taurus exercet
 vires), i. cōfirmat se (omni cura), i. diligentia (& iacet pernix) id ē
 preseuerant inter dura saxa (cubili instrato), i. nō & strato (pactus

GEORGICORVM FO. LI

hirsutis frōdib⁹ (& acuta carice) illa herba (Et ipse taur⁹ cētat sese)
 id ē experit suas vires (& discit irasci in cornua). i. pugnare cors
 nib⁹ (obnix⁹). i. opponēs se (trūco arboris. & lacellit). i. puocat.
 (vētos iētib⁹). i. pugnat in ventū vel inaniter (& pludit ad pu
 gnā). i. cētat pugnā (harena sparsa Post). i. postea (vbi). i. qñ (ros
 bur ē collectū & vires s⁹ recepte illi. mouet signa). i. redit ad pu
 gnā (& ferit p̄ceps). i. festin⁹ (in hostē oblitū). i. nō cogitantē de re
 ditu ei⁹ (Vt cū fluct⁹ cepit albescere in medio pōro) ille fluctus.
 (trahit sinū). i. tumorē suū (lōg⁹ ex alto). i. p̄fundo mar⁹ (& vt
 fluct⁹ volut⁹ ad terras sonat imane). i. imaniter (p̄ saxa. & p̄ cum
 bit). i. descēdit (nō minor ip̄o mōte At ima vnda). i. aqua fundi
 (exestuat). i. cū feruore ascēdit (& subiectat). i. sursum iactat (altae
 nigrā harenā) ¶ Industria ē diligētia v̄l p̄uidētia diligens Indu Industria
 strius industria industriū. i. diligens cautus ¶ Legare ē mittere (Legare, Rele.
 Relegare ē foras mittere diu nō reditur⁹. vt Augustus relegauit
 Ouidiū. s; nō multauit exilio. ¶ Decernere aliqñ ē statuere. ali Decernere
 qñ pugnare. vt hoc loco. ¶ Excedere qñq; sc̄at exire tūc h; ab; Excedo.
 latiuū. vt hic Regnis excedit auitis. Quādoq; sc̄at sup̄are. tunc
 vult acc̄m. vt Lucan⁹ Excessit medicina modū. Itē excedo cres
 sum diuitijs ¶ Auitus adiectiuū ē ab auus. regnū auitum. i. p̄ti Auitus
 nens ad auū. ¶ Signa mouere ē exercitū adducere. nā in exerci; Signa moue.
 tu sp̄ sunt signa q̄ & vexilla dicūtur. Inde signifer.

Omne adeo genus in terris hominūq; ferarūq;
 Et genus equoreū. pecudes p̄cteq; volucres.
 In furias ignemq; ruunt. amor omnib⁹ idem
 Tempore non alio catulorū oblita leena
 Seuior errauit campis. nec funera vulgo
 Tam multa informes ursi strangēq; dedere
 Per siluas. tūc seuus aper. tūc pessima tigris
 Heu male tūc libiq; solis erratur in agris
 Nonne uides ut tota tremor pertentet equorum
 Corpora. si tantū notas odor attulit auras
 Ac neq; eos iam frena uirū neq; verbera seua
 Non scopuli rupesq; caue atq; obiecta retardāt
 Flumina correptos unda torquentia montes
 Ipse ruit dentesq; sabellicus exacuit sus
 Et pede pro subigit terram. fricat arbore costas

Atq; hinc atq; illinc humeros ad vulnera durat
 Quid iuuenis magnū cui versat in ossibus ignē
 Durus amor. nēpe abruptis turbata procellit
 Nocte natat cęca serus freta. quē sup ingens.
 Porta tonat cęli. & scopulis illisa reclamant
 Equora. nec miseri possunt reuocare parentes.
 Nec moritura sup crudeli funere virgo.

¶ Ostēdit quāta sit amoris & libidinis insania q̄ oibus aialib⁹
 cōmunis ¶ Cōstrue (Adeo). i. certe (omne genus in terris) scz ge
 nus (hoim & ferarū. & genus equoreū). i. in æquore viuentium
 (& pecudes p̄ctēq; volucres ruūt in furias & in ignē) scz libidi
 nis (amor ē idē oibus) scz aialibus (Leena nō errauit in campis.
 alio tpe seuior) scz q̄ tūc (oblita catuloꝝ suoꝝ) scz cā libidinis.
 (Et vrsi informes). i. turpes (nō dedere alio tpe tā multa funera)
 id ē cedēs (uulgo). i. vbiq; (neq; dedere stragē tā multā). i. vastā
 tionē tantā (Aper ē seuus tūc) scz cū ardet libidine (& tigris ē tūc
 pessima. Heu errat). i. itur (tūc male in solis agris). i. desertis lo
 cis (lybię Nōne vides vr̄). i. q̄liter (tremor p̄tentet). i. turbet (tota
 corpa equoꝝ sitantū odor attulit notas auras). i. si aure attules
 id ē viroꝝ fortitū (retardāt iā). i. retinere tunc p̄nt (eos) scz equos
 (neq; seua vbera retardāt eos Scopuli). i. mōtes (& caueꝝ trupes)
 id ē saxa (atq; flumia obiecta torquētia mōtes correptos). i. s̄p
 raptos cū vnda nō retardāt eos (īpe sus sabellie⁹). i. sabin⁹ (ruit)
 id ē currit in aliquē (& exacuit dētes. & p̄subigit). i. fodit (terrā
 pede. & fricat costas arbore). i. ad arbore (hinc atq; illinc) id ē ab
 vtroq; latere (& durat hūeros ad vulnera). i. p̄tra vulnera (qd̄ fa
 cit iuuenis cui dur⁹ amor v̄sat i ossib⁹ ignē). i. p̄cupiscētia (Nē
 pe). i. certe (īpe natat ser⁹ cęca nocte freta turbata p̄cellis abrup
 tis). i. subit⁹ (sup quē) scz iuuenē (ingēs porta cęli tonat. & eq̄ra
 illisa. scopulis reclamāt). i. resonāt (Nec miseri parentē p̄nt re
 uocare eū a p̄culo. nec virgo). i. amica (moritura sup). i. insup
 (crudeli funere) ¶ Catuli sunt fort⁹ canū & ferarū. i. leonū vrsorū
 & similitū. ¶ Lybia ē regio africę ab atlante mōte vsq; egyptū.
 Etia dicit̄ lybię huius lybies Inde lybicus ca. cū. ¶ Sabelli sunt
 populus in italia de q̄ dictū ē In sit sabellicus. ¶ Quid iuuenis
 & Leander abydenus amauit puellā habitantē in vrbe Sesto
 etu Leāder natate. sed tandē submersus est. quo cognito illa se
 etiam necauit Hoc tangit hic poeta.

Catuli
 Lybia
 Sabellie⁹
 Leander
 Hero

Quid lincee bacchi varie, & genus acre luporæ
 Atq; canū, quid que imbelles dant prelia cerui
 Scilicet ante omnes furor est insignis equarū
 Et mentē venus ipsa dedit, quo tpe glauci
 Potniades malis mēbra absumplere quadrigæ
 Illas ducit amor trans gargara transq; sonantē
 Ascaniū: superāt montes & flumina tranant
 Cōtinuoq; audis vbi subdita flāma medullis
 Vere magis quia vere calor redit ossibus, ille
 Ore omnes versę in zephyrū stant rupibus altis.
 Exceptātq; leues auras, & sepe sine vllis
 Cōiugijs vento grauidę, mirabile dictu
 Saxa p & scopulos & depressas cōualles:
 Diffugiūt, nō eure tuos neq; solis ad ortus
 In boreā caurūq; aut vnde nigerrimus auster
 Nascitur & pluuio cōtristat frigore cœlū
 Hinc demū hippomanes vero quod noīe dicūt
 Pastores, lentū distillat ab inguine virus
 Hippomanes quod sepe malæ legere nouerę.
 Miscuerūtq; herbas & nō innoxia verba
 Sed fugit interea fugit irrepabile tempus
 Singula dum capti circūuectamur amore
 ¶ De p̄cipuo furore equarū dicit hic, ¶ Cōstr. (Quid), s. agūt va-
 rię (lincee bacchi), i. q̄ trahūt currū bacchi (& quid agit acre ge-
 nus luporæ atq; canū) q. d. etiā insaniunt libidine. Quid agunt
 (imbelles cerui, que prelia dāt), i. q̄liter preliant ob amorē (Scz)
 id ē certe (furor equarū est insignis), i. p̄cipuus (ante oēs), i. super
 omniū furores animalīū (Et ipsa venus dedit equab⁹ mentē), i.
 audaciā (q̄ tpe potniades quadrigę), i. equę in vrbe potnia (ab-
 sumplere malis), i. ore dilacerauerūt (mēbra glauci), i. illi⁹ viri,
 (Amor), i. libido (ducit illas), s. equas (trās gargara), i. mōtes (et
 trās sonantē ascaniū, illū fluuiū (Equę superāt), i. trāscēdūt (mō-
 tes & tranāt flumīa (Cōtinuo) i. mox (vbi flāmīa ē subdita auis-
 dis medullis), i. q̄n tētantur libidine Sed hoc fit magis in (vere
 quia calor redit ossibus in vere omnes ille) scz equę (stāt in altis
 I III

LIBER TERCIVS

rupibus). i. mōtib⁹ (verse ore in zephyr) ad illū ventū (& excessant). i. frequenter accipiūt (leues auras). i. ventos (Et ipse grauidē sepe sine vllis iugis). i. sine equorū mixtione. qđ ē mirabile dictū) i. vt dicat (diffugiūt p saxa. & scopulos). i. montes. (& per conualles depressas). i. decliuas (o eure nō ad tuos ortus neq; ad ortus solis. sed in boreā & taurū) illū ventū (aut). i. illuc (vnde nigerrimus auster) ille ventus (nascit & contristat coeluz pluuio frigore. Hyppomanes. lētū vir⁹ distillat hinc ab inguinē). i. equarū (qđ) virus (pastores dicūt hyppomanes) vero noie (quod hyppomanes male nouerūt legere). i. colligerunt (sepe & miscuerūt ei herbas & verba nō innoxia). i. mala (Sed tēpus irreparabile). i. qđ nequit recuperari (fugit interea. dum nos capti amore circūuetamur singula). i. de singulis scribamus. Et ita cludit hanc partē de armētis. ¶ Lincx est fera varij coloris in africa. cui⁹ vrina durefcit in lapidē qđ r lincuri⁹ ¶ Potnia ē qđā ciuitas in qua vir quidā glauc⁹ noie habuit equas quadrigales. quas cū a coitu arceret vt vires pseruarent ille furētes libidine dilacerauerūt eū. ¶ Potnias adis ē patronymicū fœminini generis a potnia formatū ¶ Ascanius ē fluuius phrygię. a quo & filius enę vocatus est ascanius. ¶ Caurus ē ventus septētrionalis qđ & cor⁹ dr. sicut caudex & codex. cauda & coda. plaustrū & plostrū &c. ¶ Pluuus a um. i. pluuialis. vt pluuius arcus aqua pluuiā. ¶ Hippomanes est virus fluens ex inguine equę correpte libidine Etiā est caruncula nigra in fronte pulli equini iā nati. quā mater mox comedit. Item ē herba quā si comedat equus fit insanus Dicit ab lippos. i. equ⁹ & mania qđ ē isania. ¶ Inguen est lūbus. aut locus iuxta genitalia

Lincx
Lincurius.
Potnia
Glaucus.
Potnias
Ascanius
Caurus

Pluuus.
hippomanes

Inguen

Hoc satis armentis. supat pars altera cure
Lanigeros agitare greges hirtasq; capellas
Hinc labor. hinc laudē fortes sperate coloni
Nec sum animi dubius: verbis ea vincere magnū
Quā sit. & angustis hunc addere rebus honorem
Sed me parnassi deserta p ardua dulcis.
Raptat amor. iuuat ire iugis qua nulla prior
Castaliam molli diuertitur orbita diuo
Nūc venerāda pales magno nūc ore sonandū.
¶ Hactenus. de armētis. nūc de gregibus ait poeta. i. de ouibus & capris Et primo facit exordiū ¶ Construe (Hoc) scz p idctum est (satis armētis). i. bobus & equis (altera ps cure). i. opis (supat)

GEORGICORVM FOLIO LIII

id ē supel, f. (agitare lanigeros greges). i. oues (hirtasq; capellas
Lador ē hinc) & o (fortes coloni sperate laudē hinc). i. ex pastura
gregū (Nec sum dubi⁹ animi). i. bñ scio (q; magnū). i. difficile sit
(vincere verbis ea). i. ornate scribere de eis (& addere hūc hono
rē reb⁹ angustis). i. puis & vilib⁹ (S; dulcis amor parnassī). i. ar
tis poetice (raptat me p ardua deserta). i. cogit scribere rē diffici
lem (suuat). i. delectat (ire iugis). i. p iuga p colles (q;). i. p q iuga
(nulla orbita). i. vestigia (prior). f. poetar; (diuertit castaliā). i. tē
dit ad illū fontem musar; (mollī cliuo). i. facili itinere (Pales). i.
dea pabuli (ē nūc venerāda) mihi (& sonādū ē mihi, nūc magnō

Castalia
Castalius
Orbita

ore). i. egregie scribendū. ¶ Castalia ē fons in boetia mus facer.
¶ In castali⁹ a ū. i. poeti⁹ De parnasso supius ē dictū ¶ Orbita ē
idē qd orbis. ab illo nāq; formā Orbita ē circuit⁹ & vestigiū rote

Incipiens stabulis edico in mollibus herbam

Capere oues: dum mox frondosa reducit estas.

Et multa durā stipula siliicq; manipulis

Sternere subter humū. glacies ne frigida ledat

Molle pecus scabiēq; ferat turpelq; podagras

¶ Depastu ouitū p hyemē. ¶ Cōstructio Ego (incipiēs). f. scribe
re de ouib⁹ (edico). i. p̄cipio (oues carpe. herbā in mollibus sta
bulis. dū). i. donec (frondosa estas reducit mox) & edico (sternere/
re durā humū subter. multa stipula). i. stramine (& manipul⁹ sili
cū). i. herba; (ne frigida glacies ledat molle pecus). i. oues tene
ras (& ferat). i. afferat ei (scabiē turpelq; podagras) illos morbos

Podagra Chir
agra. Podag
gricus. Chira
gricus. Chira/
gricus

¶ Podagra ē dolor pedū, vt Chiragra ē dolor manuū. In poda
gricus & chiragricus. i. q patitur illos morbos Item chiragra &
podagra naturalr corripitū mediā syllabā, s; rōne metri p̄duci
tur. p̄pter mutā & liquidā sequentes.

Post hinc digressus iubeo frondētia capris

Arbuta sufficere & fluuios prebere recētes

Et stabula a ventis hiberno opponere soli

Ad mediū cōuersa diem: cum frigidus olim

Iam cadit extremocq; irrorat aquarius anno.

Hec quoq; nō cura nobis leuiore tuenda

Nec minor vsus erit. q; puis milesia magno

Vellera mutētur tyrios incocta rubores.

Densior hinc soboles, hinc largi copia lactis.

LIBER TERCIVS

Quā magis exhausto spumauerit vbere mulctra
 Leta magis pressis manabunt vbera māmīs
 Nec minus interea barbas incanaq; menta
 Cyniphij tondent hirci setasq; comantis
 Vsum in castrorū & miseris velamina nautis
 Pascuntur vero siluas & summa licei
 Horrētesq; rubos & amantes ardua dumos.
 Atq; ipsę memores redeunt in tecta. suosq;
 Ducunt. & grauido superant vix vbere limen
 Ergo omni studio glaciē ventosq; niuales
 Quo minor est illis curę mortalīs egestas
 Auertes: victūq; feres & virgea letus
 Pabula. nec tota claudes fenilia bruma

¶ De capris & hircis hic agit & eos summo pe laudat. ¶ Cōstru-
 ctio (Post ego digressus hinc). i. ab ouib⁹ (iubeo sufficere). i. da-
 re (frondentia arbuta capris. & p̄bere recentes fluuios) & iubeo
 (opponere stabula) sc; caprarū (hiberno soli) illi parti p̄ quā sol
 currit in hyeme (a ventis) stabula in quā (auerfa ad mediū diē)
 id ē ad palgā meridionalē (cū frigid⁹ aquari⁹) illud signū coele-
 ste (cadit iā olim & irrorat). i. imbrē emittit (extremo anno). i. in
 extrema pte anni. sc; in ianuario. Nā principii anni ē martius
 (Hec q; sc; stabula caprarū sunt tuenda). i. custodienda (no-
 bis nō leuiore cura) q; ouiu (Nec vsus). i. vtilitas (erit minor) q;
 in ouib⁹ (q;uis milesia vellera). i. ille lanæ (incocta tyrios rubos
 res). i. purpurata (mutent magno). i. vendant care (Densior so-
 boles) i. maior foetura (est hinc). i. de capris (& copia largi lactis
 ē hinc (Quā magis). i. quāto magis. mulctra). i. vas (spumaue-
 rit. vbere) sc; caprarū (exhausto) id ē emulso. leta vbera manabūt
 magis māmīs sc; caprarū (pressis Nec minus) id ē etiā (hirci cyni-
 phi) sic dicti a loco (tondēt). i. tondent (interea barbas & menta
 sua incana). i. valde cana (& setas). i. crines (comātes). i. candidas
 (in vsum castrorū & in velamina miseris nautis. vero). i. sed. ca-
 prę & hirci (pascunt). i. edūt (siluas). i. v̄gulta (& summa licei). i.
 ea q; nascunt in montib⁹ Nā liceus ē mons arcadię. & hic ponit
 p̄ omi monte. & caprarū pascunt (horrētes). i. spinolos (rubos &
 dumos amantes ardua) Atq; ipę sc; caprarū (memores redeunt in
 tecta). i. stabula (& ducū). i. educāt (suos). i. foetus (& vix supant)
 id ē trāsire pāt (limē grauido). i. pleno (vbere. Ergo quo minor

GEORGICORVM FO. LIII

egestas) .i. indigētia (mortalis cure) .i. hūane custodie (ē illis) scz
 capris (auertes) ab eis (oī studio glaciē) .i. frig^o (vctolq; niuales)
 id ē frigidus (& feres eis let^o victū & pabula virgea) .i. de virgis
 & frondib^o (nec claudes fenilia tota bruma) .i. dabis eis fenū per
 hyemē. ¶ Milet^o ē ciuitas asiē in q̄ ē optima lana q̄ tingit pur
 pura. ¶ Milesius ē adiectiuū formatū a milet^o. ¶ Aquari^o ē vnz
 decimū signū zodiaci. in qd sol intrat mense ianuario. Aquari
 us etiā dicit qui portat aquā. Itē ē adiectiuū. vt aquaria mala.
 aquariū vas. ¶ Tyrus ē vrbs maritima phenice. q̄olim fuit in
 fula. in illa sit purpura. In tyrus .i. purpureus. Etiā tyrus dicitur
 vir de tyro vel de cartagine. vt in eneide sepe. ¶ Mulstra ē idem
 qd mulstrale .i. vas in quo mulger. vel est idē quod mulfura
 ¶ Cynips ē fluuius garamantū in lybia. apud quem maximi
 sunt hirci. Inde adiectiuū cyniphius a um
 ¶ Fenile est locus in quo fenum reconditur

Miletus
 Milesius.
 Aquarius.

Tyrus
 Tyrius
 Mulstra
 Cynips.
 Cyniphius.
 Fenile.

At vero zephyris cum leta vocantibus estas:
 In saltus vtrūq; gregē atq; in pascua mittes
 Luciferi primū cum sydere frigida rura
 Carpam^o. dū mane nouū dū gramina canent
 Et ros in tenera pecori gratissimus herba
 Inde vbi quarta sitim cœli collegerit hora
 Et cantu querule rumpēt arbuta cicade
 Ad puteos aut alta greges ad stagna iubeto
 Currentē ilignis potare canalibus vndam.
 Estibus at medijs vmbrosam exquirere vallem.
 Sicubi magna iouis antiquo robore quercus
 Ingentes tendat ramos. aut sicubi nigrum
 Illicibus crebris sacra nemus accubet vmbra
 Tum tenuis dare rursus aquas & pascere rursus.
 Solis ad occasum cum frigidus aera vesper
 Temperat. & saltus reficit iam rosida luna
 Littoraq; halcyonē resonāt & achātida dumī
 ¶ De pascu ouiu & caprarū p̄ estatē. ¶ Cōstrue (At vero) .i. s̄ (cū
 leta estas) scz venerit (zephyris vocatib^o) scz estatē (mittes vtrūq;
 gregē) id est oues & capras (in saltus) id est nemora & in pascua
 (Carpamus) id est ad eam cum grege (frigida rura cū primo
 sidere luciferi) id est cōprimum lucifer apparet (dum mane est

LIBER TERCIVS

nouū. & dū gramīna canēt). i. cana sunt (& dū ros gratissimus
 pecori ē in tenera herba Inde). i. postea (vbi q̄tra hora). i. diei (col
 legerit sitim cœli). i. ardorē aeris (& vbi). i. q̄n (q̄rule cicadę rum
 pent arbuſta) cantu suo (iubeto greges potare vndā currentē ca
 nalib⁹ ilignis). i. ex ilice factis (ad puteos aut ad alta). i. p̄funda
 (stagna At). i. s̄ (in medijs estib⁹). i. in meridie. i. iubeto greges (ex
 quirere vmbrosam vallē, sicubi). i. si alicubi (magna querc⁹ io
 uis antiq̄ robore tēdat). i. extēdat (ingētes ramos. aut sicubi ne
 mus nigrū). i. obscur⁹ (crebris ilicib⁹) illis arborib⁹ (accubet). i.
 p̄pe sitpositū (sacra vmbra. Iubeto tū). i. tūc (dare rursus). i. gre
 gib⁹ (tenues aquas) & iubeto eos (pascere rursus vsq; ad occasus
 solis cū frigid⁹ vesp). i. stella vesp̄tina (temp̄ at aera. & cū luna ro
 sida). i. humida (reficit salt⁹. & cū littora resonāt haleyonē) id est
 p̄pter cantū illi⁹ auis (& dum resonāt achātida) p̄pter illā auē.

Lucifer.
 Cicada.

Ilex. Ilignus.
 Canalis

Rosidus.
 Achantis.

¶ Lucifer est stella matutina que & venus dicitur.
 ¶ Cicada est paruū volatile in siluis rore viuens. & alibi mure
 sunt cicadę alibi valde sonore. vñ ait Rumpent arbuſta cicadę
 Nō est tñ id animal quod stridet ad focos. nam de illo alibi di
 cit Plinius absq; nomine. ¶ Ilex est arbor glandifera folijs acu
 tis q̄ nunq; decidunt. In adiectiuū ilignus
 ¶ Canalis est lignū cauatū. vel fistula p̄ quā currit aqua de pu
 teo in alueū. eyn gotte. Est generis masculini vel foē
 Rosidus a um. i. humidus vel rose plenus. fit a ros
 ¶ Achantis idis est auicula minima. alio noie carduelis. alij di
 cunt esse philomelā Nominatur aut a spinis in quibus versat̄
 Nā achantos grece spinam sciat.

Quid tibi pastores lybie quid pascua versu
 Prosequar. & raris habitata mapalia tectis:
 Sepe diem noctēq; & totū ex ordine mēsem
 Pascitur itq; pecus longa in deserta. sine vllis
 Hospicijs. tantū campi iacet. omnia secum
 Armentarius aser agit. tectūq; laremq;
 Armaz. amycleūq; canē. crassamq; pharetram
 Non secus ac patrijs acer romanus in armis
 Iniusto sub fasce viam cū carpit. & hosti
 Ante expectatū positus stat in agmine castris
 ¶ De pastoribus lybicus. ¶ Construe (Quid psequar tibi versu
 pastores lybie). i. qd scribā de pastorib⁹ in lybia. & qd psequar
 tibi versu (pascua lybie. & mapalia habitata) id est q̄ habitantur

GEORGICORVM FOLIO LV

(ratis tectis, pecus). i. grex lybie⁹ pascit (sepe diē noctēq;). i. p diē
 &c (& totū mēsem ex ordine). i. p̄tinuo. & pecus (it in longa des
 ferta sine vllis hospicijs). i. q̄ nunq̄ venit sub tectū (tantū cāpi
 iacet ibi Armētari⁹ afer). i. pastor in africa (agit). i. portat (secum
 oia) sc; necessaria. sc; (tectū & larē). i. tētorii sub q̄ iaceat & agit
 secū (arma & canē amicleū). i. laconicū (& pharetrā cressam) idē
 cretensem (nō secus). i. nō aliter (ac). i. q̄ (romanus acer). i. fortis
 (in armis. cū carpit viā sub iusto fasce). i. magno onere (stat). i.
 obstat (hosti an̄ expectatū). i. anteq; ei⁹ aduent⁹ expectet (castris
 positis in agmine. ¶ Mapalia sunt agrestes case vel domūculæ Mapalia
 q̄ & magalia dicunt. ¶ Tantū cāpi iacet. iste grūs campi p̄ regi
 a tantū. sicut dicit. tantū pecunig. v̄l ponit absolute. sicut grūs
 domi. v̄l sit sensus. pecus iacet tantū. i. solū. campi. i. in campo Armētari⁹
 sicut iacet humi. ¶ Armentarius dicitur custos aut pastor armē Afer.
 ti. ¶ Afer dicit aliquis de africa & h̄z soeīm afra. vt Augustinus Amycleus
 fuit afer. ¶ Amycleus est adiectiuū factū ab amyde q̄ est vrbs la
 conie vbi sunt magni canes.

At non qua scythiæ gentes meoticaq; vnda
 Turbidus & torquens flauentes ister harenas
 Quaq; redit mediū rhodope porrecta sub axem
 Illic causa tenent stabulis armēta. neq; vllē
 Aut herbe compo apparent aut arbore frondes
 Sed iacer aggeribus niueis informis. & alto
 Terra gelu late. septemq; assurgit in vlnas
 Semper hyems semper spirantes frigora tauri
 Tum sol pallētes haud vnq; discutit vmbas
 Nec cū inuectus equis altū petit ethera. nec cū
 Precipitem oceani rubro lauit equore currum
 Concresecunt subitæ currenti in flumine cruste
 Vndaq; iam tergo ferratos sustinet orbis
 Puppib⁹ illa prius patulis: nunc hospita plaustris
 Aerac; diffiliunt vulgo. uestesq; rigescunt
 Indute. ceduntq; securibus humida vina.
 Et tote solidam in glaciem uertere lacune
 Stiriaq; impexis induruit horrida barbis.
 Interea toto non secius aere ningit

LIBER TERCIVS

Intereunt pecudes, stant circūfusa pruinis
 Corpa magna bouū, confertq; agmine cerui
 Torpent mole nouo & summis vix cornib' extāt
 Hos non immensis canibus nō cassib' vllis
 Puniceę ve agitant pauidos formidine penne
 Sed frustra oppolitu trudentes pectore montem
 Comminus obruncāt ferro, grauiterq; rudentes
 Cedunt, & magno leti clamore reportant
 Ipsi in defossis specubus secura sub alta
 Otia agunt terra, congestaq; robora totas
 Aduoluere foci vltimos igniq; dedere.
 Hic noctem ludo dūcunt, & pocula leti
 Fermento atq; acidis imitantur vitea forbis.
 Talis hyperboreo septem subiecta trioni
 Gens estrena virum rypheo tūditur euro
 Et pecudum suluis velantur corpora letis.

¶ Hic dicit mores scytharū qui strarij sunt afris Nam afri habi-
 tant calidissima loca. scythę autē frigidissima. ¶ Cōstructio (Ar)
 id ē sed. s. talis passio (nō ē qua). i. vbi (gētes scythię sunt, & qua
 (meothica vnda ē, & qua turbid' ister) ille fluui' (ē torquēs) id ē
 voluens (flauētes harenas, & q̄ rhodope) ille mons thracię (redit
 porrecta sub mediū axem). i. septētrionē (hoies tenēt illic armē
 ta clausa in stabul. neq; vllę herbę apparent in campo, neq; vllę
 frondes apparēt in arbore) s; terra iacet informis). i. sine formis
 vllis (aggerib' niueis). i. ppter copiā niuis (& alto gelu & gelu
 vel nix assurgit). i. ascendit (in septē vlnas Hyems semp' est ibi.
 & tauri). i. ventī illi (spirātes frigora). i. qui spirādo faciūt frigo-
 ra (Tum). i. etiā (sol haud vnq; discutit). i. remouet (pallētes vm-
 bras). i. nubes. hoc ē nūc; dies ē ibi plene serenitatis (Nec cum
 sol inuect' equis petit altū ethera. nec cū sol lauāt currū suū pre-
 cipitē). i. descendentem (in rubro equore oceani Crustę). i. frusta
 glacię (p̄rescūt subite. i. flumine currēti. & vnda sustinet) id est
 portat (iam). i. tūc (ferratos orbes). i. rotas currū (Illa) s; vnda
 (hospita). i. apta vel seruiēs (prius patul' puppib'. nūc ē hospita
 ta plaustris). i. q̄ prius ibāt naues. illac nūc eunt plaustra, & ara
 dissiliunt). i. crepāt pre frigore (vulgo). i. vbiq; (& vestes indurę
 rigescūt). i. rigidę sūt (& humida vina cedūt securib'). i. gelāt

GEORGICORVM FO. LVI

(& tota lacune). i. fossę (verterūt se in solidā glaciē). i. fossę gelāe
 vsq; ad fundū (& horrida stīria). i. stilla (induruic). i. durata (in
 barbis impexis). i. incomptis (ningit interea toto aere). i. vbiq;
 (nō seci^o) i. nō legnius (pecudes intereunt). i. moriunt (frigore.
 & magna corpa boū stant circūfusa pruinis). i. niuib^o (& cerui
 cōfero agmine). i. dense pūcti (torpent). i. pigri fiunt (noua
 mole). i. nimia copia niuiū (& vix extāt). i. extra niuē stant (sum
 mis cornib^o). i. summitate cornuū (Scythę nō agitant). i. venā
 tur (hos) sc; ceruos (canib^o immillis) & nō agitat hos (vllis casti
 bus). i. laqueis. vel nō agitant (pauidos formidine puniceę pen
 nę) illius instrumēti (S; obtruncāt ferro). i. gladio (cōminus). i.
 ex p̄p̄inquo (ceruos trudentes pectore frustra montē) i. cumu
 lum niuis (oppositū. & scythę rudētes). i. vociferātes (grauiter
 cedunt). i. occidunt eos (& reportant lēti magno clamore (l̄pi)
 scythę (agūt secura ocia in specub^o defossis sub alta terra. & ad
 voluerunt focis). i. ad focos (robora). i. ligna (p̄gesta). i. cōpora
 tata (& totas vltimos) illas arbores (Ducūt hic). i. ibi (noctē ludo
 & imitant vītea pocula). i. vīna (fermēto atq; acidis sorbis) illis
 pomis. i. p̄ vino bibunt cereuisiā (effrena). i. fera (gens virū). i.
 viroz (subiecta hypboreo septētrioni est talis. & tundiū). i. infes
 staturypheo euro). i. vento graui (& corpa eoz velant fuluis
 setis) id est hirtis pellibus pecudum. vel dic. ipsi (velantur cor
 pora) vt sit synecdоче.

- ¶ Meotis idis ē maxima palus in scythia in meoticus a um. Meotis,
- ¶ Ister ē maxim^o fluui^o scythę & germanoz q & danubi^o ar Ister.
- ¶ Crusta ē durū frustū cuiuscūq; rei. nā crustū ē frustū rei esibi^o. Crusta. crustū
- ¶ Stīria ē idē qd stilla nā a stīria fit stilla p̄ dimīnutōem. Stīria
- ¶ Sorbus ē arboris species. cuius pomum dicitur sorbum. ex Sorb^o. sorbū
- quo fit quandoq; potus. ¶ Puniceus. id est ruber Puniceus

Si tibi laniciū cure: primū aspera silua
 Lappęq; tribulicq; absint. fuge pabula lęta
 Cōtinuoq; greges villis lege mollibus albos:
 Illum autē. q̄uis aries sit candidus ipse
 Nigra subest vdo tantū cui lingua palato
 Renęce. ne maculis infuscet vellera pullis
 Nascentum. plenoq; alium circūspice campo.
 Munere sic niueo lanę: si credere dignum est:
 Pan deus archadię captam te luna fefellit
 In nemora alta vocans. nec tu aspernata vocantē.

LIBER TERCIVS

¶ Cōstructio (Si laniciū ē tibi cure). i. si vis bonā lanā accipe ab ouib⁹ (aspa silua). i. spina (& lappē & tribuli absint) scz ab ouib⁹ (primū). i. añ oia (& fuge pabula leta). i. noli oues pingues face re. quia tūc amittūt lanā (& lege). i. elige (albos greges, mollib⁹ villis). i. lanis (reſce). i. repelle (illum) scz arietē (cui nigra lingua subest palato vdo). i. humido (q̄uis ip̄e aries sit candidus ne in fuscet). i. denigret (vellera nascentū) scz agnorē (macul⁹ pullis). i. nigris (& circūspice). i. q̄re (aliū) s̄ arietē (in pleno cāpo) Luna pandeus arcadię fefellit sic te captā niuco munere lanę. si dignū ē credere). i. si credimus fabulis Pan erat (vocās te ta nemo ra. nec tu aspernata es). i. nō spreuisti (vocantē) scz p̄na.

Laniciū
Vill⁹. vell⁹
Pullus.
Palatū

¶ Laniciū idem est quod lana. vt ait Seruius
¶ Villus ē longa lana dependēs ¶ Vell⁹ ē lana tonsa de tota oue
Villus ē masculinū sc̄de declinatōis. Vellus neutrum terc⁹.
¶ Pullus a um. i. niger. In pullat⁹. i. pullis vestibus indutus.
¶ Palatū est summū oris qd̄ & cœlū capitis dicitur.

At cui lactis amor: cythisum lothosqz frequētes
Ille manu falsasqz ferat p̄sepibus herbas
Hic & amāt fluuios magis. & magis ubera tēdūt
Et salis occultū referunt in lacte saporem
Nulti iam excretos prohibēt a matribus hedos
Primaqz ferratis prefigunt ora capistris
Quod surgente die mulserē horisqz diurnis
Noctē premunt. quod iā tenebris & sole cadēte
Sub lucem exportāt calathis adit oppida pastor
Aut parco sale contingūt hyemiqz reponunt

¶ De lacte & caseo ¶ Cōstrue (At cui ē amor lactis). i. qui cupit multū lactis ex ouib⁹ (ille ferat p̄sepib⁹ cythisum). i. eam herbā (& lothos) illas herbas (frequētes) id est multos (& falsas herbas) oues (amant magis fluuios). i. plus potant (hinc) id ē p̄pter falsas herbas (& tēdūt). i. replent (magis vbera. & referūt in lacte occultū sapore salis Multi phibent a matribus hedos excretos). i. qui iā excreuerunt (& p̄figunt). i. circūligant (prima ora) scz hedos (ferratis capistris). i. aculeis ferreis vt fugere volentes fugiat mater lesa (Quod) scz lac rustici (mulserē die surgente). i. mane (& diurnis horis). i. in die (premunt illud). i. caseos ex illo faciunt (noctē. & quod lac mulserunt tenebris). i. vespe (& sole cadente). i. occidētē (exportāt calathis). i. in vasis (sub lucē). i. diluculo vel ante lucem (pastor adit oppida) scz commercij causa.

GEORGICORVM FO. LVII

(Aut rustici ptingunt). i. p dūt (caseos sale parco). i. modico v p seruatorio (& reponūt hyemi). i. ad hyemē. ¶ De lotho & cythiso supra dictū ē. ¶ Calath⁹ ē grecū nomē latine quasillū. vt Serui⁹
 ¶ Est igit calathus sportula aut vasculū. hinc fit grecū diminiu
 tiuū catathiscus quo catulus vtitur.

Calathus
 Calathis⁹

Nec tibi cura canū fuerit postrema, sed vna
 Veloces spartę catulos acremq; molossum,
 Pasce sero pingui, nuncq; custodibus illis
 Nocturnū stabulis furē incurfusq; lupor;
 Aut impacatos a tergo horrebis iberos
 Sepe etiā cursu timidos agitabis onagros
 Et canibus leporem, canibus venabere dammas
 Sepe volutabris pulsos siluestribus apros
 Latratu turbabis agens, montesq; p altos.
 Ingentem clamore premes ad retia ceruum.

¶ Hic agit de canib⁹ v illaticis & pastoris. ¶ Cōstr. (Cura canū nō fuerit tibi postrema). i. p cipe curabis canes (s; pasce vna). i. sil (pingui sero veloces catulos spartę). i. de illa ciuitate (& acrē molossum). i. talē canē (illis custodib⁹). i. dū habeas bonos canes (nūq; horrebis stabul nocturnū furē & incurfus lupor; Aut nūq; horrebis a tergo). i. post te (iberos). i. p dones (ipacatos). i. hostes (etiā agitabis cursu) s; canū (timidos onagros) illa aialia (& tu venabere canib⁹ leporē & venaberis canib⁹ dāmas. Turbabis sepe latratu) s; canū (agēs). i. fugās (apros pulsos ex siluestribus volutabris). i. locis in qb⁹ apri volutāt se (Et pmes). i. ipelz les (clamore). i. latratu canū (ad retia ingentē ceruū p altos mōz
 tes. ¶ Sparta ē ciuitas in grecia, alio noie lacedemon In sparz
 tiata. i. aliq; de sparta. ¶ Molossia ē qdā regio q̄ & epir⁹ dicit. in
 q̄ sunt magni canes. hinc molossus a um nomē gētile. Et moz
 lossus substantiue p magno cane vt hic. ¶ Serū ē aqua lactis coa
 gulati. ¶ Iber vel iberus media pducta. idē qd hispanus. Itē iberus
 est fluuius in hispania. ¶ Onager dicit alinus siluester Nam
 onos grece dicit alinus latine. & agrios agrestis. ¶ Volutare ē
 frequentatū verbū a voluo. Inde volutabrū est cenosus locus
 in quo se volutant apri & porci.

Sparta
 Sparta
 Molossia
 Molossus.
 Serum
 Iberus
 Onager
 Volutare
 Volutabrū.

Disce & odoratā stabulis accēdere cedrum,
 Galbaneoq; agitare graues nitore chelydros
 Sepe sub immotis presepiibus aut mala tactu

LIBER TERCIVS

Vipera delituit cœlumq; exterrita fugit
 Aut tecto assuetus coluber succedere & vmbrae
 Pestis acerba boum pecoriq; aspgere virus
 Fouit humū, cape saxa, manu cape roborā pastor
 Tollentēq; minas & sibila colla tumētem
 Deinceps iamq; fuga timidū caput abdidit altæ
 Cū mediū nexus extremæq; agmina caudæ
 Soluuntur, tardosq; trahit sinus vltimus orbes,
 Est etiā ille malus calabris in saltibus anguis
 Squamea cōuoluens sublato pectore terga
 Atq; notis longa maculosus grandibus aluū
 Qui dum amnes ylli rūpuntur fontibus, & dum

*Dicit somno loquax
 aut q; garulū si et
 quax an dicitur at
 quā in apud sup
 hōi dempātū fūp
 phibit lapidā pot
 v nolit a flumē
 p tūm fūpāt
 cant dūdig in p
 dicit et et fūp
 hōi dū pū rēpām
 dicit tūpāt limo
 q; oue pātū in gō
 gūf rāu*

Vere madēt vdo terræ ac pluuiālibus austris
 Stagna colit, ripisq; habitans hic piscibus atram,
 Improbus ingluuiē ranisq; loquacibus explet,
 Postq; exulta palus terreq; ardore dehincunt
 Exilit in siccū & flamantia lumina torques,
 Seuit agris; asperq; siti atq; exterritus estu.
 Ne mihi tum molles sub diuo carpere somnos;
 Neu dorlo nemoris libeat iacuisse p herbas;
 Cum positis nouus exuuis nitidulq; iuuenta
 Voluitur; aut catulos rectis aut oua relinquēs
 Arduus ad solem linguis micat ore trifulcis,

¶ Hic agit de serpētib⁹ fugādīs & fugiēdis q; frequenter sunt in agris ¶ Cōstrne (Disce accēdere in stabulis cedrū odoratā) id ē odoriferā (& disce agitare). i. fugare (chelydros) illos serpentes (graves). i. molestos (pecori, galbano nidore). i. odore galbani. (Aut vipera mala tactu). i. nocīra dū tangit (delituit) id ē latuit. (sepe sub psepibus immotis). i. dū stātib⁹ (& exterrita fugit cœlū). i. lucē (Aut coluber assuet⁹ succedere tecto, & vmbre). i. sub tectū & vmbra (& coluber ens acerba pestis bouū, assuet⁹ aspgere vit⁹ pecori, fouit humū). i. iacuit in humo (O pastor cape manu saxa, cape manu roborā) i. fustes (& deinceps colubrū tollentē minas). i. minantē (& tumentē sibila collo). i. cuius sibilātia colla tument (Et coluber abdidit iā fuga caput timidū) id ē cui tris

GEORGICORVM FO. LVIII

met(alte).i.pfunde(cū medij nexus).i.nodi vel circuli colubri
 (& agmina).i.mor^o(extreme caude soluent. & vltim^o sinus).i.
 curuitas colubri(trahit).i.mouet(tardos orbes).i.circulos.hoc
 ē. q̄uis cauda & fere totū corp^o colubri sit abscisum. tñ adhuc
 viuit caput & p̄t reparare vires (Ille malus anguis ē etiā in salti
 bus calabris).i. in siluis calabrie (quoluēs squamea terga pecto
 re sublato).i. erecto (atq; maculosus lōgā aluū grādib^o not^o).i.
 cuius v̄ter ē maculosus (Qui) scz anguis (dū illi amnes rūpūnē
 fontib^o).i. fluūt ex fontib^o (& dū terre madēt v̄dovere & pluuiā
 lib^o v̄ndis. ip̄e colit(stagna).i. morat̄ apud stagna. & ip̄e anguis
 (improb^o).i. insatiabil^o (habitās ripis).i. iuxta ripas (explet atrā
 in gluiē suā piscib^o. & loq̄q̄ibus ranis. Postq; pal^o).i. aqua (ē ex
 uita).i. siccata (& postq; terre dehiscunt ardore solis. ille anguis.
 exilit in siccū & torquēs).i. voluēs (flāmantia lumina).i. ocu
 los (seuit).i. seuus ē in (agris asp).i. crudel^o (siti).i. p̄pter sitim (&
 exterrit^o estu).i. ardore (Ne libeat mihi tñ carpere molles som
 nos sub diuo).i. dormire foris in cāpo (neu).i. neue (libeat mihi
 iacuisse p̄ herbas in dorso).i. sup̄ficie (nemoris cū serpēs voluē
 tur).i. serpit (nouus ex tuijs positis).i. veteri pelle deposita (& n̄
 tidus iuuēta).i. iuuētute (relinquēs tectis).i. in antris (catulos su
 os aut oua. arduus).i. erect^o (ad solē. & ip̄e micat ore).i. mouet
 os (linguis trifulcis).i. triplicib^o. ¶ Cedrus ē arboris spēs in
 Syria. emittēs resinā cuius odore serpētes fugant. lignū vero nō
 putrescit. ¶ Galbanū ē q̄dā resina putilis p̄tra venena In sit gal
 baneus adiectm ¶ Nidor ē odor rerū adustarū. ¶ Chelydrus ē
 spēs serpētis in terra simul & aqua morās. ¶ Vipera cyn adder
 foemina marē necat in coitu. catuli eius matrē in partu
 ¶ Agmē fit a v̄bo ago qd̄ q̄nq; fecat moueo Igit̄ agmē hic idē
 est qd̄ motus ¶ Calabrya est regio italiāe calidissima. Inde ca
 laber & ē aliquis de calabrya. ¶ Dios grece iouem fecat. Iouem
 vero p̄ aere ponūt. vt Horatius. Venator manet sub Ioue frigi
 do Itaq; sub diō. i. sub aere extra tectū Vulgus tñ dicit sub diuo
 & parum refert. ¶ Exuuiā sunt veteres vestes q̄ exuūtur. vel ar
 ma hostibus exuta. hic fecat veterē pellem Ouidius. Anguib^o
 exuitor veteri cum pelle verustas.

Cedrus.
Galbanū
Nidor
Chelydrus
Vipera
Agmen
Calabrya
Calaber
Dios
Sub diuo
Exuuiā

Morbore quoq; te causas & signa docebo.
 Turpis oues terat scabies: vbi frigidus imber.
 Altius ad viuū p̄ledit. & horrida cano
 Bruma gelu; vel quū tonsis illotus adhesit
 Sudor; & hirsuti secuerut corpa vepres:

LIBER TERCIVS

Dulcibus idcirco fluuijs pecus ome magistri
 Perfundit: vtilq; aries in gurgite villis
 Merlatur: missulq; secundo defluit amni:
 Aut tonsum tristi cōtingunt corpus amurca:
 Et spumas miscēt argenti ac sulfura viua
 Idealsq; pices: & pingues vngvine ceras:
 Syllamq; helleborosq; graues nigrūq; bitumen:
 Nō tñ vlla magis presens fortuna laborū est:
 Quā si quis ferro potuit rescindere summū
 Vlceris os: alitur vitū: viuitq; tegedo:
 Dū medicas adhibere manus ad vulnera pastor
 Abnegat: & meliora deos sedet omnia polces.
 Quin etiā ima dolor balantū lapsus ad ossa
 Cum fuerit atq; artus depalcitur arida febris.
 Profuit incensos estus auertere, & inter.
 Ima ferre pedis salientē sanguine venam
 Bisalte quo more solēt acerq; gelonus
 Cum fugit in rhodopen atq; in deserta getarū
 Et lac cōcretum cū sanguine potat equiuo

¶ De morbis pecorū. & p̄mo de causis. postea de remedijs eorū.
 ¶ Cōstructio (Docebo q; te causas & signa morborū) sc; q; pe
 corib; accidūt (Turpis scabies tētat oues). i. accidit ouib; (vbi)
 id ē quū (frigid; imber p̄sedit alti;). i. p̄fundi; (ad viuū) sc; cor
 pus ouiu; (& horrida bruma p̄sedit cano gelū). i. glacie. (Vel cū
 illotus). i. imundus (sudor adhehit ouib; tonsis. & cū hirsuti ve
 pres secuerūt corpa) sc; ouiu; (Magistri). i. pastores (p̄fundūt i
 circo ome pecus dulcib; fluuijs & aries merlat in gurgite. vil
 lis vdis). i. madidis (& ip̄e aries missus) sc; in fluuiū (defluit se
 cūdo amni). i. cū cursu fluminis (Aut magistri p̄tingūt corp;
 sc; ouiu; amurca tristi). i. amara (& miscēt spumas argēti ac viua
 sulphura). i. argētū viuū (& pices ideas). i. quales nascunt in ida
 monte (& ceras pingues vngvine). i. vnctiōe (& miscēt scyllā)
 eā herbā (& graues helleboros) eas herbas (& nigrū bitumē Tñ
 nō vlla fortuna laborū ē magis p̄sens). i. efficacior medela (q; si
 quis potuit rescindere ferro summū os vlceris Vitū). i. morbo

GEORGICORVM FOLIO LIX

(alitur). i. crescit (& uiuit). i. grauescit (tegēdo). i. cū tegit (dū pas-
 stor abnegat). i. nō uult (adhibere medicas man⁹). i. remedia ad
 vulnera (& sedet postcēs deos oīa meliora. Quin etiam cū dolor
 fuerit lapsus ad ima). i. intima (ossā balantū). i. ouitū (atq; cū ari-
 da febris depascit). i. sumit (art⁹. p. fuit auertere est⁹ incensos). i.
 minuere calores (& ferire venā salientē sanguie inter ima pedis.
 q̄ more) i. qliter (bisalte) illi hoies (solent) scz ferire venā equi (&
 acer gelon⁹) ille popul⁹. solet ferire &c. (Cū fugit in rhodopen)
 illū montē (atq; in deserta getarū) illorū hoīm (& potat lac p̄ces-
 tū cū egno sanguie) ¶ Hellebor⁹ ē herba purgatoria. teuto.
 wräckruyt ¶ Bisalte sunt populus in scythia vel thracia
 ¶ Gegoni sunt populi scythie quos nunc tartaros uocant

Quam procul aut molli succedere sepius umbræ
 Videris: aut summis carpentē ignauius herbas:
 Extremāq; sequi aut medio procumbere campo
 Pascētē & sere solam decedere nocti
 Continuo culpam ferro compelle priusq;
 Dira p̄ incautū serpant contagia vulgus.
 Nō tam creber ages hyemē ruit equore turbo:
 Quā multe pecudū pestes: nec singula morbi
 Corpa corpiunt: sed tota estiuā repete:
 Spemq; gregēq; simul: cunctaq; ab origine gētē.
 Tum sciat acrias alpes & norica liquis
 Castella in tumulis & iapidis arua timauī.
 Nunc quoq; post tanto videat desertaq; regna
 Pastor: & longe saltus: lateq; vacantes.

¶ Hic scribit signa morbosæ pecudis Itē multos eē morbos pe-
 corū. ¶ Cōstrue (Quā) ouē (videris succedere sepi⁹ molli umbrē)
 id ē ire sub arbore (aut carpentē ignau⁹). i. pigri⁹ (summas her-
 bas). i. summitates herbarū (& quā uideris sequi: ... cremā aut p̄-
 cūbere). i. iacere (in medio cāpo) aut quā uideris (pascētē) solam
 decedere serē nocti. cōpelle p̄tinuo culpā). i. vitiū (ferro) scz eam
 occidēdo (priusq; dira p̄ragia serpāt p̄ incautū vulg⁹). i. p̄ gres-
 gem q̄ sibi cauere nescit (turbo agens hyemē). i. mouēs tēpēstas-
 tem (nō ruit tā creber in equore. q̄ multe sunt pestes pecudum
 nec morbi corpiunt). i. inuadūt (singula corpa. s; corpiunt res-
 pēte tota estiuā). i. oīa aīalia q̄ sunt in estiuis. scz (spem gregēq;

Hellebor⁹.
 Bisalte
 Geloni.

LIBER TERCIVS

(il). i. agnos cū ouib⁹ (& cunctā gentē). i. gregē (ab origine) Hō
 sciat hoc (cū si quis videat nūc q̄q; post tāto). i. post tanta tpa (at
 pes aerias). i. altas (& norica castella in tumul. & arua timaui sa
 pidis). i. illi⁹ fluuij venetiani. & si quis (videat regna pastoz). i.
 optima pascua (deserta). i. sine gregib⁹. & videat (saltos). i. siluas
 (vacātes). i. vacuas (lōge lateq;). ¶ Cōtagiū ptagio v̄ ptagis
 ē morb⁹ q; suo ptractu nocet alijs. ¶ Estiua sunt loca vmbrosa
 in qbus p estatē pecora vitāt ardorē solis. Itē q̄cunq; loca frigidā
 da & estati apta sic vocant̄. ¶ Noricū ē regio qdā pars illyrici.
 Et ponit̄ adiectiue. ¶ Timauus est fluuius venetię.
 ¶ Iapidia ē pars venetię dicta ab iapido oppido. In iapis idis
 adiectiuū foeminini gñis. sicut aulonis. sicilis

Contagiū
Estiua.

Noricum.
Timauus
Iapida
Iapis.

Hic quondā morbo coeli miseranda coorta est
 Tempestas: totoq; autūni incanduit estu.
 Et genus omne neci pecudū dedit. omne ferarū.
 Corruptq; lacus: infecit pabula tabo.
 Nec via mortis erat simplex: sed vbi ignea venis
 Omnibus acta sitis miseros adduxerat artus:
 Rursus abūdabat fluidus liquor: omniaq; in se
 Ossa minutatim morbo collapsa trahebat.
 Sepe in honore deū medio stans hostia ad aras:
 Lanea dum niuea circudatur infusa vitta.
 Inter cunctantes cecidit moribuda ministros.
 Aut si quā ferro mactauerat ante sacerdos.
 Inde neq; impolitis ardent altaria fibris:
 Nec responsa potest consultus reddere vates.
 Aut vix suppositi tinguntur sanguine cultri.
 Summaq; ieiuna sanie infulcatur harena:
 ¶ Describit pestilentia quondā in aialib⁹ factam. ¶ Cōstructio
 (Miserāda tēpestas). i. pestilētia (coorta ē quondā. hic). i. in his lo
 cis (morbo coeli). i. vitio aeris (& incādui). i. exarsit (toto estu au
 tūni. Et dedit neci omne gen⁹ pecudū. & omne gen⁹ ferarū. & corru
 pit lacus & infecit tabo). i. sanie (pabula Nec via mortis erat sim
 plex). i. nō moriebant̄ simplici gñe mortis (s; vbi). i. qñ (ignea
 sitis). i. nimi⁹ ardor (acta oib⁹ venis). i. p totū corp⁹ (adduxerat)
 id ē ptracterat (miseros art⁹ fluid⁹. liquor abūdabat rursus & tra

GEORGICORVM FO. LX

hebat in scōia ossa collapsa minutatim). i. in pua frustra (morbo). i. p. morbū (hostia) scz ouis aut bos (stans ad aras in medio honore deū). i. deorū (cecidit sepe moribūda). i. mortēs (iter mis nistros cūctātes). i. expectātes (Aut si quā) scz hostiā (sacerdos an maclauerat ferro). i. cultro vel securi (neq; altaria ardēt fibris). i. intestinis (ipositis). s. are (inde). i. de illa hostia (nec vates p̄sult) id ē interrogat (p̄t reddere respōsa) Aut cultri suppositi. s. hostie (vix tinguunt sanguine. & summa harena infuscat̄ ieiuna sanie) id ē modico cruore. ¶ Tabū ē putredo vel corrupt^o sanguis q̄ & sanies vocat̄. Ntō vitū Quītilian^o dicēs Expressum dētib^o tabū ¶ Infula ē fascia i modū dyademat̄ quā gestabāt in capite sacer dotes ¶ Vitte s̄ ligamia q̄b^o crines vinguunt̄ aut pepla capitis.

Hinc letis vituli vulgo moriuntur in herbis
 Et dulces animas plena ad presepia reddunt.
 Hinc canibus bladis rabies venit. & quatit egros
 Tullis anhela lues ac faucibus angit obelis.
 Labitur infelix sturdior atq; immemor herbe
 Victor equus, fontescz aueritur. & pede terram
 Crebra ferit, demissæ aures, incertus ibidem
 Sudor. & ille quidē morituris frigidus aret
 Pellis & ad tactu tractanti dura resistit.
 Hec ante exitum primis dant signa diebus.
 Si in processu cœpit crudescere morbus.
 Tum vero ardētes oculi: atq; attractus ab alto
 Spiritus interdu gemitu grauis, imaq; longo
 Illa singultu tendunt, it naribus ater
 Sanguis, & obfessas fauces p̄mit aspera lingua.
 Profuit inerto latices infundere cornu
 Leneq; ea visa salus morientibus vna.
 Mox erat hoc ipsum exitio: furniq; referti
 Ardebant, iplicz suos iam morte sub egra
 Dn̄ meliora p̄ns. erroreq; hostibus illum,
 Discissos nudis lamabant dentibus artus.
 ¶ Dicit hanc pestilentia cōem fuisse oib^o animātib^o. ¶ Cōstrue:
 (Vituli moriunt hinc). i. ex peste (vulgo). i. vbiq; (in letis herbis)

LIBER TERCIVS

id ē bonis pascuis (& reddūt dulces aīas) .i. moriunt̄ (ad plena
 p̄sepiā) .i. cū haberēt copiā pabuli (rabies venit hīnc blādis ca-
 nibus & anhela tussis quatit) .i. vexat (egros suos) .i. porcos (&
 angit) .i. ledit eos (faucib⁹ obesis) .i. tumētib⁹ (equus victor) .i.
 qui qñq; fuit victor (infelix studioꝝ) .i. operū (atq; immemor
 herbę labiī & auertit fontes) .i. recusat potū (& ferit crebra) .i. se-
 pe (terrā pede, aures) equi sunt (demisse) .i. p̄dulæ (incert⁹ sudor
 ē ibidē) .i. p̄pe aures. & ille sudor (aret frigid⁹ moritur⁹) .i. equis
 (& pellis equi dura ad tactum resistit, tractanti) .i. nō p̄t cōtrahi
 (Animalia egra dant hec signa morbi primis dieb⁹) .i. qñ pri-
 mo ceperūt egrotare (an̄ exitū) .i. cū adhuc spes vitę ē (Sin) .i. sed
 (oculi sunt ardētes tum. & spūs) .i. anhelit⁹ (attractus ab alto) .i.
 p̄fundo cordis (gravis interdū cū gemitu. & pecudes tendunt)
 id ē cruciant (ima ilia longo singultu. ater sanguis it) .i. fluit de
 narib⁹ (& lingua aspa) .i. sicca (p̄mit fauces oblesas) .i. clausas,
 (Profuit) .i. vtile fuit (fundere eneos latices) .i. vina (cornu inser-
 to) .i. p̄ cornu imissum (ea sal⁹ visa ē vna) .i. sola (morientibus)
 aialib⁹ (Hoc ip̄m) infundere leneos latices (erat mox exitio) id ē
 ad exitiū (& egri resecti) .i. p̄fortati (ardebāt furij) .i. fiebāt furij
 osi (& ip̄i) entes (iā sub egra morte lanīabāt suos artus discissos
 nudis dentibus) O (dij date pijs meliora & date hostibus illum
 errorē) .i. insanā. Est aut̄ parenthesis ille versus

Vulgo
 Auertor
 Auertor
 Exitium,
 Crudus
 Crudesco
 Ilia.

¶ Vulgo aduerbiū est hic idem quod vulgariter vbiq;
 ¶ Auertor deponēs idē ē qd̄ auerto vel sperno. Inde auertor. vt
 auersamini vitia. inquit Boetius. ¶ Exitium .i. mors q̄si exitus
 vitæ. ¶ Crudus .i. crudel⁹ vel durus. In̄ crudeo qd̄ nō est in vlt.
 In̄ crudesco. i. crudus vel crudior fio. ¶ Ilia sunt intestina pecu-
 dum & feraz; maiorū p̄ q̄ cibis labitur ad aluum.
 Ecce autem duro fumans sub vomere taurus.
 Concidit. & mixtum spumis vomit ore cruorē.
 Extremosq; ciet gemitus; it tristis arator
 Moderentē abiungens fraternā morte iuuentum
 Atq; ope in medio defixa reliquit aratra.
 Nō vmbra aliorū nemorū; nō mollia possunt
 Prata mouere animū; nō qui p̄ saxa volutus
 Purior electro campū petit amnis; at ima
 Soluūtur latera; atq; oculos stupor vrget inertes.
 Ad terrāq; fluit deuexo pondere ceruix.

GEORGICORVM Fo. LXI

Quid labor aut benefacta iuuat, qd uomere tras
 Inuertisse graues, atqui non massica bacchi;
 Munera, nō illis epule nocuere reposte.
 Frondibus & victu pascuntur simplicis herbe.
 Pocula sunt fontes liquidi: atq; exercita cursu
 Flumina; neq; somnos abrūpit cura salubres.
 Tempore nō alio dicūt regionibus illis
 Quęsitas ad sacra boues iunonis: & uris
 Imparibus ductos alta ad donaria currus.
 Ergo egre rastris terrā rimatur, & ipsis
 Vnguibus infodiunt fruges, montesq; per altos
 Contenta ceruice trahunt stridentia plaustra
 Non lupus insidias explorat ouilia circū
 Nec gregibus nocturnus obambulat, acrior illū.
 Cura domat, timidi dammæ ceruicq; fugaces
 Nūc interq; canes & circū tecta uagantur
 ¶ De peste tauroꝝ subita ¶ Cōstrue (Ecce aut taurus fumās sub
 duro vomere), i. laborās ad aratrū (concidit), i. cadit (& vomit
 ore cruorē mixtū spumis, & ciet), i. mouet vř dat (extremos ge
 mitus Arator it tristis, abiungens), i. soluens (iuuencū mœretē
 fraterna morte) id ē socij sui (atq; arator reliquit aratra defixa in
 medio ope), i. cū nōdū sit aratio pfecta (Vmbraē altoꝝ nemoꝝ
 nō pnt mouere (animū), i. in desiderū sui taurum illuz allicere
 (mollia prata nō pnt mouere animū, & amnis qui volutus p
 saxa petit campū purior electro) illo metallo (Ar), i. sed (ima las
 tera tauri soluunt (& stupor vrget oculos eius inertes), i. hebes
 tes factos (& ceruix fluit ad terrā pondere deuexo), i. inclinato
 (Quid labor tauri aut benefacta iuuant, quid iuuat inuertisse
 vomere graues terras, Atqui), i. sed certe (massica munera bac
 chi), i. vina p̄ciosa (nō nocuere), i. morbū pepererūt (illis), i. tau
 ris (& epule reposte), i. multe aut varię (non nocuere illis Tauri
 pascunt frōdibus & victu simplicis herbe Liquidī fontes & flu
 mina exercita cursu sunt pocula) scz boū (& cura nō abrumpit
 eis salubres somnos, Dicūt boues esse quęsitas), i. defecisse (ad
 sacra iunonis nō alio tpe), i. eodē tpe (in illis regionibꝰ & dicūt
 currus ductos ad alta donaria), i. templa (imparibꝰ uris), i. bo
 bus siluestribꝰ (Ergo hoies rimant terrā), i. rimas in terra faciūt
 L I

Ecce
Electrum

Massicus
Donaria
Dammę

(rastris egre). i. laboriose (& infodiunt fruges ipsis vnguibus. & trahunt p̄tera ceruice plaustra stridētia). i. sonātia (p̄ altos mōtes. Lupus nō explorat). i. q̄rit (insidias circū ouilia. nec obābulat gregib⁹). i. nō circuit greges (nocturu⁹). i. p̄ noctē (Acrior cura) sc̄z pestilentie (domat illū) sc̄z lupū (Timidi dāmę & cerui fuga ces). i. q̄ cito fugiūt (vagant nūc) in tpe pestis (iter canes & circū) tecta. ¶ Ecce in principio narratōis positū f̄t qd nouū & mirū. ¶ Electrū ē p̄ciosissimū & pulcherrimū metallū. h̄ns & colorē auri & nitore argenti. Vñ etiā format electrū ex p̄mixtura auri & argēti Electrū etiā vocat qd ex arborib⁹ quibusdā fluit. alio nō mine succinū de quo sūt glauci lapides ad quos legitur ¶ Massicus & vrus q̄re superi⁹. ¶ Donaria sunt loca vbi dona deor̄ reponunt. v̄ p̄ ip̄a dona fecat. ¶ Dāmę sunt aīalia siluestra ac timida q̄ alio noie caprę vocant Est autē ḡnis dubij.

Iam maris immēsi prolē & genus om̄e natantū
Littore in extremo ceu naufraga corpora fluctus
Proluit insolite fugiunt in flumina phocę.
Interit & curuis frustra defensa latebris
Vipera. & attoniti squamis astantibus hydri
Ipsis est agr̄ quibus nō equus: & ille
Precipites alta vitā sub nube relinquit.
Pręterea nec iam mutari pabula refert:
Quelitesq; nocent artes: cessere magistri
Phyllirides chiron amithaoniūsq; melāpus.
Seuit & in lucē styḡns emissa tenebris
Pallida tiliphonē morbos agit ante metūq;
Inq; dies auidū surgēs caput altius effert:
Balatu pecorū & crebris mugitibus amnes:
Arentesq; sonat ripe collesq; lupini
Iamq; cateruatim dat stragem atq; aggerat ipsis
In stabulis turpi dilapla cadauera fabo.
Donec humo tegere ac foueis abscondere discit.
Nam neq; erat cornū vsus nec viscera quilibet
Aut unq̄is abolere potest aut vincere flamma.
Nec tondere quidē morbo: illuueq; perela

GEORGICORVM FO. LXII

Vellera nec telas possunt attingere putres:

Veruetiam inuulos si quis tentarat amictus:

Ardetes papule atq; immudus olentia sudor

Membra sequebatur: nec longo deinde morati

Tempore cōtactos artus lacer ignis edēbat.

¶ Osēdit etiā in mari & ubiq; fuisse pestē, & q; nulla fuerūt re/
media ¶ Cōstructio (Iam). i. deinde (fructus pfluit). i. psumit (in
extremo littore, plem immēli maris). i. aialia marina (& oē ge
nus narantiū). i. in aquis degētū (ceu naufraga corpa). i. sicut
submersa corpa (Phoce). i. vituli marini (fugiunt in flumina in
solite). i. q; nō solēt fugere (Et). i. etiā (vipera interit frustra defen
sa curuis latebris). i. antris (& hydri) illi serpentes (attoniti squas
mis astātib; intereūt Aer est nō equus). i. pestilēs (ipsis auibus
& ille aues picipites). i. decidentes (relinquūt vitā sub alta nube
Preterea). i. etiā (nō refert). i. nō pdest (iam pabula mutari). i. in
alia loca traduci pecora (& artes q; sitē nocēt, magistri cessere). i.
abierūt aut victi sunt a morbis sc; (chiron) ille magister (phylis
rides). i. fili⁹ phyllire nymphæ (& melāpus amithaoni⁹). i. fili⁹
amithaonis (Pallida tiliphone) illa furia ifernal⁹ (emissa stygīs
tenebris. in lucē). i. in mūdū (seuit & agit). i. ducit (ante se mor
bos metūq; & ipa surgēs effert auidū caput indies altius. Am
nes & arentes ripe collesq; supini). i. alti (sonāt balatu pecor; &
crebris mugitib; Tiliphone dat iā stragē). i. occasionē (cateruas
tim). i. p cateruas multa simul necando (atq; aggerat). i. cumu
lat (in ipis stabulis cadauera dilapsa turpi tabo Donec pastores
discunt tegere cadauera humo & abscondere in foueis. Nā neq;
usus). i. vtilitas (erat corijs illis nec quisq; p̄t aut abolere vndis.
id ē lauare (viscera). i. corpa illa (aut vincere flāma). i. percoque
re (Nec quisq; p̄t rondere vellera peresa) id est corrupta morbo.
& illuue). i. sanie (nec hoies possunt attingere putres telas (id ē
pannū factū de illis putridis vellerib; (Verumetiā). i. sed etiā (si
quis tentarat). i. ceperat induere (inuisos amictus). i. eiusmodi
vestes (ardētes papulæ). i. pustule (sequebant olentia mēbra atq;
immūdus sudor sequebat & c. & lacer ignis) ille morb⁹ (edebat
artus tractos) sc; illa veste (tpe nō longe moranti) id est cito

¶ Chyron fuit cētaurus filius Saturni & Phyllire nymphæ. Vñ Chyron;
Phyllirides.
¶ Phyllirides est patronymicū formatū a nomine matris. Iste vires
herbarū & medicinā inuenit. & fuit magister Achillis. trāslatus
quoq; in cōeleste signū quod sagittarius dicitur
¶ Melampus interpretatur nigris pedibus. fuit medicus & vates Melampus.
argiuus. filius Amithaonis in gto casu melampodis

LIBER QUARTVS

Tisiphone ¶ Tisiphone dicitur a poetis vna de furijs infernalibus, a tisis quod est
pena vel ultio, & phonos, i. mors aut cedes.
Pabula. ¶ Pabula dicitur parua pustula vel paruū vlcus sed valde ardens.

Quid in quartū georgicon tetraſticon

Protinus aerei mellis redolentia regna
Hybleias & apes, aluorum & cetera tecta
Quidque albi flores, examinaqueque legenda,
Indicat, humerisque fauos coelestia dona

P. Virgilij Maronis georgicorum

Liber Quartus.

Protinus aerei mellis coelestia dona
Exequar, hac etiam mecenas accipe parte
Admiranda tibi leuii spectacula reru

Magnanimosque duces, totiusque ordine gentis
Mores & studia & populos & prelia dicam
In tenui labor, at tenuis non gloria, si quem
Numina leua sinut, auditque vocatus apollo

¶ In hoc ultimo libro poeta scribit de apibus, quae materia cum sit humilis, eam rhetorice subleuat translationibus nominum ab hominibus acceptorum. Vnde breuiter proponit initio, & auditori reddit attentum atque beniuolum. ¶ Costr. (Exequar), i. describam (partem), i. mox deinde, (coelestia dona aerei mellis), i. quod ex aere & rore coelesti fit (O mecenas aspice etiam hac parte) scilicet opis istius (Dicam spectacula leuii reru), i. paruarum apium (admiranda tibi), i. a te (& dicam, magnanimos duces), i. reges apium (& mores & studia), i. opera (& populos) id est congregatos apium (& prelia totius gentis), i. apium (ordine), i. per ordinem (Labor meus est in tenui), i. scribo materiam humilem (at), i. sed (gloria), i. laus huius laboris (non est tenuis), i. parua (si quem numina leua), i. prospera (sinut), i. procedunt (& si apollo vocatus), i. inuocatus a me (audit preces meas). ¶ Leua substantiue est sinistra manus, sed leuus a uero, id est quod sinister, & accipit per contrarium & infortunatum, sicut & sinister. Ut ibi Si mens non leua fuisset Accipit etiam per prosperum ut vult Seruius, quoniam de dijs dicitur ut hic, quibus possit hic accipit pro aduersus

Leua
Leuus

Principio sedes apibus stationes petenda
Quo nec sit ventis aditus, nam pabula venti.

GEORGICORVM FO. LXIII

Ferre domū phibent, necq; oues hediq; pedulci
 Floribus insultent, aut errans bucula campo
 Decuciat rorem & surgentes atterat herbas
 Absint & picti squalentia terga lacerti
 Pinguibus a stabulis, meropesq; alieq; uolucres,
 Et manibus progne pectus signata cruentis.
 Omnia nam late uastant, ipsalq; uolantes
 Ore ferunt dulcem nidis immitibus escam
 At liquidi fontes & stagna uirentia musco.
 Adlint, & tenuis fugiens p̄ gramina riuis
 Palmaq; uestibuli aut ingens oleaster obubret
 Ut cum prima notū ducent examina reges
 Vere suo, lyderq; fauis emissa iuentus
 Vicina inuitet decedere ripa calori
 Obuiaq; hospicij teneat frondentibus arbor
 In mediū seu stabit iners seu p̄fluat humor
 Transuersas salices & grandia conijce saxa
 Pontibus ut crebris possint consistere, & alas
 Pandere ad estiuū solem, si forte morantes
 Sparserit aut preceps neptuno immiserit eurus
 Hęc circū calic̄ uirides & olentia latæ
 Serpilla, & grauius spirantis copia thymbrae
 Floreat, irriguūq; bibant uiolaria fontem

¶ Hic docet quibus in locis parāda sint apiraria ¶ Cōstr. (Sedes)
 id ē loc⁹ & statio petēda ē p̄cipue apib⁹. q̄. i. ad quā sedē & sta-
 tionē (aditus nō sit uentis, nā uenti phibent apes ferre pabula
 domū). i. in alueariū (necq; oues & hedi petulci). i. petulātes (in-
 sultent florib⁹). i. sup̄ flores (Aut bucula errās in cāpo decuciat
 rorem) ab herbis (& atterat). i. p̄culcet (herbas surgētes). i. crescētes.
 (Et). i. fētā (lacerti picti squalētia terga absint a pinguib⁹ stabu-
 lis). i. ab aluearib⁹ (& meropes & alie uolucres absint & progne)
 id est hirtundo (signata pectus cruentis manib⁹). i. cuius pectus
 est signatū rubra macula (absit Nā) iste uolucres & lacerti (uas-
 tant omnia late, & ferunt ore ip̄as apes uolantes dulcem escam
 immitibus nidis). i. crudelib⁹ pullis suis qui sc̄z comedūt apes

(At liquidī fontes & stagna virētia musco adsint) apud aluea-
ria (& tenuis riuus fugiēs). i. fluēs (p̄ gramina). f. adsit (Et palma)
illa arbor (aut ingēs oleaster obūbret vestibulū). i. stet añ aluea-
ria (Vt cū noui reges apū ducēt prima examina). i. iuuenes apes
(in vere suo). i. eis apto (& cū iuuetus apū emissa fauis). i. ex al-
uearib⁹ (ludet. ripa). i. aqua (vicina inuiter). i. alliciat eas (decede-
re calori). i. a calore (& arbor obuia). i. opposita (teneat eas fron-
dentib⁹ hospicijs). i. ramis in qbus sedeāt apes (Seu). i. siue (hu-
mor). i. aqua (stabit iners seu p̄fluēt. p̄ice). i. p̄ice (in mediū) sc̄z
humorē (salices trāsuersas & grādia saxa. vt apes possint p̄siste-
re crebris pōtib⁹). i. sup salices illas & saxa (& pādere). i. exten-
dere siccare (alas ad estiuū solē. si forte p̄ceps curus). i. valid⁹ ven-
tus (sparserit neptuno). i. aqua (morātes) f. apes (aut imiserit eas
neptuno). i. in aquā (Virides castille herbę (& serpillā late olē-
tia). i. fragrātia (floreāt circū hęc) sc̄z loca (& copia thymbre) illi⁹
herbę (grauiter spirātis). i. valde redolētis (floreāt circū hęc &
violaria). i. violę (bibāt irriguū fontē). i. p̄pe fontē crescāt. ¶ Pe-
tulcus a v̄bo peto. i. lasciuus & petulās. ¶ Lacert⁹ ē v̄mis venes-
nosus. de q̄ in bucolī. Nūc virides etiā ē brachiū hois In Lacertofus
Lacerta ē ei⁹ fœmina. Lacert⁹ etiā ē brachiū hois In Lacertofus
id ē fortis. ¶ Merops ē auis spēs q̄ nidificat humi in specubus.
¶ Progne fuit filia Pādionis regis athenēsis vxorq; terei regis
thracū Qui tereus cū sororē Prognēs Philomelā violasset & in
sup lingua puasset. irata Progne filiū occidit & patri epulādū
dedit. q̄ cognito cū Tereus eā p̄seq̄ret. mutata fuit in hyrūdinē
vt fabulant poetę. ¶ Serpillū ē herba q̄ latine d̄r piper erraticū.
¶ Thymbra est q̄dam herba quę & satyria vocatur.
¶ Violaria sunt loca vbi violę crescunt. vt rosaria vbi rosę.
¶ Irriguus pprie idē quod humidus irrigatus. vt hortus irri-
guus. Sed hic ponit pro eo quod est irrigans.

Petulus
Lacertus.
Lacertofus.
Merops
Progne

Serpillum
Thymbra
Violaria.
Irriguus.

Ipsa aut̄ seu corticibus tibi suta cauatis
Seu leto fuerint aluearia yimine texta.
Angustos habeat aditus. nam frigore mella
Cogit hyems: eadēq; calor liquefacta remittit
Vtracq; vis apibus pariter metuēda. neq; ille
Nequicq; in tectis certatim tenuia cera
Spirameta linut. succoq; & floribus oras
Explet. collectuq; ipsa hęc ad munera gluten
Et visco & phrygię seruant pice lentius idē

GEORGICORVM FO. LXIII

Sepe etiā effossis, si vera est fama latebris
 Sub terra fodere larem, penitusq; reperte
 Punicibusq; cauis exeseq; arboris antro.
 Tu tamē & leui rimosa cubilia limo
 Vnge fauens circū & raras sup inſce frondes
 Neū propius tectis taxū sine, neue rubētes
 Vre foco caneros, alte neū crede paludī
 Aut vbi odor ceni grauis, aut vbi cōcaua pullū
 Saxa sonat; vociq; offensa resultat imago.

¶ Hic agit de aluearibus quo modo formāda sunt &c. ¶ Con-
 ſirue (ſpā aluearia ſeu fuerint ſuta tibi de corticibus cauatis ſeu
 fuerint texta de lento vimine, habeāt anguſtos additus). i. par-
 ua oſtia (Nam hyems cogit). i. indurat (mella frigore & calore
 mittit). i. diſſoluit (eadem). i. mella (liquefacta Vtraq; vis) id eſt
 violentia frigoris & caloris (eſt pariter metuenda apibus Neq;
 illę apes linūt nequicq;). i. fruſtra (tenua ſpiramenta). i. exitus.
 (in tectis). i. aluearibus (cum cera, certatim) id ē diligenter (& ex-
 plent oras aluearium, ſuco & floribus). i. cera (& ſeruant gluten
 lentius). i. tenacius (viſco & pice phrygię, idē). i. que nāſcitur in
 ida monte phrygię (collectum ad hęc ipſa munera). i. opera vel
 officia (Apes fodēt etiā ſepe larem ſub terra, latebris effoſſis
 ſi fama eſt vera, & ſunt reperte penitus) i. pfunde (in cauis pu-
 nicibus). i. lapidib; illis (& in antro arboris exese). i. cauate (Ta-
 men tu vnge cubilia) i. aluearia (rimoſa). i. que rimas habent.
 (leui limo, fouens) i. liniens (circum & ſuper inſce frondes ra-
 ras). i. paucas (Neu ſine). i. nō perſitte (taxum ppius tectis). i.
 iuxta aluearia (neue vre in foco cāeros rubētes). i. qui rubēt cū
 vruntur (Neu crede apes alte). i. profunde (paludī, aut vbi gra-
 uis odor ceni). i. luti eſt (aut vbi cōcaua ſaxa ſonant pullū) i. qñ
 pullant (& vbi imago vocis). i. echo (reſultat) id ē reſonat (offen-
 ſa). i. repercuſſa. Dicit autē aluearia nō eſſe ponenda ppe taxos
 nec prope paludes, nec in cenosis & fœtidis locis, nec in ꝑcauis
 vbi echo reſonat quoniā in his omibus offenduntur apes.

¶ Alueare eſt vas in quo mellificat apes.

¶ Gluten eſt res tenax qua coniungitur aliquid Inde glutina Gluten.

¶ Viscum autē eſt tenax illud quod in arboribus nāſcitur de q
 ſic ait in ſexto gneidos Quale ſolet ſiluis brumali frigore viſcū Viscum
 fronde virere noua &c.

LIBER QUARTVS

Ida. Coenū
Ccenofus.)
Pumex.

¶ Ida est mons apud troiam in quo pix optima nascitur.
¶ Coenū ē lutū molle In ccenofus & obscenus a um) .i. imūdus
¶ Pumex icis est lapis quo chartę planantur
¶ Quod sup̄est. ubi pulsam hyemē sol aureus egit
Sub terras. coelūq; estiuā luce reclusit.
Ille continuo saltus siluasq; peragrant
Purpureosq; metūt flores & flumina libant
Sūma leues. hinc nescio qua dulcedine letę
Progeniem nidosq; fouent. hinc arte recētes
Excudunt ceras & mella tenacia figunt.
Hinc ubi iam emissum caueis ad sydera coeli
Nare per estatem liquidam suspexeris agmen
Obscuramq; trahi vento mirabere nubem.
Cōtemplator. aquas dulcis & frondea semper
Tecta petat. huc tu iustos alperge saporēs.
Trita meliphylla. & cerinthe ignobile gramen.
Tinnitūq; cie & matris quate cymbala circū.
Ipsę cōsident medicatis sedibus. ipse
Intima more suo in cunabula condent.

Missa translato
amb. nōre diantur
sic ut nōre & q̄tra
no nōre volare
q̄tra remigat alarū
q̄tra dant ambq; p̄ce
q̄tra ut volat ut p̄cia
agmē nūngō alarū
not den ferat
epanaphorā figurat
ad huc q̄tra p̄cia
lese A.

¶ Quo pacto volātes apes alliciant in aluearia docet. ¶ Cōstr.
(Quod p̄ceptū (sup̄e). i. restat (ubi aure⁹ sol egit). i. fugauit (sub
terras hyemē pulsam. & reclusit). i. aperuit (coelū estiuā luce). i.
serenitate estatis (Ille apes peragrant cōtinuo saltus & siluas. &
metūt purpureos flores. & ip̄e leues libant) id ē gustāt summa
flumina Apes letę hinc nescio qua dulcedine fouēt progeniem
nidosq;). i. fetus suos (& excudūt). i. faciūt (hinc). i. ex floribus.
(recētes ceras). i. fauos (& figūt mella tenacia). i. herētia (Hinc). i.
deinde (ubi suspexeris). i. videris (agmē). i. examē apū (emissum
iam caueis). i. de suis antris (nare). i. volare (ad sydera coeli). i. in
altū (p̄ estatē liquidam). i. serenam (& ubi miraberis obscuram
nubē). i. agmen apū (trahi vento. Cōtemplator). i. cōtemplare.
(apes petunt semp̄ dulces aquas & frondea tecta). i. loca arbor
ribus constituta (tu asperge huc saporēs iustos). i. herbas (quę iustus
illius herbe (& cie). i. concita (tinnitū). i. crepitus (& quate cym
bala matris). i. quibus vruntur in sacris matris deorū (ipse apes
cōsident). i. descendunt vel sedebuat (in sedibus medicatis) id ē

GEORGICORVM FOLIO LXV

locis (p̄dicto succo) sp̄persis. & ip̄e p̄dent sese in intima cunabu
 ha). i. aluearia (more suo). i. sicut solent. ¶ Melisphyllū ē herba

Melisphyllū

q̄ alio noie dicit̄ ap̄iastrū. eo q̄ summe diligunt eam apes.

Cerinte

¶ Cerinte ē q̄dā herba folijs cādidis habens succū fellis

Sin autē ad pugnam exierint nā sepe duobus
 Regibus incessit magno discordia motu.

Coniuocq̄ animos vulgi & trepidantia bello:

Corda licet longe presciscere. nāq̄ morantes

Martius ille eris raudi canor increpat. & vox

Auditur fractos sonitus imitata tubarum.

Tum trepide inter se coeunt pennilq̄ coruscant

Spiculaq̄ exacuūt rostris: aptantq̄ lacertos:

Et circa regē atq̄ ipsa ad pretoria densae

Miscentur: magnilq̄ vocant clamoribus hostem.

Ergo vbi ver nacte sudu: camposq̄ patentes

Erumpunt portis: cocurritur: aethere in alto

Fit sonitus: magnū mixtæ glomerantur in orbem:

Precipitesq̄ cadunt: non densior aere grando:

Nec de concussa tantū pluit ilice glandis.

Iple per medias acies in lignibus alis

Ingentes animos angusto pectore verlant

Vlq̄ adeo obnixi nō cedere. du grauis aut hos

Aut hos versa fuga victor dare terga subegit

¶ De prelio ap̄ū q̄ duo reges sunt in vno alueari. ¶ Construe

(Sin autē) i. s. si apes (exierint ad pugna. nā discordia incessit se

pe duobus regib⁹. magno motu). i. turbatōe (licet p̄sciscere) id ē

presciscere (lōge aios vulgi). i. ap̄ū (& corda trepidantia bello). i. ad

bellū (nāq̄ ille marti⁹ canor). i. bellic⁹ sonus (rauci æris). i. tube

(increpat morantes). i. tardantes (& vox imitata fractos sonit⁹

tubarū: audit̄ in aluearib⁹ (apes coeunt). i. pueniunt (tum trepi⁹

de). i. festine (inter se & coruscant pennis). i. crebro mouent pen-

nas (& exacuūt spicula rostris. aptatq̄ lacertos). i. p̄parant se ad

pugna (& apes misceni). i. p̄gregant (densē circa regē atq̄ ad ip-

sa ptoria. & vocant hostē magnis clamoribus. ergo vbi nacte

sunt ver sudū). i. serenū (& cāpos patētes). i. aerē clarū (erumpūt

LIBER QUARTVS

portis). i. exeunt cū impetu (currūt ad pugñā. sonit⁹ fit in alto
æthere. apes mixtę glomerant in magnū orbē). i. circulū (& ca/
dunt precipites) i. deorsum (grando nō cadit densior in aere. nec
tantū glādis pluit de ilice p̄cussa) s̄ quāte apes cadūt (Ipsi). i. res
ges (in lignib⁹ alis p̄ medias acies versant ingētes aīos in angu
sto pectore vsq; adeo obnixi). i. tantā dātes operā (non cedere.
dū) i. donec (gravis victor subegit). i. cœgit (aut hos). i. vnā p̄tē
(aut hos). i. alterā partē (dare terga versa in fuga)

Martius.
Pretoriū.
Sudus

¶ Martius a um a noīe mars. quasi ad martē vel bellū ptinens.
etiā sc̄at bellicosum. ¶ Pretoriū ē domus p̄toris. id est iudicis.
Item milicię p̄torīū dicit̄ tentoriū principis militū vel ducis
¶ Sudus a um dicitur quasi subudus. i. serenus post pluuiā vel
splendīdus. hinc sudor & sudare.

Hi motus animorū atq; hec certamina tanta
Pulueris exigui iactu copressa quiescent.
Verē vbi ductores acie reuocaueris ambos
Deterior qui visus: eum. ne prodigus oblit.
Dede neci. melior vacua sine regnet in aula
Alter erit maculis auro squalentib⁹ ardens
Nā duo sunt genera. hic meliorq; insignis & ore
Et rutilis clarus squamis. ille horridus alter
Desidia: latāq; trahens in gloriū aluum
Vt binę regum facies: ita corpa plebis.
Nancq; alię turpes horrēt. ceu puluere ab alto
Cum venit. & terrā sicco spuit ore viator
Aridus. elucent alię & fulgore coruscant
Ardentes auro. & paribus lita corpa guttis.
Hęc potior soboles. hinc cœli tempore recto
Dulcia mella premes nectantū dulcia. quantum
Et liquida & durū bacchi domitura saporem

¶ Docet sedare discordiā apū. & q̄ duo sunt earū ḡna. ¶ Cōstr.
(Hi mot⁹ animorū). i. he discordię (& hec tanta certamina apū
quiescēt). i. cessabūt (p̄pressa) i. excincta (iactu exigui pulueris.
Verē). i. s̄ (vbi reuocaueris ex acie ambos ductores) i. reges apū
(dede). i. da (neci eū) ductorē (q̄ visus erit deterior. ne ipe p̄dig⁹
oblit) alijs (Sine vt melior rex regnet in vacua aula). i. sol⁹ (Al)

GEORGICORVM FO. LXVI

ter) i. vnus regū (erit ardens) i. splendēs (maculis squalentibus) id est micantibus (auro Nam duo genera regum sunt. hic) id est qualis iam descriptus est (est melior & insignis ore & clarus rutilis squamis Ille alter) scz rex (est horridus & trahens lataz aluū inglorius) id est vilis (desidia Vt facies) id est formæ regū (sunt bina. ita corpora plebis) i. apum sunt bina vel duplicia (Nāq; aliq; id est quædam apes horrent turpes (ceu) id est sicut (cū aridus viator venit ab alto puluere & spuit terram sicco ore. aliq; apes elucēt & coruscant fulgore. ardentē auro) id est splendentes vt aurum (& corpa earū sunt lita) id est distincta (parib; guttis) scz aureis (Hęc soboles apum est potior) id est melior, tu (premes hinc) id est de his apibus (dulcia mella, certo tēpore coeli) id est anni. scz in vere & autumno (nec tantū p̄mes dulcia mella quantū liquida) id est pura (& domitura) id est temperatūra durum saporem bacchi) id est asperitatem vini. faciendo mulsum quod est potus ex vino veteri & melle confectus.

¶ Squalere pprie hcat sordere vel immundū esse luto. & ponit Squalere p̄ splendere sicut vestes auro vel argento circūdate. vt hic.

¶ Litus. id est oblitus vel circūdatus. teutonice. besmeert. a verbo Litus bo linor. sicut illitus oblitus media correpta.

At cum incerta volant coeloq; examina ludunt
 Cōtemnuntq; fauos & frigida tecta relinquunt
 Instabiles animos ludo prohibebis inani
 Nec magnus prohibere labor. tu regibus alas
 Erpe: no illis quisq; cunctantibus altum
 Ire iter aut castris audebit vellere signa
 Inuitent croceis halantes floribus horti.
 Et custos furum atq; auuū cum falce saligna.
 Helle pontiāci seruet tutela priapi
 Ipse thymum pinosq; ferēs de montibus altis
 Tecta serat late circum. cui talia curæ
 Ipse labore manum duro terat. ipse feraces
 Figat humo plantas & amicos irriget imbres

¶ Docet qualiter apes cōtineri possint. ne importune euolent.
 ¶ Constructio (At cum examina volant incerta) id est vaga (& cum ludūe coelo) id est in aere (cōtemnuntq; fauos) id est cellas suas (& relinquunt tecta sua) id est alucaria (frigida) id est neglecta

(Prohibebis instabiles aios). i. vagātes apes (ab inani ludo. nec magnus labor est phibere eas ludo. Tu eripe). i. detrahe (alas regibus. Nō quisq̄ audebit ire altuz iter). i. volare (aut vellere si/ gna de castris). i. p̄dire illis (regib⁹ cunctantib⁹). i. domi manentibus. Est aut̄ translatio a re militari (Horti halātes). i. aspirātes. (croceis floribus inuitent). i. delectent apes (& custos furū atq̄ auitū. scz tutela). i. custodia (priapi hellepontiaci). i. de hellepoto (seruet eas. Ipse rusticus cui talia sunt cure. ferens thymū) illā herbā (& p̄inos de altis mōtib⁹. serat late circū testa). i. aluearia (& ip̄e rusticus terat manū duro labore & ip̄e figat in humo plantas feraces). i. fructiferas (& irriget). i. infundat (imbres) id ē aquas (amicos) scz plantis. ¶ Examen ē lingula trutinē vsq̄ lignū transuersum in statera ad qd̄ pendēt lances Etiā h̄cat iudiciū vel inquisitionem Etiā ē congregatio paruorū aialitū. scz apū & similitū. vt alibi. Examen subitū ramo frondēte pepedit. ¶ Thymū ē herba odorifera grata apibus. vñ in bucolicis. Dūq̄ thymo pascētur apes &c. ¶ Priapus erat simulacrū turpissimū cum magno mēbro virili. qd̄ ponebat̄ in hortis vt aues & fures arcerēt. Maxime aut̄ colebat̄ in lampfaco ciuitate hellepontī

Examen.

Thymū
Priapus.

Atq̄ equidem extremo ni iam sub fine laborū
Vela traham: & terris festinem aduertere prora:
Forlitan et pinguis hortos que cura colendi
Ornaret canerem, biferaq̄ rosaria pesti.
Quocq̄ modo potis gauderent intyba riuis:
Et virides apio ripe: tortulq̄ per herbam
Cresceret in ventrem cucumis; nec sera comātem
Narcissum: aut flexi tacuisssem yimē achanti
Pallentesq̄ hederas & amantes littora mirtos
Nancq̄ sub ebaliæ memini me turribus altis:
Coricium vidisse senem. cui pauca relictū
Iugera ruris erant. nec fertilis illa iuuenis
Nec pecori oportuna seges nec comoda baccho
Hic rarū tamē in dumis holus. albacq̄ circum
Lilia uerbenasq̄ præmens velucq̄ papauer
Regū equabat opes animis. seracq̄ reuertens
Nncte domū dapibus mēsas onerabat inemptis

GEORGICORVM FO. LXVII

Primus vere rosam atq; autūno carpere poma
 Et cū tristis hyems etiam nunc frigore saxa
 Rumpere. & glacie cursus frenaret aquarum
 Ille comam mollis iam tū tondebat achanti
 Estatem increpitans serā zephyrosq; morantes
 Ergo apibus foetis idem atq; examine multo
 Primus abundare. & spumantia cogere pressis
 Mella fauis. illi tilig atq; uberrima pinus.
 Quē in flore nouo pomis se fertilis arbor
 Induerat. totidem autūno matura tenebat
 Ille etiam seras in versum distulit vltimos
 Eduramq; pinū & spinos iam pruna ferentes.
 Iamq; ministrantē platanū potantibus vmbra.
 Verū hec ipse quidē spacijs exclusus iniquis
 Pretereo. atq; alijs post cōmemoranda relinquo.
 ¶ Hoc loco Virgilius excusat se q; de cultu hortorū nō scribat
 ¶ Cōstrue (Atq; equidē ni trahā vela iā sub extremo sine labo-
 rum. & ni festinē aduertere prorā terris). i. nisi iā vellē finire libe-
 (forsitan canerē. &). i. etiā (q; cura colendī ornaret pingues hort-
 tos. & rosaria pesti illius loci (biferi). i. q; bis fert in anno fruct-
 aut flores (& quō intyba) ille herbe (gauderēt riuus potis). i. cū ir-
 rigata sunt (& quō virides ripe gauderēt apio) illa herba. & quō
 (cucumis tort- p herbā cresceret in ventre). i. fieret crassus & v-
 trosus. nec tacuissē narcissum illū florē (comantē). i. florentē
 (sera). i. sero (nec tacuissē vimen). i. virgultū (flexi achāti) illi-
 herbe (Nāq; memini me vidisse sub altis turrib; ebaliaē). i. ppe
 eā ciuitatē (qua). i. vbi (niger galesus) ille fluui; (humectat). i. ri-
 gat (flauētia culta). i. agros. memini iquā me (vidisse senē cory-
 cū). i. de cilicia (cui erāt pauca iugera ruris relictī). i. ab alijs des-
 ferti ppter sterilitatē (Illa seges). i. terra (nec erat fertilis iuuentis)
 id est arationi (nec erat oportuna pecori. nec pmoda baccho). i.
 apta vitibus (Tamē hic) senex (p̄mens). i. plantās (in dumis ol-
 rarū). i. modicū (& p̄mens alba lilia circū. & verbenas) eas her-
 bas (& papauer ve scū). i. quo velci possumus (equabat animis
 opes regū). i. tā bñ suis erat p̄tentus ac si rex fuisset (& ip̄e reuer-
 tens domū sera nocte. onerabat mēsas dapibus inemptis). i. nō
 emptis s; in horto sibi natis Ip̄e (carpere). i. carpebat (primus ro-
 sam in vere atq; poma in autūno. & cū tristis hyems rumpere

LIBER QVARTVS

etiam nunc). i. adhuc (saxa frigore. & frenaret glacie cursus aquarum.
 Ille senex tōdebat. i. abscondebat (iā tum comā). i. frondē (mollis
 achanti. increpitans). i. increpans (estate serā). i. sero venientē
 (& zephyros) illos v̄tos calidos (morātes). i. tardātes (ergo idē
 senex abūdare). i. abūdabat (primus apib⁹ foetis) i. secundis (&
 multo examine). i. copia apū (& idē cogere). i. cogebat congrega-
 bat (spumātia mella. fauis pressis. Tiliērant illi atq; vberima
 pinus erat illi. & q̄c pomis fertilis arbor induerat se in nouo flo-
 re. ip̄a tenebat toridē matura poma in autūno. Ille distulit idē
 trāstulit (etiā seras). i. antiq̄s (vlmos in versum) i. in ordinem (&
 distulit versum pinū edurā). i. validā valde durā (& spinos) il-
 las arbores (ferentes iā pruna. & distulit in versum platanū mi-
 nistrantē iā v̄bras potātib⁹). i. tā grandē vt sub v̄bra ei⁹ iā
 potari possēt (Verg). i. s; (ego ip̄e exclusus iniquis spacijs). i. ma-
 gnitudine libri (ptereo hec & relinq̄) alijs poetis (cōmemorāda)
 idē dicēda (post) ¶ Vela trahūt nautē cū p̄p̄inquāt portui. Sic
 poeta dicit se vela trahere cū sit p̄pe finē libri. ¶ Biferus rā rū. i.
 bis in anno ferens fructū. vt arbores bifere. de quib⁹ supra me-
 minit poeta. ¶ Pestū ē ciuitas calabriæ vbi sunt rosaria bifera.
 ¶ Apiū est q̄dā herba cuius multę sunt spēs. mercket keruel. &
 petrosilinū &c. ¶ Cucumis ē q̄dā herba & etiā pomū illius sic
 dicit. vt hoc loco Cucumeres maiores nūc vulgo melones vo-
 cant. latine vero pepones. quanq̄ melonis vocabulo v̄tāi Pal-
 ladius. Crescūt cucumeres q̄ cogunt forma. vt ait Plinius. Naq;
 p̄ fistulā flore demisso sūt plongi &c. ¶ Narcissus ē genus lilij
 rubro flore. ¶ Oebalia ē regio gręcię q̄ & laconia. Etiā ē v̄bs ca-
 labriæ. ¶ Galeus ē fluuius calabrię ¶ Coric⁹ ē mons vel ciuitas
 cilicię vbi nascit optimū crocū. In coric⁹ ¶ Verbena ē q̄dā her-
 ba qua v̄tebant in sacris. teuto. biuoet ¶ Spinus genere masculo
 lino est arbor prunorū. vt ait Seruius.

Vela trahere
 Biferus.
 Pestum.
 Apium
 Cucumis.
 Melo Pepo.

Narcissus.
 Oebalia
 Galeus
 Coricus.
 Verbena.
 Spinus.

Nunc age naturas apibus quas iuppiter ipse
 Addidit expedīa pro qua mercede canoros
 Curetu sonitus crepitatiq; era sequute
 Dicteo cœli regem pauere sub antro.
 Sole cōmunis natos confortia tecta
 V̄bis habent. magnisq; agitant sub legib⁹ euum.
 Et patriā sole. & certos nouere penates.
 Venturacq; hyemis memores estate laborem
 Experiuntur: & in mediū quęlita reponunt

GEORGICORVM FO. LXVIII

Nāq; alie victu vigilant. & foedere pacto
 Exercentur agris: pars intra septa domoz
 Narcissi lachrymā & lentum de cortice gluten
 Prima fauis ponūt fundamina. deinde tenaces
 Suspendunt ceras: alie spem gentis adultos
 Educunt foetus: aliae purissima mella
 Stipant: & liquido distendunt nectare cellas.
 Sunt quibus ad portas cecidit custodia sorti:
 Inq; uicem specularunt aquas & nubila cceli:
 Aut onera accipiunt uenientū aut agmine facto
 Ignauū fucos pecus a prelepibus arcēt.
 Feruet opus redolentq; thymo fragrantia mella.

¶ Describit mirabiles naturas apum. ¶ Cōstructio (Age expe-
 diā). i. describā (nūc naturas quas ipe iuppiter addit apibus p
 mercede que sequute. canoros sonitus curetum (illoz hoim. &
 sequute (crepitantia era). i. cymbala (pauerūt regē cceli). i. iouem
 (sub antro di cteo) scz cretēsi (Sole apes hūc natos cōes). i. prinēs
 tes ad oēs (& hūc tecta urbis p sortia). i. p munia (& agitāt eū). i.
 viuūt (sub magnis legibz. & sole apes nouere). i. amat (patriam
 & certos penates). i. domos (& ipe memores hyemis vētuz. ex
 perunt). i. exercēt (laborē in estate. & reponūt in mediū). i. p mu
 ne (q̄ sita). i. ea q̄ labore acquisuerūt (Nāq; alie apes inuigilant
 victu). i. laborāt p victu pgregādo (& exercent in agris. foedere
 pacto). i. p uēctione inter se facta (pars). i. alie (ponunt prima fun
 damina). i. fundamēta (fauis. itra septa domoz). i. in aluearibz
 scz (lachrymā). i. guttā (narcissi & lētū gluten de cortice. & suspē
 dunt deinde ad fundamēta (tenaces ceras. alie apes educūt adul
 tos foetz. spem gētis). i. q̄ sperant future apes (alie stipāt). i. dēfant
 purissima mella. & distendūt). i. implēt (cellas liquido nectare)
 id ē melle Aliq; apes sunt (qbz custodia cecidit ad portas. sorti). i.
 ex sorte vel officio (& specularunt aquas). i. pluuias (& nubila cce
 li). i. tēpestates (in vicē). i. q̄ncz (Aut accipiūt onera uenientū). i.
 apū (aut agmine). i. ipetu (facto arcēt). i. pellūt (de psepibz). i. de
 aluearibz (fucos ignauū pecz). i. aial pigrū (opus) apū (feruet). i.
 feruēt fit (& fragrantia mella redolēt thymo). i. de illa herba
 ¶ Curetes sunt in insula creta populus Et tāgiū hic fabula ista
 Saturnz cū filios suos recētes natos deuoraret Ops ei⁹ uxor cū
 Iouē peperisset. dedit eū curetibz & corybantibz cū educandū

Curetes

LIBER QUARTVS

Fauus
Metys.
Fuci

Qui ne vagitus pueri audiret a Saturno. cymbala pulsabant.
Ad quē sonū apes aduenientes melle suo puerq; pauerūt, & ob
hoc postea tantas artes eis indidit Iuppiter
¶ Fauus est illud in quo mel faciūt apes. & h3 multas cauernas
Metis autē vocat primū fundamentū fauorum
¶ Fuci sunt aialia sisia fere apibus sed paulo maiora & pigra
nō em laborant. ideoq; pelluntur ab apibus.
Ac ueluti lentis cyclopes fulmina massis
Cū properant. alij taurinis follibus auras
Accipiunt redduntq; alij stridentia tingunt.
Era lacu. gemit impolitis incudibus etna.
Illi inter se sele magna vi bracchia tollunt
In numeru. verlantq; tenaci forcipe ferrum
Non aliter si parua licet componere magnis.
Cecropias innatus apes amor yrget habendi
Munere quancq; suo. grandeuus oppida curae.
Et munire fauos & dedala tingere tecta.
At fessae multa referūt se nocte minores
Crura thymo plene pascuntur & arbuta passim
Et glaucas salices. caliamq; crocuq; rubentem
Et pinguem tiliam & ferrugineos hyacint hos
Omnibus vna quies. operū labor omnibus vnus
Mane ruūt portis. nusq; mora rursus eadem
Vesper vbi e pastu tandem decedere campis
Admonuit. tū tecta petunt. tū corpora curant
Fit sonitus mussantq; oras & limina circū.
Post vbi iam thalamis se composuere: siletur
In noctē. fessosq; sopor suus occupat artus
Nec vero a stabulis pluuia impendēte recedunt
Longius. aut credunt caelo aduētantibus euris.
Sed circū tute sub menibus vrbis aquantur.
Excursusq; breues tentant. & sepe lapillos
Vt cymbe instabiles fluctu iactante saburram
Tollunt. his sese per inania nubila librant.

GEORGICORVM FOLIO LXIX

Prosequitur naturas apū. & primo ponit pparōez. ¶ Cōst. (Ac ve
luti cyclopes cū pperāt). i. pperāter fabricāt (fulmina de lentis
massis). i. tenacib⁹ materijs (Alij) cyclopes (accipiūt reddūtq; au
ras). i. vētos (follib⁹ taurinis). i. de corio tauri fact⁹ (alij cingūt). i.
mergūt (in lacu stridētia gra Etna) ille mons (gemit). i. sonat (in
cudib⁹ ipositis sibi Illi cyclopes tollūt brachia inter se magna
vi. in numerz). i. p vices vel p ordinē (& versant). i. frequēter ver
tunt (ferrū forcipe tenaci). i. q tenere valet qd pplectūt (Si licz cō
ponere). i. ppare (magna puis. amor habēdi innat⁹). i. naturalis
(urget apes cecropias). i. atheniēses (nō aliter) q; cyclopes Sed
amor vrget (quāq; apū. suo munere). i. officio (Oppida). i. alue
aria sunt (curē grādeuīs). i. seniorib⁹ apib⁹ (& cura ē eis munire
fauos. & fingere). i. formare (tectā dedala). i. artificiosa (At mino
res). i. iuniores (fessē referūt se domū multa nocte). i. valde sero
(plene thymo crura). i. hūtes seccū thymī in crurib⁹ (Apes pa
scunt & arbuta). i. de arbut⁹ (passim) i. hic & ibi (& pascunt glau
cas salices). i. glaucos flores salicū (casiāq; illā herbā (croiūq; ru
bentē. & hyacinthos ferrugineos) illos flores purpureos (Vna
quies ē oib⁹ apib⁹. & vn⁹ labor operū ē oib⁹ Apes ruūt). i. cu
impetu exēūt (portis mane. mora ē eis nulq;). i. nūq; ociose st⁹.
(Vbi vesp admonuit easdē decedere tandē de cāpis e paltu. tū)
id ē nūc (petūt tecta). i. tendūt ad aluearia (curāt corpa). i. capiūt
cibū (Sonitus) fit ab eis (& mustant). i. murmurāt (circū oras). i.
fines (& limina). i. introitū (Post). i. postea (vbi cōposuerūt se in
thalamis. silet in noctē). i. p noctē (& fessos art⁹ sopor suus). i. si
bi p prius (occupat). i. inuadit (Nec apes recedūt lōgi⁹ a stabul⁹)
id ē aluearib⁹ (pluuia ipendēte). i. qn pluet (aut nō credūt se coe
lo). i. nō euolāt (curis aduētantib⁹). i. qn turbines ppinquāt (S;
aquan⁹). i. aquā hauriūt v⁹ bibūt (tute circū sub menib⁹ vrbis)
i. iuxta aluearia (& tētāt breues excursus & tollūt). i. ferūt (sepe
lapillos & librāt se illis lapill⁹ p inania nubila). i. sacra turbulētū
(Vt instabiles cymbe). i. leues naucule (tollūt saburrā). i. sabulū
Est autē sensus iste. Sicut naues vacuæ implent saburra vt meli⁹
nauigēt sic aues in tēpestate lapillos tenēt vt sint grauiore ne
a vēto pnciant. ¶ Saburra ē sabulū vel harena vel aliud quo
replent naues vacuę ne euertant. teu. ballast. ¶ Cyclopes dicunt
a poetis gygātes monoculi in sicilia in mōte etna. & sunt fabri
Iouis. Ntūs singularis ē cyclos. & pducit o in obliquis sicut
& hydrops hydropis. Nā scribunt grēce p omega. ¶ Dedalus
fuit artificiosus faber q laberinthū fecit in creta. Hinc ponit ad
iectiue p ingeniosus. & artificiosus. Etiā dicitur dedalius a um
¶ Hyacinthus ē flos ruber siue purpure⁹ ¶ Mustare ē murmu

Saburra
Cyclopes

Dedalus

Hyacinthus

LIBER QVARTVS

Librare.

rare. dubitare. timere. ¶ Librare ē ponderare vel diligere a no^o mine libra.

Illum adeo placuisse apibus mirabere morem
 Quod nec concubitu indulgēt. nec corpa segnes
 In venerem soluunt. aut foetus nixibus edunt.
 Verum ipse natos folijs & suauibus herbis
 Ore legunt. ipse regem paruosq; quirites^o
 Sufficiunt: aulasc; & cerea regna refigunt:
 Sepe etiam duris errando in cotibus alas
 Attriuere: vltroq; animam sub fasce dedere.
 Tantus amor florum: & generandi gloria mellis.
 Ergo ipsas quibus angusti terminus cui
 Excipiat. neq; em plus septima ducitur ætas
 At genus immortale manet. multosq; per annos
 Stat fortuna domus & aui numerantur auorum.

¶ De mirabili generatōe apū ¶ Cōst. (Mirabere adeo). i. valde (illū morē placuisse apib^o q; nec indulgēt). i. dant operā (cōcubitu). ꝓcubitu (nec soluūt corpa ī venerē). i. libidinē (nec edūt foet^o). i. fruct^o (nixib^o) i. partub^o (Vex^o). i. s; (ipse) apes (legūt). i. formāt (natos suos ore de folijs & suauib^o herbis. Ipse apes sufficiūt) substituūt (regē puosq; quirites). i. foetus (& refigūt). i. cōstituūt (aulas). i. fauos (& regna cerea). i. loca de cera facta (Apes attriuerūt etiā sepe alas suas errādo ī duris cotib^o). i. inter saxa (& dedere aiām vltro sub fasce). i. mortuę sunt sponte sub onere nimio (Tant^o amor florū ē eis). i. adeo amāt flores (& tanta glia mellis generādi). i. sic gloriānt ī mellis creatōe (Ergo quibus termin^o angustī cui excipiat eas). i. quibus breui tpe viuāt (neq; em plus q; septima ætas ducit ab eis) i. nō excedūt annū septimū (At). i. tū (gen^o) earū (manet ī mortale. & fortuna dom^o). i. fami^o lię (stat ꝓ multos ānos. & aui auorū nūerant ¶ Refigere ē qd erat fixū tollere. vt in sexto Eneidos. Fixit leges ꝓcio atq; refixit hic tū vbi ait & cerea tecta refigūt. accipiūt ꝓ simplici Est em ꝓthesis

Refigo

Preterea regem non sic egyptus & ingens
 Lydia. nec populi parthorū aut medus hydalpes
 Obseruant. rege incolumi mens omnibus vna est
 Amisso rupere fidem. constructaq; mella

GEORGICORVM FOLIO LXX.

Diripere ipse & crates soluere fauorum
 Ille operum custos, illum admirantur. & omnes
 Circūstant fremitu denso, stipantq; frequentes
 Et sepe attollunt humeris, & corpora bello
 Obiectant, pulcrāq; petunt p̄ vulnera mortem.

¶ Quātū colāt apes regem suū ¶ Cōst. (Preterea) .i. insup (egyp-
 tus & ingēs lydia) ille regiōes (nō obseruāt) .i. colūt (regē sic) scz
 ut apes suū (nec populū parthorū sic obseruāt regē aut med^o hy-
 daspes) .i. ppl's medorū (rege apū icolumi) .i. sano exñte (mens
 ē oib⁹ apib⁹ vna Amisso rege rupe fidē & ip̄e deripere mella
 cōstruata) .i. q̄ p̄struxerūt (& soluerūt crates) .i. cōnexiones (fauo-
 rū Ille rex ē (custos operū apes admirant) .i. venerant (illū) regē
 (& oēs circūstant illū denso fremitu) .i. magno sonitu (& stipāt
 eū) .i. circūdant (frequētes) .i. multe (Et attollūt sepe regē suis hu-
 meris & obiectāt) .i. frequēter obijciūt (corpa sua bello. petūtq;
 p̄ vulnera mortē pulcrā) .i. honestā & gloriosam

Aegyptus
 Lydia.
 Parthi.
 Hydaspes

¶ Aegyptus est regio aphyricæ satis nota.
 ¶ Lydia regio ē asię minoris vbi olim Cresus regnauit
 ¶ Parthi sunt gens in asia maiori. q̄ & assyrii vocant & chaldei.
 ¶ Hydaspes ē fluuius medorū nominatus a rege antiquissimo

His quidam signis atq; hæc exempla secuti:
 Esse apibus partem diuinę mentis & haustus
 Ethereos dixere, deum nāq; ire per omes
 Terras tractusq; maris: coelumq; profundum.
 Hinc pecudes: armēta: viros: genus om̄e ferarum.

Quęq; sibi tenuis nascētem arcessere vitas
 Scilicet huc reddi deinde ac resoluta referri
 Omnia: nec mortī esse locum: sed viua volare
 Syderis in numerū: atq; alto succedere coelo.

¶ Iste locus ē ex philosophia. dicit apes habere ptē diuinę mēt̄
 ¶ Cōstr. (Quidā) scz philosophi (secuti hæc exempla) .i. p̄siderā-
 tes nat̄ uras apū (dixere ex his signis. partē diuinę mēt̄is eē apū
 bus & ethereos haust⁹) .i. diuinos spūs (nāq; philosophi dixere
 re deū ire p̄ oēs terras tractusq;) .i. spacia (maris & p̄ coelum p̄-
 fundū) .i. altū (Et dixere pecudes (armēta viros & oē gen⁹ ferarū
 quēq; scz istorū (nascēte) .i. cum nasci (arcessere) .i. acquirere
 (sibi hinc) .i. adeo (vitas tenuis) .i. breues (scz) id est certe dixere

LIBER QVARTVS

Armēta
Pecudes.
Arcesso.

(oīa resoluta deīde). i. mortua (reddi ac referri huc). i. ad deū (Et
dixere locū nō eē morti). i. mortē nō eē cū nihil oīno pereat (s; re
foluat in eo de qb⁹ ē ppositū (S; dixere oīa volare viuā in nus
mez syder⁹). i. inē sydera (atq; succedere alto cœlo). i. in cœlū ire
¶ Armēta sunt aīalia maiora. vt equi boues cerui cameli. ¶ Pe
cudes aut̄ minora. vt oues. caprē. sues. feræ aut̄ sunt indomita.
vt leones apri tigrīdes. ¶ Arcesso. i. aduoco. vt eneidōs sexto.
Si potuit manes arcessere cōiugis orpheus &c.

Si quando sedem augustam seruataq; mella
Theauris relines: prius haustus sparsus aquarū
Ore foue: fumosq; manu pretende sequaces.
Bis grauidos cogunt foetus: duo tempora mellis:
Taygete simul os terris ostendit honestum
Pleias: & oceani spretos pede reppulit amnes:
Aut eadem sydus fugiens vbi piscis aquolr:
Tristior hibernas cœlo descendit in vndas:
Illis ira modum supra est: leleq; venenum
Morsibus inspirant: & spicula ceca relinquunt
Affixe venis animasq; in vulnere pōnunt.
¶ Sin duram metues hyemem parcelq; futuro
Contusosq; animos. & res miserabere fractas
At sustine thymo ceralq; recidere inanes.
Quis dubitet. nam sepe fauos ignotus adedit
Stellio. lucifugisq; exesa cubilia blattis
Inmunisq; sedens aliena ad papula fucus
Aut asper crabro imparibus se immiscuit armis
Aut dirum tineę genus. aut inuisa mineruæ
Laxos in foribus suspendit aranea castes.
Quo magis exhaustę fuerint hoc acrius omnes
Incumbent generis lapsi sarcire ruinas
Complebuntq; foros & floribus horrea textent
¶ Hic agit de vindemia mellis q̄ fit bis i anno. sc; in vere & in
autūno ¶ Cōstr. (Si qn̄ relines). i. aperies vel auferes (thesaur)
id ē de suis thecis (augustā sedē). i. alucare (& mella seruata). i. q̄
tibi seruauerūt apes (tu sparsus). i. spargēs (prius haustę aquarū

GEORGICORVM FOLIO LXXI

foue ore).i accipias in ore (& p̄tende manu fumos seq̄ces).i. q̄
 plequunt apes (Apes cogūt).i. cōgregāt (bis grauidos foet̄).i.
 fruct̄ mellis (& duo sunt tpa mellis).i. colligēdi mellis (siml̄).i.
 postq̄ (pleias taygete) sic vocata (ostēdit terr̄ honestū os).i. oriē
 (& pleias reppulit pede spretos amnes oceani. Aut vbi eadem
 pleias. fugies syd̄ aquosi piscis) illi⁹ signi celestis (descēdit tristi
 or de celo in hibernas vndas) hoc ē. & q̄n oriunt̄ pleiades & q̄n
 occidunt (Ira ē illis) sc̄z apib⁹ (supra modū. & ip̄e lesa inspirāt
 venenū morib⁹. & ip̄e affixē relinquūt in venis spicula ceca).i.
 aculeos puos (& ponūt aias in vulnere).i. q̄n vulnerant aliq̄e
 tūc ip̄e moriunt̄ (Sin).i. si (metues hyemē fore durā).i. magnā
 (& parces futuro).i. relinques mel in aluearib⁹ vsq̄ in t̄ps aliud
 (& si miserabere aios apū ptufos).i. turbatos ob priuatōez mel
 lis (& si miserabere fractas res).i. aduersitates ear̄. quia sc̄z parū
 parauerūt (Ar).i. t̄n (quis dubitet suffire).i. suffumigare fauos
 (thymo & recidere ceras inanes).i. vacuas (nā stellio ignot̄).i. il
 le verm̄ ignobilis (adedit sepe fauos).i. comedit mel (& cubi
 lia apū sunt exesa a blattis lucifugis).i. ab illis vermib⁹ lucē. fu
 gientib⁹ (& sue sedēs imunis).i. sine munere ociosus (ad aliena
 pabula) sc̄z apū (aut asper crabro imiscuit se apib⁹ iparibus ar
 mis) quia fortior ē (aut t̄neē dirū gen⁹).i. imiscuerūt se (aut ara
 nea inuisa minerū).i. palladi (suspēdit in forib⁹) sc̄z aluearium
 (laxos casses).i. rethia (Quo magis apes fuerint exhauste).i. cō
 sumptē (oēs incūbēt).i. solliciti erūt (acrius hoc).i. t̄ro diligētis
 us (sarcire ruinas).i. repare cladē (generis sui lapsi & p̄lebūt fo
 ros).i. foramina (& textent horrea).i. fauos de floribus
 ¶ Augustus. i. diuin⁹. sacer & nobilis. ¶ Lino. i. sup̄impono v̄ August⁹
 claudo. Relino. i. qd̄ sup̄impositū erat tollo vel aperio. Theren Lino. Reli
 tius. releui oia dolia &c. ¶ Pleias. i. filia pleionis. & sunt pleiades Pleias
 septē stellae q̄ dicunt̄ fuisse filiae Atlantis & pleionis nymphē
 ¶ Taygete ē vna pleiadū ¶ Stellio ē verm̄ depictus circulis & Taygete
 lucētibus guttis q̄si stellis. ¶ Blatta ē vermicul⁹ q̄ humido vaꝛ Stellio Bla
 pore nascit̄ in cauernis & fugit lucē. ¶ Crabro ē volatile maius Crabro.
 ape. Aranea dicit̄ inuisa Minerū. Nā vt fabulat̄ Ouidi⁹. Araꝛ Aranea.
 gne puella puocauit Palladē ad secum de arte certandū. quam Aragne.
 Pallas in araneā mutauit.

Si vero quoniam casus apibus quoq; nostros
 Vita tulit, tristi languent corpora morbo
 Quod iam non dubijs poteris cognoscere segnis
 Continuo est egris alius color, horrida vultum
 M III

LIBER QUARTVS

^{Deformatur} Deformat macies, tum corpora luce carentum
^{Exportant} Exportant tectis & tristia funera ducunt
^{Aut ille} Aut ille pedibus connexe ad limina pēdent
^{Aut intus} Aut intus clausis cunctantur in edibus omnes
^{Ignauæq;} Ignauæq; fame & contracto frigore pigræ
^{Tum sonus} Tum sonus auditur grauior tractimq; susurrant
^{Frigidus} Frigidus vt quondam siluis immurmurat auster
^{Vt mare} Vt mare sollicitum stridet refluentibus vndis.
^{Estuat} Estuat vt clausis rapidus fornacibus ignis
^{Hic iam} Hic iam galbaneos suadebo incendere odores
^{Mellac;} Mellac; arundineis interre canalibus vitro
^{Hortantem} Hortantem & fessas ad pabula nota vocantem.
^{Proderit} Proderit & tonsum gallæ admiscere saporem
^{Arentesq;} Arentesq; rosas aut igni pinguia multo
^{Destruta} Destruta vel psythia passos de vite racemos.
^{Cecropiumq;} Cecropiumq; thymū & graue olentia centaurea
^{Est etiam} Est etiam flos in pratis cui nomen amello
^{Fecere} Fecere agricolæ, facilis querentibus herba
^{Nanc;} Nanc; imo ingentem tollit de cespite siluam
^{Aureus} Aureus ipse sed in folijs, que plurima circum
^{Funduntur.} Funduntur, violæ subluet purpura nigra
^{Sepe} Sepe deum nexis ornate torquibus aræ
^{Asper} Asper in ore sapor, tonsis in vallibus illum
^{Pastores} Pastores & curua legunt prope flumina melle
^{Huius} Huius odorato radices incoque baccho
^{Pabulac;} Pabulac; in foribus plenis appone canistris
^{¶ Demorib;} ¶ Demorib; apū & ear; remedijs. ¶ Cōstr. (Si vero corpa apū
^{lāgebūt} lāgebūt tristi morbo, qm̄ vita), i. natura (tulit apibus q; no
^{stros} stros casus), i. morbos (qd) sc; eos languere (poteris cognoscere
^{nō} nō dubijs signis, ali^o color) sc; pallidus (ē p̄tinuo egris, horrida
^{macies} macies deformat vultū), i. aspectū (Exportat tectis corpa carētū
^{luce)} luce), i. mortuor; (& ducūt tristia funera), i. exequias agūt (Aut
^{Ille} Ille pendēt ad limina p̄nexe pedibus, aut oēs cunctant intus in
^{edibus} edibus clausis, ignaue), i. pigræ, p̄re (fame, & pigræ frigore con

GEORGICORVM FOLIO LXXII

tracto). i. ppter frigus acceptū (grauior son⁹ apū audīt. tū). i. cū egrotāt (& susurrant). i. murmurāt (tractim). i. sine intermissione (vt frigid⁹ auster imurmurat quondā in siluis. & vt mare sollicitū). i. motū (stridet vndis refluētib⁹. & vt rapid⁹ ignis estuar). i. seruet (in fornacib⁹ clausis. suadebo iā hortantē & vocantē fellas). i. egras (ad nota pabula incēdere hic). i. tunc (galbaneos odores). i. resinā galbani (& suadebo inferre vltro mella arūdi neis canalib⁹) p arundines (Proderit et). i. etiā (admiscere tūsu; sapore gallæ) illi⁹ fructus (& arētes rosas. aut defruta) illa vina. (pigua multo igni). i. lōga decoctōe (vt racemos passos de vitē plyphia sic dicta (& thymū cecropiū). i. atticū (& cētaurea) illas herbas (grauē olētia). i. valde odora (flos etiā ē in pratīs cui agricolæ fecere nomē amello. herba facilis q̄rentib⁹. nā ip̄a tollit ingentē siluā). i. h; mtra folia (de imo cespite). i. terra (ip̄e flos ē aureus. s; purpura nigre violæ subluet in folijs. q̄ folia circū fundunt plurima arē deū). i. deor; (sepe sunt ornate nexis torq; bus). i. fertis hor; flor; (Sapor eius ē asp̄ in ore Pastores legunt) id ē colligūt (illū in vallib⁹ tonsis). i. non siluosis (& ppe curuā flumina mellæ) illi⁹ fluuij (incoque radices huius floris in baccho odorato. i. in bono vino (& appone hęc pabula in forib⁹) s; alueariū (plenis canistris) ¶ Cunctor cūctaris. i. tard⁹ sum Cunctor ¶ Galla ē nux solida q̄ nascit̄ in arborib⁹ glādisferis. de q̄ sit at; Galla. ¶ Defrutū dicit̄ vinū decoctū ad dimidiā partem Defrutū. ¶ Plyphia vitis q̄dā dicit̄ a loco illius vne vtilis sunt passæ De Plyphia hoc vide sup̄ius in libro secūdo. ¶ Centaureū ē q̄dam herba Centaureū ¶ Mella est fluuius gallię apud quem nascitur herba que ab ill; Mella amello lo vocatur amello.

Sed si quem proles subito defecerit omnis
 Nec genus vnde noue stirpis reuocetur habebit;
 Tempus & arcadij memorada inueta magistri
 Pandere, quoq; modo celis iam sepe iuuēcis
 Inlincerus apēs tulerit cruor. alius omnem
 Expediam prima repetēs ab origine famam
 Nam qua pellei gens fortunata canopi
 Accolit effuso stagnatē humine nilum
 Et circum pictis vehitur sua rura phaelis
 Quāq; pharetrate vicinia persidis vrget
 Et diuersa ruens septem discurrit in ora.

LIBER QVARTVS

Et viridem egyptum nigra fecundat harena
 Vsq; coloratis annis deuexus ab indis
 Omnis in hac certam regio iacit arte salutem
 Exiguus primum atq; ipsos contractus ad vsus
 Eligitur locus, hunc angustiq; imbrice tecti
 Parietibusq; premunt arctis, & quattuor addūt,
 Quattuor a ventis obliqua luce fenestras
 Tum vitulus bima curuans iam cornua fronte
 Queritur, huic geminae nares & spiritus oris
 Multa reluctanti obstruitur, plagisq; perempto,
 Tunsa per integram soluuntur viscera pellem
 Sic positum in clauso liuquunt, & ramea costis
 Subijciunt fragmenta, thymum casiasq; recentes
 Hoc geritur zephyris primū impellētibus vndas
 Ante nouis rubeant q̄ prata coloribus, ante
 Garrula q̄ tignis nidum suspendit hyrundo
 Interea tenetis tepesactis in ossibus humor
 Estuat, & visenda modis animalia miris,
 Trunca pedum primo, mox & stridentia pennis
 Miscentur, tenuem magis ac magis aera carpunt
 Donec vt estiuus effusus mensibus imber
 Erupere, aut vt neruo pulsante sagittae
 Prima leues ineunt si quando prelia parthi,

¶ Hic docet poeta modū q̄ reparant apes penit⁹ amissae scz de
 corpe iuuēci putrefacti. ¶ Cōstr. (S; siquē), i. aliquē (ois proles
 apū defecerit), i. reliq̄rit (subito ne habebit vñ), i. de q̄ (gen⁹ no
 uae stirpis reuocet), i. reparēt (t̄ps ē p̄dere), i. describere (memo
 randa inuēta), i. mirabilē artē (arcadij magistri), s. aristei (& quo
 mō cruor insincer⁹), i. corruptus imundus (tulerit), i. p̄duxerit
 (apes sepe de iuuēcis cecis), i. occisis (Expeditā), i. breuiter scribā
 (oēm famā, repetēs altius), i. longius (ab origine prima, Nam
 quā scz parte terraz, fortunata gens canopi pellet) id ē egypti
 quā rexit Alexāder (accolit nilū stagnantē), i. stagnū facientē (flu
 mine effuso, & illa gens vehit circū sua rura pictis phaselis) id ē
 nauiculis (& qua, s. pte (vicina pharetrate p̄sidis) illius regionis

GEORGICORVM Fo. LXXIII

(virget). i. t̄git egyptū (Et amnis) sc̄ nilus (deuex^o). i. descendēs
 vsq; ab indis) illis populis (coloratis). i. nigris (discurrit ruens
 in septē ora). i. hostia (& foecundat viridē egyptū nigra harena.
 Ois regio) sc̄ p̄scripta (iacit certā salutē i hac arte) sc̄ reparādag
 apū (Exiguus loc^o atq; tract^o ad istos vsus eligi primū) Rusti
 ci (premūt). i. angustāt (hūc locū. ibrice angusti tecti). i. vt nō sit
 altus (& premunt hunc) locum (arctis parietibus) id est vt nō sit
 alt^o (& addūt) huic loco (q̄ttuor fenestras obliq; luce a q̄ttuor vē
 tis. Vitul^o curuās iā cornua bima frōte). i. q̄ sit duorū annorum
 (q̄rit tū geminē nares obstruūtur huic vitulo. & spūs oris) id ē
 anhelit^o obstruit huic vitulo (reluctāti multa). i. multū. Et (visce
 ra tunfa). i. p̄cussa fracta p̄ integrā pellē soluunt huic vitulo p̄
 empto plagis). i. vberibus Rustici (linquūt vitulū positū sic in
 clausa). i. clausura (& subiiciūt colū ramea fragmēta). i. frustra de
 ramis (& thymū & castias recētes). i. recēter captas (Hoc gerit). i.
 sit (zephyris primis ipellētib^o vndas). i. q̄n zephyrus flare incis
 pit. sc̄ initio veris (anteq; prata rubeāt nouis colorib^o. & anq;
 garula hyrūdo suspēdat nidū in tignis). i. trabibus v̄ edificijs
 (Humor tepefact^o in teneris ossib^o) sc̄ vituli (estuat). i. feruet in
 terea (& aialia visenda miris modis. trūca pedū). i. sine pedib^o
 primo (& mox). i. deinde (stridētia pēnis). i. pēnata (miscēt) sc̄
 carnib^o putridis (& carpūt tenuē aera). i. uolāt (magis ac mag^o)
 id ē paulatim (donec erupere). i. euolauerūt cū impetu vt iber
 effusus nubib^o (estiuus). i. in estate (aut vt sagitte erūpunt. neruo
 pulsante). i. ipellēte eas (siq̄n leues parthi). i. fugaces (ineūt pris
 ma plia. ¶ Deficere q̄n iungit accō sc̄cat derelinq̄re. vt hoc loco Deficere.
 ¶ Canopū est ciuitas egypti & p̄ egypto ponit. ¶ Pella est ciui Canopū.
 tas macedonię vbi natus fuit rex Alexander q̄ postea subiugat Pella
 uit egyptū & asiā. Inde pelleus vocat Alexander Iuuenal. Vn^o Pelleus.
 pelleo iuueni nō sufficit orbis ¶ Persis idis. i. regio p̄sar. ¶ Nil^o Persis
 lus ē fluuius egypti q̄ singulis annis terrā inundat & limo suo Nilus.
 foecūdat. post aque decessum mox semināt egyptij. Ideo d̄t eos
 poeta fortunatos. quia nō egent arare vel fodere. Idē fluui^o ha
 bet septem hostia quibus influūt in mare rubrum

Quis deus hanc musē quis nobis extudit artē.
 Vnde noua ingressus hoīm experiētia cepit
 Pastor aristeus fugiens peneia tempe:
 Amissis. vt fama. apibus morboq; fameq;
 Tristis ad extremi sacrū caput astitit annis.
 Multa querēs. atq; hac affatus voce parētem.

Mater cyrene mater que gurgitis huius
 Ima tenes. quid me p̄ clara stirpe deorū
 Si modo quē phibes pater ē thymbreus apollo
 Inuisum fatis genuisti. aut quo tibi nostri
 Pulsus amor. quid me coelū sperare iuebas
 En etiā hunc ipsum vitæ mortalis honorē
 Quē mihi vix frugū & pecudū custodia sollers
 Omnia tētanti extuderat. te matre relinquo
 Quin age & ipsa manu foelices erue siluas
 Fer stabulis inimicū ignē atq; interfice messes
 Vre sata. & validā in vites molire bipennem
 Tanta meq; si te ceperūt tedia laudis.

Aristeus

Peneus Tēpe

Thymbreus

¶ Incipit narrare fabulā de aristeo q̄ hāc artē dr̄ inuenisse Et du
 rat hęc fabula vsq; ad finē libri ¶ Cōst. O (mus̄ q̄s de? extudit)
 id ē laboriose inuenit (nobis hāc artē) sc̄; reparāda; apū (& vñ
 noua experiētia hoīm cepit ingressus) i. exordia (Pastor aristel
 us) sic dicit? (fugiēs tēpe) illa loca (peneia). i. iuxta fluuiū peneū
 posita (apib? amissis morbo fameq; vt fama ē). i. sicut fert? (all
 tit tristis ad sacrū caput amnis) sc̄; penei (q̄rens). i. lamētās mul
 ta (atq; affat? ē parētē). i. matrē suā (hac voce O mater mea cyre
 ne) sic dicta (q̄ tenes). i. habitas (ima hui? gurgitē. qd genuisti de
 p̄ clara stirpe deorū me inuisuz fatis). i. infœlicē (si mō). i. si tamē
 (Thymbre? apollo ē pater me? quē phibes). i. affirmas eē patrē
 (Aut q̄ amor nostri ē pulsus tibi). i. a te (Quid iuebas mespe
 rare coelū). i. q̄ coelo futur? essem (Et relinq; etiā te matre). i. cur
 sis mihi mater (hūc ip̄m honorē vite mortalē). i. artē rusticā (quē
 sollers custodia frugū. & pecudum vix extuderat). i. inuenerat
 mihi tentanti oīa (Quin). i. imo (age tuispa & erue manu siluas
 meas foelices). i. fertiles (fer). i. infer (stabul meis ignē inimicū). i.
 noxiū (atq; interfice). i. destrue (messes). i. segetes (vre sata). i. semi
 na (& molire). i. tacta (validā bipennē). i. securim (in vites). i. me
 as (si tāta tedia meq; laudis ceperūt tē). i. si doles de laude mea
 ¶ Aristeus fili? Apollinis & Cyrenes filiē Penei rex arcadię qui
 mellis & lactis vsum primus ibidē inuenit. ¶ Peneus ē fluuius
 thessalię apud quē ē locus amenissimus q̄ tempe dicit. de q̄ su
 peri? ¶ Thymbreus dicit? Apollo a copia thymbre herbe que
 multa ē apud templū eius in phrygiā
 At mater sonitū thalamo sub fluminis alti

GEORGICORVM FO. LXXIII

Sensit. eam circū milesia vellera nymphæ
 Carpebāt hyali saturo fucata colore
 Drymoq; xantoc; ligeaq; phylodoceq;
 Cesariem effusę nitidā per candida colla
 Neseq; spioq; thaliaq; cymodoceq;
 Cidippe & flaua licorias. altera virgo
 Altera cū primū lucinæ expta labores
 Clioc; & boreę soror oceanitides ambę
 Ambę auro. pictis incinctæ pellibus ambæ
 Atq; ephire atq; opis atq; asia deiopeia
 Et tandē positis velox arethusa sagittis
 Inter quas curā clymene narrabat inanē
 Vulcani. martisc; dolos & dulcia furta
 Atq; chao dēfos diuū numerabat amores
 Carmine quo capte dum fuis mollia pensa
 Deuoluūt. iterq; maternas impulit aures
 Luctus aristei. vitreisq; sedilibus omnes
 Obstupuere. sed ante alias arethusa sorores
 Prospiciēs summa flauū caput extulit vnda
 Et procul o gemitu nō frustra exterrita tan. o
 Cyrene soror ipse tibi tua maxima cura
 Tristis aristeus penei genitoris ad vndam
 Stat lachrymans & te crudelē noīe dicit

¶ Enumerat multas nymphas q̄ fuerūt apud cyrenē aristei mā
 trē ¶ Cōstr. (At mater) sc; cyrenę (sensit). i. audiuit (sonitū aristei
 sub thalamo alti fluminis). i. penei (Nymphę carpebāt). i. nebāt
 (circū eā milesia vellera). i. talē lanā (fucata). i. tincta (saturo) id ē
 pleno (colore hyali). i. vitri (Drymo xantoc; &c) ista sunt noīa
 nympha; (Alterā erat expta iā primos labores lucinę). i. iam
 fuerat enixa filiū &c. (Inter quas) nymphas (clymene) illa nym
 pha (narrabat inanē curā). i. frustratū amorē (vulcani & dolos
 & dulcia furta). i. adulteriā martis (Atq; numerabat dēfos). i.
 crebros (amores diuū). i. deor;. (Quo carmine nymphę captę)
 Idē delectatę (dū deuoluūt in fuis mollia pēsa). i. lanas (luctus
 aristei iterū impulit maternas aures). i. audir̄ ē a matre (Et oēs

Primum q̄ p̄duatur p̄
 hęc x qui hęc tōm̄ duplici
 q̄sonantē b̄rim̄ i. in syllaba
 quę p̄duatur hęc ḡra d̄uatur
 q̄sonantē qui sunt in eadē
 syllaba sequuntur et q̄ in p̄ l̄ḡda
 et v̄nta et d̄ep̄ p̄llantē
 offelle immo quōdā et d̄icit
 positōne ē; quę hęc talis
 syllaba cor; ut ap̄d poetā in
 lo p̄p̄ acria sc̄ta

LIBER   QVARTVS

Nymphę
Hyalos.
Cefaries.

nymphę obstupere in vitreis sedilib⁹. S; arehufa. pspicięs añ
alias sorores. extulit flauū caput ex summa vnda. Et nō frustra
exterrita tāto gemitu) aristei ait (pcul o cyrene soror ip̄e aristeus
tua maxima cura). i. p q̄ maximā curā geris (stat tristis lachry/
mās ad vndā penei genitoris tui & d̄t te noīe crudelē. ¶ Nym
phę vocant̄ a poetis aquarę deę q̄les sunt q̄ hīc ponunt drymo
xāto līgea. & reliq̄ Itē q̄libet puellę ¶ Hyalos gręce s̄t vitrū. In
latini faciūt hyal⁹ Cefaries ē capill⁹ s; pprie viroz q̄ cediū.
Hinc percussa noua mentē formidine mater
Duc age duc ad nos. fas illi limina diuum
Tangere ait. simul alta iubet discedere late
Flumina. qua iuuenis gressus inferret. at illū
Curuata in montis faciem circūstetit unda
Accepitq; sinu vasto. misitq; sub amnem
Iamq; domū mirans genitricis & humida regna
Speluncisq; lacus clausos lucosq; sonantes
Ibat. & ingenti motu stupefactus aquarum
Omnia sub magna labentia flumina terra
Spectabat diuersa locis. phalimq; lycumq;
Et caput unde altus primū se erupit enipheus
Vnde pater tyberinus & unde aniena fluenta.
Saxolumq; sonans hypanis. mysulq; caycus
Et gemina auratus taurino cornua vultu
Eridanus. quo non alius per pinguia culta
In mare purpureū uolentior influit amnis.
¶ Prosequit̄ fabulā q̄ Aristeus introduc̄t̄ sit in thalamū m̄ris.
¶ Cōst. (Mater aristei pculsa mētē noua formidine ait. age duc
aristeū ad nos. fas ē illi tāgere limina diuū). i. diuoz (Simul cy
rene iubet alta flumina discedere late. q̄). i. p quē locū (iuuenis). i.
ariste⁹ (inferret gressus). i. intraret (At vnda circūstetit illū curua
ta in facie). i. formā (mōtis & vnda accepit illū i vasto). i. amplo
(sinu misitq; sub amnē) s; peneū Ariste⁹ (ibat iā mirans domū
genitricis & humida regna) s; in aquis (& mirās lacus clausos
speluncis. & mirās lucos). i. siluas sonātes (Et ip̄e stupefactus in
gēti motu aquarę. spectabat). i. videbat (oia flumina labētia sub
magna terra) flumina inq; diuersa (locis). i. (phalim & lycū) illos
fluuios. & spectabat (caput). i. principiū (vñ alt⁹ enipheus) ille

GEORGICORVM Fo. LXXV

fluui⁹ erūpit se primū (& vñ pater tyberin⁹) ille fluuius erūpit
 se (& vñ aniena fluēta). i. a que anienis fluuij erūpūt se. & specta
 bat (vñ hypanis erūpit sonās saxosuz). i. p saxa. (& mysus cay⁹)
 ille fluui⁹ Et vñ se erūpit (eridanus auratus gemina cornua tau
 rino vultu). i. q h3 duos riuos tanq̄ duo cornua tauri (Quo) scz
 eridiano (nō ali⁹ amnis ifluit violētior in mare purpureū) id ē
 nigrū (p pinguiā culta). i. arua. ¶ Phasis idis ē fluuius colchoz. Phasis Phasia
 In dr phasian⁹. qdā spēs auis ¶ Lyc⁹ ē fluui⁹ asię ¶ Enypheus ē Lyc⁹ Enyphe⁹
 fluuius thessalię ¶ Tiberinus ē fluuius romanus q̄ & tybris & Thyberin⁹
 tyberis vocat⁹ ¶ Anio. gto anienis ē fluui⁹ tuscię. ¶ Hypanis ē Anio. Hypa⁹
 fluuius scythaz ¶ Caycus est fluuius mysię nis, Caycus.

Postq̄ est in thalami pendentia pumice tecta
 Peruentū: & nati fletus cognouit inanes
 Cyrene: manibus liquidos dant ordine fontes
 Germane: tonitruq̄ ferunt mantilia uillis.
 Pars epulis onerant mēsas: & plena reponut
 Pocula: panchēis adoleſcūt ignibus arę.
 Et mater: cape meonij carchesia bacchi:
 Oceano libemus ait. simul ipsa precatur
 Oceanūq̄ patrem rerū nimphaq̄ sorores:
 Centū que iuuas: centū que flumina seruant:
 Ter liquido ardentem pfudit nectare vestam:
 Ter flamma ad summū tecti subiecta reluxit:
 Omine quo firmans animū: sic incipit ipsa:
 Est in carpathio neptuni gurgite vates RESTAVRATLO ARVM
 Ceruleus proteus: magnū qui piscibus æquor:
 Et iuncto bipedū curru metitur equorū.
 Hic nūc emathię portus: patriamq̄ reuifit
 Pallene: hūc & nymphę ueneratur. & ipse.
 Grandæus nereus. nouit nāq̄ omnia vates
 Quę sint: quę fuerint. quę mox uentura trahūtur.
 Quippe ita neptuno uisum est. immania cuius
 Armenta & turpes pascit sub gurgite phocas
 ¶ Cōstr. (Postq̄ puentū ē in tecta thalami pēdētia pumice. & cy
 rene cognouit ianes flet⁹ nati sui Germanę). i. alię nymphę (dāt
 manib⁹ liquidos fontes). i. aquā fontanā (ordine). i. fm ordinē

(& ferūt mātila cōsis villis Pars). i. aliq̄ nymphaz (onerāt men-
 fas epulis. & reponūt plena pocula Arē adolefcūt). i. ardēt (pan-
 cheis ignib⁹). i. arabicis odoribus vel thure (Et mater). f. aristei
 (ait cape carchesia). i. pocula (meoni⁹ bacchi) i. illius vini (libes-
 mus). i. sacrificemus (Oceano. s̄p̄ ip̄a cyrene p̄caī oceanū patrē
 rez). i. a q̄ oīa gignunt̄ fm̄ Thaletē philosophū (& p̄catur nym-
 phas sorores suas. centū) scz nymphas (q̄ seruāt flumīa). i. morā
 tur in fluminib⁹ (Cyrene pfudit ter ardentē vestā). i. ignē (ligdo
 nectare). i. vino (& flāma subiecta reluxit ter ad summū tectū. q̄
 omīe). f. flāme (ip̄a firmās aim). i. solās filiū (īcipit sic loq̄ Va-
 tes ē in carpathio gurgite neptuni). i. in mari carpathio. scz (ces-
 ruleus p̄teus) sic diē⁹ (q̄ metū piscib⁹ magnū equor). i. piscib⁹
 insidēs vehit trās eq̄r (& metū magnū eq̄r iūcto curru eq̄r bī-
 pedū) scz marinoz q̄ duos tm̄ pedes hñt (Hic p̄teus reuilit nūc
 portus emathīe). i. thessaliē (& pallenē) illā ciuitatē (patriā suā)
 id ē vbi nat⁹ ē (Et nos nymphē veneramur hūc p̄tea. & ip̄e grā
 deu⁹ nereus) scz venerat hūc (Nāq̄ iste vates nouit oīa q̄ sint q̄
 fuerint. q̄ trahant̄ mox vētura. Quippe). i. certē (ita visuz est). i.
 placuit (neptuno cui⁹ imania armēta & turpes phocas) vitulos
 marinos ip̄e (palcit sub gurgite). i. in mari ¶ Meonia ē regio in
 Meonia
 Garchesiū. asia minori q̄ alio noīe lidia dr. In meoni⁹ a um ¶ Carchesiū ē
 Vesta gen⁹ poculi lōgū & in medio p̄pressum lōga ansa. teu. eyn kā
 Carpathos ne. ¶ Vesta ponit̄ p̄ igne. vt etiā Ouidi⁹ docet in fastis ¶ Carpa-
 Proteus thos ē q̄dā insula opposita Alexādrīe A q̄ mare carpathiū dr.
 ¶ Proteus fuit rex in insula carpatho & fingit̄ marin⁹ de⁹ & va-
 tes. q̄ se vertit in varias figuras. vt Paulo post scribit poeta ¶ Pal-
 lene est vrbs macedoniā. ¶ Nereus deus marinus filius Ocea-
 ni. Vñ nereides filiaē nereī.

Meonia
 Garchesiū.
 Vesta
 Carpathos
 Proteus

Pallene.
 Nereus

Hic tibi nate prius vinculis capiedus. vt omnē
 Expediat morbi causam. euētusq̄ secudet
 Nam sine vi nō vlla dabit precepta. neq̄ illū.
 Orando flectes. vim durā & vincula capto
 Tende. doli demū circū hec frangetur inanes
 Ipsa ego te medios cui sol accēderit estus
 Cū situit herbe. & pecori iā gratior vmbra est
 In secreta sepis ducā. quo fessus ab vndis
 Se recipit. facile vt somno aggrediare iacentē
 Verū vbi correptū manibus vinculisq̄ tenebis
 Tum variē eludent species atq̄ ora ferarū

GEORGICORVM FO. LXXVI

Fiet em subito sus horridus, atraq; tigris
 Squamosusq; draco. & fulua ceruice leena
 Aut acere flamme sonitu dabit. atq; ita vinculis
 Excidet. aut in aquas tenuis dilapsus abibit
 Sed quato ille magis formas se vertet in omnes
 Tanto nate magis cotende tenacia vincula
 Donec talis erit mutato corpore. qualem
 Videris incepto tegeter cum lumina somno
 Hec ait. & liquidum ambrosie diffudit odorem.
 Quo totum nati corpus perduxit: at illi
 Dulcis compositis spirauit crispibus aura
 Atq; habilis membris venit vigor. est specus ingens
 Exesi latere in motis quo plurima vetero
 Cogitur. inq; sinus scindit sese vnda reductos.
 Deprehensis olim statio tutissima nautis
 Intus se vasti proteus tegit obice saxi
 Hic iuuenem in latebris auersum a lumine nympha
 Collocat. ipsa procul nebulis obscura resilit

Hoc loco cyrene filium docet de proteo. qualis sit & qualiter eum
 capiat. Ostrue (O nate hic proteus est capiendus tibi). i. a te (vinculis
 prius. ut expediat). i. dicat (omnem causam morbi & secundet) id est
 meliora faciat (euertus) i. ea que euenerunt (Nam proteus non dabit vlla
 precepta sine vi). i. nisi coactus sit (neque flectes illum orando Tede illi
 capto dura vim & vincula. inanes doli eius frangentur demum
 circum hęc) scilicet vincula (Ego ipsa ducam te in secreta loca senis) scilicet p
 ter (cum sol accederit medius estus). i. in meridie (cum herbe sitiunt)
 id est calent (& cum umbra est iam gratior pecori. Quo). i. ad que
 secreta (recipit se). i. redit (ab undis fessus. ut aggrediare) id est in
 uadas eum (iacentem somno Verum) id est sed (ubi) id est quando
 tenebis eum correptum manibus vinculisq; varie species) id est
 forme (atq; ora) id est similitudines (seras Proteus enim fiet subis
 to horridus sus. & atra) id est seua (tigris. squamosusq; draco &
 leena fulua ceruice Aut ipse dabit acrem sonitum flamme Atq;) ipse
 transformatus (ita. excidat vinculis aut dilapsus abibit in
 tenues aquas Sed) o nate (quanto magis ille vertet in se omnes
 formas. cotende) id est stringe (tenacia vincula tanto magis do
 nec ipse erit talis corpe mutato qualem videris ipsum cum tegeter

GEORGICORVM FO. LXXVII

Nam quis te iuuenū ^{audacissime} confidentissime nostras
 Iussit adire domos: quid ve hic petis inquit, at ille
 Scis proteu scis ipse, neq; est te fallere cuiq;
 Sed tu desine velle, deū precepta sequuti
 Venimus huc lapsis ^{prospicere} quesitū ⁱⁿ oracula rebus

¶ Poeta Pergens in fabula, ostēdit quō protea ligauit aristeus.
 ¶ Cōstructio (Rapidus syrius) illa stella (torrēs), i. exurēs (indos
 sitientes, ardebat in caelo. & igneus sol hauserat), i. trāsierat (me
 diū orbē), i. suā spherā (herbē arebant. & radij solis coq̄bant), i.
 siccabāt (caua flumina vsq; ad limū siccis faucib⁹), i. alueis (cum
 Proteus ibat petēs psueta antra e fluctibus, humida gens uasti
 ponti), i. turba marinoꝝ aialiū (exultans), i. exiliēs (dispgit late
 amarū rorē), i. aquā marinā (phocæ), i. viculi marini (sternūt se
 somno), i. ad somnū capiēdū (in diuerso), i. alio littore (Ipe Pro
 teus psedit in scopulo), i. saxo (medius & recēset nūerū) sc; peco
 rum (velut custos stabuli), i. pastor (recēset nūerū in montibus,
 vbi), i. qñ (vesp̄ reducit vitulos e pastu ad tecta, & agni auditi
 acūit), i. seuire faciūt (lupos suis balatib⁹, cui⁹) protei (facultas
 qm̄ ē oblata aristeo, vix passus senem cōponere defessa mēbra,
 ruit), i. irruit sup eū (cū magno clamore, & occupat manics), i.
 ligat (iacentē. Ille Proteus nō imemor sue artis transformat sese
 in oia miracula rerū), i. in res miras, sc; transformat se (in ignē &
 in horribilē ferā, & in fluuiū liquentē, ver⁹), i. s; (vbi nulla fallas
 cia repperit fugā), i. postq; p nullā fallaciā potuit effugere, ipse
 proteus (redit in sese), i. suā figurā (atq; loquit⁹ ē tandē ore hoīs
 & inquit, O ^{prospicere} confidentissime), i. audacissime (iuuenū, quisnā iussit
 te adire nostras domos, qd ve pet⁹ hinc), i. ex hoc loco (At ille)
 aristeus ait O (proteu tuipe scis) sc; cām aduent⁹ mei (nec ē) id ē
 ptingit (cuiq; fallere te, S; tu desine velle) scire cām, nos (sequuti
 pcepta deū venim⁹ huc q̄sitū oracula), i. diuina respōsa (lapsis
 rebus), i. calamitatib⁹ nostris. ¶ Syrius ē stella canticularis, ē em̄ Syrius
 in ore canis sideris. ¶ Manica est vinculū quo manus ligantur, Manica
 etiā est tegmen manus siue laneum siue ferreum.

Tantum effatus, ad hęc uates vi deniq; multa
 Ardentes oculos intorsit lumine ^{superior} glauco.
 Et graui ter frendēs sic fatis ora resoluit
 Non te nullius ^{molesat} exercēt numinis iræ,
 Magna ^{solus} tuis comissa tibi has miserabilis orpheus
 Haud quacq; ob meritum penas, ni fata resistant.

LIBER QUARTVS

Suscitat. & raptā grauitē pro cōiuge seuit.
 Illa quidē dū te fugeret p̄ flumina p̄ceps
 Immane ante pedes hydrū moritura puella
 Seruantē ripas alta nō vidit in herba
 At chorus equalis dryadū clamore supremos
 Implert montes. fterunt rhodopeie arces.
 Altaq; panchea & rhesi mauortia tellus.
 Atq; gete. atq; hebrus. atq; a tias orithia

¶ Proteus narrat aristeo q̄ istam calamitatē ei suscitauerit orp̄heus p̄pter vxoris sue mortē cui⁹ cā fuerat aristeus. ¶ Cō. (Aristeus effat⁹ ē tm̄ q̄ tū p̄dictū ē (vates). s. p̄reus (r̄ndit ad hęc denit q̄). i. tandē (muka vi). i. coact⁹ (& intorsit). i. vertit (oculos suos (ardētes glauco lumie. & frendēs). i. stridēs (grauiter resoluīt). i. aperuit (ora fatis). i. ad vaticinia (sic Irē nō nulli⁹ numinis). i. ali cui⁹ dei (exercēt). i. affligūt te (luis). i. soluis (magna p̄missa) id ē p̄ctā (Miserabil⁹ orpheus suscitāt tibi has penas. haud quaq; in nequaq; (ob meritū) sc̄z tuū (Ni facta resistant ei). i. maiores tibi penas inferret si p̄mitteret a fatis. & orpheus (seuit grauitē pro cōiuge raptā) sc̄z p̄iunx orp̄hei (dū fugeret te p̄ceps). i. festina p̄ flumina. ipa puella moritura nō vidit añ pedes suos imane hydrū. i. serpentē (seruantē ripas). i. morantē i ripis (At chor⁹ dryadū illarū nympharū (q̄qlis ei. i. plerūt sup̄mos). i. summos (mōtes clamore Rhodopeie arces). i. summitates rhodopes mōtis (sterūt). i. fleuerūt (& alta p̄chea) illa loca fleuerūt (& mauortia) id ē bellica (tell⁹ rhesi) illi⁹ reg⁹ (Atq; gete) illi hoies. fleuerūt (atq; hebrus) ille flui⁹ fleuit (atq; attias). i. attica (orythia) illa nympha. fleuit. ¶ Orphe⁹ fuit antiquissim⁹ vates & poeta i thracia q̄ habuit vxorē noie eurydicen. quā cū amaret ariste⁹ & foris inuentā violare vellet. illa fugiēs morfu serpētis occubuit. ¶ Rhodope & p̄chea sunt mōtes i thracia ¶ Rhesus fuit rex thracie occisus i bello troiano ¶ Hebrus ē fluius thracie ¶ Orythia filia fuit Erichtonij regis atheniēsis quā Boreas rapuit in thraciam

Orpheus
 Rhodope.
 Panchea.
 Rhesus.
 Hebrus.
 Orythia

Iple caua solans egrum testudine amorē
 Te dulcis cōiunx te solo in littore secum
 Te veniente die te decedente canebat
 Tenarias etiā fauces alta hostia ditis
 Et caligantē nigra formidine lucum

GEORGICORVM FO. LXXVIII

Ingressus: manescq; adiit regēq; tremendum
 Nesciaq; humanis precibus māsuēscere corda
 At cantu comote herebi de sedibus imis
 Umbre ibāt tenues, simulacraq; luce carentur.
 Quā multa in siluis auium se milia cōdunt
 Vesper vbi aut hibernus agit de montib⁹ imber
 Matres atq; viri, defunctaq; corpora vita
 Nagnanimū herou, pueri innupteq; puellæ
 Impositiq; rogis iuuenes ante ora parētum
 Quos circū limus niger & deformis harundo
 Cocytū, tarda q; palus inamabilis vnda
 Alligat & nouies styx interfusa coerces.
 Quin ipse stupuere domus atq; intima lethi
 Tartara, ceruleosq; implexe crinibus angues
 Eumenides, tenuiq; inhians tria cerberus ora,
 Atq; ixionei vento rota constitit orbis

¶ Dicit q; orpheus inferos adiit, p vxore recipienda. ¶ Cōstrue
 (ipse orpheus solans amorē suū egrū). i. tristē (caua testudine). i.
 cythara (o dulcis iunx. ipe canebat te). i. de te (in solo littore). i.
 solitario loco (die veniente & die decedēte) Orpheus (ingressus
 etiā tenarias fauces). i. specū montis tenari (alta ostia ditis) id est
 vbi ē descēsus ad inferos (& ingressus lucū caligantē). i. tenebro
 sum (nigra formidine, adiit manes regēq; tremendū) scz pluto
 nem (& adiit corda nescia māsuēscere humanis p̄cib⁹ At tenues
 umbre). i. aig (cōmote cantu) scz orphei (ibant de imis sedib⁹). i.
 pfundis locis (herebi). i. inferni (& simulacra carentū luce) id est
 defunctor (ibāt &c. Quā multa milia auū p̄dunt se in siluis.
 vbi). i. qū (vesp aut hybernus imber agit). i. fugat eas (de mons
 tibus Matres atq; viri) scz ibant (& corpa magnanimū) id ē ma
 gnanimor (herou) id est principū (defuncta vita) id est mortua
 (& pueri & innupte puellæ. & iuuenes impositi rogis) id est in
 rogam (ante ora) id est in p̄spectu (parentū) suor (Quos) scz iu
 uenes & alias vmbas (niger limus & deformis harundo cocy
 ti) illius fluij (alligat circū, & palus inamabilis). i. nō ama
 bilis alligat eos (tarda vnda. & styx interfusa nouies coerces). i.
 claudit eos (Quin) id est etiam (ipse domus atq; intima) id est
 pfundissima (tartara lethi). i. mortis (stupuere) scz ppter cantum
 orphei (& eumenides). i. furie (implexe). i. implicite (crinib⁹ ces

LIBER QUARTVS

ruleos angues) scz stupuere (& cerberus inhiās) ad cantū audien-
dū (tenuit tria ora). i. nō latrauit (atq; rota ixionei orbis) id ē ad
quā versat̄ ixion (cū vento st̄tit). i. etiam stetit

Tenarus.

Tenarius

Herebus.

Eumenides.

Cerberus

¶ Tenar^{us} ē mons laconic^{us} hñs p̄fundū sp̄cū in q̄ murmura au-
diunt̄. ideoq; fingit̄ esse ianua inferni. In tenarius a um
¶ Herebus ē ps inferni vbi meliores sunt animi. hoc ē purgato-
riū. S; ponit̄ p̄ inferno. Tortellius scribit sine h.
¶ Eumenides dicunt̄ infernales furie. quasi in bono deficientes.
¶ Cerberus dicit̄ a poetis canis triceps apud inferos

Iamq; pedē referens casus euaserat omnes.
Redditaq; eurydice supas veniebat ad auras
Pone sequēs. nāq; hanc dederat proserpina legē.
Cum subita incautū dementia cœpit amantē
Ignoscenda quidem scirent si ignoscere manes
Restituit euridicēq; suam iam luce sub ipsa
Immemor heu victusq; animi respexit. ibi oīs
Effulus labor atq; immitis rupta tyranni
Fœdera. tēq; fragor stagnis auditur auernis
Illa quis & me inquit miserā & te pdidit orpheus
Quis tantus furor. en iter crudelia retro
Fata vocant. cōditq; natantia lumina somnus
Iamq; vale. seror ingēti circūdata nocte
Inualidasq; tibi tendēs heu nō tua palmas.
Dixit. & ex oculis subito ceu fumus in auras
Cōmixtus tenues fugit diuersa. neq; illum
Prensantē nequicq; vmbas & multa volentē
Dicere p̄terea vidit. nec portitor orci
Amplius obiectā passus transire paludem.
¶ Quod orpheus vxorē recuperatā iterq; amisit dū eā respexit.
¶ Cōstrue (Orpheus referēs iā pedē euaserat oēs casus) i. calamit-
tates (& eurydice reddita orpheo veniebat ad superas auras). i.
in hunc mundū (sequēs pone). i. retro (nāq; p̄serpina) illa regia
inferorū. (dederat eis hanc legē) scz vt sequeret̄ ip̄a (Cū subita de-
mentia cœpit incautū). i. nō cautū (amantē). f. orphea (Dementia
esset quidē ignoscēda si manes scirēt ignoscere Orpheus res-
stitit & heu immemor & victus animi). i. animo (respexit eury-

GEORGICORVM FO. LXXIX

dicen suā. iā sub ipsa luce). i. cum p̄p̄inquaret nostrę terre (oīs la-
 bor eius ē effusus). i. pd̄itus ibi (atq; fœdera imit̄is tyranni) id ē
 plutonis (sunt rupta & fragor audit ter in auernis stagnis Illa)
 euridice (inquit, o orpheu. q̄s pd̄idit me miserā & te. Quis ē tā-
 tus furor. en crudelia fata iterę vocāt me retro). i. retrorsum (&
 somn⁹ pd̄it). i. claudit (lumina nat̄antia). i. oculos languidos (vale
 iā. ego feror circūdata ingēti nocte). i. magnis tenebris (& tēdēs)
 id ē porrigēs (inualidas palmas tibi. heu q̄ nō sum tua). i. vxor
 (Euridice dixit ista. & fugit subito ex ocul⁹ orphei diuersa). i. se
 parata (ceu). i. sicut (cōmixt⁹ sum⁹ fugit in tenues auras. nec; vi-
 dit p̄terea). i. postea (illū prensantē) i. ap̄phendentē (v̄mbras). i.
 tenebras (nequicq;). i. frustra (& volentē dicere multa. nec portis-
 tor orci). i. charō (passus ē eū trāsire āpl⁹ paludē obiectā). i. iterę
 positā. ¶ Pone sit post vel retro. & q̄nq; ē prepō. q̄nq; aduerbiū **Pone**
 ut hic & in eueide sepe. ¶ Portitor ē q̄ nauigio transfert homies **Portitor**
 aquā. In portoriū ē qd̄ p̄ mercede datur portitori **Portorio**

Quid faceret: quo se rapta bis coiuge ferret.
 Quo fletu manes: quo numina voce moueret.
 Illa quidē stygia nabat iam frigida cymba.
 Septē illam totos phibent ex ordine menses:
 Rupæ sub aeria deserti ad strymonis vndam
 Fleuisse: & gelidis hæc euoluisse sub antris:
 Mulcentē tigres: & agentē carmine quercus.
 Qualis populea moerēs philomela sub vmbra
 Amissos queritur foetus: quos durus arator
 Obseruans. nido implumes detraxit: at illa
 Flet noctē: ramoq; sedens miserabile carmen
 Integrat: & moestis late loca questibus implet.
 Nulla venus: nulliq; animū flexere hymenei:
 Solus hiperboreas glacies tanaimq; niualem:
 Aruaq; ripheis nunc; viduata pruinis
 Lustrabat: raptā euridicen atq; irrita ditis
 Dona querēs. spretæ ciconū quo munere matres
 Inter sacra deū: nocturniq; orgia bacchi
 Discēptū latos iuuenē sparsere p̄ agros.
 Tum quoq; marmorea caput a ceruice reuulsum

LIBER QUARTVS

Gurgite quum medio portans eagrus hebrus
 Volueret: eurydicen vox ipsa & frigida lingua
 Ah miserā eurydicen anima fugiete vocabat.
 Eurydicen toto referebant flumine ripæ
 Hęc proteus; & se iactu dedit equor in altum
 Quaq; dedit spumantē vndā sub vertice torlit

¶ De lamētis orphei & nece tractat ¶ Cōst. (Quid orpheus face
 ret. q̄ ferret se) .i. q̄ iret (piuge bis rapta. q̄ fletu moueret manes)
 id ē inferos (q̄ voce moueret numia) .i. supos (Illa sigdē) .i. euri
 dice (iā frigida) .i. mortua) nabat in stygia cymba. phibē) .i. alle
 runt (illū) scz orphea (fleuisse septē totos mēses. ex ordie) .i. p. or
 dinē p̄tinue (sub acria rupe) .i. alto mōte (ad vndā deserti strimo
 nis) illi⁹ fluuij (& phibēt illū euoluisse) .i. cecinisse (hec predicta
 sub gelidis antris Illū inquā mulcentē carmine) .i. domantē (i
 gres. & agentē) .i. mouentē (querē⁹ carmie Qualis ē philomela
 moerens sub vmbra populea) .i. in illa arbore (q̄rit fœe⁹) .i. pul
 los amissos (q̄s dur⁹ arator obseruās) .i. in illa arbore (detraxit nido
 implumes) .i. adhuc sine plumis exñtes (Acilla philomela. fle
 noctē) .i. tota noctē (& sedēs in ramo itegrat) .i. repetit (miserabi
 le carmē & iplet loca late mestis questib⁹) .i. q̄relis (nulla ven⁹)
 .i. libido (flexit animū. & nulli hymenei) .i. nulle nuptie (flexere
 animū orphei. ip̄e lustrabat) .i. circuibat (sol⁹ glacies hypborē
 as) .i. scythicas (& tanaim niualē) .i. frigidū illū fluuiū (& lustra
 bat arua nūq; viduata) .i. puata pruinis ripheis) .i. horridis (q̄
 rens) .i. p̄rens (euridicen esse raptā. atq; dona ditis) .i. pluto
 niæ (eē irrita) .i. nō rata (q̄ munere) .i. ope (matres cyconū) .i. foemine
 thracēses (sparsere p̄ latos agros iuuenē discerpū a se inter sacra
 deū) .i. deos (& iter orgia) .i. festa (bacchi nocturni) .i. cui nocte
 sacrificat (tum q̄q;) .i. tūc etiā (cū eagri⁹ hebrus) ille fluui⁹ (vnde
 ueret caput resectū a marmorea) .i. cādida (ceruice. ip̄a vox & fr
 gida) .i. mortua lingua vocabat (ah miserā eurydicen toto flumine Pro
 teus dixit hec. & dedit se iactu in altū equor. & q̄) .i. p̄ quā vian
 te) .i. dedit se. torlit) .i. vertit (spumantē vndā sub vertice) ¶ Cycones
 sunt qdā ppl̄s in thracia p̄pe hebrū fluuiū. Ouidi⁹. Flumē hūc
 cycones qd potū saxea reddidit &c. ¶ Orgia plurali nūero funela
 cra vel festa. ¶ Hymeneus d̄r deus nuptiar. In pl̄i vero fecit
 thracia ex q̄ hebrus oriū Vñ hebrus hic vocat̄ ceagrus.
 At nō cirenæ. nāq; vltro affata timentē

Cycones
 Orgia
 Hymene⁹
 Ceagrus

GEORGICORVM FO. LXXX

Nate licet tristes animo deponere curas
 Hec ois morbi causa, hinc miserabile nymphæ
 Cū quibus illa thoros lucis agitabat in altis
 Exitium misere apibus, tu numerā supplex
 Tende petens pacem, & faciles venerare napeas
 Nanq; dabunt veniam votis, irasq; remittent
 Sed modus orandi quis sit prius ordine dicam;
 Quattuor eximios prestanti corpore tauros
 Qui tibi nunc viridis depascunt summa licei
 Delige, & intacta totidem ceruice iuuenças,
 Quatuor his aras alta ad delubra dearum
 Constitue, & sacrū iugulis demitte cruorem
 Corporaq; ipsa boum frondoso desere luco
 Post vbi noua suos aurora ostenderit ortus
 Inferias orphi lethea papauera mittes
 Et nigram mactabis ouem lucumq; reuises:
 Placatam eurydicen vitula venerabere celsa.

Orthenope
 neresis
 tulus

¶ Nūc cyrene audita causa morbi dat modū remediū ¶ Cōstr.
 (At cyrene nō s̄ territa ē (nāq; affata ē vltro) .i. etiā (timentē) sc̄z
 aristeū (nate lic̄z deponere aīo tristes curas hęc) quā dixit Pro
 teus (ē cā ois morbi) .i. apū (Nymphę cū gbus illa eurydice agi
 tabat choros in altis lucis) .i. filuis (miserūt miserabile exitium
 apib⁹ tuis hinc) .i. ob hāc cām (tu tēde) .i. offer (supplex munera
 ra petēs pacē, & venerare napeas) .i. nymphas (faciles) .i. q̄ faci
 le exorant (Nāq; napeę dabūt veniā votis) .i. p̄ cib⁹ tuis (& remit
 tent) .i. minuēt iras suas (S; dicā prius ordine q̄s sit mod⁹ oran
 di Delige) .i. elige (q̄ttuor eximios) .i. egregios (tauros prestāti
 corpe q̄ tauri depascunt nūc tibi) .i. rodāt carpūc (summa) id est
 summitates (viridis licei) illius montis arcadię (& delige totidē
 iuuecas) .i. q̄ttuor iuniores vaccas (ceruice intacta) .i. indomita
 q̄ nondū sub iugo fuit (Cōstitue his) sc̄z vīctimis (q̄ttuor aras
 ad alta delubra) .i. tēpla (dear) .i. nymphar; (& demitte sacrum
 cruorē ex iugulis) .i. gutturib⁹ boū (& desere) .i. relinq̄ (ip̄a corp
 ora boū frondoso luco Post) .i. deinde (vbi) .i. q̄n (noua auro
 ra ostēderit suos ort⁹) .i. post octo dies (mittes orphi) .i. orptheo
 (inferias) .i. sacrificia (lethea papauera) .i. q̄ obliuionē v̄f somnū
 inducūt (& mactabis nigrā ouē, & reuises lucū) .i. rursus ibis in

LIBER QVAR TVS

Napeę

Inferię

lucū (& venerabere euridī cen placatā a te vitula cęsa). i. imolata
 ¶ Napeę sunt nymphę siluarę. quia nape gręce sūt siluā. Seruius
 scribit napeas easdē eē q̄ dryades vocant. & ita Virgilius accipit
 ¶ Inferię sunt sacrificia vel victime q̄ fiunt inferis vel mortuis.

Haud mora, cōtinuo matris precepta faceffit
 Ad delubra venit, monstratas excitat aras.
 Quattuor eximios prestanti corpe tauros
 Ducit & intacta totidē ceruice iuuēcas
 Post vbi noua suos aurora induxerat ortus
 Inferias orphi mittit, lucūq; reuisit
 Hic vero subitū ac dictu mirabile monstrū
 Aspiciunt, liquefacta boum p̄ viscera tota
 Stridere apes vtero & ruptis efferuere costis
 Immēfalsq; trahi nubes, iāq; arbore summa
 Confluere, ac lentis vuam demittere ramis

¶ Aristeus p̄cepta matris p̄ficiēs apes recupauit. ¶ Cōstr. (Mora
 haud ē. ariste⁹ faceffit). i. vadit ad faciendum (cōtinuo p̄cepta
 maris Ariste⁹ venit ad delubra). i. ad tēpla nymphař. ul' ad lu
 cū (excitat). i. fruit (aras mōstratas (a m̄re Ipe (ducit q̄ttuor ex
 mios tauros prestanti corpe. & totidē iuuēcas). i. tot vaccas (cerui
 ce intacta). i. quā iugū nō tetigerat (Post vbi). i. deinde postq̄.
 (noua aurora induxerat suos ort⁹. Ariste⁹ mittit inferas orphi)
 id ē orphēo (& reuisit). i. iteq; visitat (lucū Hic vero). i. tūc ar' (aspi
 ciūt subitū monstrū). i. nouā rē (ac mirabile dictu). i. vt dicat. sc̄
 (apes stridere p̄ liq̄facta). i. corrupta (viscera bouū in toto vtero.
 & aspiciūt apes efferuere). i. ebullire (ex costis ruptis). i. dissoluē.
 (& aspiciūt immēfas nubes trahi). i. examia apū volare sicut nu
 bes (& p̄fluere). i. p̄uenire (iā i summa arbore. ac demittere vuā)
 id ē formā vuę (in lētis ramis) Nā apes ita p̄nexę herēt in arbore
 vt videat vuā eē. Iuuenaf. Examenq; apū longa p̄federit vuā.
 Itē sup̄. Aut ille pedib⁹ p̄nexę ad limina pendēt ¶ Orphi. vt in
 quit Serui⁹. ē dētūs grec⁹. q̄ vti ē etiā i bucolicis Orphi calliopea
 lino &c. ¶ Lucus ē religioſa silua & alicui deo p̄secrata. dicta sic
 q̄ luce careat.

Orphi

Lucus

Hec sup̄ aruorę cultu pecorūq; canebam
 Et sup̄ arboribus: cęsar dū magnus ad altū
 Fulminat euphraten bello. victorq; valētes
 Per populos dat iura viamq; affectat olympto

GEORGICORVM Fo. LXXXI

Illo virgiliū me tempore dulcis alebat
 Parthenope, studijs florentem ignobilis oti
 Carmina qui lusi pastorꝝ, audaxqꝫ iuuenta
 Tityre te patulę cecini sub tegmine fagi.

¶ Hęc ē totiꝝ opis ꝑclusio in q̄ ostēdit quis qd qn & vbi scripse-
 rit. ¶ Cōst. (Canebā hęc sup), i. de (cultu aruorꝝ), i. agrorꝝ (peco-
 rꝝ; & sup arboribꝝ eo tpe dū magnꝝ cesar Augustꝝ fulminat
 bello ad altū euphraten), i. ꝑtra ꝑthos (& ip̄e victor dat iura ꝑ
 populos volētes), i. ab ip̄o regi (& affectat), i. desiderat (viā olim-
 po), i. ad cœlū (Dulcis parthenope) illa ciuitas (alebat illo tpe me
 Virgiliū florentē studijs ignobilis oti), i. quiete vite q̄ putat igno-
 bilis cū sit optima (Qui lusi carmina pastorꝝ), i. scripsi bucolī-
 ca (& ego audax iuuenta), i. iuuētute (cecinite o tityre sub tegmi-
 ne patulę fagi) illiꝝ ramose arboris. Et repetit hic primū vsū
 bucolicorꝝ. ¶ Parthenope ē nobil' ciuitas cāpanię q̄ etiā neapo-
 lis appellat̄. Dicta āt ē parthenope ab vna syrenū ibidē sepulta.
 ¶ Ignobilis oti, ē syneresis, i. ꝑtractio duarꝝ vocaliū in vnā syl-
 labā. ¶ Patulꝝ a um, i. patēs, amplius aptus Horatius Nec retis
 nent patulę cōmissa fideliter auras.

Parthenope
 Syneresis
 Patulus

Faustus Georgicorꝝ Finis
 Index vocum litterarꝝ serie pagin-
 arumqꝫ numeris annotatus

A				
¶ Abydus	xi	Agite	xxiiij	Amycleus xlvi. & lv.
Achelous	ij	Age	xxiiij	Amello lxix
Acheloius	ij	Agmen	lviiij	Ambrosia lxxvi.
Acanthus	xxvij	Ahenum	xv	Anastrophe ix
Acheron	xli	Alternis	vi	Angues xi
Acerre	xxxi	Alcinous	xxvi	Animaduerto xxxiiij
Achantis	liiij	Alnus	viiij	Auius xxxv.
Adeo	iiij	Almus	xxxv	Antes xxxvij
Aequor	v	Alpheus	xliij	Anio lxxv.
Aestus	vij	Alburnus	xlvi	Aonia xliij
Aestuarē	vij	Alburnū	xlvi	Apprimus xxvij
Aena	xxi	Alueare	lxiiij	Apprime xxvij
Aemathia	xxi	amurca	xi	Apricus xliij
Aemus	xi	Ameria	xiiij	Apricari xliij
Aether	xxxiiij	Ambages	xxiiij	Apium lxxvij
Aesculus	xxiiij	Amator	xxxii	Aquarius liiij.
Aegyptus	lxx	Amphryfus	xliij	Argutus xv
Afer	lv	Amycle	xlvi	Arista ij

O. I

A		B		C	
Aruū	vij	Bifalte	lix	Cca	ij
Argilla	xxix	Blatta	lxxi	Ceruleus	xx
Argillofus	xxx	Bootes	xij	Cerulus	xx.
Arctos	vij	Boreas	xvij	Ceraunia	xvi.
Arbut ^o arbuta	ix.	Bruma	vij	Celeus	ix.
Arma	ix	Buris v ^o pbura	x.	Centauri	xxxix
Area	x	Bucula	xvij	Cestus	xlij
Arctur ^o	v. & xi.	Buccula	xvij	Centaureū	lxxij.
Armētū	xvij. et lxx	Busiris	xlij	Cesaris	lxxij.
Aragne	lxxi	Buxus	xxxix	Cedrus	lvij.
Aranea	lxxi	Buxum	xxxix.	Cerinthē	lxv.
Armētari ^o	xvij. et lv	Calaber	lvij	Cerberus	lxxvij
Arcesso	lxx	Calabrya	lvij	Chonia	ij
Aristeus	lxxij	Calibes	v	Chelē	ij
Ascra	xxix	Canus	iiij	Chelydr ^o . xxx. et.	lvij
Ascreus	xxix	Castor	v	Chyron	lxij
Asia	lxvi.	Castorea	v	Chiragra	liij
Asilus	xlviij	Capra	xi	Chiragricus	liij
Assaracus	xliij	Cauare	xiiij	Cynips	liij
Ascanius	lij	Carina	xvij	Ciniphus	liij
Athos	xvi	Caister	xvij	Cipressus	ij
Atlāthides	xij.	Calculus	xxx	Cilindrus	x
Aurea gras	vij	Casfa	xxx	Cicopes. xxi. et.	lxix.
Auernus	xxix	Carcer	xlvi.	Cythisus	xxxvij
Austrin ^o	xxxij	Carceres	xlvi.	Citorus	xxxix
Aufones	xxxvij	Caucasus	xxxvij	Cinchus	xliij
Aufoni ^a ū	xxxvij	Camurus	xliij	Cillarus	xlvi.
Auariū	xxxvij	Camera	xliij	Citheron	xliij
Auitus	li.	Canopū	lxxij	Cyllene	xvij
Auertor	lx	Caycus	lxxv.	Cicones	lxxix
Auerfor	lx	Carchesiū	lxxv	Circul ^o zodiac ^o	xij
Aulea	xlij	Carpachos	lxxv	Cicada	liij
Augustus	lxxi	Catuli	li.	Clitūnus	xxxvij
Bacca	xv	Caurus	lij	Clanius	xxx.
Balcares	xv	Cauare	xij	Clius	vij
Bacchus	xxij	Caudex	xxij	Chuosus	vij
Balsamū	xxvij	Castalia	lij	Comera	xxi
Bastra	xxvij	Canalis	liij	Cōtemplator	x
Belge	l.	Campi	liij	Cothurnus	xxij
Benacus	xxix	Calathus	lvij.	Colum	xxxj
Bifidus	xxij	Calathiscus	lvij	Colare	xxxj
Bidens	xxxvi	Ceres	ij	Ccenū obscen ^o	lxij
Biferus	lxv	Cerealis	xlij	Compita	xxvj.

Log. 5 po

C	D	E	F	G	
Contagiu	lix	¶ Ecce	lxi	Fere	lxviiij
Column	xxxvij.	Elyfium	liij	Fenile	liij
Cocytus	xlviij	Elis	v.	Fiscina	xlviij
Coricus	xlviij	Eleufis	ix.	Fiscella	xlviij
Cornus	xxiiij	Electrum	lxi	Filix	xxx.
Cornum	xxiiij	Enypheus	lxxv	Flauus	vi
Crat. uiminea	vij	Eous	xv	Flabra	xxxiiij.
Croceus	xx	Epiros	v.	Frafinus	xxiiij.
Crabro	lxxi	Epidaurus	xlviij	Fulica	xlviij
Crusta	lvi	Ephyra	xxxix	Fucus	lxviiij
Crustum	lvi	Erigone	iiij	Fundus	xxxix.
Crudus	lx.	Eriofonius	xi.	Funda	ix
Crudelfco	lx	Eridanus	xxi	Fungus	xlviij
Curgulio	x	Erichthoni	xlviij	Fufus	lxi.
Culm	v. & xvi.	Effedum	l	¶ Gargara	vij
Culmen	vij.	Estiua	lix	Ganges	xxviiij
Cupreffus.	ij	Eumenides	pagia	Gangaride	xlviij
Cucumis	lxviiij	xiij. & lxxviiij		Galefus	lxviij
Cunei	xlj	Eurus	xviiij	Galla	lxxij
Cunctor	lxxij	Euphrates	xxij	Galbanu	lviiij
Curetes	lxviiij	Eurysteus	xlj	Georgia	lvi
¶ Dacus	xlj	Era	xxi.	Georgos In p̄fatōne	
Damme	lxj	Ecubero	xlj	Georgica	
Densus	xxx	Eramen	lxiiij	Georgicus	
Densare	xxx	Eccedo	li.	Gelidus	iiij
Delos	xlj	Eruuie	lviiij	Geloni	lx. & xxviiij.
Detrecto	xlviij	Eritium	lx	Geniu Genial	xv
Deligere	xlvi	¶ Fauni	ij	Genifta	xxiiij
Delectus	xlviij	Far	xiij	Gemma	xxv
Dedalus	lxxix	Fafellus	xiij	Gemascere	xxv
Demum	iiij	Fagos	xxv	Geloni	xxvi. & lix.
Deucalion	v	Fabula de Iafone		Gyrus	xlviij
Dentale	x	pagina. xxviiij		Giluus	xlvi
Defrutu. xv. et lxxij		Falus	xxxix	Gleba	iiij
Deficere	lxxij	Fafces. xli	xxxix.	Glaucus	lxix. & liij
Decernere	li.	Faginus	xlviij	Glomero	xlvi.
Die p̄ diei	xi	Fageus	xlviij	Glarea	xxx
Difteus	xlj	Faftigiū	xxxiiij	Gluten	lxiiij
Dios	lviiij	Farrago	l	Gnofos	xlj
Dodona	ix	Fattus	lxviiij	Gnofia cora	xlj.
Donaria	lix	Fuci	lxvi	Gurgulio	x.
Dryades	ij	Ferrugo	xxi	¶ Halicus	xxxv
Dumecum	ij	Ferus	xxiiij	Halare	xxv

H		I		L M		
Halcyones	ix	Intyba	viiij	Linx	Lincurius	liij
Haurire	xlvi	Inspico	xv	Lituus		l.
Hermus	xxviiij.	Intēpestus	xiiij.	Libra		xi.
Hemus	xl.	Indigetes	xxij.	Liber		ij.
Hetruria	xlj.	Inferere	xxv	Litus		lxvi
Hedi	xi	Indulgētia	xxxv	Librare		lxix
Hellespontus	xi	Inachus	xlviij	Lino		lxxi
Hebenus	xxvij	Inferie	lxxx.	Licum		xliij
Hebrus	lxxvij	In vnguē	xxxiiij	Lybia		li.
Herō	li	Incuruus	xli.	Lyceus		iiij.
Hellebor ⁹	lix	Irriguus	lxiiij	Lycaon		ix.
Hirpica	vij.	Io	lxviij	Lyeus		xxx.
Hydrus	xxviiij	Infula	lx	Lydia		lxx
Hydra	xxviiij	Ityrei	xxxix	Lycus		lxxv.
Hylas	xlj	Ismarus	xxiiij	Lothos		xxvi.
Hyades	viiij	Ister	xli. & lvij	Lolium		ix.
Hypmeter	xv	Iuba	xlvi.	Lucrinus		xxix.
Hymeneus. pagina	xliv & lxxix.	Ixion	xliiij	Luxuries		vij.
Hydrops	lxvi	¶ Laumedon	xxij	Lucina		xliv.
Hyacinth ⁹	lxix	Labrum	xxiiij	Lucus		lxxx.
Hydaspes	lxx	Larius	xxix	Lupatum		l.
Hypanis	lxxv.	Latex	xxx	Lucifer		liiij.
Hyalos	lxxiiij	Lacuna	vij	¶ Masa		xij.
Hiuleus	xxxv.	Lappa	ix	Marmor		xiiij
Hiulcare	xxxv	Lapythe	xxxix.	Maturare		xliij.
Histerō pterō	x	Lacena	xl	Massa		xliij.
Hippodame	xlj	Latona	xlj	Massicus		xxviiij
Hippomanes	liij	Latonia	xlj	Mare super ⁹		xxix
¶ Iacchus	ix	Lacertus	lxiiij	Mare infer ⁹		xxxi
lapida lapis	lix	Lacertosus	lxiiij	Marfi		xxviiij
Iberus	lvij	Lanicium	liiij	Martua		xxx
Incusus	xliij	Lembus	xi	Martius		lxxvij
Idume	xlj	Leneus	xxiiij	Manica		lv.
Ida	xliiij	Lesbos	xxvi	Mapalia		liij
Ignauus	xv	Legumen	vi	Magalia		xliij
Ignauia	xv	Letheus	vi	Mellis		xx
Ilia	lx	Leuis Leuor	vij	Melicerta		xxvij
Ilex	liiij	Lentus	xxxi	Mensruus		xxvij
Ilignus	liiij	Lentefco	xxxi	Mergus		liiij
Imber	xiiij	Leuus	lxij	Menalus		vij
Inguen	liij	Leua	lxij	Messia		xi
Industria	li	Leander	l.	Medico		xi
		Legare	li	Medicor		xi

M		N O		P	
Medica	xij	Nidor	lvij	Pampinus	xx
Media	xxvij	Nymphē	lxxiij	Pampinare	xx
Medi	xxvij	Noualis le	vi	Paragoge	xx
Medicus	xxvij	Noctua	xix	Parnafus	lxxiij
Metor	xxxij	Notus	xx	Paphus	xxiij
Merges	xlij	Nothus	xx	Paphi ⁹	xxiij
Melampus	lxij	Noricum	lix	Palma	xxvi
Merops	lxij	Nubilus	xx	Pausia	lxx
Meliphilliū	lxv	Nubilare	xx	Parthi	xxv
Melo	lxvij	Nutrior	xxxvij	Passum	xxxvij
Merys	lxvij	¶ Obnoxio ⁹	xix	Pagus	xxxvij
Mella	lxxij	Oblimare	xlvij	Paganus	xxxvij
Meonia	lxxvij	Obscenus	lxij	Palestra	xlij
Meotis	lvi	Obefus	xlvi	Pales	xlij
Minerua	ij	Oculus	xxv	Paros	xlviij
Milium	xij	Oestrum	xlviij	Palearia	xlviij
Mincius	xlij	Oebalia	lxvij	Pabula	lxij
Miletus	liij	Oeagrus	lxxix	Pallene	lxxvij
Milefus	liij	Oliuum	xxiij	Panchaia	xxvij
Mirtus	iiij	Olea	xxiij	Parthenopē	lxxxij
Mirtetū	xxvij	Oliua	xxiij	Patulus	lxxxij
Misia	vij	Oleaster	xxxiiij	Palatum	lvij
Miceng arz	xlvij	Oleagin ⁹	xxiij	Panchea	lxxvij
Molorch ⁹	liij	Olympus	xiiij	Persuadere	xxxv
Moloffia	lvij	Olimpia orz	xlviij	Penetrabile	vi
Moloffus	lvij	Onager	lvij	Pelufium	xij
Mustū. xv. & xxij		Opacus	xxiij	Pelufiacus	xij
Musa	xl	Opace	xxiij	Pelion	xiiij
Muscus	xlviij	opobalfamū	xxvij	Pecten	xv
Muscosus	xlviij	Orcus	xiiij	Pedica	xv
Mulctrare	xlx	Ornus	xxv	Penetral	xvij
Mulfum	lxij	Orchades	xxvi	Pelops	xlij
Mulfare	lxxi	Ornithō	xxxvij	Pecuare	xlvi
Multra	liij	Orpheus	lxxvij	Pernix	xlvi
¶ Naricia	xxix	Orythia	lxxvij	Petulcus	lxij
Narciffus	lxvij	Orphi	lxxx	Pestum	lxvij
Napez	lxxx	Orbita	liij	Pepo	lxvij
Neptunus	ij	Ossa	xiiij	Pecudes	lxx
Nereus	lxxvij	Oscillū	xxxvij	Pella	lxxiij
Nitrum	xi	Ostrū	xli	Pelleus	lxxiij
Nifus	xix	Quare	xvij	Persis	lxxiij
Nilus	lxxiij	¶ Pan	iiij	Peneus	lxxiij
Nimbus	xvi	Panopea	xx	Phalernū	xxvi

P	Q	R	S
Phelethroniū xlvij	Pumex lxiiij		Scrops xliij
Phillyrides lxij	Punicens lvi.		Scena xliij
Philippi xxij	¶ Quadrid ^o xxiiij		Scylla xliij
Philippēses xxij	Qualus xxxi		Scythia xliij
Phasis lxxv	Quarill ^o xxxij		Seges xliij
Phasianus lxxv	Quasillū xxxij		Segnis vi.
Pisa l	Quinq; zone xij		Secūda mēsa xvi
Pilum xxi	Quadrare xxxij		Seres xviij
Pirea xxxi	¶ Rarus xxx		Secius xviij
Plantaria xxiiij	Rastrū vij		Serere xxiiij
Pleiades viij	Racemus xxiiij		Serpillū lxij
Pleias lxxi	Radij xxvi		Serum lxij
Platanus xxv	Radius xxxix		Siluanus ij
Pluuus liij	Refigo lxx		Situs vi.
Plurimus x	Relegare xix		Siliqua vi.
Poma xiiij	Respōdere iiij		Signa duodecim xiiij
Pontus v.	Remus xlij		Siler xxij
Pol ^o Arctic ^o & an	Rosidus liij		Sido xl.
tarticus xij	Romulus xlij		Sicyon xlij
Pollux xlvj	Rostra xli		Sisyphus xliij
Pone lxxix	rodope xvi. et lxxvij		Silarus xlvij
Portitor lxxix	Rhelus lxxvij		Syrius lxxvij
Portoriū lxxix	Ryphei mōtes. xiiij		Syneresis lxxxi
Potnia liij	Ruo vij		Solsticium vij
Potnias liij	Rubi xiiij		Soles xix
Podagra liij	Ruscum xxxvij		Solibus xix
Podagricus liij	Ruscus xxxvij		Solidus xxx
Proserpina iiij	¶ Satyrī ij		Solidare xxx.
Prata xv	Saltus ij		Sonor l.
Pretēdere xiiij	Saba v		Sorbus lvi.
Propago xxiiij	Sabei v		Sorbum lvi.
Proscēnia xxxij	Saturnus xvij		Spiramentum vi
Progne lxij	Sabelli xxvij		Spiraculum vi
Preroriū lxx	Sarmēta xxxvij		Spira xxvij
Priapus lxiiij	Sarranus xxxix		Spica Spiceus xvi.
Proteus lxxvi	Sabini xlij		Sperchius xl.
Prelum xxxi	Saburra lxx		Spadix xlvj
Pŷchia lxij	Salictum xxij		Spinus lxvij
Pullus xlix	Sabellicus li.		Specimen xxxi.
Putris iiij	Scatebre vij		Sparta lvij
Pullulo. xiiij et lxxvij	Scaber xxx		Spartiatā lvij
Pullus eodē	Scorpio iiij		Squalere lvi.
Pubes xxxix	Scorpius iiij		Sterilis vi.

S	T	V	X	Z	
Sterileſco	vi	Thetis	liij	Veſta	xxij. & lxxv.
Stipula	xvi.	Theſides	xxvij	Veſeuus	xxx
Strimonius	vij	Thymbra	lxij	Vela trahere	lxxij
Strymon.	vij	Thymum	lxiiij	Veſcus	xliz
Stiua	x	Thymbre ⁹	lxxij	Verbena	lxxij
Stuppa	xv	Timauus	lix	Vellus	lvi.
Stipula	xvi	Timpanū	xxxix	Virosns	v.
Stirps	xxij	Tipaniftes	xxxix	Vitia	vi
Stellio	lxi	Tyrus	liij	Vimen	vij
Stiria	lvi	Tyrins	liij	Vimineus	vij.
Sulcus	iiij	Tithonus	xx	Virgeus	ix.
Sulcare	iiij	Tiſiphone	lxij	Vindemia	lxxij.
Supercilium	vij	Tmolus	v	Vinetum	lxxij
Sufficere	xxx	Tophus	xxx	Virgultum	lxxv
Supinare	xxij	Torn ⁹	xxxix	Vinitor	lxxvij
Sudus	lxx.	Tornare	xxxix	Violaria	lxij
Sub loue	lvi	Tori	xlvi	Viſcum	lxij
Sub dio	lvi	Tria g ^{na} dicendi		Vitulus	lxix.
Tabulariū	xi	folio primo	x	Villus	lvi.
Taxus	xxvij	Tridens	ij	Vipera	lvij
Tartar ⁹ iij. &	xxij	Tribul ⁹ . tribula ix		Vitte	lx.
Taburnus	xxij	Trahea	ix	Vlmus	ij
Tarentum	xxx	Trifid ⁹	xxij	Vlmeus	ij
Tabulata	lxxvi	Tritura. triturare x		Vligo	lxx.
Tanager	lxxvij	Trapetum	xlj	Volema	lxxvi
Tabum	lx	Tros	lxiij	Volſct.	
Tempus	iiij	Trux	xvij	Volitans	lxxvij
Tethis	iiij	Truculēt ⁹	xvij	Volutabrū	lvij
Temo	x	Vallus	lxij	Vro	vi.
Tenor	lxxv	Vber	xxx	Vrſa minor	ix
Teda ⁹	lxxvij	Ver	iiij	Vrus	lxxvij
Teſtudo	lxxix	Veternū	vij	Vua	lxxij.
Tempe	lxxix	Vergilie	vij	Vulgo	lx.
Tegeeus	ij	Verriculū	ix	Vulcanus	v.
Tenarus	lxxvij	Vtices coeli.	xij	Xilobalfamū	lxxvij.
Tenarius	lxxvij	Vepres	xij	Zephyr ⁹ iij. & xvij.	
Thyle	iiij	Velper	xxi	Zona	lxij

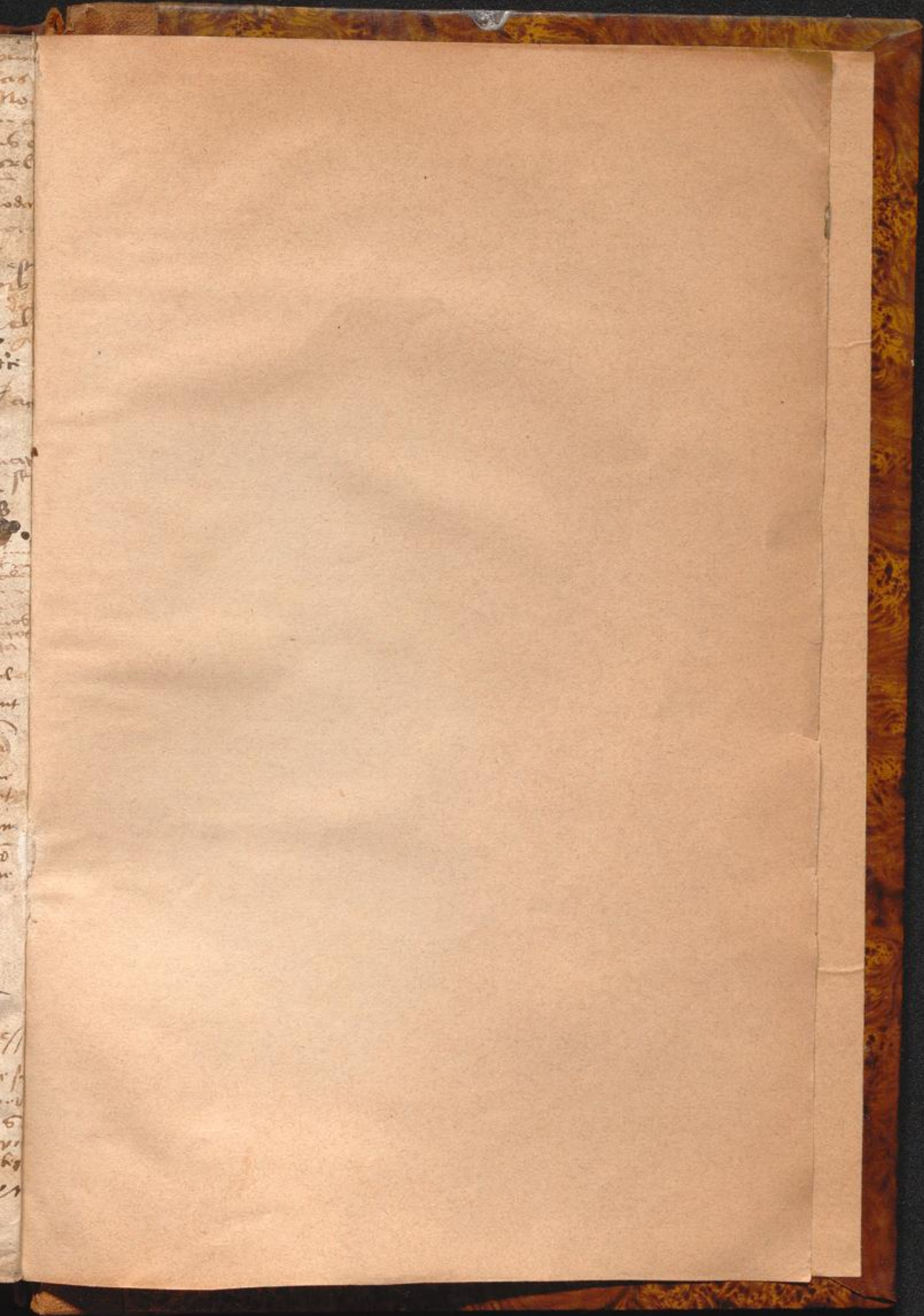
Finē accipit Georgicorū Virgilij opus iucūdiſſi-
mū iterata diligentiq; lucubratōe (vbi op⁹ erat) re-
cognitū. Ac in officina Henrici Quentell inſigni
charactere Colonie impreſſum. xv. Kalēn Februa-
rias Anno ſalutis ſupra. M. quingēteſimū tercio.

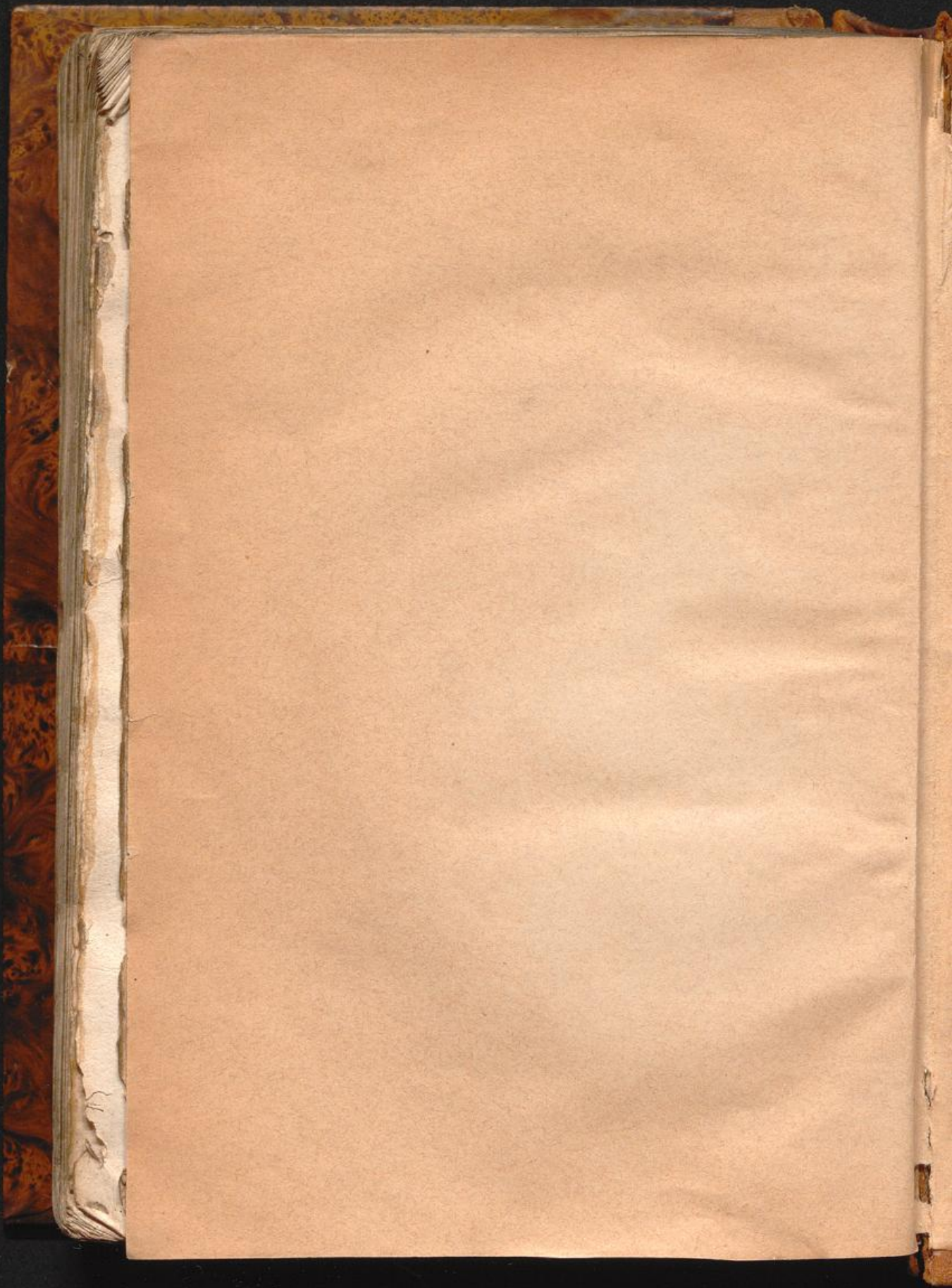
P V M De venē et Barcho

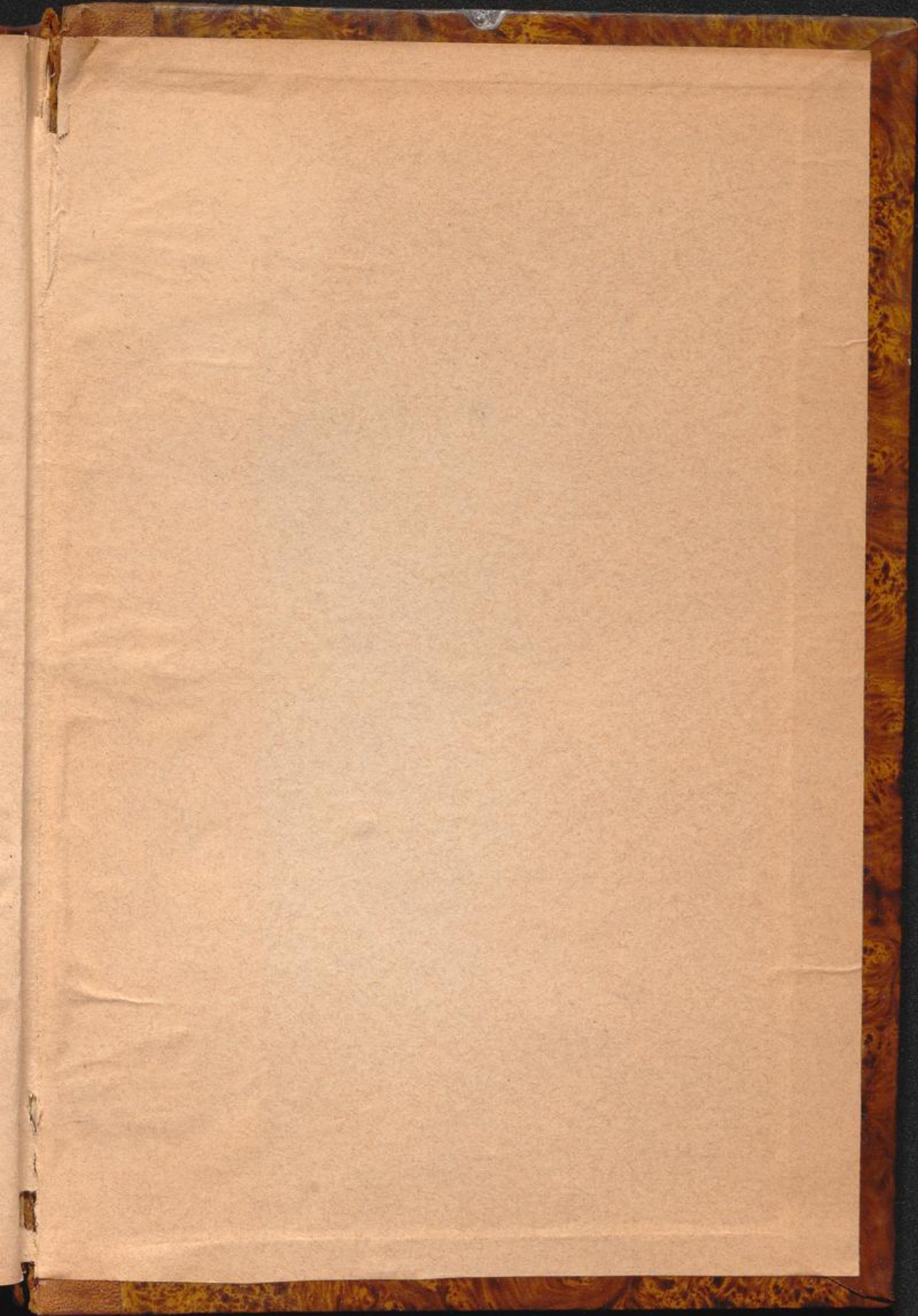
Hec venēat nec in vni capite amod
Vno namq; nō vna veniſſe uocit
Vt venis enervat vnes ſe copia Barchi
Et tentat gressus & ſilitatq; pedes
Multa reus rogit ſcorta ſani
Astrum dūmet deditq; eductas
Sattid ppe parit ſcitis esinate nupido
Bepē manib; uide Barchus ad āma uocit
Pōdit gōzendo troid venē impzoba ſello
Nē capſitas bello pōis hanc ^{hanc} gram
Veniq; ad mētes hominū ſuūant vtiq;
Et pudor probitas et metus oīs ab eis
Compēdit venē vtrūq; affūgā licid
Nē te minueibus cedat vtiq; ſiū
Vna ſimū redant nax venē ahna ſand
ſerua fines horū tranſiēſſe uocit

P V M De lud

ſerua ludū vſat mētes vſana ſipido
ſtande reazere gramē ignai nūdit dōte
luſui nūmos animos q; ponē dōte
q;raſti nūmū vūtz placit optime ſat
ludax ſcayē quibus d' eō ſp m artha
ſi quib; h' nūmos venēd' vūtz dānt
luſui nūpido ſimp gramē eūtz nūpū
Bāta probis pao d' nāſti d' ſine vūtz
Nūllū vūtz pō ſolū lud' d' o
Iūno ſūyō ego ſid nūbū addūa quāta
plēte tūmū animos vū vē lud' poſſit
pōmte mōtūe b' d' d' d' nāq; eſſet

[Faded, illegible text on a small paper label at the top of the book cover.]

5944

Th 5944